

Załącznik
do uchwały nr
Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach
z dnia

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Tarnowskie Góry

2019

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

1. Diagnoza gminy służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Identyfikacja czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.	4
1.1. Sfera społeczna.....	5
1.2. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	45
1.3. Sfera techniczna	70
1.4. Sfera środowiskowa.....	82
1.5. Sfera gospodarcza.....	92
1.6. Delimitacja obszaru zdegradowanego.....	104
2. Analiza badań ankietowych – czynniki i zjawiska kryzysowe w opinii społecznej.....	116
3. Analiza SWOT.....	137
4. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, obejmująca analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru.	142
4.1. Podobszar A Śródmieście–Centrum.....	145
4.2. Podobszar B Stare Tarnowice.....	147
4.3. Podobszar C Sowice.....	149
4.4. Podobszar D Strzybnica.....	151
4.5. Podsumowanie dotyczące delimitacji obszaru rewitalizacji.....	153
5. Założenia Miejskiego Programu Rewitalizacji.....	155
6. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji).....	157
7. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	158
8. Projekty rewitalizacji i ich pakietyzacja w poszczególnych podobszarach.....	174
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji.....	178
10. Kompatybilność z dokumentami strategicznymi na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju.....	188
11. Ramowy harmonogram Programu Rewitalizacji.....	199
12. Plan finansowy Miejskiego Programu Rewitalizacji.....	201
13. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji.....	208
14. System monitoringu i oceny Miejskiego Programu Rewitalizacji.....	212
15. Wnioski końcowe / podsumowanie.....	214
16. Spis tabel.....	215
17. rysunków.....	216
18. Spis wykresów.....	217

Rewitalizacja to według ustawy z dn. 9.10.2015 roku proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, ma charakter kompleksowy i dotyczy zarówno sfery przestrzenno-funkcjonalnej, społecznej i gospodarczej, a prowadzone działania rewitalizacyjne powinny mieć zintegrowany i wielopłaszczyznowy charakter. Ważne dla przeprowadzenia efektywnej rewitalizacji w mieście jest dokładne określenie interesariuszy rewitalizacji, a przede wszystkim takie przeprowadzenie procesu, aby włączyć w niego szeroko rozumianą społeczność lokalną –

mieszkańców oraz lokalnych przedsiębiorców. Zintegrowany charakter działań rewitalizacyjnych powinien również przejawiać się w tworzeniu partnerstw publiczno-prywatnych, których celem będzie przeprowadzenie konkretnych działań i projektów.

Niniejszy dokument prezentuje obszary zdegradowane na terenie miasta Tarnowskie Góry wyodrębnione na podstawie analizy wskaźników, zgodnie z wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r., założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji oraz Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. W dokumencie scharakteryzowano obecną sytuację w mieście, w szczególności zagospodarowanie przestrzenne, gospodarkę oraz sferę społeczną. Uzupełnieniem tej diagnozy jest analiza SWOT. Na podstawie zgromadzonych informacji i analizy SWOT zdiagnozowano czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skalę i charakter potrzeb w zakresie rewitalizacji. Zgromadzone dane uzupełniono o wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców miasta oraz o wnioski z przeprowadzonych w mieście konsultacji społecznych w formie warsztatów diagnostycznych.

W granicach obszarów zdegradowanych został wyodrębniony obszar rewitalizacji, składający się z poszczególnych podobszarów rewitalizacji, a ich prezentacja obejmuje zarówno charakterystykę wszystkich trzech sfer – społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, jak i odpowiedni materiał kartograficzny.

Główną część Programu stanowi opis założeń programowych rewitalizacji i jej celów. Określona została wizja wyprowadzenia wyznaczonego obszaru ze stanu kryzysowego oraz pięć linii priorytetowych. Każdej linii przyporządkowano odpowiednie działania rewitalizacyjne. Praktycznym wymiarem prezentowanego Programu rewitalizacji jest wykaz projektów rewitalizacyjnych dotyczących miasta i obszaru rewitalizacji. Prezentowany Program Rewitalizacji określa działania przewidziane na okres 2016-2022.

- 1. Diagnoza gminy służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Identyfikacja czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.**

1.1. Sfera społeczna

Struktura demograficzna i społeczna miasta

Liczba ludności Tarnowskich Gór na koniec 2015 roku wyniosła 59 451 osób. W okresie 2005-2014 liczba ludności zmniejszyła się o 0,61%, a w 2005 roku wyniosła 61 255 osób. W prezentowanym okresie do 2009 roku obserwowano spadek liczby ludności, najbardziej zauważalny w 2006 roku, kiedy liczba ludności zmniejszyła się o 0,42% w stosunku do roku poprzedniego. W 2009 roku liczba ludności osiągnęła poziom 60 746 osób i była niższa o 0,83% w porównaniu z 2005 rokiem. Po 2009 roku liczba ludności zaczęła wzrastać i w 2012 roku osiągnęła wartość 60 889 osób, a następnie zmniejszała się do końca badanego okresu. W tym samym czasie liczba kobiet zmniejszyła się o 0,74%, a mężczyzn o 0,48%. Kobiety przez cały okres 2005-2014 stanowiły niecałe 53% ogółu ludności, współczynnik feminizacji utrzymał się na poziomie 108. Gęstość zaludnienia wynosiła w 2005 roku 734 osoby na km² i zmalała do 727 osób na km² w 2014 roku. Wahania gęstości zaludnienia odzwierciedlają wahania liczby ludności. Liczba ludności w poszczególnych dzielnicach Tarnowskich Gór była zróżnicowana. Największą pod tym względem dzielnicą było Śródmieście, w którym zamieszkiwało ponad 31% mieszkańców całego miasta. Drugą koncentracją ludności była dzielnica Stare Tarnowice (20,94%). Najmniej zaludnione dzielnice to Opatowice (1,9%) i Pniowiec (2,15%).

Tabela 1. Liczba ludności Tarnowskich Gór wg dzielnic w 2015 roku

Dzielnica	Liczba ludności	Udział ludności w liczbie ludności ogółem
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	4 248	7,15
Śródmieście–Centrum	18 984	31,93
Lasowice	4 642	7,81
Opatowice	1 132	1,90
Osada Jana	4 819	8,11
Pniowiec	1 276	2,15
Repty Śląskie	2 397	4,03
Rybna	2 426	4,08
Sowice	1 680	2,83
Stare Tarnowice	12 447	20,94
Strzybnica	5 400	9,08

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Struktura wieku ludności uległa pewnym niewielkim zmianom i są to zmiany zgodne z ogólnokrajowymi tendencjami. W 2005 roku udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 18,17% i do 2014 roku zmniejszył się do 16,47%. Liczba tych osób zmniejszyła się o ponad 9%. Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły w 2005 roku ponad 66% wszystkich mieszkańców Tarnowskich Gór i ich udział zmniejszył się do 62,58%. Liczba tych osób zmniejszyła się o 5,8%. Największe zmiany dotyczą najstarszych mieszkańców. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w 2005 roku wynosił 15,82%, w 2014 roku prawie 21%. Wzrost liczby osób w tej grupie wiekowej wyniósł ponad 31%. W okresie 2005-2014 liczba dzieci w wieku 0-4 lata w Tarnowskich Górach wzrosła o ponad 21% (z 2 500 do 3 028 dzieci).

Tabela 2. Osoby w wieku powyżej 65. roku życia w Tarnowskich Górach wg dzielnic w 2014 roku

Dzielnica	Liczba mieszkańców w dzielnicy	Liczba osób pow. 65. roku życia	Liczba osób pow. 65 roku życia na 1000 mieszkańców	Udział osób pow. 65. roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	4 227	592	140,05	14,01%
Śródmieście - Centrum	19 028	3 306	173,74	17,37%
Lasowice	4 966	638	128,47	13,59%
Opatowice	1 066	139	130,39	13,04%
Osada Jana	4 882	1 309	264,13	26,81%
Pniowiec	1 268	164	129,34	12,93%
Repty	2 373	330	139,06	13,91%
Rybna	2 414	332	137,53	13,75%
Sowice	1 711	222	129,75	12,97%
Stare Tarnowice	12 424	1 376	110,75	11,08%
Strzybnica	5 464	728	133,24	13,32%

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Struktura wieku w poszczególnych dzielnicach Tarnowskich Gór była zróżnicowana. Największy odsetek osób powyżej 65 roku życia zaobserwowano w 2014 roku w dzielnicy Osada Jana, wyniósł on 26,81%. W całym mieście osoby w tym wieku stanowiły 21% ogółu ludności. Dzielnica Osada Jana była jedyną jednostką, w której odsetek najstarszych mieszkańców przekroczył średnią dla całego miasta. W dzielnicy Śródmieście - Centrum odsetek ten był mniejszy i wynosił 17,37%. Najmniejszy udział osób w wieku poprodukcyjnym wykazała dzielnica Stare Tarnowice (11,08%).

Ze strukturą wieku ludności związane są wskaźniki obciążenia ekonomicznego. W Tarnowskich Górach w okresie 2005-2014 wyraźnie wzrosły wszystkie trzy wskaźniki. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła z poziomu 51,5 do 59,8. Ma to związek ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. Wraz ze wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym (wyniósł on w badanym okresie 31%) rośnie również liczba tych osób przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Wskaźnik ten wzrósł z wartości 87 w 2005 roku do wartości 127,2 w 2014 roku. W całym prezentowanym okresie nie zaobserwowano ani jednego spadku tej wartości. Jednocześnie wzrosła wartość wskaźnika odnosząca się do liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym – z 24 w 2005 roku do 33,5 w 2014 roku.

Tabela 3. Wskaźniki obciążenia ekonomicznego ludności w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

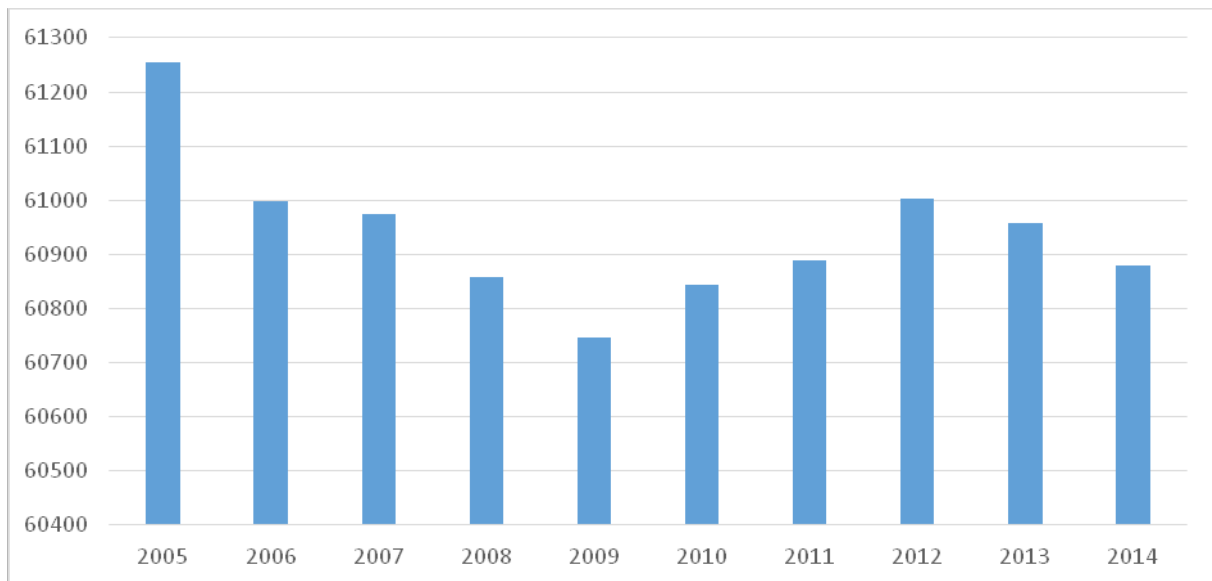
Wskaźnik	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	51,5	51,6	51,7	52,3	52,6	53,0	54,3	56,1	58,0	59,8
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	87,0	92,5	98,2	102,8	106,2	110,4	114,6	117,8	122,3	127,2
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	24,0	24,8	25,6	26,5	27,1	27,8	29,0	30,4	31,9	33,5

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Liczba ludności jest wypadkową ruchu naturalnego i migracyjnego ludności. W całym badanym okresie liczba ludności zmniejszyła się o mniej niż 1%. Przyrost naturalny kształtował się na poziomie bliskim 0, z wyjątkiem 2010 roku. W 2005 roku współczynnik przyrostu naturalnego wynosił 0,0, w latach 2006 i 2007 osiągnął wartości ujemne – odpowiednio -0,5 i -0,3. Do 2010 roku wzrósł do wartości 2,4 (najwyższa wartość w całym prezentowanym okresie). Następnie do 2014 roku zmalał i osiągnął wartość -1,5, co oznaczało ubytek naturalny ludności. Warto zwrócić uwagę, że współczynniki urodzeń i zgonów również zmieniały swoje wartości. Osiągnięty w 2010 roku największy przyrost naturalny na 1000 ludności był jednocześnie wynikiem nagłego wzrostu współczynnika urodzeń (11,2 urodzeń na 1000 mieszkańców) i spadku współczynnika zgonów (8,72 zgonów na 1000 mieszkańców). Po 2010 roku wartości tych dwóch współczynników ponownie zbliżyły się do siebie, a od 2012 r. współczynnik zgonów osiągał wartości wyższe niż współczynnik urodzeń.

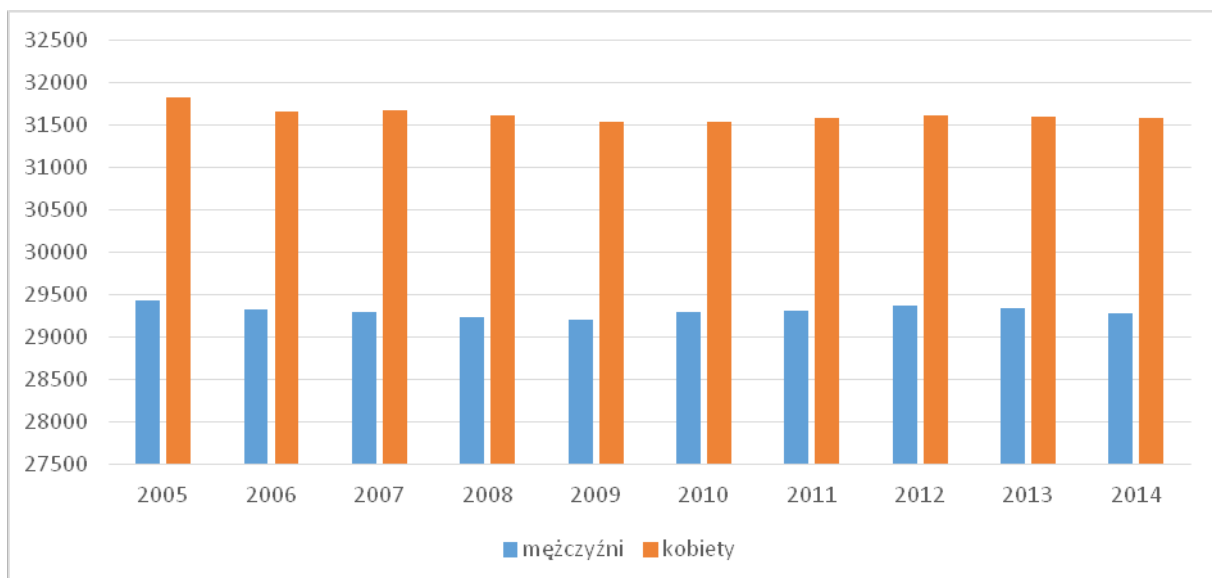
Za liczbę ludności odpowiada również ruch migracyjny ludności. Z jednej strony liczba ludności Tarnowskich Gór zmieniała się na skutek migracji wewnętrznych, z drugiej strony wpływ na nią miał również ruch ludności związany z wyjazdem z Polski. Do 2010 roku salda migracji ogółem i migracji zagranicznych było ujemne, z tym, że w latach 2005-2006 saldo migracji zagranicznych przyjmowało wyższe wartości, a od 2006 roku przez cały okres saldo migracji zagranicznych przyjmowało wartości niższe. Dodatkowo od 2011 roku saldo migracji ogółem przyjmowało wartości dodatnie co oznacza, że obserwowano napływ ludności do miasta.

Wykres 1. Liczba ludności Tarnowskich Gór w latach 2005-2014

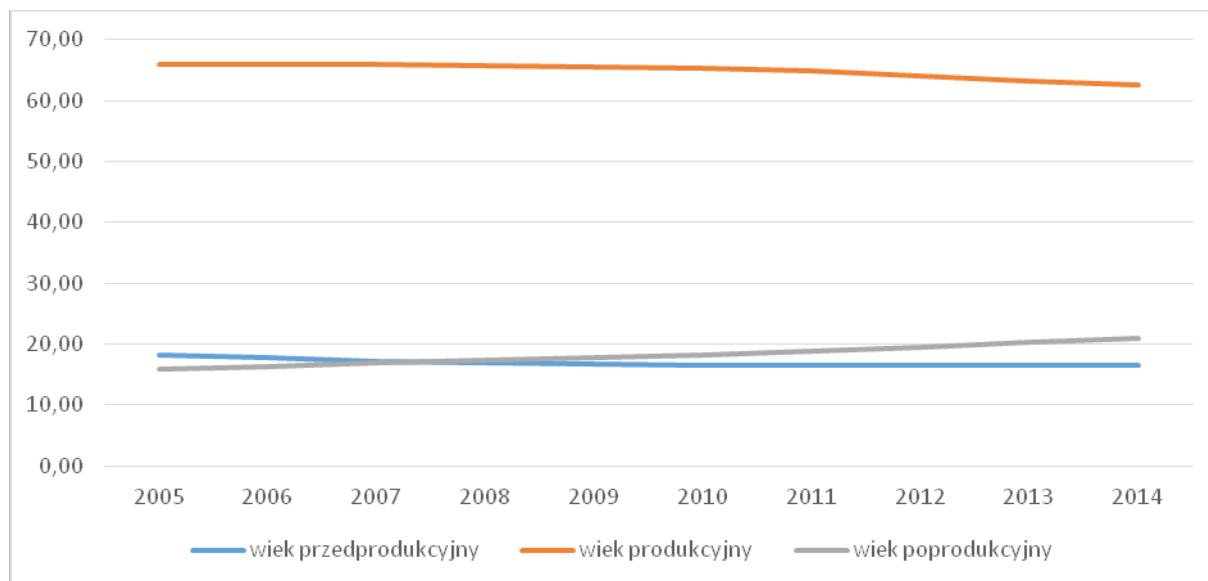
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

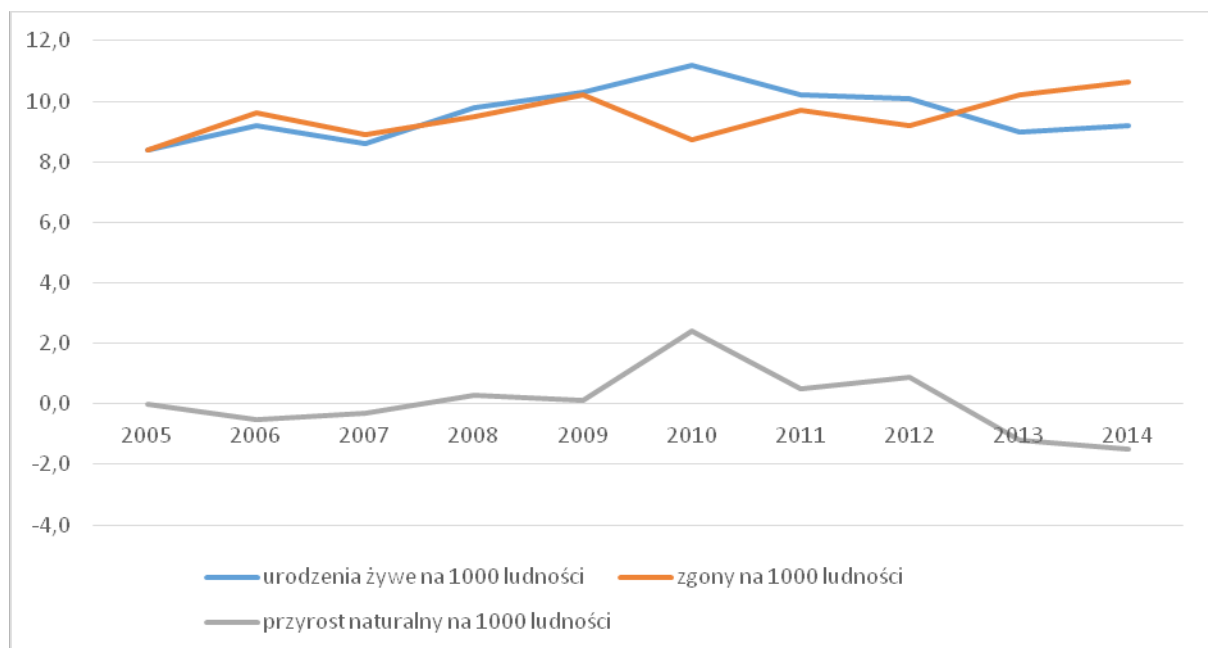
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 3. Struktura wieku ludności Tarnowskich Gór w latach 2005-2014

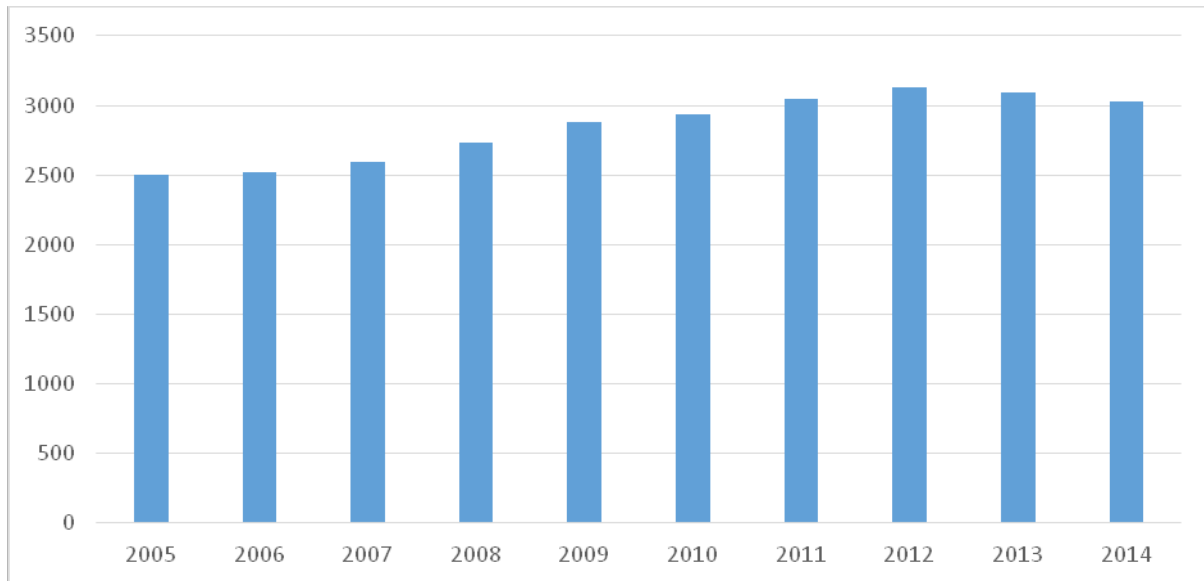
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 4. Wskaźniki ruchu naturalnego ludności w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

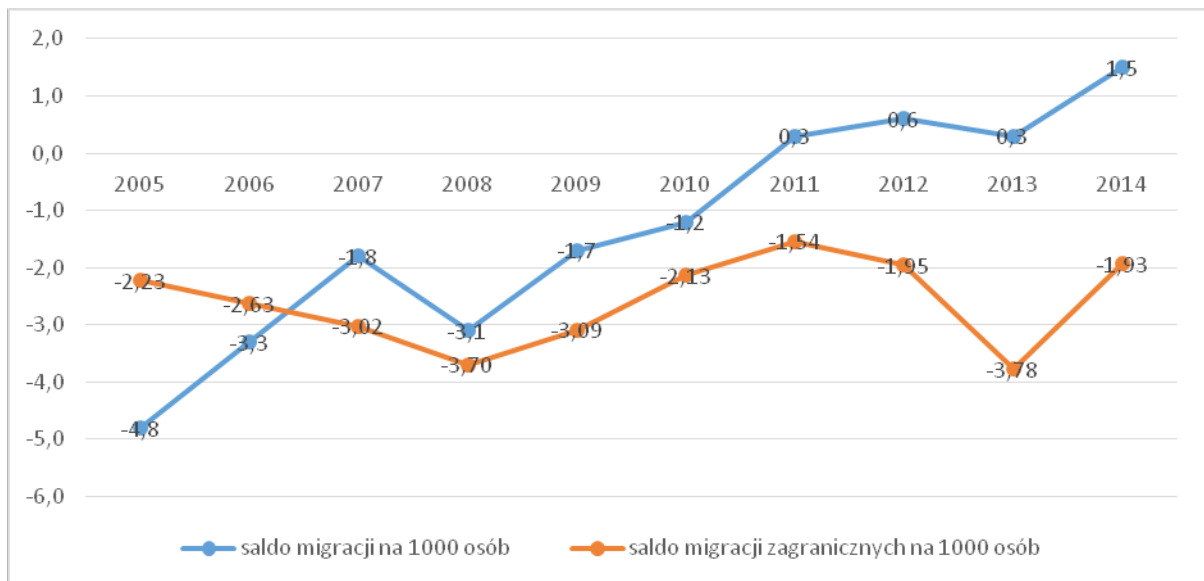
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 5. Liczba osób w wieku 0-4 lata w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 6. Współczynnik salda migracji i współczynnik salda migracji zagranicznych w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Zamożność społeczeństwa

Zamożność ludności można opisać stosując odniesienie do średniego krajowego wynagrodzenia brutto i traktując jego poziom w Polsce jako 100%. W powiecie tarnogórskim poziom wynagrodzeń był na podobnym poziomie co w całym podregionie bytomskim, ale wyraźnie niższy niż w województwie śląskim. W 2005 roku mieszkańcy osiągnęli średnio 83,8% przeciętnego wynagrodzenia brutto w kraju. Wartość ta w okresie 2005-2014 ulegała jedynie nieznacznym wahaniom, a zmiany wartości nie były wyraźne. W 2014 roku mieszkańcy zarabiali średnio mniej niż 83% przeciętnego krajowego wynagrodzenia. Na koniec prezentowanego okresu w podregionie bytomskim wskaźnik ten osiągnął wyższą wartość niż w powiecie tarnogórskim (85,4%). Jednocześnie w województwie śląskim mieszkańcy osiągnęli zarobki wyższe niż przeciętne w kraju, maksymalnie 104,7% w 2011 roku. Świadczy to o mniejszej zamożności społeczeństwa w powiecie tarnogórskim w porównaniu z województwem śląskim i całym krajem.

Tabela 4. Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej w latach 2005-2014

Obszar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Województwo śląskie	103,2%	103,5%	102,3%	102,6%	102,7%	102,7%	104,7%	103,0%	103,7%	102,4%
Podregion bytomski	83,6%	84,1%	84,6%	85,0%	84,6%	85,5%	85,7%	85,5%	85,1%	85,4%
Powiat tarnogórski	83,8%	84,3%	84,8%	82,3%	83,4%	83,3%	84,3%	83,4%	82,4%	82,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Ochrona zdrowia

Na terenie Tarnowskich Gór funkcjonują cztery publiczne placówki ochrony zdrowia:

1. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Wielospecjalistyczny Szpital Powiatowy im. dr B. Hagera ul. Pyskowicka 47 – 51
2. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Zakład Pulmonologii ul. Lipowa 3
3. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Repty” Górnośląskie Centrum Rehabilitacji im. gen. Jerzego Ziętka, na ul. Śniadeckiego 1.
4. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Obwód Lecznictwa Kolejowego ul. Piłsudskiego 18

Działalność placówek publicznych uzupełnia oferta placówek spoza tego sektora, należą do nich m.in.:

Szpital św. Kamila OO. Kamilianów ul. Bytomska 22,

Usługi Medyczne „ŚRÓDMIEŚCIE” Sp. z o.o. ul. Bytomska 8,

Poradnia Medycyny Pracy ul. Bytomska 6,

Przychodnia Specjalistyczna Nr 1 ul. Piłsudskiego 16,

Przychodnia Specjalistyczna Nr 2 ul. Piłsudskiego 16,

Przychodnia Rejonowa Nr 6 ul. Witosa 61,

Przychodnia Rejonowa Nr 7 ul. Szwedzka 2,

Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej dla dzieci ul. Aleja Kwiatów 27,

NZOZ „NEUROM” ul. Bytomska 14,

NZOZ „LIMED” ul. Tylna 12,

NZOZ „ANIMED” ul. Piłsudskiego 9a,

NZOZ Centrum Medyczne „SANA” ul. Oświęcimska 1,

NZOZ Centrum Usług Medycznych S.C. ul. Nakielska 1-3,

NZOZ „WOJMED” S.C. ul. Górnicza 9a,

NZOZ :SANTI – MED” Sp. z o.o. ul. Karola Miarki 8/1,

NZOZ „ALLMED” S.C. ul. Chopina 52,

NZOZ, Zespół Pomocy Hospicyjnej „Królowej Pokoju” ul. Opolska 26c,

NZOZ „HIPOKRATES” Sp. z o.o. ul. Andersa 49/1, oraz ul. Okrzei 21,

NZOZ „LUXarMED” ul. Mickiewicza 23,

NZOZ Marek Telenga & Małgorzata Nocoń ul. Zagórska 83,

NZOZ „VADEMECUM” Sp. z o.o. ul. Poczdamska 7,

NZOZ „KO – MED” Specjalistyczna Przychodnia Lekarsko – Stomatologiczna ul. Powstańców Śląskich 14/1,

NZOZ „ANALITYK” Centrum Diagnostyki Laboratoryjnej ul. Szwedzka 2,

NZOZ przy Salezjańskim Ośrodku Szkolno – Wychowawczym ul. Śniadeckiego 1,

NZOZ S.C. Alfred Pischka & Jarosław Płaczek ul. Kościelna 30,

BIMED Prywatny Zakład Opieki Zdrowotnej ul. Mickiewicza 8, oraz ul. Leśna 23,

Specjalistyczny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Urologiczno–andrologiczny „UROGEN” ul. J. Korczaka 40,

Poradnia Medycyny Pracy „PROTEKO” ul. Hutnicza 1/1.

Tabela 5. Charakterystyka opieki zdrowotnej w Tarnowskich Górach w latach 2012-2014

Rok	Przychodnie ogółem	Praktyki lekarskie	Przychodnie na 10 tys. mieszkańców	Porady lekarskie
2012	51	4	8	479 485
2013	51	4	8	474 290
2014	57	5	9	513 586

Źródło: BDL GUS

Liczba przychodni lekarskich w okresie 2012-2014 wzrosła z 51 do 57. W tym samym czasie funkcjonowało początkowo 4, później 5 praktyk lekarskich. Niewielki wzrost liczby przychodni lekarskich przy jednoczesnym spadku liczby ludności w mieście spowodował, że liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców nie zmieniła się znacząco, wzrosła z 8 placówek w 2012 i 2013 roku do 9 placówek w 2014 roku. Wzrosła wyraźnie natomiast liczba udzielonych porad lekarskich, co może mieć związek ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa i wzrostem zapotrzebowania na porady lekarskie wśród osób starszych.

Edukacja i poziom oświaty

Edukacja przedszkolna

Na terenie Tarnowskich Gór funkcjonują trzy żłobki, w tym 1 żłobek publiczny:

Żłobek Publiczny Nr 1 z 3 oddziałami: ul. Bema 1, Oddział I ŻP Nr 1 ul. Wyszyńskiego 135 i Oddział II ŻP Nr 1 ul. Strzybnicka 3. Ponadto w Rejestrze żłobków i klubów dziecięcych figuruje 1 klub dziecięcy.

Tabela 6. Żłobki i kluby dziecięce oraz miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych w Tarnowskich Górach w latach 2012-2014

Rok	Żłobki (w tym kluby dziecięce)	Miejsca w żłobkach	Dzieci do 3 lat ogółem	Dzieci objęte opieką w żłobkach	Odsetek dzieci objętych opieką
2012	2	112	1877	124	6,6
2013	3 (1)	114	1819	118	6,5
2014	4 (1)	117	1735	126	7,3

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach, BDL GUS

W roku 2012 funkcjonowały 2 żłobki, w tym 1 żłobek niepubliczny. Liczba żłobków wzrosła do 3 w 2014 roku. Ponadto funkcjonuje 1 klub dziecięcy. Żłobki oferowały łącznie 112 miejsc w 2012 roku, do 2014 roku ofertę opieki nad dziećmi zwiększono o 5 miejsc. Zgodnie z tendencją demograficzną liczba najmłodszych mieszkańców malała – w 2012 roku wynosiła 1 877, a w 2014 już 1 735 podopiecznych. Żłobki obejmowały opieką 124 dzieci w 2012 roku i 126 dzieci w 2014 roku. Odsetek dzieci objętych opieką zwiększył się z 6,6 do 7,3. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost odsetka dzieci objętych opieką, ale uwagę zwraca również fakt, iż miejsc w żłobkach było mniej niż łączna liczba dzieci objętych opieką.

W roku szkolnym 2015/2016 na terenie Tarnowskich Gór funkcjonowało 18 placówek przedszkolnych (samorządowych), do których uczęszczało 1689 dzieci. Placówki miały zróżnicowaną wielkość, najmniejsze przedszkole przyjęło 50 dzieci, największe blisko pięć razy więcej (248).

Tabela 7. Charakterystyka placówek przedszkolnych w Tarnowskich Górach w roku szkolnym 2015/2016

Przedszkole	Liczba dzieci	Liczba nauczycieli	Liczba dzieci na 1 nauczyciela
Przedszkole Nr 1	68	7	9,71
Przedszkole Nr 2	107	11	9,73
Przedszkole Nr 4	70	7	10,00
Przedszkole Nr 5	93	9	10,33
Przedszkole Nr 6	73	10	7,30
Przedszkole Nr 8 w ZSP1	64	-	-
Przedszkole Nr 9	118	11	10,73
Przedszkole Nr 11	89	9	9,89
Przedszkole Nr 12	93	8	11,63
Przedszkole Nr 13 w ZSP3	73	-	-
Przedszkole Nr 17	248	24	10,33
Przedszkole Nr 18 w ZSP4	50	-	-

Przedszkole	Liczba dzieci	Liczba nauczycieli	Liczba dzieci na 1 nauczyciela
Przedszkole Nr 20	100	11	9,09
Przedszkole Nr 21	37	9	4,11
Przedszkole Nr 22	100	10	10,00
Przedszkole Nr 23 w ZSP2	50	-	-
Przedszkole Nr 24	181	23	7,87
Przedszkole Nr 26	75	8	0,00
Suma końcowa	1 377	157	8,77

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Tabela 8. Liczba nauczycieli w Zespołach Szkolno-Przedszkolnych

Placówka	Liczba nauczycieli ogółem (łącznie dla szkoły i przedszkola)
ZSP1 (SP6 + P8)	25
ZSP2 (SP16 + P23)	16
ZSP3 (SP12 + P13)	28

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

W placówkach przedszkolnych w roku szkolnym 2015/2016 łącznie zatrudnionych było 157 nauczycieli. Średnio na jednego nauczyciela przypadało 8,77 dzieci. Lepsze warunki od średniej panowały w 3 placówkach: w przedszkolu nr 21 (4,11), przedszkolu nr 6 (7,30) i w przedszkolu nr 24 (7,87). Najwięcej dzieci znalazło się pod opieką nauczycieli w przedszkolu nr 12 i było to średnio 11,63 dziecka na jednego nauczyciela.

Tabela 9. Liczba uczniów szkół podstawowych w Tarnowskich Górach w latach 2011-2016

Placówka	Liczba uczniów w roku szkolnym				
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
SP3	427	443	470	510	573
SP5	215	219	219	246	249
SP9	421	419	418	426	468
SP10	264	269	260	274	302
SP11	280	257	255	291	326
SP13	382	400	409	446	495
SP15	583	565	583	640	734
SP 6 w ZSP1	98	96	105	104	116
SP 16 w ZSP2	91	99	89	79	81
SP 12 w ZSP3	126	128	128	160	178
Suma końcowa	2 887	2 895	2 936	3 176	3 522

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Na terenie Tarnowskich Gór w roku szkolnym 2015/2016 funkcjonowało 10 szkół podstawowych. Na przestrzeni 5 lat liczba uczniów w szkołach wzrosła o 22% z 2887 uczniów w roku 2011/2012 do 3522 uczniów w roku 2015/2016. Tylko w jednej szkole zanotowano spadek liczby uczniów o 11% (SP nr 16

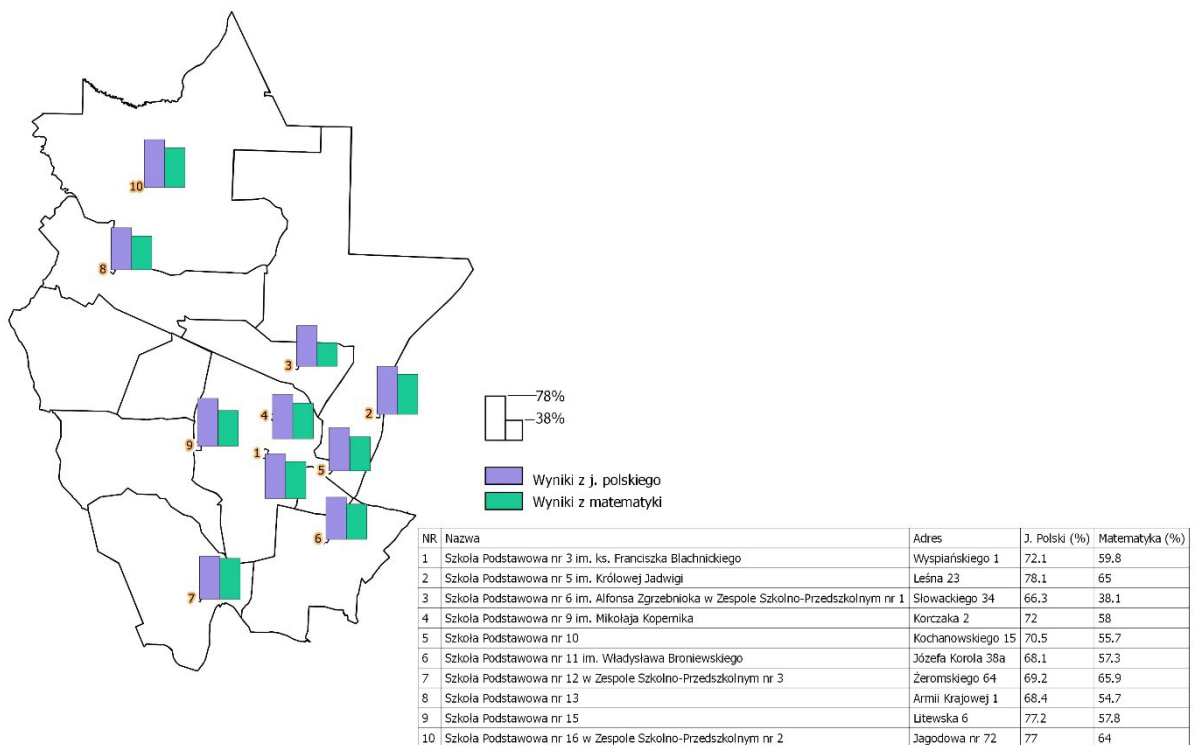
w ZSP nr 2). W czterech szkołach natomiast liczba uczniów wzrosła w większym stopniu niż w całym mieście i były to szkoły: SP nr 3 (34,19%, SP nr 13 (29,58%), SP nr 15 (25,9%) oraz SP nr 12 (41,27%).

Tabela 10. Charakterystyka szkół podstawowych w Tarnowskich Górach w roku szkolnym 2015/2016

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów na 1 nauczyciela
SP3	573	46	12,46
SP5	249	22	11,32
SP9	468	38	12,32
SP10	302	35	8,63
SP11	326	26	12,54
SP13	495	47	10,53
SP15	734	63	11,65
Razem	3 522	277	11,36

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Rysunek 1. Wyniki egzaminów szóstoklasisty w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie

Tabela 11. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w Tarnowskich Górach w 2015 roku

Szkoła	Ogółem	J. polski	Matematyka	J. Angielski
SP nr 3 im. Ks. Franciszka Blachnickiego	66,1	72,1	59,8	78,1
SP nr 5 im. Królowej Jadwigi	71,8	78,1	65,0	89,4

SP nr 6 im. Alfonsa Zgrzebnioka w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1	52,5	66,3	38,1	77,2
SP nr 9 im. Mikołaja Kopernika	65,2	72,0	58,0	81,6
SP nr 10	63,3	70,5	55,7	85,8
SP nr 11 im. Władysława Broniewskiego	62,9	68,1	57,3	80,2
SP nr 12 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 3	67,6	69,2	65,9	82,1
SP nr 13	61,7	68,4	54,7	79,6
SP nr 15	67,7	77,2	57,8	84,4
SP nr 16 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2.	70,6	77,0	64,0	84,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE

Liczba nauczycieli w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2015/2016 wyniosła 346. Najmniejsza placówka zatrudniała 22 nauczycieli (SP nr 5), największa zaś trzykrotnie więcej (SP nr 15). Na jednego nauczyciela przypadało średnio 11,36 ucznia, tylko w trzech szkołach oferowano lepsze warunki nauczania, w tym w jednej szkole znacznie lepsze (8,63 w SP nr 10).

Inaczej kształtuje się poziom edukacji mierzony wynikami sprawdzianu 6-klasisty. W 2015 roku w Tarnowskich Górach uczniowie uzyskali średnio 72,24% ze sprawdzianu z języka polskiego. Był to wynik lepszy niż w powiecie tarnogórskim oraz w miejscowościach poniżej 100 tys. mieszkańców (łącznie z obszarami wiejskimi). W całym województwie śląskim wyniki te były tylko nieznacznie wyższe, ale w największych miastach regionu uczniowie wykazali się większymi umiejętnościami w zakresie języka polskiego. Średni wynik sprawdzianu z matematyki w 2015 roku osiągnięty przez uczniów szkół podstawowych w Tarnowskich Górach był tylko nieznacznie wyższy niż w powiecie tarnogórskim, ale w obu przypadkach nie przekroczył 58%. Największa różnica w wynikach na niekorzyść tarnogórskich uczniów dotyczy uczniów miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz w przypadku obszarów wiejskich. Jednocześnie uczniowie szkół podstawowych w Tarnowskich Górach przewyższają umiejętnościami językowymi (obcy język nowożytny) uczniów szkół w powiecie tarnogórskim oraz województwie śląskim i osiągnęli wyniki średnio na poziomie ponad 82%. W pozostałych jednostkach był on niższy niż 80%.

Tabela 12. Wyniki sprawdzianu w woj. śląskim w 2015 roku

Przedmiot	Tarnowskie Góry	Powiat tarnogórski	Województwo śląskie				
			Ogółem	Miasta pow. 100 tys.	Miasta 20-100 tys.	Miasta pon. 20 tys.	Obszary wiejskie
J. polski	72,24	69,90	72,42	79,08	71,81	71,68	72,04
Matematyka	57,94	57,30	58,85	59,35	57,55	58,17	59,32
J. nowożytny	82,20	78,90	78,28	78,98	77,94	77,29	77,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE

Na terenie Tarnowskich Gór w 2015 roku funkcjonowało 10 szkół podstawowych, z czego trzy w zespołach szkolno-przedszkolnych. W przypadku sprawdzianu 6-klasisty zauważalne jest zróżnicowanie wyników wewnątrz miasta. Jedynie trzy szkoły osiągnęły średni wynik z języka polskiego powyżej średniej dla całego miasta (SP nr 5, SP nr 15 i SP nr 16). Zróżnicowanie wyników z matematyki było jeszcze większe, wyższy wynik osiągnięto w pięciu szkołach, a najniższy wynik wyniósł 38,1% (SP nr 6). Najlepsza sytuacja dotyczy wyników z języka angielskiego, tylko trzy szkoły osiągnęły średni wynik niższy od wyniku dla całego miasta, ale różnice w wynikach nie były duże.

Tabela 13. Liczba uczniów szkół gimnazjalnych w Tarnowskich Górach w latach 2011-2016

Placówka	Liczba uczniów w roku szkolnym				
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
PG1	283	248	246	265	284
PG2	374	328	307	303	266
PG3	232	226	225	236	223
PG4	202	183	154	118	122
PG5 w ZSP 4	190	153	158	180	192
Suma końcowa	1 281	1 138	1 090	1 102	1 087

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Tabela 14. Charakterystyka szkół gimnazjalnych w Tarnowskich Górach w roku szkolnym 2015/2016

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów na 1 nauczyciela
PG1	284	28	10,14
PG2	266	34	7,82
PG3	223	20	11,15
PG4	122	19	6,42
PG5 w ZSP 4	192	-	-
Razem	895	101	8,86

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Tabela 15. Liczba nauczycieli w Zespole Szkolno-Przedszkolnym 4

Placówka	Liczba nauczycieli (łącznie dla gimnazjum i przedszkola)
ZSP4 (PG5 + P18)	32

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Kształcenie na poziomie gimnazjalnym w roku szkolnym 2015/2016 dobywało się w 5 placówkach samorządowych, do których uczęszczało 1 087 uczniów. Liczba uczniów w okresie pięcioletnim zmniejszyła się o 15,14%. Tylko w dwóch szkołach zaobserwowano wzrost liczby uczniów, ale był on nieznaczny i wyniósł 0,35% w Gimnazjum nr 1 i 1,05% w Gimnazjum nr 5. Największy spadek liczby uczniów zaobserwowano w Gimnazjum nr 4 (39,6%) oraz w Gimnazjum nr 2 (28,88%).

Poziom edukacji jest wskaźnikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz wskazuje na możliwości budowania kapitału ludzkiego. Jednym ze wskaźników poziomu edukacji są wyniki uczniów w sprawdzianie 6-klasisty i egzaminie gimnazjalnym. Wyniki osiągnięte przez uczniów 3 klas

szkół gimnazjalnych w Tarnowskich Górach w 2015 roku były wyższe niż wyniki odnotowane w powiecie tarnogórskim (z wyjątkiem egzaminu z języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym). Wyniki te były również wyższe niż w województwie śląskim, a na uwagę zasługują wyższe umiejętności uczniów w Tarnowskich Górach w dziedzinach: język niemiecki na poziomie rozszerzonym oraz język angielski na poziomie podstawowym. Również w porównaniu do uczniów z miast o różnej wielkości oraz z obszarów wiejskich uczniowie Tarnowskich Gór uzyskali lepsze wyniki w 2015 roku. Ponownie na uwagę zasługują znacznie wyższe wyniki z języka angielskiego.

Tabela 16. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w woj. śląskim w 2015 roku

Przedmiot	Tarnowskie Góry	Powiat tarnogórski	Województwo śląskie				
			Ogółem	Miasta pow. 100 tys.	Miasta 20-100 tys.	Miasta pon. 20 tys.	Obszary wiejskie
J. polski	63,22	60,20	61,88	61,76	62,17	61,07	62,07
Historia i WOS	66,79	63,53	63,52	63,42	63,72	63,03	63,67
Matematyka	51,54	47,65	47,25	47,18	47,23	45,94	47,85
P. przyrodnicze	53,23	50,05	49,45	49,46	49,58	48,64	49,56
J. angielski PP	76,33	71,31	67,62	68,51	68,45	65,34	65,71
J. Angielski PR	60,12	53,78	47,84	48,79	49,03	45,16	45,57
J. niemiecki PP	58,40	59,93	57,94	55,93	57,36	59,32	59,96
J. niemiecki PR	76,50	43,08	49,41	46,70	59,09	43,09	48,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE

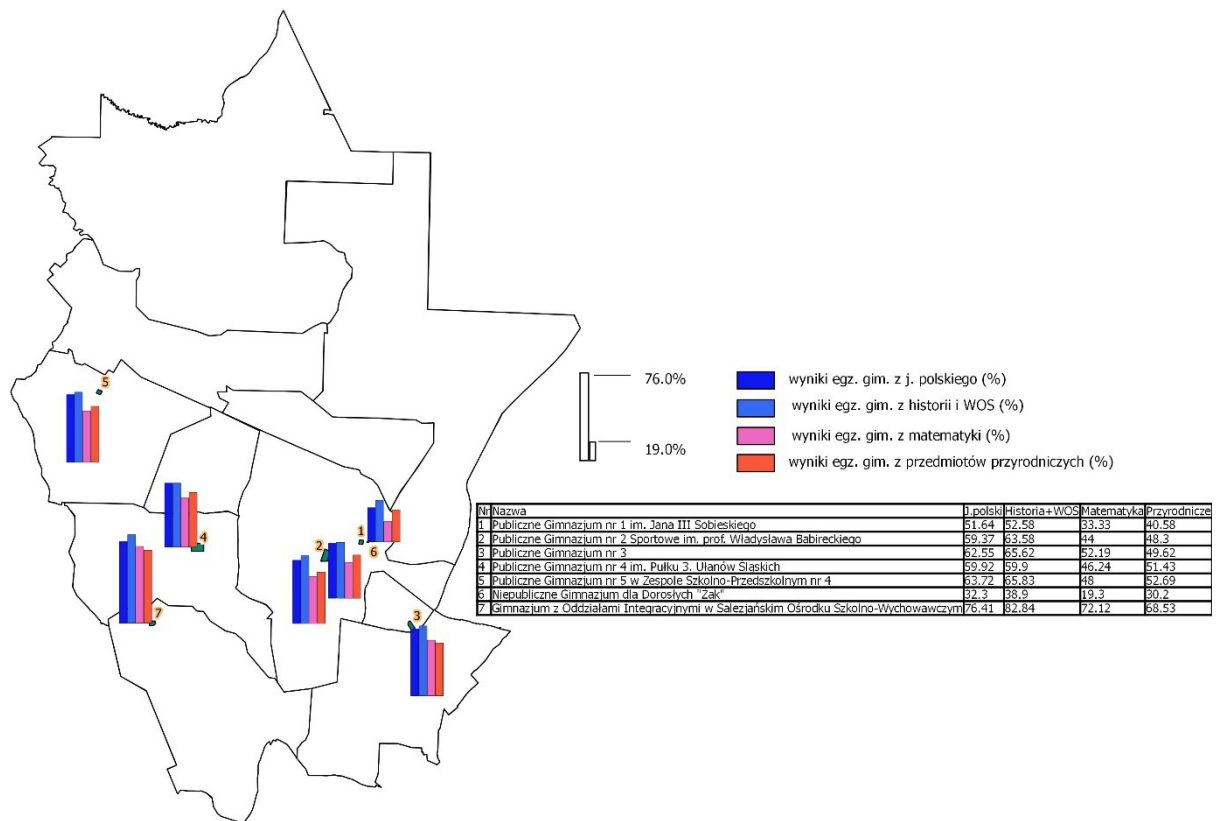
Poziom edukacji mierzony wynikami egzaminu gimnazjalnego w Tarnowskich Górach określić można jako wysoki, wyniki osiągnięte przez uczniów są wyższe niż w powiecie tarnowskim oraz województwie śląskim. Jednak wyniki uczniów w poszczególnych szkołach gimnazjalnych w Tarnowskich Górach są bardzo zróżnicowane. Średni wynik z języka polskiego w 2015 roku w mieście wyniósł 63,22%. W trzech z siedmiu szkół wyniki z tego przedmiotu były niższe, w tym w jednej prawie dwa razy niższe. Jeszcze większe zróżnicowanie dotyczy wyników z historii oraz WOSu. Najgorsza sytuacja dotyczy umiejętności matematycznych, przy średnim wyniku 51,54%, w 5 szkołach wyniki były gorsze.

Tabela 17. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Tarnowskich Górach w 2015 roku

Szkoła	J. angielski podst.	J. niemiecki podst.	J. angielski rozszerzony	J. niemiecki rozszerzony	J. polski	Historia i WOS	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze
PG nr 1	52,84	71,50	27,02	-	51,64	52,58	33,33	40,58
PG nr 2	78,06	51,27	62,75	-	59,37	63,58	44,00	48,30
PG nr 3	72,00	-	50,38	-	62,55	65,62	52,19	49,62
PG nr 4	70,64	70,25	53,62	-	59,92	59,90	46,24	51,43
PG nr 5	79,68	54,53	62,58	59,00	63,72	65,83	48,00	52,69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE

Rysunek 2. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2015 r. w Tarnowskich Górach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie

Bezpieczeństwo mieszkańców

Faktyczny poziom bezpieczeństwa mieszkańców można przedstawić za pomocą danych zebranych przez Komendę Powiatową Policji w Tarnowskich Górach. Oceny sytuacji można dokonać za pomocą wielu wskaźników, które odnoszą się do liczby wykrytych przestępstw, poziomu zagrożenia oraz statystykami bezpieczeństwa ruchu drogowego. W okresie 2008-2014 liczba wszczętych postępowań zmniejszyła się z 1 958 do 1 490 (spadek o 23,9%). Jednocześnie wskaźnik zagrożenia przestępczością ogółem zmniejszył się z 1 152 do 713. Jedynie w 2009 roku zanotowano pogorszenie sytuacji, gdy oba wskaźniki wzrosły, po tym czasie obie wartości zaczęły zmniejszać się. Wśród wszczętych przestępstw wyróżnić można te przeciwko mieniu oraz te przeciwko życiu i zdrowiu. W okresie 2008-2014 liczba przestępstw przeciwko mieniu w postaci kradzieży zmniejszyła się z 601 do 327, czyli o ponad 45%. Wzrost odnotowano jedynie w 2012 roku w stosunku do roku poprzedniego, po tym czasie utrzymano tendencję spadkową. W 2008 roku odnotowano znacznie mniej kradzieży z włamaniem, niż samych kradzieży – liczba takich przestępstw wyniosła 244 i zmalała do 164 w 2014 roku (spadek o 32,79%). W okresie 2008-2014 w Tarnowskich Górach odnotowano niewielką liczbę kradzieży z włamaniem do samochodu, ich liczba wyniosła początkowo 46 i zmalała do 32 przestępstw. Niewiele było również przypadków rozbojów i ten rodzaj przestępstw również wykazywał tendencję spadkową (spadek z 29 do 18). Większy natomiast udział miały przestępstwa przeciwko mieniu w formie zniszczeń mienia. W 2008 roku odnotowano 189 takich incydentów, ich liczba wrosła do 196 w 2010 roku, ale do 2014 roku zmalała do 138, co oznaczało łączny spadek o 26,98%. Na terenie Tarnowskich Gór odnotowano również przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu. Jednym z rodzajów są zdarzenia prowadzące do uszkodzenia ciała. W 2008 roku odnotowano 64 takie zdarzenia. W całym okresie 2008-2015 liczba tych przestępstw zmalała tylko o 8 zdarzeń, ale ulegała większym wahaniam – w 2009 roku zmalała do 39, następnie wzrosła do 55 i ponownie zmalała do 41, a w ostatnich dwóch latach wzrosła do 56. Ten rodzaj przestępstw nie charakteryzował się stałą poprawą, a raczej wahaniami, nie można wskazać jednej tendencji. Podobny charakter miała liczba przestępstw w postaci bójek i pobić.

Na terenie Tarnowskich Gór odnotowano również przestępstwa narkotykowe. W 2008 roku było 167 takich przypadków, a ich liczba ostatecznie zmalała do 103 w 2014 roku, jednak w 2012 roku osiągnęła rekordową wielkość 175 zdarzeń.

Bezpieczeństwo mieszkańców charakteryzują również statystyki zdarzeń w ruchu drogowym. Współczynnik zagrożenia wypadkami drogowymi wyniósł w 2008 roku 103 a kolizjami 667. W przypadku obu wskaźników osiągnięto poprawę, wartości wskaźników zmalały, odpowiednio do 73 i 607 w 2014 roku, jednak wskaźnik zagrożenia wypadkami drogowymi wzrósł wyraźnie w 2009 roku do wartości 777, następnie zmalał do wartości 569 w 2012 roku. Wskaźnik zagrożenia kolizjami drogowymi nie wykazywał wielkich wahań. W całym okresie 2008-2014 osiągnięto również poprawę

bezpieczeństwa ruchu drogowego mierzonego faktyczną liczbą osób rannych w wypadkach drogowych. Liczba ta wynosiła początkowo 117, potem wzrosła do 136 osób w 2009 roku, następnie mała i ponownie wzrosła do 133 osób w 2012 roku. W 2014 wyniosła 85, czyli o 25,35% mniej niż w 2008 roku i o 37,5% w 2009 roku. Liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych również zmalała w całym okresie 2008-2014 (z wartości 6 do 1), ale ponownie wyróżnia się 2012 roku, w którym odnotowano 5 przypadków śmiertelnych. Dane dotyczące liczby osób kierujących pojazdem pod wpływem alkoholu dotyczą okresu 2008-2012. Liczba takich osób również zmieniała się i ostatecznie w 2012 roku była wyższa niż w 2008 roku o 15,17%.

Tabela 18. Stan bezpieczeństwa mieszkańców w Tarnowskich Górach w 2008-2014

Rodzaj zagrożenia	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Postępowanie wszczęte	1958	2159	2077	1873	1826	1691	1490
Zagrożenie przestępczością	1152	1009	1216	986	963	805	713
Przestępstwa ogółem - liczba	1198	1159	1251	1049	987	837	747
Przestępstwa ogółem na 1000 mieszkańców	19,69	19,08	20,56	17,23	16,18	13,73	12,27
Przestępstwa wszczęte przeciwko mieniu - kradzieże	601	565	560	495	535	419	327
Przestępstwa wszczęte przeciwko mieniu - kradzieże z włamaniem	244	265	351	231	194	173	164
Kradzieże i kradzieże z włamaniem do samochodu	46	53	35	63	34	31	32
Przestępstwa przeciwko mieniu – rozboje	29	32	37	29	21	17	18
Przestępstwa przeciwko mieniu – zniszczenia mienia	189	195	196	160	153	138	138
Przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu – uszkodzenie ciała	64	39	55	51	41	42	56
Przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu – bójki i pobicia	25	13	17	20	9	17	12
Czyny stwierdzone narkotykowe	167	127	171	118	175	171	103
Wykroczenia szczególnie uciążliwe (poza ruchem drogowym)	-	-	2824	3374	3981	4105	4544
Liczba popełnionych wykroczeń	-	-	4954	5497	6690	5320	6996
Zagrożenie wypadkami drogowymi	103	98	93	94	91	92	73
Zagrożenie kolizjami drogowymi	669	777	739	636	569	662	607
Liczba osób rannych w wypadkach drogowych	117	136	128	119	133	114	85
Liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych	6	2	2	1	5	1	1
Liczba kierujących pod wpływem działania alkoholu	211	262	272	251	242	-	-
Przestępstwa wszczęte przeciwko komunikacji	175	210	183	187	178	-	-
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece - znęcanie	50	57	67	33	44	-	-

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Tarnowskich Górach

łącznie liczba przestępstw w 2008 roku wyniosła 1198 i do 2014 roku zmniejszyła się do 747, czyli o 37,64%. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców Tarnowskich Gór wyniosła w 2008 roku blisko 20. Spadek liczby przestępstw następował znacznie szybciej niż liczby ludności, dlatego w 2014 roku liczba przestępstw w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców była niższa i wyniosła 12,27. Należy uznać, że bezpieczeństwo mieszkańców mierzone liczbą przestępstw zostało w latach 2008-2014 wyraźnie poprawione.

W 2015 roku najwięcej przestępstw popełniono w dzielnicy Śródmieście - Centrum. Zarejestrowano tam łącznie 296 takich zdarzeń, co stanowiło 24,94% wszystkich przestępstw w Tarnowskich Górach. W pozostałych dzielnicach i osiedlach miasta liczba przestępstw była bardzo wyrównana. Najwięcej zdarzeń zanotowano na terenie dzielnicy Stare Tarnowice (99), co stanowiło 8,34% wszystkich przestępstw w mieście. Najmniej zdarzeń miało miejsce w dzielnicy Strzybnica (prawa strona od ul. Zagórskiej) i w dzielnicy Pniowiec, gdzie łącznie zanotowano 43 przestępstwa (3,62%)

Tabela 19. Liczba przestępstw w Tarnowskich Górach w 2015 roku wg dzielnic i osiedli

Dzielnica / osiedle	Liczba	Udział
Śródmieście–Centrum – prawa strona od ul. Krakowskiej	148	12,47
Śródmieście–Centrum – lewa strona od ul. Krakowskiej	148	12,47
Osada Jana	89	7,50
Osiedle Fazos	78	6,57
Czarna Huta - Sowice	75	6,32
Osiedle Mickiewicza	63	5,31
Lasowice	78	6,57
Osiedle Lasowice i ul. Nakielska	66	5,56
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	50	4,21
Repty Śląskie i Osiedle Kolejarzy	58	4,89
Stare Tarnowice	99	8,34
Osiedle Przyjaźń	67	5,64
Opatowice	64	5,39
Strzybnica – prawa strona od ul. Zagórskiej i Pniowiec	43	3,62
Strzybnica – lewa strona od ul. Zagórskiej i Rybna	61	5,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Tarnowskich Górach

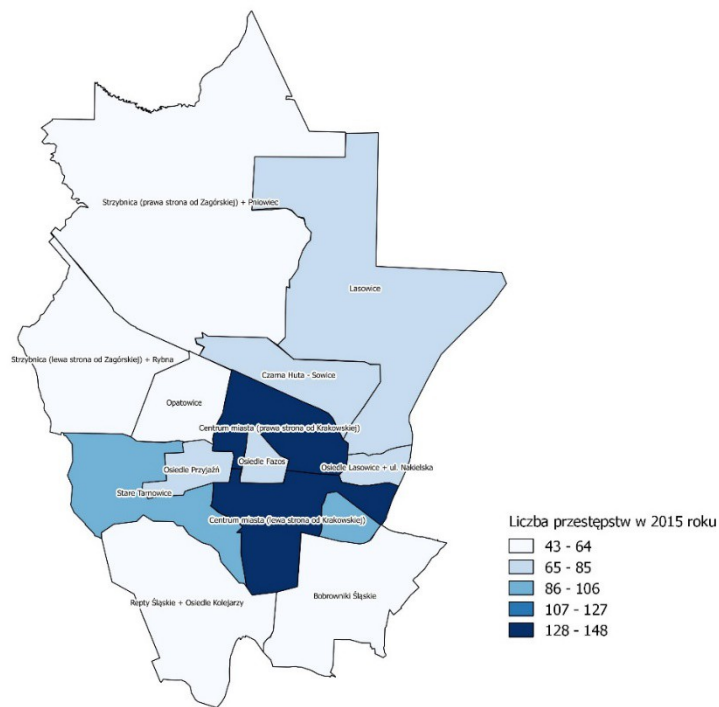
W 2015 roku w Tarnowskich Górach miało miejsce 6 029 interwencji. Najwięcej z nich zanotowano w dzielnicy Śródmieście - Centrum (1 961), co stanowiło ponad 32% wszystkich działań. Wśród pozostałych jednostek na uwagę zasługuje sytuacja w dzielnicy Osada Jana (7,28%), dzielnicy Lasowice (7,48%) oraz dzielnicy Stare Tarnowice (7,81%). Najmniej interwencji miało miejsce w dzielnicy Repty Śląskie (wraz z Osiedlem Kolejarzy).

Tabela 20. Liczba interwencji Policji w Tarnowskich Górach wg dzielnic i osiedli w 2015 roku

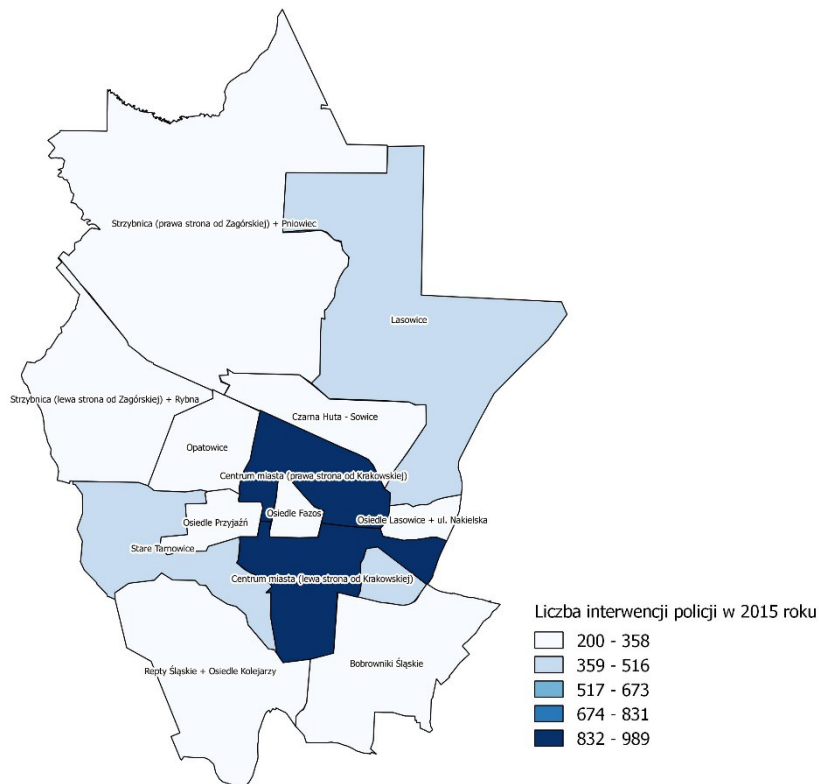
Dzielnica / osiedle	Liczba	Udział
Śródmieście–Centrum – prawa strona od ul. Krakowskiej	972	16,12
Śródmieście–Centrum – lewa strona od ul. Krakowskiej	989	16,40
Osada Jana	439	7,28
Osiedle Fazos	266	4,41
Czarna Huta - Sowice	306	5,08
Osiedle Mickiewicza	394	6,54
Lasowice	451	7,48
Osiedle Lasowice i ul. Nakielska	296	4,91
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	233	3,86
Repty Śląskie i Osiedle Kolejarzy	200	3,32
Stare Tarnowice	471	7,81
Osiedle Przyjaźń	349	5,79
Opatowice	244	4,05
Strzybnica – prawa strona od ul. Zagórskiej i Pniowiec	208	3,45
Strzybnica – lewa strona od ul. Zagórskiej i Rybna	211	3,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Tarnowskich Górach

Rysunek 3. Liczba przestępstw w Tarnowskich Górach w 2015 r.

Rysunek 4. Liczba interwencji policji w Tarnowskich Górach w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Tarnowskich Górach

Pomoc społeczna i struktura udzielanych świadczeń

Jednym z mierników zasięgu pomocy społecznej jest liczba rodzin korzystających z takiego wsparcia. W 2011 roku w Tarnowskich Górach ze świadczeń pomocy społecznej korzystały 1 662 rodziny i liczba ta wrosła w 2012 roku do 1 685, ale do 2015 roku spadła o 4,09% do 1 594 rodzin. Pomoc ta dotyczyła początkowo 4 242 osób, a w 2015 roku 3 853 osób. Wyraźna jest tendencja spadkowa, co dodatkowo podkreśla udział osób korzystających ze świadczeń w całkowitej liczbie mieszkańców. W 2011 roku było to niewiele ponad 7%, a od 2014 roku poniżej tej wartości – odpowiednio 6,66% w 2014 roku i 6,74% w 2015 roku. Łącznie w Tarnowskich Górach w 2011 roku pomoc otrzymało 2 128 osób i liczba ta zmalała w prezentowanym okresie o 1,74% do 2 091. W 2013 roku zaobserwowano wyraźny wzrost liczby osób korzystających ze świadczeń – było to 2 196 osób (wzrost o ponad 3%). Ponieważ liczba mieszkańców Tarnowskich Gór w latach 2011-2015 zmniejszyła się o 1,3%, to liczba osób korzystających ze świadczeń na 10 tys. mieszkańców praktycznie pozostawała podobna, z wyjątkiem wspomnianego wcześniej 2013 roku.

Tabela 21. Osoby korzystające ze świadczeń finansowych, niefinansowych pomocy społecznej oraz rodziny objęte pomocą wyłącznie w formie pracy socjalnej w Tarnowskich Górach w latach 2011-2015

Rok	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba osób na 10 tys. ludności	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób w jednej rodzinie	Udział osób w ogólnej liczbie mieszkańców
2011	2128	354,67	1662	4242	2,55	7,04%
2012	2095	349,17	1685	4282	2,54	7,13%
2013	2196	385,26	1672	4211	2,52	7,06%
2014	2128	360,68	1606	3966	2,47	6,66%
2015	2091	354,41	1594	3853	2,42	6,74%

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

W 2011 roku w Tarnowskich Górach ponad 750 rodzin otrzymało pomoc społeczną. Były to rodziny znajdujące się poniżej kryterium dochodowego. W okresie 2011-2015 liczba takich rodzin stale rosła i wyniosła w 2015 roku 855, co oznacza wzrost o 13,7%. Rodziny te w 2011 roku obejmowały 1 999 osób (średnio 2,66 os./rodz.). Liczba takich osób zmieniała się, obserwowano spadki i wzrosty wartości, ale ostatecznie w 2015 roku była wyższa o 13,1% i wyniosła 2 261 osób.

Tabela 22. Liczba rodzin (poniżej kryterium dochodowego) korzystających z pomocy społecznej w Tarnowskich Górach w latach 2011-2015 wg dzielnic

Dzielnica	2011 Liczba:		2012 Liczba:		2013 Liczba:		2014 Liczba:		2015 Liczba:	
	rodzin	osób w rodzinach	rodziny	osób w rodzinach	rodziny	osób w rodzinach	rodziny	osób w rodzinach	rodziny	osób w rodzinach
Bobrowniki Śląskie– Piekary Rudne	25	80	23	69	24	70	23	66	31	99

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Lasowice	51	143	54	147	60	153	66	174	62	166
Opatowice	21	60	25	70	27	77	22	70	23	73
Osada Jana	49	126	57	146	56	153	68	170	66	169
Pniowiec	13	58	14	55	17	58	18	64	12	55
Repty Śląskie	29	72	24	54	27	64	20	41	29	79
Rybna	35	107	36	99	36	106	38	111	32	97
Sowice	92	223	87	206	93	266	100	288	77	213
Stare Tarnowice	60	136	53	122	66	149	76	174	72	163
Strzybnica	117	281	111	268	123	344	116	318	92	246
Śródmieście - Centrum	260	713	269	703	289	817	298	788	359	901
Razem	752	1999	753	1939	818	2257	845	2264	855	2261

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

W poszczególnych dzielnicach udział rodzin otrzymujących pomoc społeczną i znajdujących się poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie takich rodzin w Tarnowskich Górach był zróżnicowany. W 2011 roku wahał się od 1,73% w dzielnicy Pniowiec do 34,57% w Śródmieściu-Centrum. Stosunkowo dużym udziałem takich rodzin charakteryzowały się dzielnice Sowice (12,23%) oraz Strzybnica (15,56%). W pozostałych dzielnicach udział ten nie przekroczył 10%. Najlepsza sytuacja pod tym względem panowała we wspomnianej dzielnicy Pniowiec (1,73%), tylko nieznacznie gorsza była w dzielnicy Opatowice (2,79 %). Do 2015 roku omawiana struktura uległa znacznym zmianom. Udział rodzin zawierał się w przedziale od 1,4% (Pniowiec) do 41,99% (Śródmieście-Centrum). Z jednej strony sytuacja w sześciu dzielnicach uległa poprawie, spadek udziału rodzin nastąpił w dzielnicach Opatowice, Pniowiec, Repty Śląskie, Rybna, Sowice i Strzybnica. W pozostałych pięciu dzielnicach sytuacja uległa pogorszeniu, a największe zmiany dotyczyły dzielnicy Śródmieście-Centrum, gdzie udział rodzin zwiększył się z 34,57% do 41,99%. W dzielnicach Bobrowniki Śląskie – Piekary Rudne, Lasowice, Osada Jana oraz Stare Tarnowice sytuacja również się pogorszyła, a odsetki rodzin wzrosły nie więcej niż o 1,2 pkt procentowego.

W okresie 2011-2015 zmieniła się również liczba osób i liczba rodzin korzystających z pomocy (poniżej kryterium dochodowego) w poszczególnych dzielnicach Tarnowskich Gór. Tylko w czterech dzielnicach liczba rodzin zmalała (Pniowiec, Rybna, Sowice i Strzybnica). W dzielnicy Repty Śląskie liczba takich rodzin nie uległa zmianie. Pozostałe dzielnice odnotowały pogorszenie sytuacji. W całym mieście liczba rodzin korzystających z pomocy wzrosła o 13,7%. Jedynie w dzielnicy Opatowice wzrost ten był mniejszy i wyniósł 9,52%. W pozostałych jednostkach odnotowano znacznie większe wzrosty wartości. Najbardziej wyraźne pogorszenie sytuacji zaobserwowano w dzielnicy Śródmieście-Centrum, gdzie liczba rodzin wzrosła o ponad 38%. Duży wzrost zaobserwowano w dzielnicach Osada

Jana (34,69%) oraz Bobrowniki Śląskie (24%). Nieznacznie inaczej zmieniała się liczba osób w rodzinach, które korzystają z pomocy. Zmniejszenie liczby osób odnotowano w czterech dzielnicach (Pniowiec, Rybna, Sowice i Strzybnica). W dzielnicy Repty Śląskie, w której liczba rodzin utrzymała się na stałym poziomie, liczba osób w rodzinach wzrosła o 9,72%. W tej dzielnicy oraz w dzielnicy Lasowice wzrost liczby osób w rodzinach był najbardziej zbliżony do zmiany jaka zaszła w całych Tarnowskich Górach. Pozostałe jednostki odnotowały bardzo wyraźne pogorszenie sytuacji i wzrost liczby osób w rodzinach. Największy był on w dzielnicy Osada Jana (34,13%). Dzielnica Śródmieście–Centrum, choć odnotowała znaczny wzrost liczby rodzin (38,08%), to przyrost liczby osób w tych rodzinach nie był aż tak wyraźny i wyniósł 26,37%.

Tabela 23. Zmiany liczby rodzin (poniżej kryterium dochodowego) korzystających z pomocy społecznej w Tarnowskich Górach w latach 2011-2015

Dzielnica	2011	2015	2011-2015	
	udział rodzin w liczbie rodzin w mieście		zmiana liczby rodzin	zmiana liczby osób
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	3,32	3,63	24,00	23,75
Lasowice	6,78	7,25	21,57	16,08
Opatowice	2,79	2,69	9,52	21,67
Osada Jana	6,52	7,72	34,69	34,13
Pniowiec	1,73	1,40	-7,69	-5,17
Repty Śląskie	3,86	3,39	0,00	9,72
Rybna	4,65	3,74	-8,57	-9,35
Sowice	12,23	9,01	-16,30	-4,48
Stare Tarnowice	7,98	8,42	20,00	19,85
Strzybnica	15,56	10,76	-21,37	-12,46
Śródmieście - Centrum	34,57	41,99	38,08	26,37
Ogółem	100,00	100,00	13,70	13,11

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

Drugą grupę osób korzystających z pomocy stanowią rodziny znajdujące się powyżej kryterium dochodowego. W 2011 roku w Tarnowskich Górach było 636 takich rodzin, mieszkało w nich 1 505 osób (2,37 os./rodz.). Liczba rodzin zmalała do 2015 roku i wyniosła 459 (spadek o 27,83%), a liczba osób w tych rodzinach wyniosła 926, czyli była mniejsza o 38,47% niż w 2011 roku.

Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych dzielnicach był zróżnicowany. W 2011 roku w siedmiu dzielnicach nie przekraczał 10% wszystkich rodzin korzystających z pomocy w całym mieście. W dzielnicy Osada Jana, Stare Tarnowice i Strzybnica udział ten nie przekroczył 12,5%. Natomiast w dzielnicy Śródmieście–Centrum był najwyższy i wyniósł 35,53%. W 2015 roku udziałem poniżej 10% charakteryzowało się 9 dzielnic jedynie w dwóch wielkość udziału przekroczyła ten próg (Stare Tarnowice i Śródmieście–Centrum). W siedmiu

dzielnicach odsetek rodzin korzystających z pomocy zmniejszył się (Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, Lasowice, Opatowice, Osada Jana, Rybna, Sowice, Strzybnica), a największą poprawę odnotowano w dzielnicy Sowice (zmiana o 3,24 pkt procentowe). Udział rodzin w pozostałych jednostkach w 2015 roku był większy niż w 2011 roku (Śródmieście–Centrum, Repty i Pniowiec).

W całych Tarnowskich Górach liczba rodzin powyżej kryterium dochodowego, które korzystają z pomocy społecznej zmniejszyła się o 27,83%. Jednak spadek ten nie był obecny we wszystkich dzielnicach. W dzielnicy Pniowiec liczba rodzin pozostała na niezmiennym poziomie, a w dzielnicy Repty Śląskie wzrosła o 23,52%. Spadek liczby rodzin dotyczył także dzielnicy Śródmieście–Centrum, wyniósł on 19,03%. W dzielnicach Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, Lasowice, Opatowice, Osada Jana, Rybna, Sowice i Strzybnica poprawa sytuacji była większa niż w całym mieście. Zmiany liczby osób w omawianym rodzaju rodzin miały nieznacznie inny charakter. W całym mieście liczba ta zmniejszyła się o 38,47%. W dzielnicy Pniowiec przy tej samej liczbie rodzin, liczba osób w rodzinach wzrosła o 66,67% (podobnie jak w przypadku rodzin poniżej kryterium dochodowego). W dzielnicy Repty Śląskie zaobserwowano jednoczesny wzrost liczby rodzin i spadek liczby osób w rodzinach, co oznacza, że z pomocy przestały korzystać rodziny z większą liczbą dzieci, a zaczęły korzystać rodziny mniejsze. W dzielnicy Śródmieście–Centrum zaobserwowano większy spadek liczby osób w rodzinach niż spadek liczby samych rodzin.

Tabela 24. Liczba rodzin (powyżej kryterium dochodowego) korzystających z pomocy społecznej w Tarnowskich Górach w latach 2011-2015 wg dzielnic

Dzielnica	2011 Liczba:		2012 Liczba:		2013 Liczba:		2014 Liczba:		2015 Liczba:	
	rodzin	osób w rodzinach	rodzin	osób w rodzinach	rodzin	osób w rodzinach	rodzin	osób w rodzinach	rodzin	osób w rodzinach
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	19	45	18	41	20	48	18	45	11	28
Lasowice	58	163	43	122	38	87	23	53	36	87
Opatowice	15	37	13	48	8	26	7	16	8	16
Osada Jana	68	123	71	133	83	173	56	98	38	70
Pniowiec	8	12	9	31	9	30	5	14	8	20
Repty Śląskie	17	33	15	33	20	22	18	21	21	28
Rybna	19	69	19	74	13	41	16	39	13	33
Sowice	58	144	49	118	45	97	42	110	27	54
Stare Tarnowice	78	172	77	146	84	142	82	147	69	112
Strzybnica	70	160	62	161	63	139	60	144	45	93
Śródmieście - Centrum	226	547	219	512	210	484	163	351	183	385
Razem	636	1505	595	1419	593	1289	490	1038	459	926

Tabela 25. Zmiany liczby rodzin (powyżej kryterium dochodowego) korzystających z pomocy społecznej w Tarnowskich Górach w latach 2011-2015

Dzielnica	2011		2015		2011-2015	
	Udział rodzin w liczbie rodzin w mieście		Zmiana liczby rodzin		Zmiana liczby osób	
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	2,99	2,40	-42,11	-37,78		
Lasowice	9,12	7,84	-37,93	-46,63		
Opatowice	2,36	1,74	-46,67	-56,76		
Osada Jana	10,69	8,28	-44,12	-43,09		
Pniowiec	1,26	1,74	0,00	66,67		
Repty Śląskie	2,67	4,58	23,53	-15,15		
Rybna	2,99	2,83	-31,58	-52,17		
Sowice	9,12	5,88	-53,45	-62,50		
Stare Tarnowice	12,26	15,03	-11,54	-34,88		
Strzybnica	11,01	9,80	-35,71	-41,88		
Śródmieście - Centrum	35,53	39,87	-19,03	-29,62		
Ogółem	100,00	100,00	-27,83	-38,47		

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

Udział osób korzystających z usług opiekuńczych wśród całkowitej liczbie osób korzystających z takich usług w mieście w poszczególnych dzielnicach Tarnowskich Gór był zróżnicowany. W 2012 roku największy udział takich osób zaobserwowano w dzielnicy Śródmieście - Centrum (58,7%). Udział ten zmalał do 2014 roku i wyniósł 46,9%. Drugą wyróżniającą się pod tym względem dzielnicą jest Osada Jana z udziałem 13,7% i 9,5% odpowiednio w 2012 i 2014 roku. W 2012 roku trzecią koncentracją osób w korzystających z tego rodzaju pomocy była dzielnica Stare Tarnowice (8,4%), ale udział osób w tej dzielnicy w 2014 roku wyniósł ponad 14%, co zmieniło przestrzenną strukturę zjawiska. W pozostałych dzielnicach w 2011 roku udział osób korzystających ze wsparcia nie przekroczył 5,7%, a najmniejszy był w dzielnicach Pniowiec i Repty (po 0,6%). W 2014 roku udział osób korzystających z pomocy w poszczególnych dzielnicach w niewielkim stopniu wyrównał się. Najmniejszą wartość zaobserwowano w dzielnicy Opatowice (0,7%). W 7 dzielnicach zaobserwowano wzrost udziału osób korzystających z pomocy. Sytuacja uległa poprawie jedynie w dzielnicy Śródmieście -Centrum (spadek z 58,7% do 46,9%), Opatowice (spadek z 1,2% do 0,7%), Rybna (spadek z 2,4% na 1,4%) oraz Osada Jana (spadek z 13,7% do 9,5%).

Tabela 26. Udział liczby osób korzystających z usług opiekuńczych w poszczególnych dzielnicach w Tarnowskich Górach w liczbie ludności korzystających z usług opiekuńczych w latach 2012-2014

Dzielnica	2012	2013	2014
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	2,5%	3,4%	2,7%
Śródmieście–Centrum	58,7%	53,5%	46,9%
Lasowice	5,7%	6,8%	6,1%
Opatowice	1,2%	2,0%	0,7%
Osada Jana	13,7%	12,3%	9,5%
Pniowiec	0,6%	1,4%	2,1%
Repty	0,6%	2,8%	3,4%

Rybna	2,4%	-	1,4\$
Sowice	2,4%	3,4%	3,4%
Stare Tarnowice	8,4%	6,8\$	14,3%
Strzybnica	3,8%	7,6%	9,5%

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

Łączna liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Tarnowskich Górach wyniosła w 2011 roku 4 757 osób, osobom tym przyznano wtedy świadczenia na kwotę 8 270 796,41 zł. Do 2014 roku liczba osób korzystających z pomocy wyraźnie malała i wyniosła 4 330 w 2014 roku, ale w 2015 roku wrosła do 4 455. Liczba osób w 2015 roku była jednak mniejsza niż w początkowym okresie. Wartość pomocy nie miała jednakowej tendencji spadkowej do 2014 roku, w latach 2013-2014 była nawet wyższa niż w 2011 roku, a najwięcej środków przekazano potrzebującym w 2015 roku (9 430 193,96 zł).

Tabela 27. Liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych w Tarnowskich Górach oraz kwota wypłaconych świadczeń w latach 2011-2015

Rok	Liczba osób	Kwota świadczeń (zł)
2011	4757	8 270 796,41
2012	4492	7 999 703,43
2013	4379	8 362 776,00
2014	4330	8 469 396,63
2015	4455	9 430 193,96

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

W 2011 roku najważniejszym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo. Pomoc taką otrzymały 752 osoby, co stanowiło 15,81% wszystkich osób otrzymujących z pomocy. Drugim powodem było bezrobocie (14,29%), a kolejnym długotrwała choroba (11,75%). W 2015 roku trzy najważniejsze powody przyznawania pomocy były takie same. Różnice dotyczyły kolejnych powodów. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych dotyczyła w 2011 roku 10,24% osób, w 2015 roku – 9,41%. Niepełnosprawność była powodem otrzymania pomocy dla 9,29% osób, a w 2015 roku dla 9,41%.

Tabela 28. Powody przyznawania pomocy społecznej w Tarnowskich Górach w latach 2011-2015

Problem	Zmiana 2011-2015 (%)	Liczba rodzin				
		2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	13,70	752	753	818	845	855
Bezrobocie	13,68	680	733	848	791	773
Niepełnosprawność	9,50	442	440	469	476	484
Długotrwała choroba	-10,37	559	530	545	494	501
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	-13,96	487	474	473	419	419
W tym: rodziny niepełne	-7,41	162	156	167	148	150
W tym rodziny wielodzietne	-24,53	53	58	53	44	40
Potrzeba ochrony macierzyństwa	15,56	45	49	59	47	52
Przemoc w rodzinie	-5,88	34	116	153	28	32
Bezdomność	10,39	77	106	85	81	85
Alkoholizm	53,23	62	69	84	83	95
Narkomania	60,00	5	4	8	11	8
Trudności w przyst. do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	-100,00	10	15	22	26	0
Zdarzenie losowe	-66,67	9	0	1	11	3

W okresie 2011-2015 zmieniła się również liczba osób otrzymujących pomoc społeczną z powodu wybranego problemu. W Tarnowskich Górach w tym okresie wzrosła liczba osób otrzymujących pomoc z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, potrzeby ochrony macierzyństwa, bezdomności, alkoholizmu i narkomanii. Największy wzrost zaobserwowano w przypadku narkomanii i alkoholizmu (o ponad 50%), ale liczba osób otrzymujących pomoc z powodu narkomanii utrzymała się na poziomie 8 osób w 2015 roku. Problem narkomanii w Tarnowskich Górach (mierzony liczbą osób otrzymujących pomoc) nie jest duży, ale liczba osób sięgających po pomoc rośnie. Alkoholizm jawi się jako większy problem – w 2011 roku pomoc z tego tytułu otrzymały 62 osoby, w 2015 roku już 95 osób. W prezentowanym okresie zmniejszyła się liczba osób otrzymujących pomoc z tytułu długotrwałej choroby, bezradności w sprawach wychowawczych, przemocy w rodzinie, trudności z przystosowaniem do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz z powodu zdarzeń losowych. Warto podkreślić, że liczba osób, które otrzymały pomoc z powodu trudności w przystosowaniu się do życia wynosiła w 2011 roku 10 i stale rosła do 2014 roku, natomiast w 2015 roku wyniosła 0.

W Tarnowskich Górach zasiłki stałe w 2014 roku pobierało 236 osób (tytuł osobom przyznano świadczenie) i jest to grupa większa o 25,53% niż w 2011 roku (188 osoby). Okresowe wsparcie finansowe otrzymało 749 osób, czyli o 14,7% więcej niż w 2011 roku. Innym rodzajem pomocy finansowej są zasiłki celowe, które otrzymały 332 osoby. Poza wsparciem finansowym organizowano również świadczenia niepieniężne. Obejmowały one zapewnienie posiłków (971 osób), opłacenie składek zdrowotnych (212 osób), usługi opiekuńcze (146 osób) oraz pokrycie kosztów schronienia (11 osób). Świadczenia niepieniężne w 2011 roku miały nieznacznie inną strukturę. Pomoc w postaci posiłków otrzymało 955 osób (wzrost o 1,68%), schronienia udzielono 18 osobom (spadek o 7 osób).

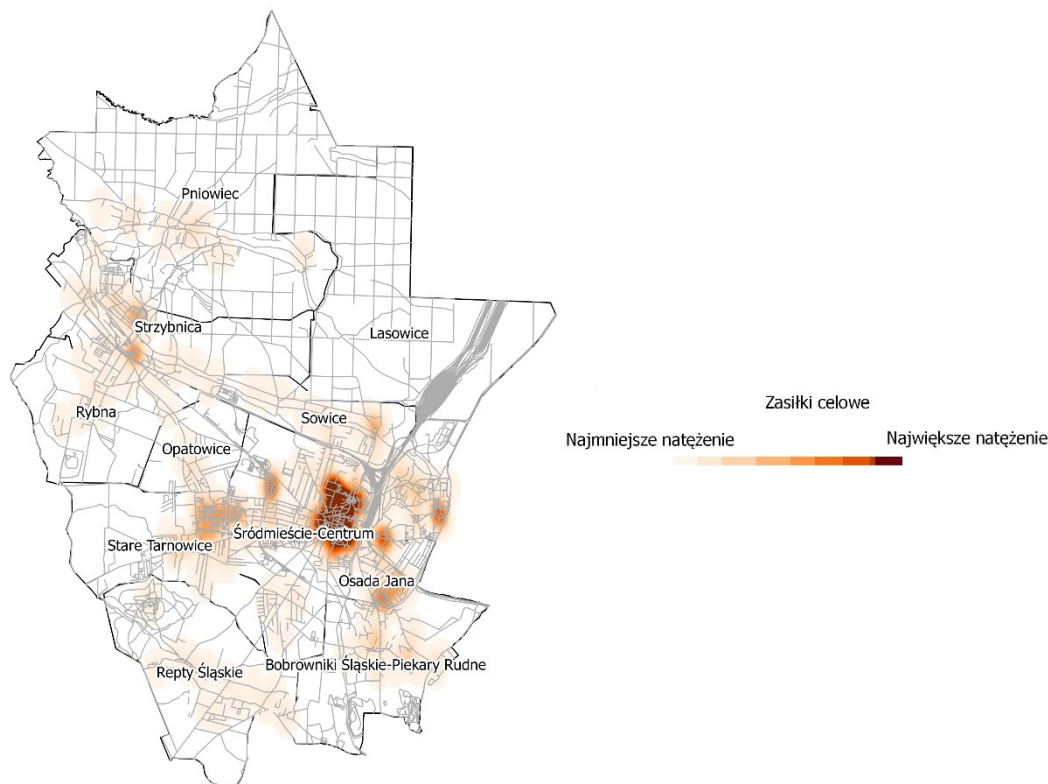
Tabela 29. Świadczenia pomocy społecznej w Tarnowskich Górach wg dzielnic w 2015 roku

Dzielnica	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba osób w rodzinie	Kwota pomocy	Kwota pomocy na jedną rodzinę	Kwota pomocy na jedną osobę	Liczba świadczeń
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	44	131	2,98	154956,69	3 521,74	1 182,88	5931,00
Śródmieście–Centrum	673	1627	2,42	3004452,73	4 464,27	1 846,62	114511,50
Lasowice	102	261	2,56	449324,96	4 405,15	1 721,55	14941,50
Opatowice	8	25	3,13	57687,78	7 210,97	2 307,51	1379,50
Osada Jana	72	158	2,19	191174,34	2 655,20	1 209,96	7591,50
Pniowiec	19	74	3,89	83696,88	4 405,10	1 131,04	4940,50
Repty	29	75	2,59	116138,96	4 004,79	1 548,52	7755,00
Rybna	21	56	2,67	127148,26	6 054,68	2 270,50	4397,50
Sowice	93	250	2,69	404168,94	4 345,90	1 616,68	18949,50
Stare Tarnowice	161	319	1,98	1045371,57	6 492,99	3 277,03	16353,50

Dzielnica	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba osób w rodzinie	Kwota pomocy	Kwota pomocy na jedną rodzinę	Kwota pomocy na jedną osobę	Liczba świadczeń
Strzybnica	63	160	2,54	278005,83	4412,79	1737,54	10855,5

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

Rysunek 5. Świadczenia pomocy społecznej w Tarnowskich Górach wg dzielnic w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

Najwięcej rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zarejestrowano w dzielnicy Śródmieście - Centrum (673). W pozostałych dzielnicach Tarnowskich Gór rodzin takich było nie więcej niż 170 w każdej dzielnicy, a w siedmiu dzielnicach liczba ta nie przekroczyła 100. W dzielnicy Opatowice takich rodzin było tylko 8. Wielkość rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej była zróżnicowana. Największe rodziny mieszkaly w dzielnicy Pniowiec (3,89), również liczne rodziny korzystały z pomocy społecznej w dzielnicy Opatowice (3,13). W dzielnicy Śródmieście, gdzie mieszkało najwięcej rodzin korzystających z pomocy, rodziny były stosunkowo niewielkie (2,42). Tylko w Starych Tarnowicach rodziny miały średnio mniej niż dwie osoby. Wartość przyznanych świadczeń była także zróżnicowana. Najwyższą kwotę świadczeń przyznano na jedną rodzinę w dzielnicy Opatowice (7210,97 zł), następnie w rodzinach dzielnicy Stare Tarnowice (6 492,99 zł) oraz Rybna (6 054,68 zł). W pozostałych dzielnicach pomoc nie przekroczyła 4500 zł na rodzinę. Najmniejsza kwota pomocy przypadła na jedną rodzinę w dzielnicy Osada Jana i wyniosła 2655,20 zł.

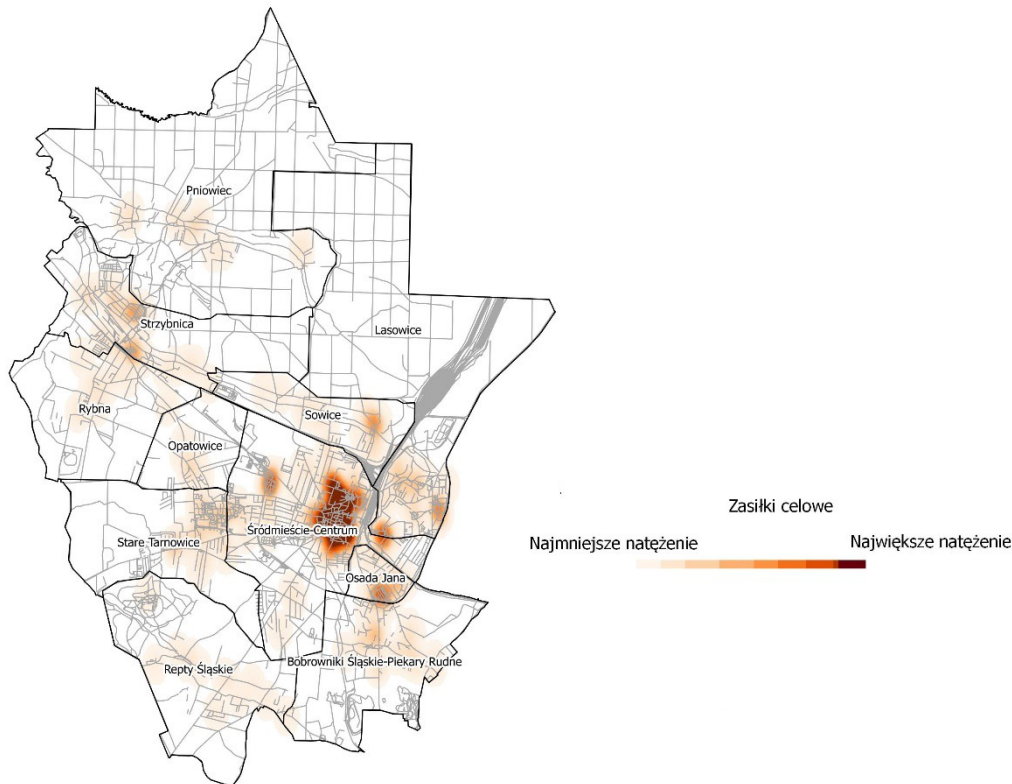
Biorąc pod uwagę wielkość rodzin korzystających z pomocy, największe świadczenia wypłacono mieszkańcom Starych Tarnowic (3 277,03 zł na osobę). W pozostałych dzielnicach wartość świadczeń na jednego mieszkańca nie przekroczyła 2300 zł. Średnio najniższe świadczenia dotyczyły mieszkańców dzielnicy Pniowiec (1 131,04 zł). Warto przyjrzeć się sytuacji w Starych Tarnowicach, gdzie z pomocy społecznej korzystają niewielkie rodziny (średnio mniej niż 2 osoby), a otrzymują bardzo dużą wartość świadczeń. Jednocześnie dzielnica ta charakteryzuje się jednym z niższych odsetek osób w wieku powyżej 65 roku życia.

Tabela 30. Zasiłki celowe w Tarnowskich Górach wg dzielnic w 2015 roku

Dzielnica	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba osób w rodzinie	Kwota pomocy	Kwota pomocy na 1 rodzinę	Kwota pomocy na 1 osobę	Liczba świadczeń
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	33	91	2,76	29 047,02	880,21	319,20	95
Śródmieście - Centrum	222	566	2,55	326 051,67	1 468,70	576,06	1853
Lasowice	79	205	2,59	103 683,00	1 312,44	505,77	512
Opatowice	8	25	3,13	25 842,89	3 230,36	1 033,72	111
Osada Jana	41	75	1,83	23 021,74	561,51	306,96	133
Pniowiec	14	58	4,14	22 619,33	1 615,67	389,99	89
Repty	21	62	2,95	13 247,42	630,83	213,67	49
Rybna	18	51	2,83	40 386,58	2 243,70	791,89	238
Sowice	76	199	2,62	99 437,21	1 308,38	499,68	557
Stare Tarnowice	53	101	1,91	46 612,37	879,48	461,51	199
Strzybnica	44	114	2,59	73 219,94	1 664,09	642,28	403

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

Rysunek 6. Zasiłki celowe w Tarnowskich Górach wg dzielnic w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach

Zasiłki celowe w 2015 roku otrzymały 222 rodziny w dzielnicy Śródmieście–Centrum, w pozostałych dzielnicach rodzin, które korzystały z tego rodzaju pomocy było mniej niż 80. Najmniej rodzin zanotowano w dzielnicy Opatowice (8). Najliczniejsze rodziny otrzymujące zasiłki celowe mieszkały w dzielnicy Pniowiec (4,14 osób), stosunkowo duże również w dzielnicy Opatowice (3,13). Najmniejsze zaś rodziny mieszkały w dzielnicach Osada Jana (1,83) i Stare Tarnowice (1,91). Tak jak wielkość rodzin, tak również wartość zasiłków celowych przypadających na jedną rodzinę była wyraźnie zróżnicowana. Największą kwotę na jedną rodzinę przyznano w dzielnicy Opatowice (3 230,26 zł). Aż w trzech dzielnicach pomoc nie przekroczyła 1000 zł na rodzinę – Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne (880,21 zł), Osada Jana (561,51 zł) oraz Stare Tarnowice (879,48 zł). Podobnie kwota pomocy w postaci zasiłków celowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca była największa w dzielnicy Opatowice (1 033,72 zł).

Na terenie Tarnowskich Gór działa siedem domów i zakładów pomocy społecznej:

1. Dom Pomocy Społecznej (ul. Gliwicka 22, Tarnowskie Góry) dla przewlekle psychicznie chorych kobiet Prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia Św. Karola Boromeusza. Liczba miejsc – 62,
2. Dom Pomocy Społecznej „Przyjaźń” (ul. Włoska 24, Tarnowskie Góry) dla osób przewlekle somatycznie chorych. Liczba miejsc – 130,

3. Środowiskowy Dom Samopomocy (ul. Kard. S. Wyszyńskiego 135, Tarnowskie Góry) prowadzony jest przez Stowarzyszenie „Serdeczni” na zlecenie Powiatu Tarnogórskiego. Środowiskowy Dom Samopomocy zapewnia miejsca dla 15 osób przewlekle psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo oraz osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych (typ łączony ABC),
4. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Salezjańskim Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Jana Bosko (ul. Śniadeckiego 1, Tarnowskie Góry). Przeznaczony dla 40 uczestników,
5. Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy nr 1 (ul. Doniecka 1e, Tarnowskie Góry) placówka prowadzi opiekę długoterminową polegającą na świadczeniu usług pielęgnacyjno-opiekuńczych i leczniczych oraz pomocy i wsparcia dla osób przewlekle chorych bądź niepełnosprawnych. Skierowana jest do osób w każdym wieku. Organizacja opieki może być sprawowana: w domu, w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych i opiekuńczo-leczniczych, oddziałach dla przewlekle chorych, domach opieki społecznej,
6. Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych i Samotnych placówka prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowskich Górach. Oferuje pośrednią formę pomocy pomiędzy opieką zakładową i pomocą środowiskową, zaspokaja w sposób kompleksowy potrzeby ludzi starszych, samotnych nie pozbawiając ich naturalnego otoczenia. Zapewnia pensjonariuszom świadczenia: dzienny pobyt wraz z posiłkami (śniadanie, obiad, kolacja); podstawowe świadczenia opiekuńcze oraz rekreacyjno-kulturalne; rehabilitację ruchową; organizowanie zajęć w ramach terapii zajęciowej np. ćwiczenie pamięci, muzykoterapia, ćwiczenia manualno-sprawnościowe, spotkania w ramach programu "poznajmy się lepiej", wspólne gry i zabawy poprawiające kondycję wzrokowo-ruchową,
7. Dzienny Dom Pomocy dla Osób Niepełnosprawnych, (ul. Strzybnicka 3) placówka działa w systemie dziennym, świadczy usługi w zakresie opieki, rehabilitacji i terapii i poradnictwa psychologicznego. Podopieczni to osoby niepełnosprawne, upośledzone umysłowo w stopniu znacznym. W zależności od potrzeb i możliwości psychofizycznych podopiecznych, zajęcia są prowadzone w trybie indywidualnym oraz w grupie. Działalność organizacji pozarządowych.

Na terenie Tarnowskich Gór funkcjonują 92 stowarzyszenia. Można podzielić je na następujące kategorie: sportowe i turystyczne, związane z ochroną zdrowia, związane z ochroną środowiska, gospodarcze, edukacyjne i kulturalne oraz społeczne. Wśród stowarzyszeń związanych ze sportem i turystyką dominują kluby sportowe. Są to organizacje szkolne, uczniowskie, ale również te, które swoją działalność kierują do wszystkich mieszkańców miasta oraz są nastawione na realizację zadań związanych z wybraną dyscypliną, np.:

Tarnogórski Klub Sportowy „Karate”,

Klub Sportowy Górnik,

Ludowy Klub Sportowy „Zgoda Repty”,

Towarzystwo Sportowe „Iska” Lasowice,

Towarzystwo Sportowe „Gwarek”,

Towarzystwo Miłośników Siatkówki Siatkarz,

W grupie tej znajdują się również stowarzyszenia promujące turystykę w regionie:

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze O/Ziemi Tarnogórskiej,

Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Tarnogórskiej,

Stowarzyszenie Przymierze Śląskie,

Stowarzyszenie Podróżnicze „Garuda” Pan Marcin Franke,

Stowarzyszenie Szachowe „Strzybniczanka”,

Klub Turystki Carawaningowej Gwarek Pan Piotr Czak,

Instytut Tarnogórski I Muzeum z siedzibą w Tarnowskich Górach,

TKKF Znicz,

Stowarzyszenie Trasy Rowerowe Pan Rafał Pankiewicz.

Kolejną grupę stowarzyszeń stanowią te związane z promocją i ochroną zdrowia. Wśród nich działają takie, które nastawiane są na pomoc mieszkańcom w konkretnych przypadkach. Do takich zaliczyć można Tarnogórskie Stowarzyszenie na rzecz Dzieci Niepełnosprawnych, Tarnogórskie Stowarzyszenie „Amazonki”, Polski Związek Niewidomych Szkoła Kolejowa, Stowarzyszenie Pomocy Chorym Psychiczenie, Hospicjum Królowa Pokoju, Społeczne Stowarzyszenie Chirurgii Oka, Polskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym oraz „Falochron” Stowarzyszenie Pomocy Uzależnionym i Ich bliskim.

Również mocną grupę stanowią stowarzyszenia wspierające i promujące edukację i kulturę oraz związane ze sferą społeczną. Do tej pierwszej należą:

Fundacja Przyjaciół Edukacji i Kultury „Tarnowicyt”,
Tarnogórska Fundacja Kultury i Sztuki,
Stowarzyszenie Galeria Satyry na Tynku,
Polski Związek Chórów i Orkiestr,
Polski Związek Filatelistów Polski,
Stowarzyszenie Artystów Śląskich STAŚ,
Fundacja Fundamenty Rozwoju,
Tarnogórskie Stowarzyszenie – Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Organizacje o charakterze stricte społecznym to Polski Komitet Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie „DAR – świadoma pomocna dłoń”, Fundacja Świadomi Rodzice, Stowarzyszenie Serdeczni, Tarnogórskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych KLON, Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, Związek Emerytów i Rencistów, Dom Pomocy Społecznej oraz Katolickie Stowarzyszenie "Civitas Christiana".

Na terenie Tarnowskich Gór funkcjonują również organizacje o charakterze historycznym, związane z promowaniem wydarzeń lub osób, które były świadkami historii. Organizacje takie to:

- Stowarzyszenie Rodzina Katyńska,
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych,
- Związek Sybiraków,
- Tarnogórskie Koło Związku Żołnierzy Wojska Polskiego Pan Józef Sienicki,
- Związek Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej Koło w Tarnowskich Górach.

Mniejsze znaczenie w Tarnowskich górach mają organizacje gospodarcze oraz środowiskowe. Na rzecz tarnogórskich podmiotów gospodarczych działa Stowarzyszenie Kupców Tarnogórskich oraz Stowarzyszenie Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Enterprise. Ze środowiskiem przyrodniczym związały swoją działalność Stowarzyszenie Przyjaciół Bezpańskich Zwierząt „Cichy Kąt”, Polski Klub Ekologiczny oraz Polski Związek Wędkarski Koło Nr 72.

Stan i struktura bezrobocia

Na koniec października 2015 roku stopa bezrobocia w powiecie tarnogórskim wyniosła 9,4. Była to wartość zbliżona do stopy bezrobocia w kraju (9,6), ale jednocześnie wyższa niż dla województwa śląskiego (8,1). Warto zauważyć, że stopa bezrobocia w Tarnowskich Górach była wyraźnie niższa niż w całym podregionie bytomskim (12,4).

Tabela 31. Stopa bezrobocia na koniec października 2015 roku

	Stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
Polska	9,6
woj. śląskie	8,1
podregion bytomski	12,4
powiat tarnogórski	9,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Na koniec 3. kwartału 2015 roku w Tarnowskich Górach zarejestrowanych było 2178 osób bezrobotnych (stopa bezrobocia 5,7), z czego kobiety stanowiły 53,95%. Największy udział wśród bezrobotnych miały osoby pozostające w tej sytuacji dłużej niż 24 miesiące, stanowiąc blisko 25% wszystkich bezrobotnych w mieście. Łącznie osoby pozostające w sytuacji bezrobocia powyżej 1 roku stanowiły w Tarnowskich Górach 40,91%.

Tabela 32. Struktura osób bezrobotnych w Tarnowskich Górach wg czasu pozostawania bez pracy w 2015 roku

Czas pozostawania bez pracy	Liczba osób bezrobotnych	Udział w %
do 1 mies.	297	13,64
1-3 mies.	322	14,78
3-6 mies.	274	12,58
6-12 mies.	394	18,09
12-24 mies.	350	16,07
powyżej 24 mies.	541	24,84
Razem	2178	100,00

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowskich Górach

W strukturze wieku bezrobotnych przeważały osoby w wieku 25-34 lata, stanowiąc 28,47% wszystkich osób bezrobotnych w Tarnowskich Górach. Są to osoby stosunkowo młode, a przede wszystkim w wieku świadczącym o niedawno ukończonym procesie edukacji. Problem ze znalezieniem pracy miały także osoby w wieku 35-44 lata, które stanowiły ponad 22% osób bezrobotnych. Osoby najstarsze, czyli powyżej 64. roku życia stanowiły jedynie 5% wszystkich osób pozostających bez pracy i zarejestrowanych w urzędzie pracy.

Tabela 33. Struktura wieku osób bezrobotnych w Tarnowskich Górach w 2015 roku

Przedział wiekowy	Liczba osób bezrobotnych	Udział w %
18-24	311	14,28
25-34	620	28,47
35-44	482	22,13
45-54	406	18,64
55-64	250	11,48

powyżej 64 lat	109	5,00
Razem	2178	100,00

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowskich Górach

Wśród osób bezrobotnych największy udział miały osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (27,41%), na drugim miejscu znalazła się grupa osób, które skończyły jedynie szkołę zasadniczą zawodową (25,02%). Wyraźnym problemem w Tarnowskich Górach jest wysoki udział osób z wykształceniem najwyżej gimnazjalnym – prawie co czwarta osoba zarejestrowana w urzędzie pracy skończyła nie więcej niż 9 klas. Uwagę zwraca również udział osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem wynoszący ponad 15%.

Tabela 34. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych w Tarnowskich Górach w 2015 roku

Wykształcenie	Liczba osób bezrobotnych	Udział w %
Wyższe	334	15,34
Policealne i średnie zawodowe	597	27,41
Średnie ogólnokształcące	198	9,09
Zasadnicze zawodowe	545	25,02
Gimnazjalne i poniżej	504	23,13
Razem	2178	100,00

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowskich Górach

W ocenie stanu bezrobocia i rynku pracy w Tarnowskich Górach przydatna jest struktura dotychczasowego zatrudnienia osób mających rejestr w urzędzie pracy. Największy udział miały osoby, które do tej pory pracowały nie dłużej niż rok (21,63%). Łącznie osoby, które pracowały mniej niż 5 lat stanowiły ponad 42% ogółu bezrobotnych. Duży udział miały osoby, które dotąd nie podjęły zatrudnienia (14,5%). Podobnie jak niewielki był udział osób w wieku ponad 64 lat, tak udział osób posiadających więcej niż 30-letni staż pracy był niewielki i nieznacznie przekroczył 5%.

Tabela 35. Struktura osób bezrobotnych w Tarnowskich Górach wg dotychczasowego stażu pracy w 2015 roku

Staż pracy	Liczba osób bezrobotnych	Udział w %
Do 1 roku	471	21,63
1-5	450	20,66
5-10	291	13,36
10-20	296	13,59
20-30	236	10,84
30 lat i więcej	118	5,42
Bez stażu	316	14,50
Razem	2178	100,00

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowskich Górach

Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy w Tarnowskich Górach znajdują się również osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Według Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 r. Poz. 149) są to osoby bezrobotne do 30. lub powyżej 50. roku życia, bezrobotne długotrwale, osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej oraz bezrobotni niepełnosprawni i bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia. Powyżej opisane osoby stanowiły

84,25% wszystkich bezrobotnych w Tarnowskich Górach (1835 osób). Wśród nich największy udział miały osoby długotrwale bezrobotne i stanowiły 65,34% omawianej grupy (1199 osób). Dużą grupę stanowiły również osoby bezrobotne poniżej 30. roku życia (32,86%). Pozostałe kategorie osób w szczególnej sytuacji obejmowały 311 osób poniżej 25. roku życia, 579 osób powyżej 50. roku życia, 254 osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6. roku życia, 117 osób niepełnosprawnych oraz 39 osób korzystających z pomocy społecznej i 1 osobę posiadającą dziecko niepełnosprawne do 18. roku życia. Kobiety stanowiły ponad 54% bezrobotnych w szczególnej sytuacji. Warto zauważyć, że wśród wszystkich kobiet w szczególnej sytuacji odsetek kobiet długotrwale bezrobotnych wynosił 68,81% i był wyższy niż wśród wszystkich osób bezrobotnych w mieście.

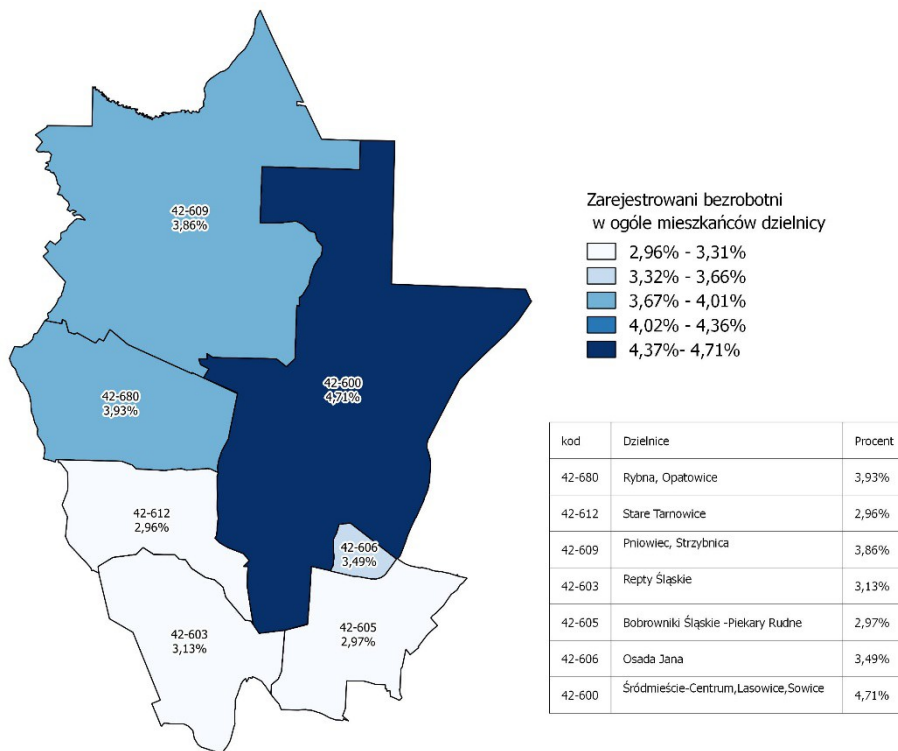
Tabela 36. Liczba osób bezrobotnych w Tarnowskich Górach wg dzielnic w 2016 roku (stan na dzień 28.01.2016)

Dzielnice	Liczba osób	Udział osób w ogólnej liczbie osób bezrobotnych (%)
Śródmieście–Centrum, Lasowice, Sowice	1193	51,2
Repty śląskie	75	3,2
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	126	5,4
Osada Jana	168	7,2
Pniowiec, Strzybnica	258	11,1
Stare Tarnowice	369	15,8
Rybna, Opatowice	140	6,0
Miasto	2329	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Powiatowego Urzędu Pracy

Najwięcej osób bezrobotnych w 2015 roku mieszkało w dzielnicach Centrum, Lasowice i Sowice. Łącznie były to 1 193 osoby, czyli ponad połowa wszystkich bezrobotnych w Tarnowskich Górach. Wśród pozostałych dzielnic wyróżnia się jedynie dzielnica Stare Tarnowice, w której mieszkało blisko 16% bezrobotnych całego miasta. Najlepsza sytuacja pod tym względem panowała w dzielnicach Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, gdzie mieszkało mniej niż 4% bezrobotnych.

Rysunek 7. Procent osób bezrobotnych wg kodów pocztowych dla Miasta Tarnowskie Góry (stan na dzień 28.01.2016)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach

Podsumowanie

W okresie 2005-2014 w Tarnowskich Górach zaobserwowano niewielki spadek liczby ludności, wyniósł on jedynie 0,61%. Kobiety stanowiły w całym tym okresie 53% ogółu mieszkańców. W strukturze wiekowej ludności nastąpiły jednak pewne zmiany. Pierwszą z nich jest spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym z 18,17% do 16,47%. Drugą z nich jest spadek udziału osób w wieku produkcyjnym z 66% do 62,58%. Trzecia zmiana dotyczy najstarszych mieszkańców Tarnowskich Gór – ich udział wzrósł z 15,82% do 21%. Jednocześnie zaobserwowano wzrost liczby osób w wieku 0-4 lata (o 31%), stanowi tzw. echo wyżu demograficznego lat 80. Dzielnice z najbardziej niekorzystną strukturą wiekową ludności to dzielnica Osada Jana i Śródmieście - Centrum. Zmiany demograficzne w Tarnowskich Górach doprowadziły również do wzrostu obciążenia ekonomicznego ludności. Obserwuje się ujemne wartości współczynnika ruchu naturalnego. Od 2011 roku obserwuje się dodatnie saldo migracji, ale również stale ujemne saldo migracji zagranicznych.

W Tarnowskich Górach w latach 2011-2015 zaobserwowano spadek liczby rodzin ogółem oraz liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Zmniejszyła się również średnia wielkość rodzin beneficjentów z 2,55 do 2,42. W 2015 roku zanotowano 750 rodzin znajdujących się poniżej kryterium dochodowego i korzystających z pomocy, a w latach 2011-2015 wzrost liczby takich rodzin o 13,7%. Rodziny takie są również przeciętnie większe niż w całym mieście i obejmują 2,64 osób w rodzinie. W całym Tarnowskich Górach wyróżniają się dzielnice Śródmieście–Centrum i Strzybnica, które skupiają największą część wszystkich rodzin poniżej kryterium dochodowego korzystających z pomocy, było to odpowiednio 41,99% i 10,76%. Udział osób korzystających z usług opiekuńczych był również największy w dzielnicy Śródmieście–Centrum (46,9%). Do najważniejszych powodów udzielania pomocy społecznej należą ubóstwo, bezrobocie i długotrwała choroba, a liczba osób otrzymujących pomoc z tych powodów rośnie. Wzrosła również liczba osób otrzymujących zasiłki stałe i okresowe.

Uczniowie szkół gimnazjalnych w Tarnowskich Górach uzyskali w 2015 roku lepsze wyniki niż w województwie śląskim i w innych miastach województwa, a także lepsze niż na obszarach wiejskich regionu, jednak obserwuje się duże zróżnicowanie wyników nauczania wewnątrz miasta. Natomiast egzamin szóstoklasisty, w porównaniu do skali wojewódzkiej pokazuje, że są dziedziny, w których uczniowie Tarnowskich Gór wypadają słabiej (j.polski, matematyka), ale lepsze umiejętności wykazują w odniesieniu do języka angielskiego.

Stopa bezrobocia w powiecie tarnogórskim w 2015 roku wyniosła 9,4 % i była wyższa niż w województwie śląskim, ale na podobnym poziomie jak w całym kraju i niższa niż w podregionie bytomskim. W grupie osób bezrobotnych przeważają kobiety (53,95%), ale przewaga ta jest podobna do tej obserwowanej dla wszystkich mieszkańców miasta. Blisko jedna czwarta bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy dłużej niż 24 miesiące, a blisko 30% to osoby w wieku 25-34 lata. Tylko

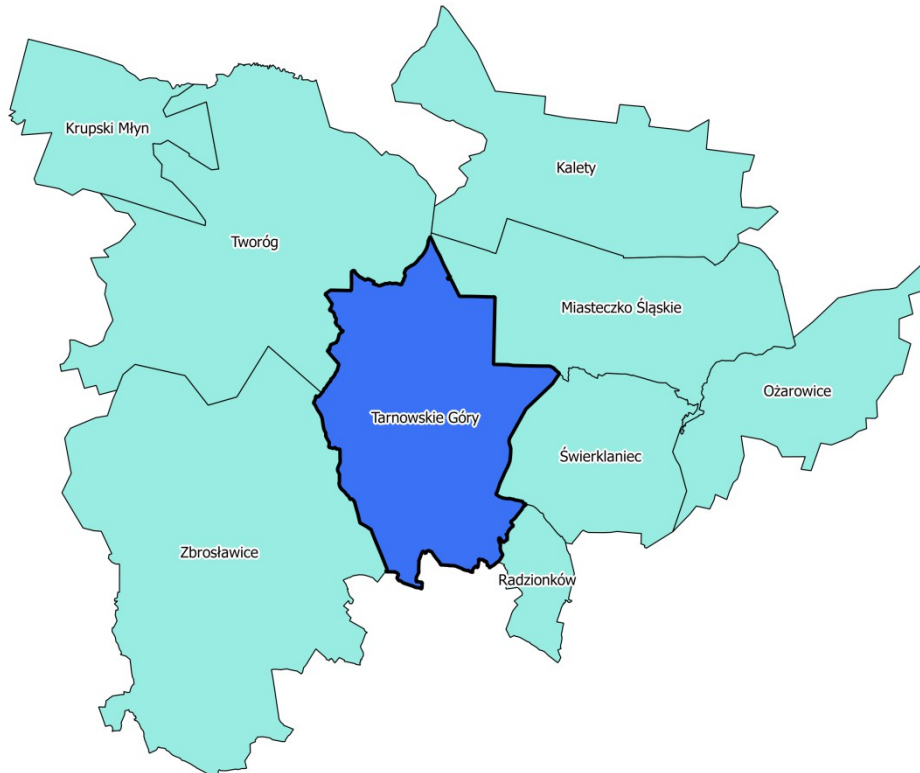
5% stanowią bezrobotni w wieku powyżej 64 lat. Również jedna czwarta bezrobotnych w Tarnowskich Górach to osoby z wykształceniem policealnym lub zawodowym, a ponad 20% to osoby z maksymalnie rocznym stażem pracy. Ponad 80% tarnogórskich bezrobotnych to osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

1.2. Sfera przestrzenno-funkcyjnalna

Położenie i struktura przestrzenno-funkcjonalna miasta

Miasto Tarnowskie Góry jest położone w południowo-zachodniej Polsce, w centralnej części województwa śląskiego, na północnym krańcu Aglomeracji Górnośląskiej. W latach 1975-1998 Tarnowskie Góry należały do województwa katowickiego. Od 1999 roku miasto jest siedzibą Powiatu Tarnogórskiego, w skład którego wchodzi Gminy: Kalety, Krupski Młyn, Miasteczko Śląskie, Ożarówce, Radzionków, Świerklaniec, Tarnowskie Góry, Tworóg i Zbroslawice.

Rysunek 8. Położenie Tarnowskich Gór w powiecie

Źródło: opracowanie własne

Tarnowskie Góry leżą nad rzekami Stołą i Dramą, przez południowo – wschodnią część miasta przebiega dział wodny oddzielający dorzecza Wisły i Odry. Północna część miasta, o płaskiej powierzchni należy do fragmentu Niziny Śląskiej, zaś południowa pagórkowata do Wyżyny Śląskiej. Najwyższymi wzniesieniami są Sucha Góra (352 m n.p.m.) i Srebrna Góra (347 m n.p.m.), a najniżej położone są Dolina Stoły (254 m n.p.m.) i jej dopływ - Graniczna Woda (255 m n.p.m.). Tarnowskie Góry są głównym miastem Garbu Tarnogórskiego.

W strukturze przestrzenno-funkcjonalnej Tarnowskich Gór wyraźnie dominują tereny niezainwestowane (otwarte), które zajmują ponad trzy czwarte obszaru miasta. W strukturze miasta można wyróżnić sześć stref funkcjonalnych:

Strefa usług i biznesu - ukształtowane centrum miasta

Centrum Tarnowskich Gór pełni funkcje administracyjno-polityczne, usługowe, mieszkaniowe, komunikacyjne oraz produkcyjne. Zlokalizowane są tam również przestrzenie publiczne pełniące funkcje społeczne. Jest to obszar pełniący funkcje o zróżnicowanym zasięgu przestrzennym, przede wszystkim lokalnym i regionalnym.

Układ urbanistyczny centrum Tarnowskich Gór jest wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków województwa śląskiego (numer rejestru zabytków - 610/66, data wpisu do rejestru zabytków - 15 kwietnia 1966 r., granice ochrony prawnej - przebiegają ulicami: Legionów, Miarki, Piłsudskiego i Królka). Ochronie podlega zachowany historyczny układ urbanistyczny miasta z centralnie położonym rynkiem wraz z odchodzącymi od niego ulicami: Krakowską, Tylną, Strzelecką, ks. Józefa Wajdy, Opolską, Przesmykiem, Zamkową i Górniczą.

W centrum Tarnowskich Gór wyraźnie dostrzegalna jest koncentracja usług, w tym usług wyższego rzędu i egzogenicznych¹. Zlokalizowane są instytucje administracji samorządowej, państwowej i specjalnej, placówki pocztowe oraz obsługi finansowej, ubezpieczeń i bezpieczeństwa publicznego, szkoły, instytucje kultury oraz ochrony zdrowia jak również liczne placówki handlowo-usługowe. Centrum miasta jest ważnym węzłem komunikacyjnym oraz pełni funkcje turystyczne.

Strefy zabudowy mieszkaniowej

Strefy zabudowy różnią się wysokością i zwartością zabudowań, standardem mieszkań oraz pozycją społeczną i poziomem zamożności zamieszkującej je ludności. W centrum miasta dominuje zabudowa wielorodzinna, natomiast w dzielnicach peryferyjnych – zabudowa niska, jednorodzinna.

a) dzielnice zabudowy wielorodzinnej:

- Tereny zabudowy kamienicowej – leżą w ścisłym centrum miasta oraz w rejonach ulic: Nakielskiej, Ogrodowej – Górniczej, Kościuszki, Powstańców Śląskich, Styczyńskiego, Sobieskiego, Karola Miarki.
- Tereny zabudowy blokowej (skupiska wielokondygnacyjnych bloków mieszkalnych) – zlokalizowane są w Starych Tarnowicach (Osiedle Przyjaźń – rejon ul. Litewskiej, Saperów, Donieckiej, Bałkańskiej, Szwedzkiej, Francuskiej, Włoskiej, Poczdamskiej, Estońskiej, Morcinka, Łotewskiej), w Lasowicach - (Osiedle Andersa, rejon ul. Władysława Andersa oraz Marii Rozpłochowskiej, ks. Siwca), w Osadzie Jana (w rejonie ul. Słoneczników, Al. Kwiatów, Narcyzów, Pogodnej, Kolorowej i Chopina) oraz Strzybnicy (w rejonie ul. Górnej, Armii Krajowej i Strzybnickiej oraz Zagórskiej).
- Rozproszone tereny zabudowy wielorodzinnej – obejmują tereny z zabudową wolnostojącą oraz zabudową wielorodzinną (głównie nowoczesne osiedla mieszkaniowe o niskiej gęstości zabudowy, składające się z budynków wielokondygnacyjnych). Tereny zabudowy wielorodzinnej blokowej rozproszonej występują w rejonach ulic: Zagórska – Płonki, Grzybowa – Boczna, Korola – Puszkina. Zabudowa wielorodzinna występuje głównie w rejonach ulic: Bytomskiej, Legionów, Wyszyńskiego, Cebuli, Opolskiej, Sienkiewicza, Nakielskiej oraz na terenie ścisłego centrum miasta.

b) dzielnice zabudowy jednorodzinnej:

Są one zlokalizowane zarówno w centrum miasta jak i w dzielnicach peryferyjnych. Są to przede wszystkim rejon dzielnic:

- Śródmieście – Centrum,
- Strzybnica – w rejonie ulic: Pionierskiej, Solskiego, Górnej, Kościelnej, Karłowicza, Prusa, Pułaskiego, Kombatantów,

¹ Skierowanych na eksport

- Rybna – w rejonie ulic: Powstańców Warszawskich, Tołstoja, Starowapiennej, Polarnej, Sempołowskiej, Szymanowskiego, Czołgistów,
- Opatowice – w rejonie ulic: Starotarnowickiej, Wiejskiej, Górnośląskiej, Pastuszki, Słomianki
- Sowice – w rejonie ulic: Grodzka, Reja, Mazowiecka, Czarnohucka, Zawiśloka,
- Lasowice – w rejonie: Korfantego, Mokra, Reymonta, 3 Maja, Moniuszki, Lasowicka, Siewierska, Mościckiego, Broniewskiego, Leśna, Osada Jana - w rejonie ulic: Słoneczników, Fiołków oraz Kopernika, Chopina, Różana, Miodowa, Zaciszna, Młodości,
- Osada Jana - w rejonie ulic: Słoneczników, Fiołków, Kopernika, Chopina, Różanej, Miodowej, Zacisznej oraz Młodości,
- Stare Tarnowice – w rejonie ulic: Pomorskiej, Wyszyńskiego, Repeckiej, Niedziałkowskiego, Skrzypczyka, Srebrnej,
- Repty Śląskie – w rejonie ulic: Witosa, Henryka Renka, Waliski, Długiej, Żeromskiego i Skowronków,
- Bobrowniki Śląskie – w rejonie ulic: Kruczej, Strzelniczej, Głównej, Puszkina, Korola oraz Bolesława Śmiałego, Batorego, Radzionkowskiej, Zwycięstwa.

Strefy produkcyjne i przemysłowe

Obszary produkcyjno-usługowe skoncentrowane są w dzielnicach:

- Śródmieście–Centrum – rejon przy ul. Zagórskiej, rejon ul. Towarowej, ul. Sienkiewicza, rejon ul. Nakielskiej i Oświęcimskiej,
- Strzybnica – rejon ulic Zagórskiej, Ks. Płonki, Kościelnej,
- Rybna – rejon ul. Batalionów Chłopskich,
- Sowice – rejon ulic Czarnohuckiej, Fabrycznej, Kolejowej,
- Lasowice – rejon ulic Nakielskiej, Lasowickiej,
- Bobrowniki – rejon ul. Kopalnianej.

Tereny produkcyjno-składowe skupione są w dolinie rzeki Stoły, w sąsiedztwie węzła i linii kolejowej Tarnowskie Góry-Strzybnica (Śródmieście-Lasowice, Strzybnica).

Obszary przemysłowe

Duża koncentracja zdegradowanych obszarów przemysłowych występuje w regionie Czarnej Huty. Obszarem problemowym jest teren niezagospodarowany po Zakładach Chemicznych „Tarnowskie Góry”. Ze względu na skażenie terenu oraz ryzyko zatrucia wód gruntowych nazywany jest „tarnogóską bombą ekologiczną”. Zakłady Chemiczne rozpoczęły swoją działalność na początku XX wieku i przez ponad 70 lat odpady z produkcji składowane były na zwalówiskach wokół zakładu, co doprowadziło do bardzo poważnego zanieczyszczenia środowiska. Konsekwencją było wpisanie Zakładów w 1994 roku na krajową listę największych trucicieli (tzw. "Lista 80-ciu"). W 1995 r. Zakłady Chemiczne postawiono w stan likwidacji. Od wielu lat prowadzone są działania związane z usunięciem zagrożenia środowiska i rekultywacji terenu. Realizowane jest m.in. przedsięwzięcie pn. "Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 - Gliwice, poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów". Jego celem jest likwidacja zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne, wymywane z odpadów poprodukcyjnych zgromadzonych na niezabezpieczonym gruncie do poziomu wodonośnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 – Gliwice.

W 1995 roku na terenie i w rejonie Zakładów Chemicznych znajdowało się 8 zwałowisk odpadów, na których nagromadzono ok. 900 tys. m³ odpadów, stanowiących odpady po produkcji siarczku barowego, z których wymywają się różnego rodzaju związki:

- baru,
- strontu,
- chlorki i siarczki,
- odpady z produkcji boraksu,
- kwasu borowego,

Z zakładowej oczyszczalni ścieków wydzielają się rozpuszczalne związki boru, strontu, cynku, arsenu, siarczany; zagrożeniem są odpady różnorodne, zawierające żużel z elektrociepłowni oraz skażony gruz budowlany i wymywalne związki boru, baru, strontu, miedzi, cynku, żelaza, odpady po produkcji celulozy, zawierające głównie węglan wapnia z domieszką sulfolignin zanieczyszczone częściowo związkami arsenu.

W 1998 roku zidentyfikowano dziewięć zwałowisk odpadów, które nazwano „obszar GIV”. Łączna ilość odpadów gromadzona na terenie zakładu wraz ze skażonym podłożem spod zwałowisk, zanieczyszczonym gruntem z terenu zakładu oraz odpadami niebezpiecznymi z wyburzeń obiektów i demontażu instalacji technologicznych została oszacowana na ok. 1,5 mln m³, w tym odpady niebezpieczne stanowiły ponad 90%. Rocznie z powyższych odpadów wymywało się do środowiska ok. 400 ton ww. substancji niebezpiecznych, powodując zanieczyszczenie podłoża i wód gruntowych (poziom czwartorzędowy).

Prowadzony monitoring środowiska wykazał znaczne przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń w wodach podziemnych poziomu czwartorzędowego i głębiej triasowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oraz w wodach powierzchniowych (rzeka Stoła i potok PA). Zanieczyszczeniu uległy także grunty znajdujące się w rejonie Zakładów Chemicznych. Badania realizowane w rejonie Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w 2015 roku wykazały złą jakość wód czwartorzędowego piętra wodonośnego. Miała na to wpływ głównie zawartość boru, kadmu, niklu, manganu, sodu, siarczanu, wapnia, cynku i odczyn pH. Najwięcej parametrów przekraczających wartości granicznych dla dobrego stanu wód podziemnych stwierdzono w rejonie samego CSO oraz zwałowisk i piezometrze P-24A zlokalizowanego na drodze odpływu wód z obszaru CSO i zwałowisk. Jakość wód podziemnych serii węglanowej triasu jest lepsza od jakości wód czwartorzędowego piętra wodonośnego, jednak dominują wody słabego stanu chemicznego.

Obszary powojkowe

Na terenie Tarnowskich Gór do lat 80-tych XX wieku działały dwie jednostki wojskowe, a obecnie stacjonuje tu 5 Tarnogórski Pułk Chemiczny im. gen. broni Leona Berbeckiego zlokalizowany przy ul. Opolskiej. Jest to oddział wojsk chemicznych Sił Zbrojnych RP (JW 3390). Jako 5 Batalion Chemiczny sformowany został w 1995 roku, i w terminie do 31 grudnia 2010 roku przeformowany w pułk. Jednostka stacjonuje w Tarnowskich Górach, w koszarach przy ulicy Opolskiej. Do pułku należy także obiekt "Lasowice", przejęty około 2001 roku od likwidowanego 4 Ośrodka Przechowywania Sprzętu oraz obiekt "Czarna Huta" (w 2004 przekazany pod administrację Agencji Mienia Wojskowego). Pułk Kolejowy stacjonujący przy ul. Kościuszki został rozwiązany.

Większość budynków przy ul. Kościuszki należących do wojska została rozebrana. W miejscu dawnych koszar obecnie zlokalizowany jest supermarket oraz inne budynki handlowe. Część budynków przejęło Starostwo Powiatowe, które jeden z nich zaadaptowało na budynek administracji publicznej. U zbiegu ul. Kościuszki i Mickiewicza mieści się budynek mieszkalny zaadaptowany przez wojsko dla rodzin żołnierzy, powstała prywatna przychodnia lekarska, a kolejne budynki są modernizowane. Niezagospodarowaną pozostałością jest budynek „koszarowca”, który jest wystawiony na sprzedaż.

W Tarnowskich Górach zlokalizowane były również poligony, które znajdowały się na terenie dzielnic Sowice i Lasowice (np. poligon Czarna Huta). Obecnie część tych terenów została sprzedana bądź znajduje się we władaniu Agencji Mienia Wojskowego.

Strefa użytków leśnych oraz pól uprawnych

Tereny otwarte występują w pobliżu rzeki Stoły. Znaczną część dzielnic Rybna oraz Opatowice stanowią tereny rolnicze. Tereny leśne występują na północy dzielnicy Sowice (fragment kompleksu Lasów Lublinieckich) oraz Pniowiec. Rozległe kompleksy rolne znajdują się również w części północnej Starych Tarnowic oraz w dzielnicy Bobrowniki, stanowiąc korytarz przewietrzania miasta. Tereny zielone na tym obszarze to objęty ochroną Rezerwat Segiet wraz z otuliną.

Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na terenie miasta Tarnowskie Góry zlokalizowane są 52 obiekty wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków w Katowicach (zarówno obiekty jak i obszary). Są to przede wszystkim budynki mieszkalne, ale także układ urbanistyczny w centrum miasta, kościoły, zespoły witraży, budynek ratusza, budynek poczty, dawna kopalnia kruszcu, dzwonnica gwarków, zespół pałacowo-parkowy, figury świętych, budynek strzelnicy brackiej, stodoła, park krajobrazowy, zamek, stanowiska archeologiczne, budynki szkół.

Obiekty wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków w Katowicach zlokalizowane są przede wszystkim w dzielnicy Śródmieście–Centrum (79%). Znajdują się one również w 6 dzielnicach: Repty Śląskie (4 obiekty), Strzybnica (2), Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne (1), Osada Jana (1), Pniowiec (1), Rybna (1) oraz Stare Tarnowice (1).

Tabela 37. Obiekty wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków oraz Gminnej Ewidencji Zabytków w Tarnowskich Górach

Dzielnica	Obiekty wpisane do:	
	Wojewódzkiego Rejestru Zabytków w Katowicach	Gminnej Ewidencji Zabytków
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	1	58
Lasowice	0	41
Opatowice	0	9
Osada Jana	1	17
Pniowiec	1	14
Repty Śląskie	4	40
Rybna	1	14
Sowice	0	45
Stare Tarnowice	1	38
Strzybnica	2	53
Śródmieście - Centrum	41	454

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego na obszarze całej Gminy Tarnowskie Góry

Na terenie miasta Tarnowskie Góry obowiązuje Gminna Ewidencja Zabytków, do której wpisano między innymi:

- obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków,
- obiekty architektury świeckiej i sakralnej jak budynki mieszkalne jedno i wielorodzinne, kamienice, obiekty usług publicznych i komercyjnych jak kościoły, szkoły, urzędy, obiekty handlowe,
- stanowiska archeologiczne,
- obiekty techniki,
- obiekty małej architektury,
- założenia parkowe,
- cmentarze,
- zespół kochbunkrów linii obronnej B-2,
- zespół kolejki wąskotorowej.

Do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisanych jest 786 obiektów, w tym:

- 632 pojedyncze obiekty kubaturowe,
- 82 obiekty małej architektury (krzyże, kapliczki, pomniki),

- 46 stanowisk archeologicznych,
- 12 zespołów zabytkowych,
- 7 zespołów parkowych,
- 3 cmentarze,
- 1 park kulturowy,
- 3 zabytki ruchome.

Spośród 786 zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, 49 figuruje w rejestrze zabytków. Jest to 37 pojedynczych obiektów kubaturowych, 6 zespołów zabytkowych i parków, 3 stanowiska archeologiczne i 3 zabytki ruchome. Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków są nierównomiernie rozmieszczone na terenie miasta. Większość obiektów zlokalizowana jest w dzielnicy Śródmieście–Centrum (58%). Średnie nasycenie obiektami wpisanymi do Gminnej Ewidencji Zabytków występuje w dzielnicach: Bobrowniki Śląskie - Piekary Rudne, Strzybnica oraz Sowice, bardzo małe natomiast w Opatowicach, Rybnej oraz Pniowcu.

Na terenie miasta Tarnowskie Góry znajduje się również pomnik historii „Tarnowskie Góry – Podziemia Zabytkowej Kopalni Rud Srebronośnych oraz Sztolni Czarnego Pstrąga” (ustanowiony zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14.04.2004 r.). Wyrobisko kopalni objęte ochroną obejmuje łącznie około 150 km chodników i komór położonych na głębokości od 30 do 70 m na obszarze około 190 ha, a w szczególności:

- sztolnia „Fryderyk” i „Szczęść Boże”,
- podziemia kopalni w obrębie szybów „Szczęść Boże”, „Anioł” i „Żmija”,
- sztolnia odwadniająca „Czarnego Pstrąga” w obrębie szybów „Ewa” i „Sylwester”

Zwiedzanie Kopalni Srebra odbywa się w podziemnych korytarzach położonych 40 metrów pod powierzchnią ziemi. W Kopalni przez cały rok panuje temperatura ok. 10°C. Oprócz podziemnych korytarzy, na powierzchni znajduje się muzeum oraz Skansen Maszyn Parowych. Obiekt jest jednym z najważniejszych produktów turystycznych Tarnowskich Gór i kieruje swoją ofertę zarówno do turystów krajowych jak i zagranicznych (istnieje możliwość rezerwacji przewodnika w języku niemieckim, angielskim, rosyjskim, francuskim).

W dzielnicy Bobrowniki Śląskie – Piekary Rudne zlokalizowany jest Park Kulturowy „Hałda Popłuczkowa”, utworzony na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Park Kulturowy działa na podstawie uchwały nr LXVIII/597/2006 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 25 października 2006 r. w sprawie: utworzenia Parku Kulturowego pn. „Hałda Popłuczkowa” zlokalizowanego w Tarnowskich Górach w rejonie ulic Małej i Długiej.

Celem utworzenia Parku Kulturowego „Hałda Popłuczkowa” w Tarnowskich Górach było:

- ochrona krajobrazu antropogenicznego unikalnej hałdy pozostałej po płucze rud cynku (galmanu),
- ochrona zespołu tzw. roślin galmanowych wraz z rzadkimi gatunkami roślin i muraw kserotermicznych,
- ochrona terenów okalających przed przedostawaniem się do nich zawartości hałdy,
- ochrona dwóch nieczynnych szybów porudnych „Sophia” i „Frieden”, w tym okalających nasypów i grup zadrzewienia,

- ochrona zespołu zabytków architektury militarnej z okresu II Wojny Światowej, obejmującego betonowe stanowiska strzeleckie i ciągi transzei,
- zachowanie i utrzymanie doskonałego punktu widokowego na miasto Tarnowskie Góry.

Na terenie miasta Tarnowskie Góry występują strefy ochrony konserwatorskiej wyznaczone w obowiązujących planach miejscowych:

Strefy „B” ochrony konserwatorskiej obejmujące:

otulinę układu urbanistycznego centrum miasta,

historyczny układ ruralistyczny „Lasowice”,

historyczny układ ruralistyczny na terenie „Rybnej”,

historyczny układ ruralistyczny na terenie „Strzybnicy”,

historyczny układ ruralistyczny na terenie „Sowic”

historyczny układ ruralistyczny na terenie „Bobrownik”,

historyczny układ ruralistyczny na terenie „Starych Tarnowic”,

historyczny układ ruralistyczny na terenie „Starych Rept”.

Strefy „K” ochrony krajobrazu kulturowego obejmujące:

cmentarz żydowski przy ul. Gliwickiej 66,

cmentarz przy kościele św. Anny,

cmentarz komunalny oraz cmentarz wojenny przy ul. Wyszyńskiego,

cmentarz w tzw. „Parku Kamilianów”,

cmentarz przy ul. Kościelnej w Strzybnicy,

park Miejski przy ul. Wyszyńskiego,

park przy kościele św. Jana Chrzciciela (tzw. „Parku Kamilianów”) przy ul. Słoneczników,

skwer wraz z częścią terenu II LO im. St.Staszica na miejscu byłego cmentarza ewangelickiego.

Strefy „EG” ochrony ekspozycji krajobrazu pogórniczego obejmujące:

ślady działalności górniczej w Parku Miejskim przy ul. Wyszyńskiego,

ślady działalności górniczej w parku „Kamilianów”,

hałda „Sawina”,

obszary łąk pogórnicych z występowaniem biocenoz roślinności galmanowej tzw. muraw galmanowych,

otoczenie byłych szybów kopalni „Fryderyk” z zadrzewieniem i zachowanymi hałdami przyszybowymi (szybów: „Glück”, „Bohr”, „Comet”, „Nettelbeck”, „Sack”, „Żmija”, „Gustaw”, „Reden”, „Minette”, „Heinzmann”, „Szczęść Boże”, „Carnall”, obudowa szybu Lichtloch IV),

hałdy powydobywcze, popłuczkowe (kopiec „Rudolfina” w Bobrownikach przy ul. Parkowej),

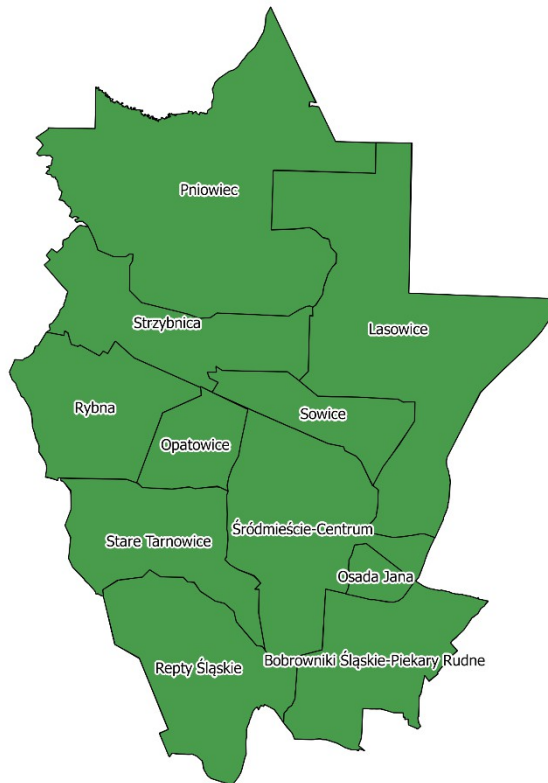
rejonu zagęszczonego występowania warpi, pingów, lejów przyszybowych, i innych elementów antropomorficznej rzeźby terenu, związanych z dawnymi pracami górniczymi,

strefy „OW” obserwacji archeologicznej wyznaczone w obowiązujących planach miejscowych obejmujące tereny potencjalnego występowania zabytków archeologicznych (otuliny stanowisk archeologicznych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków).

Struktura użytkowania gruntów

Miasto Tarnowskie Góry zajmuje obszar 8 372 ha, tj. 13% powierzchni powiatu tarnogórskiego. Od 1998 roku w obręb miasta wchodzi dzielnice: Śródmieście - Centrum, Lasowice, Osada Jana, Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, Repty Śląskie, Stare Tarnowice, Opatowice, Rybna, Strzybnica, Pniowiec i Sowice.

Rysunek 9. Podział administracyjny miasta

Źródło: opracowanie własne

Użytki rolne zajmują łącznie 2 974 ha (tj. 35,5% powierzchni całego miasta) z czego większość, bo aż 2 219 ha stanowią grunty orne (26,5%). Niewielki udział w powierzchni miasta zajmują również łąki trwałe (4%), pastwiska trwałe (3%), sady oraz użytki rolne zabudowane (po 1%). Znaczną część powierzchni Tarnowskich Gór zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - 3 335 ha (tj. 39,8% powierzchni miasta). Grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują 1 595 ha (tj. 19,1%), w tym tereny mieszkaniowe 634 ha (8%), drogi (4%), tereny przemysłowe (3%), tereny rekreacji i wypoczynku (3%) oraz tereny kolejowe (3%).

Tarnowskie Góry wyróżniają się na tle województwa śląskiego znacznym udziałem gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych a także gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Mniejszy niż średnia dla regionu jest natomiast odsetek użytków rolnych.

Tabela 38. Użytkowanie terenów Tarnowskich Gór i województwa śląskiego w 2014 roku – ogólne kategorie

Użytek	Tarnowskie Góry		Śląskie	
	[ha]	%	[ha]	%
użytki rolne razem	2974	35,5	629714	51,1
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	3335	39,8	412912	33,5
grunty pod wodami razem	23	0,3	18709	1,5
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	1839	22,0	152609	12,4
nieużytki	161	1,7	14265	1,2
tereny różne	38	0,7	4625	0,4
powierzchnia ogółem	8372	100,0	1233309	100,0

źródło: BDL GUS

W latach 2004-2014 powierzchnia miasta zwiększyła się o 25 ha, tj. o 0,3%, zaś struktura użytkowania terenów miasta Tarnowskie Góry nie uległa znacznej zmianie. W tym okresie powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 33 ha, nieznacznie wzrosła powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (o 11 ha) oraz gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 23 ha).

Wykres 7. Zmiany struktury użytkowania terenów miasta Tarnowskie Góry w latach 2012-2014

źródło: BDL GUS

Przestrzenie publiczne

Powierzchnia przestrzeni publicznych w Tarnowskich Górach wynosi 46 465 m². Kluczowe przestrzenie publiczne w mieście to:

- Rynek – 6 800 m²
- Plac Wolności – 3 200 m²
- Place targowe – 4 820 m²
- Plac przy kopalni zabytkowej - 7 800 m²
- Plac przy Kościele na Osadzie Jana (przy ul. Różana 2) – 8 370 m²
- Plac wokół Kościoła Piotra i Pawła – 1 075 m²
- Teren przy ul. Mickiewicza i ul. Klonowej – 14 400 m²

Część imprez plenerowych jest organizowana również na terenie boisk sportowych.

Szczególnie ważnym miejscem jest Rynek, który jest głównym placem w mieście. Ma kształt trapezu o długości 108 metrów i szerokości 75 metrów w części zachodniej a 52 m w części wschodniej. Od rynku odchodzą ulice: Krakowska, Tylna, Strzelecka, ks. Józefa Wajdy, Opolska, Przesmyk, Gliwicka i Górnicza. Główny plac miasta jest deptakiem zamkniętym dla ruchu samochodów. Wyjątkiem jest pierzeja wschodnia, (na której dozwolony jest ruch samochodów należących do mieszkańców, dostawców oraz służb miejskich) oraz północna, na której znajduje się postój taksówek.

Pierwszym rynkiem miejskim był obecny plac Gwarków. Kolejny rynek został wytyczony pomiędzy dzisiejszymi ulicami Gliwicką, ks. M. Lewka oraz pl. Gwarków, tam też miał siedzibę Urząd Miejski i Urząd Górniczy. Rozwój miasta wymusił jednak wytyczenie nowego rynku, w obecnej lokalizacji.

Na Rynku organizowane są liczne wydarzenia kulturalne i rekreacyjne, przyciągające zarówno mieszkańców miasta jak i turystów. W budynkach przy Rynku zlokalizowane są także restauracje, kawiarnie, sklepy i apteki.

Ważnym miejscem spotkań mieszkańców Tarnowskich Gór jest Plac Wolności, który leży u wylotu ulicy Krakowskiej. Plac otaczają także ulice Piłsudskiego, Bytomska i Piastowska. W 2004 roku plac przebudowano i położono nową kostkę brukową. Na środku placu postawiono replikę pompy wodnej. W czasie świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy na placu odbywają się jarmarki świąteczne. Plac jest strefą pieszą oraz pełni funkcje rekreacyjne, stoją tu ławki i klomby z kwiatami, a w lecie działa kurtyna wodna.

Przestrzenie publiczne Tarnowskich Gór stanowią również place targowe, o łącznej powierzchni 4 820 m². Handel odbywa się przede wszystkim na trzech placach w centrum miasta: przy ul. Szymały, Dolnej i ks. Lewka. Planuje się przebudowę tarnogórskiego placu targowego w rejonie ulic Królika i Szymały w latach 2017-2018, co ma na celu poprawę estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa tej przestrzeni. Rewitalizacją objęty będzie także budynek przy ulicy Królika, który

zgodnie z wcześniejszymi zamierzeniami przystosowany zostanie na zaplecze sanitarne oraz funkcje gastronomiczne. W dni targowe zostanie zmieniona organizacja ruchu w tym obszarze – będzie można dojechać do targu, ale nie będzie można już wjechać na jego teren (zablokowany zostanie przejazd przez ulicę Teofila Królika w stronę Placu Gwarków).

Wydarzenia kulturalne organizowane są również na placu przy Kościele na Osadzie Jana i placu wokół Kościoła Piotra i Pawła (np. festyny parafialne).

Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna

Infrastruktura rekreacyjna

Tereny rekreacji i wypoczynku zajmują w Tarnowskich Górach 239 ha, co stanowi 2,85% powierzchni miasta. Miasto wyróżnia się pod tym względem w regionie, odsetek ten dla województwa śląskiego wynosi jedynie 0,63%.

Infrastruktura rekreacyjna w mieście jest dość dobrze rozbudowana. Agencja Inicjatyw Gospodarczych S.A. prowadzi Halę Sportową oraz Park Wodny, w których zlokalizowane są: basen, hala sportowa, sauna, siłownia, ścianka wspinaczkowa, kort do squasha oraz prowadzone są zajęcia fitness. Mieszkańcy mogą skorzystać również z innych udogodnień kompleksu: sztucznego lodowiska, masaży, jacuzzi, solanek oraz atrakcji basenu: rwącej rzeki oraz fali morskiej. Na terenie Parku Wodnego istnieje możliwość organizacji spotkań firmowych, konferencji lub szkoleń, kompleks wyposażony jest w klimatyzowaną salę o powierzchni 127 m², w której można zorganizować spotkanie dla 80 osób. Ponadto w pobliżu Parku Wodnego zlokalizowany jest hotel „NEO”.

Bazę rekreacyjną Tarnowskich Gór stanowią także place zabaw, zlokalizowane w różnych częściach miasta:

- w Parku Miejskim (ul. Wyszyńskiego),
- w Centrum – przy kompleksie rekreacyjno-sportowym przy PMDK im. Henryka Jordana,
- na Osadzie Jana – przy ul. Słoneczników,
- na Skwerze u zbiegu ulic Jana III Sobieskiego i H. Sienkiewicza,
- w Strzybnicy – przy skrzyżowaniu ulic Karłowicza, Kossaka i Grabowej,
- Bobrowniki Śląskie ul. P. Skargi,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3, Radosna Szkoła ul. Żeromskiego,
- Stare Tarnowice ul. Morcinka,
- Rybna Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 4 ul. Powstańców Warszawskich,
- Strzybnica – w Parku Hutnika,
- Lasowice ul. Andersa,

Na terenie miasta działają ponadto sale zabaw, zlokalizowane w dzielnicach:

- Stare Tarnowice - „Twórcza Chatka” Centrum Edukacji i Zabawy dla Dzieci i Młodzieży,
- Centrum - Ocean Club.

Ponadto w mieście funkcjonuje sieć boisk rekreacyjnych, funkcjonujących przy placówkach szkolnych:

Gimnazjum nr 2, ul. Wyspiańskiego 3,

Szkoła Podstawowa nr 11, ul. Korola 38A,

Gimnazjum nr 4, ul. Janasa 11 (posiada również boisko do hokeja na trawie),

Szkoła Podstawowa nr 15, ul. Litewska 6,

Szkoła Podstawowa nr 13, ul. Armii Krajowej 1,

Zespół Szkół Podstawowych nr 2, ul. Jagodowa 72,

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1, ul. Słowackiego 34,

Szkoła Podstawowa nr 3, ul. Wyspiańskiego 1,

Szkoła Podstawowa nr 10, ul. Jana Kochanowskiego 15,

Gimnazjum nr 3, ul. Zaciszna 17,

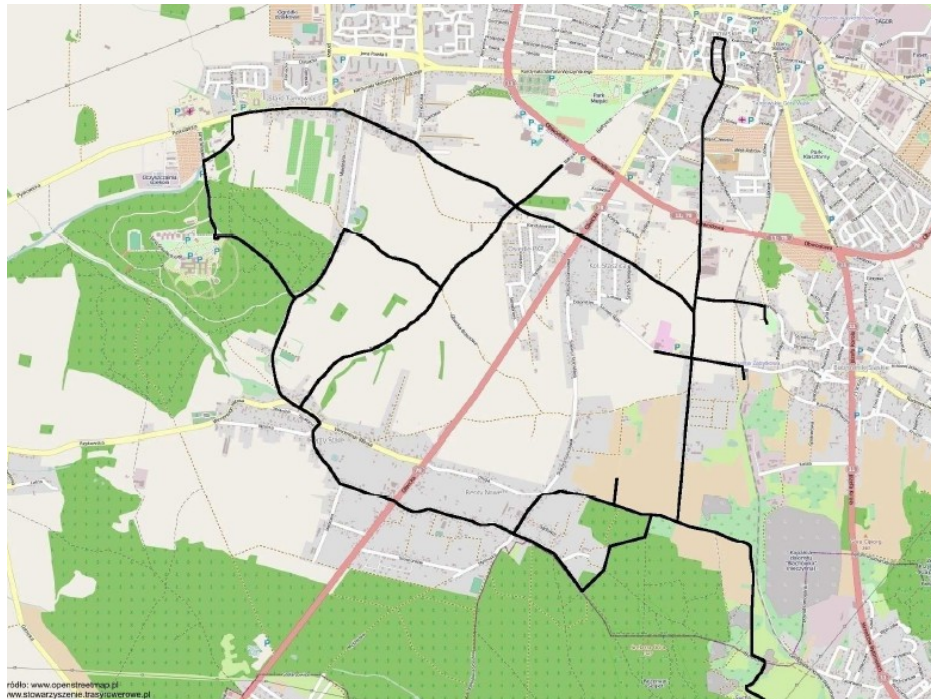
Szkoła Podstawowa nr 9, ul. Korczaka 2,

Szkoła Podstawowa nr 5, ul. Leśna 23.

Gmina Tarnowskie Góry dofinansowała Projekt Rowerowy 2.0, realizowany przez Stowarzyszenie Trasy Rowerowe. Projekt zakończono w październiku 2015 r. Jego celem była budowa tarnogórskiej sieci tras rowerowych łączącej najważniejsze punkty turystyczne południowej części miasta. Sieć liczy 22 km długości, jest oznakowana około 200 znakami wyznaczającymi przebieg tras rowerowych. Rowerzyści mogą korzystać z dodatkowych udogodnień jak tablice z opisem wybranych atrakcji turystycznych oraz tablic z mapami sieci jak również pobrać plik .gpx ze śladem sieci do wykorzystania w urządzeniach mobilnych z nawigacją satelitarną GPS/GLONASS². Przez Tarnowskie Góry przebiega 5 tras rowerowych o niskim poziomie trudności. Cztery z nich prowadzą z centrum na obrzeża miasta – do dzielnic Pniowiec, Repty, Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, Stare Tarnowice.

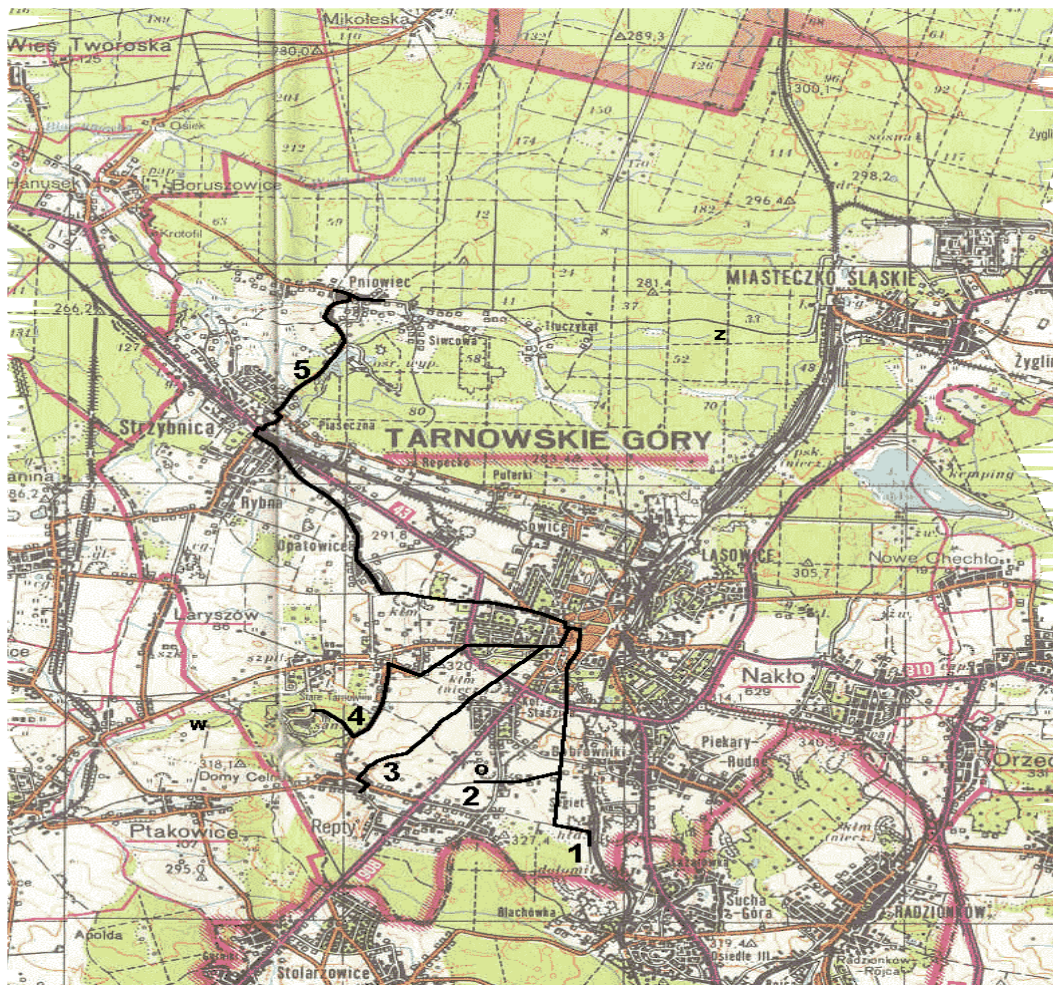
² <http://www.stowarzyszenie.trasyrowerowe.pl/node/231>

Rysunek 10. Mapa Tarnogórskiej Sieci Tras Rowerowych

Źródło: <http://www.stowarzyszenie.trasyrowerowe.pl/>

Rysunek 11. Trasy rowerowe na terenie miasta Tarnowskie Góry

Źródło: <http://www.trasyrowerowe.pl/>

W 2014 roku w Tarnowskich Górach działało 14 klubów sportowych, zrzeszających 1 643 członków. W latach 2008-2014 liczba klubów wzrosła o 21, w 2010 roku zamknięto jeden klub, ale w 2013 roku funkcjonowało w mieście 18 placówek. Warto dodać, że w latach 2012-2014 doszło do znacznego wzrostu liczby członków klubów – o 37,2%, a co za tym idzie nieznacznie wzrósł wskaźnik ich wykorzystania - w 2008 roku przypadało 85,5 członków na klub, w 2014 – 96,6 osób.

Ofertę sportowo-rekreacyjną w mieście współtworzą również kluby sportowe i inne podmioty działające przy szkołach. W 2014 roku w Tarnowskich Górach funkcjonowało 10 klubów, reprezentujących różne dyscypliny sportowe i zrzeszających ponad 600 zawodników.

Tabela 39. Kluby sportowe i inne podmioty działające przy szkołach

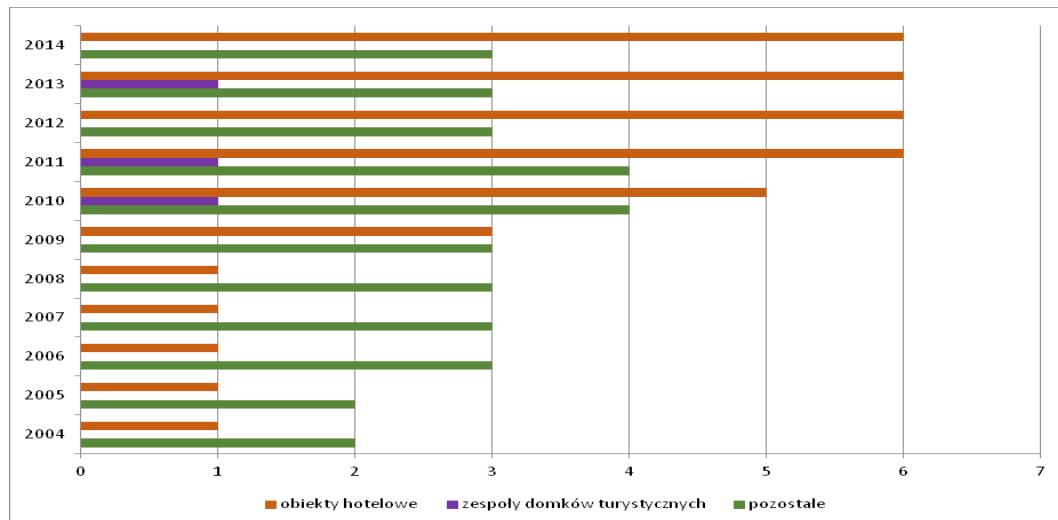
Nazwa klubu sportowego/innego podmiotu	Zawodnicy
Międzyszkolny Klub Sportowy „Skarbek” przy PG 2	Tenis stołowy dziewcząt i chłopców Piłka ręczna dziewcząt 150 ćwiczących
Koszykarski Klub Sportowy Tarnowskie Góry	Koszykówka dziewcząt i chłopców 100 ćwiczących
Uczniowski Klub Hokeja na Trawie „Ósemka” przy PG 4	Hokej na trawie 80 ćwiczących
Uczniowski Klub Sportowy „Gwiazda” przy SP 12	Siatkówka dziewcząt 50 ćwiczących
Uczniowski Klub Sportowy Judo „AHINSA” przy SP 10	Judo Brazylijskie ju jitsu 75 ćwiczących
Uczniowski Klub Sportowy „G4”	Szachy 30 ćwiczących
Międzyszkolny Klub Sportowy „Park Wodny”	Pływanie 77 ćwiczących
UKS „Dwójka” przy PG 2	Judo 80 ćwiczących
UKS „Trójka” przy SP 3	Piłka nożna 30 ćwiczących
Tarnogórskie Stowarzyszenie Przyjaciół Jedynki	Koszykówka (brak danych o liczbie ćwiczących)

Źródło: http://www.tarnowskiegory.pl/TGJunior,contents,article,20,Sport_i_rekreacja

Infrastruktura turystyczna

W 2014 roku w Tarnowskich Górach funkcjonowało 9 turystycznych obiektów noclegowych, na które składało się 6 obiektów hotelowych oraz 3 obiekty zaliczone do kategorii pozostałe. Najliczniejszą grupę wśród obiektów hotelowych stanowiły hotele (5 obiektów). W 2014 roku w Tarnowskich Górach działało ogółem pięć hoteli i motel (brak pensjonatów). W grupie tej znalazły się zarówno hotele wysoko skategoryzowane (2 hotele***, 1 hotel****) jak i obiekty niskiej kategorii (1 hotel* oraz 1 motel*). W latach 2004-2014 wyraźnie zwiększyła się liczba turystycznych obiektów noclegowych – w 2004 roku w mieście działały jedynie 3 obiekty, w tym jeden obiekt hotelowy.

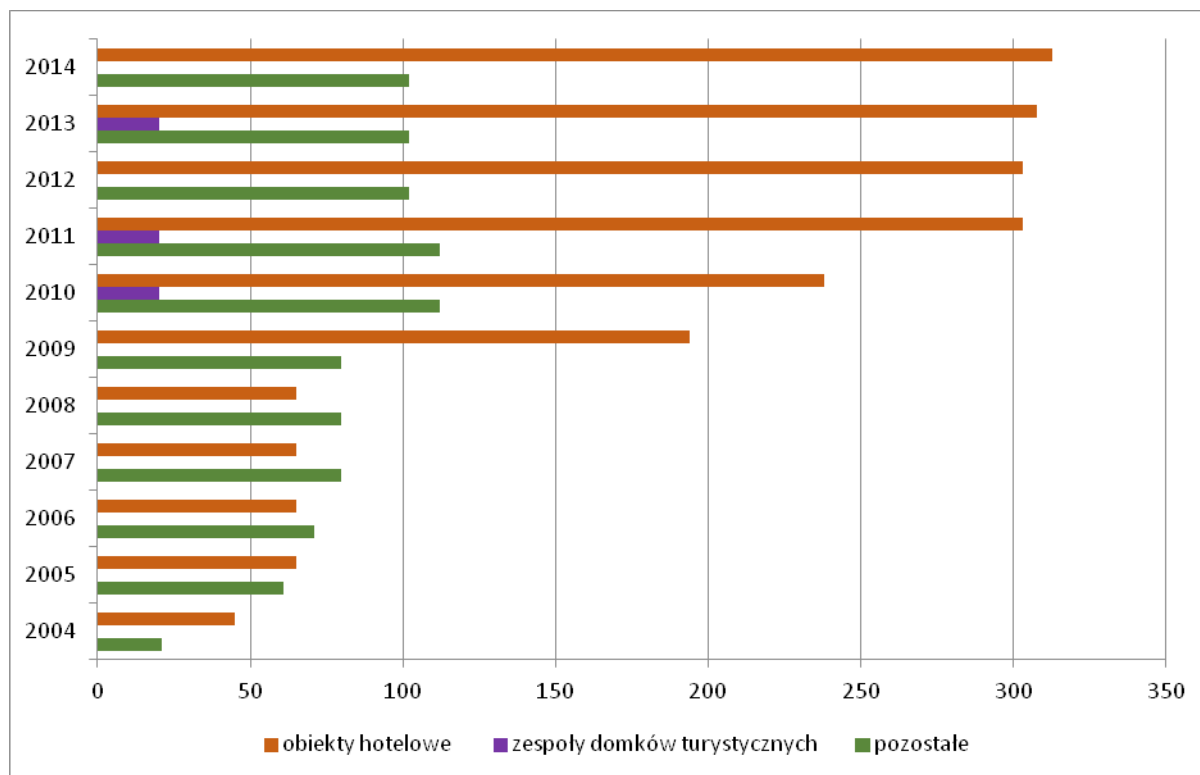
Wykres 8. Turystyczne obiekty noclegowe w Tarnowskich Górach według struktury w latach 2004-2014

Źródło: BDL GUS

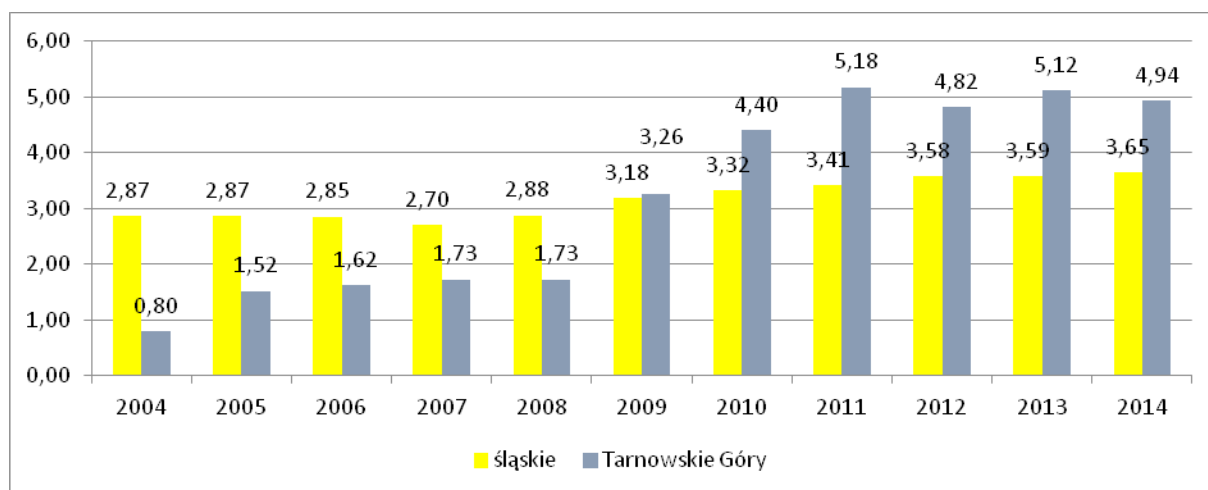
W 2014 roku w tarnogórskich turystycznych obiektach noclegowych przygotowanych było 415 miejsc noclegowych. W latach 2004-2014 znacznie wzrosła liczba miejsc noclegowych, w 2004 roku oferowano zaledwie 66 miejsc. Na tle województwa śląskiego miasto stosunkowo wyróżnia się rozbudowaną bazą noclegową. Wskaźnik nasycenia bazą turystyczną, wyrażony liczbą turystycznych miejsc noclegowych przypadających na 1 km² powierzchni, w 2014 roku wyniósł dla Tarnowskich Gór 4,94, co jest wskaźnikiem znacznie wyższym niż średnia dla śląskiego (3,65). W latach 2004-2014 wskaźnik ten dla miasta uległ wyraźnej zmianie – w okresie 2005-2008 pozostawał na ustabilizowanym poziomie (1,5 – 1,7), do wyraźnego wzrostu doszło w latach 2004-2005 (o ok. 90%) oraz od 2009 do 2014 roku (o ok. 50%).

Wykres 9. Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych w Tarnowskich Górach według kategorii obiektów w latach 2004-2014

Źródło: BDL GUS

Wykres 10. Wskaźnik nasycenia bazą turystyczną, wyrażony liczbą turystycznych miejsc noclegowych przypadających na 1 km² powierzchni całkowitej, 2004 – 2014

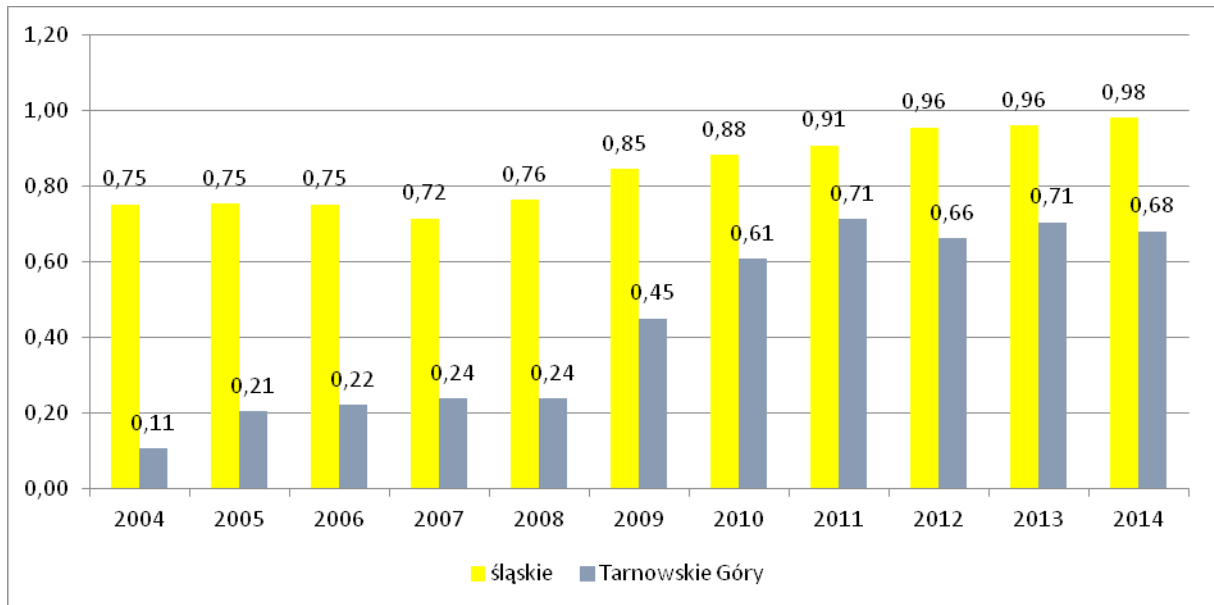

Źródło: BDL GUS

O dużym znaczeniu turystyki dla wybranej jednostki samorządu terytorialnego świadczy wskaźnik funkcji turystycznej, wskaźnik Baretje'a – Deferta. W 2014 na 100 mieszkańców Tarnowskich Gór przypadało 0,68 miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych, tj. o ok. 30% mniej niż średnia dla województwa śląskiego. W latach 2004-2014 wystąpiły znaczne wahania wskaźnika dla miasta, osiągając wartość najmniejszą w roku 2004 (0,11), a największą

w roku 2011 i 2013 (0,71). Wskaźnik dla województwa w tym okresie podlegał nieco mniejszym wahaniom – osiągając najniższą wartość w 2007 roku (0,76), a najwyższą w 2014 roku (0,98).

Wykres 11. Liczba turystycznych miejsc noclegowych, przypadająca na 100 mieszkańców

Źródło: BDL GUS

Obiekty noclegowe w Tarnowskich Górach posiadają zaplecze konferencyjne. W 2014 roku 7 obiektów było wyposażonych w salę konferencyjną. Łącznie obiekty te miały w swojej ofercie 10 sal konferencyjnych (w tym 5 sal wyposażonych było w nagłośnienie, 4 posiadały mikrofon bezprzewodowy, rzutnik slajdów oraz zestaw wideo), mogących przyjąć 824 osób. W latach 2004-2014 zwiększyła się liczba sal konferencyjnych w tarnogórskich turystycznych obiektach noclegowych (o 29%) oraz liczba oferowanych miejsc (o 120%). W 2014 roku w turystycznych obiektach noclegowych istniała możliwość skorzystania z zaplecza sportowo-rekreacyjnego. Turyści mieli do dyspozycji boiska do siatkówki/koszykówki, siłownię, stół do bilardu, stół do tenisa stołowego, kręgle, saunę, pokój zabaw dla dzieci oraz wypożyczalnię sprzętu turystycznego. W latach 2004-2014 zmniejszyła się liczba dostępnych boisk, zlikwidowano kort tenisowy oraz wypożyczalnię sprzętu pływającego. Oferta tarnogórskich turystycznych obiektów noclegowych została rozbudowana o saunę, kręgle oraz pokój zabaw dla dzieci. Blisko połowa turystycznych obiektów noclegowych posiada udogodnienia na potrzeby osób niepełnosprawnych ruchowo. Pochylnia wjazdowa znajdowała się w 3 obiektach, drzwi automatycznie otwierane - w 1 obiekcie, winda przystosowana dla osób niepełnosprawnych ruchowo – w 1 obiekcie, pokoje/łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych ruchowo - w 4 obiektach oraz parkingi z wyznaczonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych ruchowo - w 3 obiektach.

Przez Tarnowskie Góry prowadzą trasy turystyczne adresowane do osób o różnych zainteresowaniach. Są to:

- Trasa dla miłośników kolei i rowerzystów – trasa prowadzi wokół Zalewu Chechło-Nakło (trasa rowerowa), następnie zakłada przejazd kolejką wąskotorową oraz odwiedzenie kluczowych atrakcji Tarnowskich Gór – Rynku, Kopalni Zabytkowej Rud Srebronośnych, Skansenu Maszyn Parowych, „Czerwonej Skąły”, „Wielkiego Kanionu” Tarnogórskiego, rezerwatu Blachówka, Sportowej Doliny, Rezerwatu Segiet, Źródła Młodości w Reptach Śląskich, Parku Wodnego, Kościółka św. Marcina, Zamku w Starych Tarnowicach, Leśniczówki, Parku Repeckiego, Doliny Dramy, Ośrodka Jeździeckiego – Zbrostawice.
- Trasa dla miłośników przyrody – trasa łączy następujące atrakcje w Tarnowskich Górach: Park Miejski, Zabytkowa aleja lipowa, Kopiec Kopalni „Fryderyk” – Bobrowniki Śląskie, Jesiony wyniosłe przy ul. Staffa, Rezerwat leśny „Segiet”, pogórnice łąki w Reptach Śląskich, Kasztan jadalny i klon czerwony w Reptach Śląskich, Dolina Dramy, Droga do Ptakowic, Drama w Parku w Reptach, buki w Parku i drzewa egzotyczne w Parku w Reptach, Staw tzw. Cegielnia przy ul. Repeckiej, lipa drobnolistna w Starych Tarnowicach.
- Szlakiem mniej znanych obiektów architektury sakralnej – jest to szlak prowadzący przez Tarnowskie Góry i okolice. Jest to trasa weekendowa, której atrakcjami są m.in. Kaplica św. Jana Nepomucena ul. Mościckiego, Figura św. Jana Nepomucena w budynku przy ul. Strzeleckiej 3, XVII-wieczna płyta nagrobna w kościele Ewangelickim, Epitafium w elewacji kościoła św. Anny, Epitafia nagrobne w kościele p.w. świętych Piotra i Pawła, Cmentarz Żydowski, Cmentarz wojenny, XVIII-w. figury św. Floriana i św. Jana Nepomucena, Klasztor oo. Kamilianów, park i Grota Maryjna, Galgenberg - wzgórze wisielców, Podziemna kapliczka św. Barbary w Kopalni Zabytkowej Rud Srebra, Grota św. Barbary przy byłej Kopalni Dolomitów, Krzyż przydrożny z 1909 roku przy ul. Gliwickiej, XIX-wieczny krzyż przydrożny przy ul. Niedziałkowskiego, Kapliczki Archanioła Michała i św. Jana Nepomucena przy Kościele św. Marcina.
- Szlakiem zabytków górniczych – trasa weekendowa łączy zabytki przemysłowej historii Tarnowskich Gór. Na trasie znajdują się takie atrakcje jak: „Doły Piekarskie” – teren byłej kopalni rud żelaza z XIX w., dawny kamieniołom dolomitu przy ul. Korola, wyrobisko po byłej kopalni dolomitu „Bobrowniki” przy ul. Kopalnianej, szyb „Sophia”, hałda po dawnej płuczce rud cynku i ołowiu, rezerwat „Segiet” założony na terenie dawnej kopalni Srebrna Góra, najstarsza część kopalni dolomitu Blachówka, zespół szybów „Comet”, „Bohr” i „Nettelbeck”, kolejka wąskotorowa na pogórnicy szlaku transportowym Bytom – Miasteczko Śląskie (przystanek Kopalnia Zabytkowa), kopalnia Zabytkowa Rud Srebronośnych, skansen Maszyn Parowych, szyb „Żmija” i zespół łąk pogórnicych (na drugim planie – Kopalnia Zabytkowa),

hałda szybu „Glück”, dawny szyb „Okno III”, sztolnia Czarnego Pstrąga – odcinek Głębokiej Sztolni Fryderyk oraz okno i roznos Głębokiej Sztolni Fryderyk.

- Szlakiem fortyfikacji tarnogórskich – na trasie weekendowej znajdują się zabytki architektury obronnej, np. polski typowy schron zbudowany wg instrukcji saperskiej z 1939 r. w sadzie przy ul. Radzionkowskiej, polski nietypowy schron na dawnym placu ćwiczeń, w rejonie ul. Stefana Batorego, polski typowy schron zbudowany wg instrukcji saperskiej z 1939 r. przy ul. Astrów, grupa kochbunkrów i fragment rowu przeciwczołgowego na tzw. Wacmanie (granica Tarnowskich Gór z Radzionkowem), grupa kochbunkrów i transzeje w tzw. „Dołach Piekarskich”, stanowiska strzeleckie na hałdzie popłuczkowej (w rejonie ul. Małej), grupa kochbunkrów na polach przy ul. Małej, fragment rowu przeciwczołgowego w lesie koło rezerwatu „Segiet”, grupa stanowisk w pobliżu szybu „Staszic” przy ul. Staszica.

Przez teren Tarnowskich Gór przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- Szlak Husarii Polskiej – z Będzina do Krzanowic – czerwony (156 km). Przebieg trasy: Będzin (początek trasy) – Kozłowa Góra (34 km) – Orzech (36 km) – Nakło Śl. (40 km) - Tarnowskie Góry, Rynek (44 km) – Repty Stare (48 km). Szlak biegnie wzdłuż trasy, którą w 1683 r. przemieszczały się wojska polskie Jana III Sobieskiego w kierunku Wiednia.
- Szlak Stulecia Turystyki – z Rybnika do Tarnowskich Gór – zielony (138 km). Przebieg trasy: Rybnik (początek trasy) – Tworóg (111 km) – Brynek, Hanusek (114 km) – Boruszowice (118km) – Miasteczko Śląskie (129 km) – Miasteczko Śląskie, Rynek (134 km) – Chechło, Nakło (134 km) – Tarnowskie Góry (138 km). Trasa biegnie pośród kompleksów leśnych.
- Szlak Powstańców Śląskich – z Bytomia do Gliwic – niebieski (184 km). Przebieg trasy: Bytom (początek trasy) – rezerwat Segiet (19 km) – „Segiet” (szlak czarny, 20 km) – Repty Nowe (21 km) – Sztolnia Czarnego Pstrąga (szlak żółty) – Laryszów (26 km) – Wilkowice (30 km), Zbrostawice – Kępczowice (33 km) – Góra św. Anny (121 km) – Sierakowice (184 km).
- Szlak Gwarków – ze Sztolni „Czarnego Pstrąga” do Kolonii Woźnickiej – żółty (27 km). Przebieg trasy: Sztolnia „Czarnego Pstrąga” (początek trasy) – Stare Tarnowice Kościół (5 km) – Tarnowskie Góry, Rynek (6 km) – Tarnowskie Góry PKP (8 km) – Lasowice (11 km) – Chechło, Nakło (12km) – Żyglin, Kościół (18 km) – Leśniczówka, Mieczysko (25 km) – Kolonia Woźnicka (27 km).
- Szlak Segiecki – czarny (12 km). Przebieg trasy: Segiet (początek trasy) – Kopalnia Zabytkowa (2 km) – Tarnowskie Góry, Rynek (5 km) – Tarnowskie Góry PKP (9 km) – Pufarki (12 km) – Pniowiec (12km).

Ważną atrakcją turystyczną Tarnowskich Gór jest szlak turystyczny powstały na głębokości 40 m czyli Zabytkowa Kopalnia Rud Srebronośnych. Szlak ma długość 1740 m o kształcie trójkąta, łączący trzy szyby: „Anioł”, „Żmija” i „Szczęść Boże”. Ze szlakiem sąsiadują trzy komory o wielkości od 500 do 2000 m². Blisko 300 metrowy fragment trasy trzeba pokonać łodzią. W 2012 roku podziemna trasa turystyczna została udźwiękowiona w autentyczne odgłosy ciężkiej pracy gwarków, efekty zawału kopalnianego, jadących wózków i robót strzałowych. W podziemiach panuje specyficzny mikroklimat o stałej temperaturze 10°C.

1.3. Sfera techniczna

Infrastruktura techniczna (w tym sieci, drogi, mieszkalnictwo)

Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Tarnowskie Góry wyróżniają się dobrą dostępnością komunikacyjną – posiadają dogodne połączenia komunikacyjne: drogowe, kolejowe i lotnicze. Przez miasto przebiegają następujące trasy dróg krajowych:

DK 11 Poznań – Kluczbork – Lubliniec – Tarnowskie Góry – Bytom,

DK 78 Chałupki – Wodzisław Śląski – Rybnik – Gliwice – Tarnowskie Góry – Chmielnik/k. Jędrzejowa,

droga wojewódzka 908 Tarnowskie Góry – Częstochowa.

Transport zbiorowy organizowany jest przez Międzygminny Związek Komunikacji Pasażerskiej w Tarnowskich Górach (oraz KZK GOP w ramach porozumienia). Do MZKP należą gminy: Krupski Młyn, Miasteczko Śląskie, Mierzęcice, Ożarowice, Świerklaniec, Tworóg, Wielowieś, Zbrostawice, Toszek oraz Tarnowskie Góry. Operatorami Związku są:

- PKM Świerklaniec Międzygminna Spółka z o.o. w Świerklańcu;
- NOWAK TRANSPORT Benedykt Nowak;
- Firma Usługowo Handlowa Tadeusz Rzemysk;
- KZK GOP Katowice – pozostały przewoźnik.

Obecnie działa 70 linii ujętych w rozkładzie jazdy, a głównym ośrodkiem obsługiwanym przez MZKP są Tarnowskie Góry (ok. 60% wszystkich przejazdów na terenie gmin Związku).

Węzłem miejskiej komunikacji autobusowej w Tarnowskich Górach jest Dworzec Autobusowy. Jest to nowy budynek posiadający zaplecze gastronomiczne, poczekalnię, elektroniczny system informacji pasażerskiej oraz punkt informacyjny. Dworzec stanowi jednocześnie główny węzeł i punkt przesiadkowy na terenie obsługiwanym przez MZKP.³

Tarnowskie Góry stanowią również jeden z największych europejskich węzłów kolejowych. Na terenie miasta zlokalizowana jest największa w Polsce stacja rozrządowa, w której w czasach największej świetności formowano składy pociągów towarowych, przewożących ładunki z południowej Polski do portów północnych, jak również w kierunku Opola, Poznania i Tczewa. Obecnie coraz mniej jest odprawianych pociągów. Przez miasto przebiegają linie kolejowe:

szlak „Magistrali Węglowej” (Gdynia – Inowrocław – Zduńska Wola Karsznice – Chorzew Siemkowice – Działoszyn – Herby Nowe – Tarnowskie Góry – Chorzów Batory),

szlak kolejowy Katowice – Lubliniec,

³ Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

szlak kolejowy Opole – Fosowskie – Tarnowskie Góry,

szlak kolejowy C-E 65 Gdynia – Tczew – Chorzów Batory – Tychy – Bielsko – Biała – Zwardoń,

szlak kolejowy Kluczbork – Poznań / Wrocław

Główny dworzec PKP zlokalizowany jest w Tarnowskich Górach przy ul. Częstochowskiej, w bezpośrednim sąsiedztwie dworca autobusowego. Najliczniejsze połączenia osobowe występują na trasie:

Katowice – Tarnowskie Góry – Lubliniec

Tarnowskie Góry – Herby

Znacznie rzadziej realizowane połączenia pośpieszne z większymi miastami, natomiast miasto jest niedostatecznie skomunikowane (pod względem transportu kolejowego) z największym dworcem kolejowym w regionie – Katowice, skąd można się dostać bezpośrednio do większych miast Polski jak również poza granice Polski.

Tarnowskie Góry mają również bardzo dobre połączenie z międzynarodowym portem lotniczym w Pyrzowicach, oddalonym o 15 km od miasta. Bezpośredni dojazd do portu lotniczego możliwy jest drogą krajową nr 78.

Problemem jest nadal utrzymująca się mała liczba miejsc parkingowych w centrum miasta.

W Tarnowskich Górach dróg o nawierzchni twardej (ulepszonej) jest łącznie 107,41 km, w tym 51,1% stanowią drogi w stanie zadowalającym i dostatecznym wymagające zaplanowanego remontu. Największy odsetek dróg wymagających zaplanowanego remontu odnotowano w dzielnicach: Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne (73,1%), Opatowice (62,6%) oraz Repty Śląskie (61,4%). Dróg o nawierzchni nieutwardzonej jest w mieście 50 km, najwięcej w dzielnicach: Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne (9,5 km), Śródmieście–Centrum (9,5 km), Repty Śląskie oraz Osada Jana (5,1 km).

W mieście jest łącznie 7 537,64 m² chodników i poboczy utwardzonych. Stan chodników w mieście oceniany jest pozytywnie, przeważają chodniki w stanie dobrym (55,08%). Najwięcej chodników, których stan uznano za bardzo dobry jest w dzielnicach: Śródmieście–Centrum (2052,88 m²) oraz Osada Jana (383,90 m²).

W Tarnowskich Górach planowana jest:

budowa dróg o łącznej długości 116 951,85m², najwięcej w dzielnicach: Śródmieście–Centrum (31 950, m²), Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne (28 963 m²) oraz Repty Śląskie (14 808,5 m²)

przebudowa dróg o łącznej długości 91 423,02 m², najwięcej w dzielnicach: Śródmieście–Centrum (25 156,92 m²), Rybna (14 553,7 m²) oraz Sowice (13 538,2 m²)

remont dróg o łącznej długości 283 921,53 m², najwięcej w dzielnicach: Śródmieście–Centrum (118 400,34 m²), Stare Tarnowice (37 966,80 m²) oraz Lasowice (33 956,26 m²)

budowa chodników o łącznej długości 131 849,95m², najwięcej w dzielnicach: Śródmieście–Centrum (50 336,90 m²), Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne (23 296,0 m²) oraz Repty Śląskie (12 503,25 m²)

przebudowa chodników o łącznej długości 15 963,7 m², najwięcej w dzielnicach: Śródmieście–Centrum (4 676,70 m²), Rybna (3 905,0 m²) oraz Lasowice (2 809,0 m²)

remont chodników o łącznej długości 35 678,29 m², najwięcej w dzielnicach: Śródmieście–Centrum (14 570,96 m²), Stare Tarnowice (8 510,46 m²) oraz Lasowice (7 761,65 m²)

budowa poboczy o łącznej długości 29 289,65m², najwięcej w dzielnicach: Rybna (5 790,00 m²), Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne (5 292,15 m²) oraz Stare Tarnowice (3 898,00 m²)

przebudowa poboczy o łącznej długości 286,00 m², w dzielnicach: Opatowice (166,50 m²) i Śródmieście–Centrum (119,50 m²)

remont poboczy o łącznej długości 17 636,08 m², najwięcej w dzielnicach: Pniowiec (7 400,00 m²), Opatowice (4 435,50 m²) oraz Sowice (3 272,58 m²)

Tabela 40. Planowane remonty, przebudowy i budowy dróg, chodników i poboczy w Tarnowskich Górach

Dzielnica	Drogi o nawierzchni twardej (ulepszone)		Drogi o nawierzchni nieutwardzonej		Ilość chodników i poboczy utwardzonych	Drogi			Chodniki			Pobocza		
	drogi w stanie dobrym i bardzo dobrym, nie wymagające remontu	drogi w stanie zadowalającym i dostatecznym, wymagające zaplanowania remontu	drogi gruntowe nieutwardzone bądź wzmocnione kruszywem	drogi gruntowe, wzmocnione np. nakładkami bitumicznymi		do budowy	do przebudowy	do remontu	do budowy	do przebudowy	Do remontu	do budowy	Do remontu	Do przebudowy
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	3,1082	8,4467	5,883	3,579	7 431,54	28 963,00	6 287,00	26 165,43	23 296,0	600,00	0,00	5 292,15	0,00	0,00
Lasowice	5,159	5,704	0,298	1,154	15 972,20	1 650,25	5 389,30	33 956,26	9 715,30	2 809,00	7 761,65	1 738,00	0,00	683,00
Opatowice	0,99	1,6579	3,92	1,18	9 173,75	11 640,00	891,40	22 689,60	3 629,00	333,00	40,00	3 581,25	166,50	4 435,50
Osada Jana	4,658	2,25	3,92	1,18	22 034,55	0,00	2 437,00	11 342,50	9 683,50	0,00	3 323,80	0,00	0,00	0,00
Pniowiec	3,051	0,21	0,358	3,348	106,10	3 613,50	11 664,50	2 200,70	2 418,00	0,00	0,00	1 324,50	0,00	7 400,00
Repty Śląskie	1,613	2,566	3,529	0,794	1 978,53	14 808,50	1 515,00	8 818,90	12 503,25	0,00	0,00	3 379,50	0,00	0,00
Rybna	3,339	4,4685	1,138	2,401	2 128,79	11 925,25	14 553,70	5 014,00	8 708,65	3 905,00	0,00	5 790,00	0,00	193,50
Sowice	1,8923	1,40	0,883	2,135	1 963,40	4 302,50	13 538,20	3 880,00	2 457,00	1 146,00	290,90	896,00	0,00	3 272,58
Stare Tarnowice	4,9845	6,501	2,569	0,0	39 302,35	2 738,70	4 030,00	37 966,80	5 070,25	706,00	8 510,46	3 898,00	0,00	1 068,00
Strzybnica	5,3969	4,169	1,35	0,834	14 662,95	5 359,35	5 960,00	13 487,0	4 032,10	1 788,00	1 180,52	2 027,25	0,00	583,50
Śródmieście - Centrum	18,327	17,518	6,412	3,088	87 510,58	31 950,80	25 156,92	118 400,34	50 336,90	4 676,700	14 570,96	1 363,00	119,50	0,00

Źródło: Wieloletni plan budowy i remontu dróg w Tarnowskich Górach

Najwięcej inwestycji drogowych planowanych jest w dzielnicach Śródmieście–Centrum, Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, Lasowice, Repty Śląskie, Rybna, Sowice oraz Stare Tarnowice; najmniej natomiast na Osadzie Jana i Strzybnicy.

Infrastruktura komunalna

Miasto posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunalną, zwłaszcza sieć wodociągową, energetyczną, telekomunikacyjną i gazową. Licząca 201,2 km sieć wodociągowa doprowadzona jest do 10 051 budynków i korzysta z niej 98,7% mieszkańców. W latach 2005-2014 odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w Tarnowskich Górach nieznacznie wzrósł – z 98,4% do 98,7% a przez cały ten okres był wyższy aniżeli średni udział w województwie śląskim (odpowiednio: 92,8% i 95,6%). Liczba przyłączy wzrosła o 2313 (z 7 738 w 2014 roku do 10 051 w 2015 roku). W 2015 roku mieszkańcom Tarnowskich Gór dostarczono 1 679,5 dam³ wody, i było to o 186,4 dam³ więcej aniżeli w 2004 roku.

Wykres 12. Długość czynnej sieci rozdzielczej i kanalizacyjnej w Tarnowskich Górach w latach 2004-2015

źródło: GUS BDL

W latach 2004-2014 sieć kanalizacyjna w Tarnowskich Górach wydłużyła się o 106,7 km. Przełożyło się to na 2 728 nowych przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Wyraźnie zwiększył się odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w mieście – z 77,0% w 2004 roku do 83,4% w 2014 roku a przez cały ten okres był wyższy aniżeli średni udział w województwie śląskim (odpowiednio: 66,5% i 75,8%).

Tabela 41. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Tarnowskich Górach i województwie śląskim w latach 2004-2014

	Tarnowskie Góry		Województwo Śląskie	
	2004	2014	2004	2014
odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	98,4	98,7	92,8	95,6
odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	77,0	83,4	66,5	75,8

źródło: GUS BDL

Dostawcą wody na terenie miasta Tarnowskie Góry jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (PWiK Sp. z o.o.), które eksploatuje własne ujęcia wodne:

- ujęcie przy ul. Opolskiej nr III – zasila centrum miasta i dzielnicę Opatowice,
- ujęcie przy ul. Opatowickiej – zasila osiedle Przyjaźń,
- ujęcie przy ul. Batalionów Chłopskich,
- ujęcie Pniowiec – wyłączone z eksploatacji.

PWiK Sp. z o.o. zasila również ujęcia obce:

- Huta Miasteczko Śląskie – zasila Miasteczko Śląskie,
- Centrum Handlowo-Magazynowe – zasila dzielnicę Strzybnica, Czarną Hutę, Pufferki, Repeckie, Centrum,
- ujęcie SUW Miedary (GPW Katowice) – zasila centrum miasta, osiedle Przyjaźń, dzielnice Repty i Bobrowniki, Rybna,
- ujęcie Bibiela (GPW Katowice) – zasila osadę Jana, dzielnicę Lasowice, Centrum – ul. Nakielska i boczne.

Na terenie miasta Tarnowskie Góry działają trzy oczyszczalnie ścieków, których właścicielem jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Są to:

- Centralna Oczyszczalnia Ścieków w Tarnowskich Górach - oczyszczalnia zlokalizowana w zachodniej części miasta w rejonie ulicy Grzybowej, zajmuje ok. 5,5 ha. Przyjmuje ścieki komunalne z dzielnic Śródmieście – Centrum, Osada Jana, Lasowice i Sowice. Przepustowość oczyszczalni ścieków wynosi dla pory mokrej 6858 m³/d, natomiast dla pory suchej 4512 m³/d. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Stoła.
- Oczyszczalnia Ścieków „Repty Śl.” w Tarnowskich Górach – przyjmuje ścieki komunalne z dzielnic Stare Tarnowice i Repty, z obiektów Górnośląskiego Centrum Rehabilitacji „REPTY” oraz z Wielospecjalistycznego Szpitala Powiatowego w Tarnowskich Górach. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki w ilości ok. 1613 m³/d. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest Potok Starotarnowicki.

- Oczyszczalnia Ścieków „Leśna” w Tarnowskich Górach Strzybnicy - przyjmuje ścieki z dzielnic Strzybnica i Rybna. Przepustowość oczyszczalni wynosi 1750 m³/d, a średnia ilość ścieków oczyszczanych 690 m³/d. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Stoła.

Źródłami zasilania w energię elektryczną Tarnowskich Gór są linie wysokiego napięcia 110 KV, zakończone dwoma głównymi punktami zasilania (GPZ): GPZ Tarnowskie Góry i GPZ Sowice (GPZ Zamet w Strzybnicy należy do odbiorcy indywidualnego).

Przez teren miasta Tarnowskie Góry przebiegają gazociągi wysokoprężne:

- Tworzeń – Tworóg I – DN500CN6,3MPa, należący do Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach,
- Tworzeń – Tworóg II – DN500CN6,3MPa, należący do Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach,
- Zdieszowice – Huta Katowice DN500CN4,0MPa, należący do Górnośląskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Zabrze.

Gaz dostarczany jest do indywidualnych odbiorców poprzez Górnośląską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Zabrze, poprzez gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia relacji Szobiszowice – Ząbkowice DN 400CN1,6 MPa wraz z odgałęzzeniami do:

- DN 100CN1,6MPa do Stacji Redukcyjno Pomiarowej Lasowice,
- DN150CN1,6MPa do Stacji Redukcyjno Pomiarowej Strzybnica,
- DN200CN1,6MPa do Stacji Redukcyjno Pomiarowej ul. Fabryczna,
- DN100CN1,6MPa do Stacji Redukcyjno Pomiarowej Tarnowskie Góry Osiedle Przyjaźń,
- DN100CN1,6Mpa do Stacji Redukcyjno Pomiarowej Repty Śląskie.

Tarnowskie Góry nie posiadają jednolitego systemu źródła i dystrybucji energii cieplnej. W mieście istnieje wiele źródeł ciepła w postaci kotłowni komunalnych i zakładowych. Ich rozmieszczenie i stopień wykorzystania jest bardzo nierównomierny.

Infrastruktura mieszkaniowa

W 2014 roku zasób mieszkaniowy Tarnowskich Gór tworzyło 8 471 budynków mieszkalnych, tj. o 947 więcej niż w 2008 roku. W 2014 roku w mieście było 23 477 mieszkań, w których znajdowało się 93 930 izb o łącznej powierzchni użytkowej 1 797 819 m².

W latach 2008-2014 zasób mieszkaniowy Tarnowskich Gór zwiększył się o 1 664 mieszkania, a powierzchnia użytkowa wzrosła o 254 981 m².

Przeciętna powierzchnia użytkowania mieszkania na 1 mieszkańca w Tarnowskich Górach wyniosła w 2014 roku 76,6 m² i była o 7,2 m² większa aniżeli w 2004 roku, a także wyższa aniżeli średnia dla województwa śląskiego (odpowiednio: 70,2m² i 65,9m²).

Odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1961 w ogólnej ich liczbie w Tarnowskich Górach wynosi 12%. Odsetek zabytkowych budynków mieszkalnych (zapisanych do rejestru zabytków) 2% ogółu budynków w mieście, wszystkie budynki są w złym stanie technicznym.

W 2004 roku w strukturze własnościowej najwięcej mieszkań pozostawało w zasobie osób fizycznych – 9 434, w zasobie spółdzielni mieszkaniowych – 7 293. W zasobie gmin pozostawało 2 153 mieszkań, MTBS – 95 . Do końca 2016 roku planowane jest oddanie w użytkowanie dwóch nowych budynków komunalnych w dzielnicy Lasowice, w których łącznie będzie 72 mieszkania.

Budynki mieszkalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy w 2015 roku to (według formy własności):

- budynki stanowiące wyłączną własność
- Gminy – 129 budynków.
- budynki wspólnot mieszkaniowych, Gmina posiada udział – 63 budynki.

Powierzchnia mieszkalna w przeliczeniu na 1 osobę w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy wynosi 18,47 m².

W 2015 roku wydano 165 wyroków eksmisyjnych, w tym 144 w stosunku do osób prawnych oraz 21 do osób fizycznych. W latach 2013-2015 przydzielono 102 lokale mieszkalne (w kolejnych latach: 34, 38 i 30) wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu Gminy. Jeden budynek został przeznaczony do rozbioru z uwagi na zły stan techniczny. W latach 2003-2015 zmianie uległa liczba pustostanów w Tarnowskich Górach. Powierzchnia lokali do remontu, niezasiedlonych, przeznaczonych do najmu wyniosła w 2015 roku 2 631,20m², z czego 54,5% stanowiły pustostany w budynkach znajdujących się w zasobie gminnym. Najwięcej lokali niezasiedlonych, przeznaczonych do remontu zlokalizowanych było w dzielnicy Śródmieście–Centrum – 2 405,18m², co stanowiło 91,4% ogółu pustostanów. Pozostałe lokale znajdowały się w dzielnicach: Lasowice i Sowice (należące do zasobu gminny) oraz Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, Osada Jana, Stare Tarnowice (w budynkach wspólnot mieszkaniowych). W 2015 roku liczba lokali/budynków wyłączonych z użytkowania na terenie miasta wynosiła 15, miały one łączną powierzchnię 599,94m² i były zlokalizowane w dzielnicy Śródmieście–Centrum.

Rysunek 12. Lokalizacje lokali do remontu w Śródmieściu-Centrum

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach

Tabela 42. Liczba pustostanów w Tarnowskich Górach w latach 2003-2015

	2003	2005	2007	2009	2013	2015
Liczba pustostanów	26	49	0	20	30	28

źródło: GUS BDL

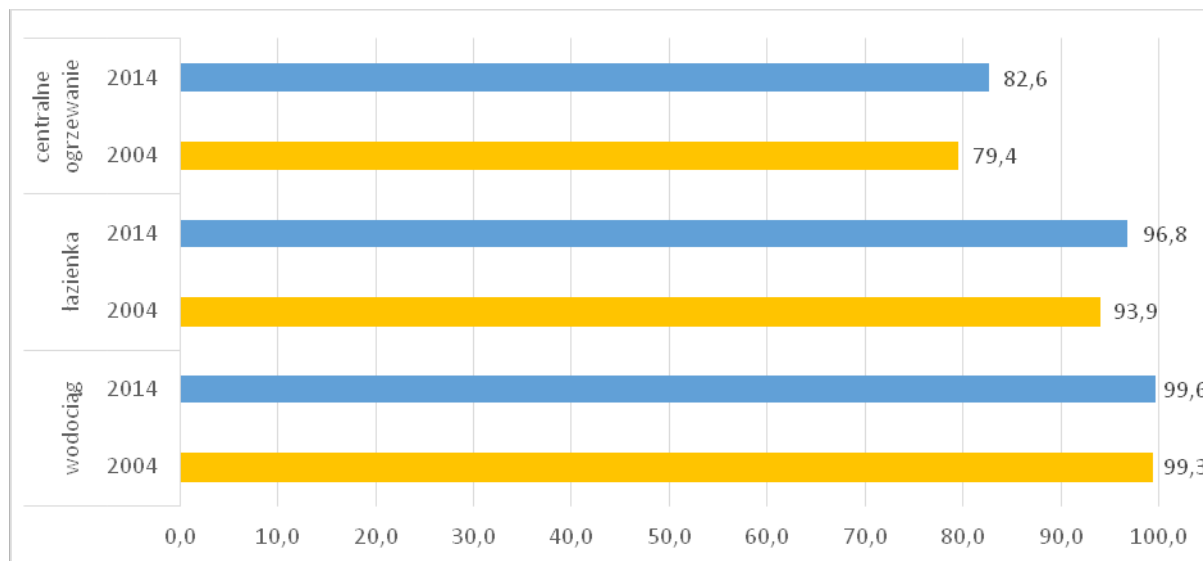
Tabela 43. Lokale niezasiedlone w Tarnowskich Górach w 2015 roku

Dzielnica	Lokale do remontu, niezasiedlone, przeznaczone do najmu		Lokale pozostałe niezasiedlone przeznaczone do najmu	Lokale/budynki wyłączone z użytkowania
	budynki 100 % gmina	budynki wspólnot mieszkaniowych	budynki 100 % gmina	budynki 100 % gmina
	m ²			
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	0,00	48,07	0	0
Lasowice	30,50	0,00	0	0
Opatowice	0,00	0,00	0	0
Osada Jana	0,00	28,50	0	0
Pniowiec	0,00	0,00	0	0
Repty Śląskie	0,00	0,00	0	0
Rybna	0,00	0,00	0	0
Sowice	36,95	0,00	0	0
Stare Tarnowice	0,00	82,00	41,1	0
Strzybnica	0,00	0,00	0	0
Śródmieście - Centrum	1366,03	1039,15	70,21	599,94
Razem	1433,48	1197,72	111,31	599,94

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach

Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne w 2014 roku był wysoki, powyżej średnich wielkości dla miast województwa śląskiego. W latach 2004-2014 sytuacja w tym zakresie jeszcze się poprawiła – wzrósł odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje.

Wykres 13. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje w Tarnowskich Górach w latach 2004-2014

Źródło: GUS BDL

Przewiduje się, że w najbliższych latach zasób mieszkaniowy Gminy Tarnowskie Góry nie powinien ulec znacznym zmianom⁴. W 2018 roku liczba lokali wyniesie:

- 1326 w budynkach gminy,
- 316 w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Liczba lokali komunalnych wyniesie 1442, a socjalnych – 200.

Przyczyną zmniejszania się liczby lokali gminnych będzie przede wszystkim utrata lokali mieszkalnych we wspólnotach mieszkaniowych, które na wniosek dotychczasowych najemców zostaną im sprzedane. Zwiększać się będzie natomiast liczba lokali komunalnych w nowych budynkach oraz lokali z zasobów PKP.

Nakłady na roboty remontowe prowadzone w latach 2013 -2015 w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego gminy znacznie wzrosły – z 944 544,8 zł w 2013 roku do 4 588 644,1 zł w 2015 roku. Najwięcej środków w analizowanym okresie przeznaczono na roboty remontowe w budynkach mieszkalnych w dzielnicy Śródmieście–Centrum – 86,9% wszystkich nakładów. Roboty prowadzone były również w budynkach w dzielnicach: Lasowice (w 2013 i 2015 r.), Pniowiec (2014 r.), Repty Śląskie (2015 r.), Sowice (2013-2015), Stare Tarnowice (2014-2015) oraz Strzybnica (2015 r.).

Tabela 44. Nakłady na roboty w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Tarnowskie Góry w latach 2013-2015

Dzielnica	Nakłady na roboty w zł
-----------	------------------------

⁴ Uchwała Nr XLII/460/2013 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 22 maja 2013 r.

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

	2013	2014	2015	Razem
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	0,0	0,0	0,0	0,0
Lasowice	51786,5	0,0	74605,0	126391,5
Opatowice	0,0	0,0	0,0	0,0
Osada Jana	0,0	0,0	0,0	0,0
Pniowiec	0,0	59198,6	0,0	59198,6
Repty Śląskie	0,0	0,0	27681,0	27681,0
Rybna	0,0	0,0	0,0	0,0
Sowice	105127,4	19650,1	133729,9	258507,4
Stare Tarnowice	0,0	72068,3	50384,5	122452,8
Strzybnica	0,0	0,0	5537,7	5537,7
Śródmieście - Centrum	787630,8	1339557,4	1861686,8	3988875,1
Razem	944544,8	1490474,4	2153624,9	4588644,1

Źródło: Urząd Miejski w Tarnowskich Górach

Prace prowadzone w budynkach mieszkalnych wiązały się przede wszystkim z remontem pustostanów, klatek schodowych oraz dachów, wymianą instalacji elektrycznej i zasilająco – oświetleniowej, wymianą stolarki okiennej, wymianą odcinka kanalizacji oraz przebudową pieca akumulacyjnego.

Ponadto w roku 2015 Gmina Tarnowskie Góry rozpoczęła budowę dwóch budynków komunalnych w dzielnicy Lasowice w okolicach ulicy Andersa, w których znajdują się 72 mieszkania. Planowany termin zakończenia inwestycji: IV kwartał 2016 roku.

1.4. Sfera środowiskowa

Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują w Tarnowskich Górach 3 335 ha, co stanowi 39,8% powierzchni miasta. Miasto wyróżnia się pod tym względem w regionie, odsetek dla województwa śląskiego wynosi 33,5%. Lasy zajmują aż 38,1% powierzchni Tarnowskich Gór. W latach 2012-2014 powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych zwiększyła się nieznacznie, tj. o 11 ha (tj. 0,33%), przybyło również 4 ha gruntów zadrzewionych i zakrzewionych (wzrost o 2,8%). Lasy występują przede wszystkim w północnej części miasta – są to rozległe tereny sosnowe i świerkowe, stanowiące część lasów Lubliniecko – Świerklanieckich. W południowej części Tarnowskich Gór przeważają natomiast łąki i lasy bukowe.

Obszary prawnie chronione

Na terenie Tarnowskich Gór występują obszary prawnie chronione o łącznej powierzchni 263,1 ha, z czego 99% zajmują zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a 1% - rezerваты przyrody. W latach 2004-2014 doszło do niewielkich zmian w powierzchni obszarów prawnie chronionych – w 2006 roku zmniejszyła się powierzchnia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (o 11,5%), ale utworzono rezerwat przyrody.

Tabela 45. Obszary prawnie chronione na terenie Tarnowskich Gór w latach 2004-2014

Obszary prawnie chronione	2004	2014
	ha	
parki narodowe	0	0
rezerваты przyrody	0	2,7
parki krajobrazowe razem	0	0
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych	0	0
obszary chronionego krajobrazu razem	0	0
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody na obszarach chronionego krajobrazu	0	0
użytki ekologiczne	0	0
stanowiska dokumentacyjne	0	0
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	233,6	260,4
Ogółem	233,6	263,1

Źródło: GUS BDL

Do głównych obszarów prawnie chronionych na terenie Tarnowskich Gór należą:

- Rezerwat „Segiet” – utworzony w dniu 27.04.1951 r. w oparciu o Zarządzenie Ministra Leśnictwa (M.P. z 1953 r. Nr 42, poz. 511) w celu zachowania ze względów naukowych, dydaktycznych i społecznych fragmentu naturalnego lasu bukowego z domieszką świerka i jodły na obszarze dawnych wyrobisk górniczych. Rezerwat leży w granicach administracyjnych Bytomia i Tarnowskich Gór. Obejmuje obszar o pow. 24,65 ha, z czego na terenie Tarnowskich Gór – 3,53 ha. Jest to leśny, częściowy rezerwat przyrody, na którego terenie występują leje, zapadliska, hałdy i szyby stanowiące pozostałość po trwającym tu od blisko 800 lat górnictwie. Wartościowym przyrodniczo miejscem są tzw. Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie, czyli wielokilometrowe sztolnie, szyby i

chodniki, w których zadomowiły się rzadkie gatunki nietoperzy. Przez teren rezerwatu wytyczono ścieżkę dydaktyczną „Las Segiecki”. Długość ścieżki wynosi niespełna 4 km, na trasie rozlokowano 8 przystanków z tablicami informacyjnymi. W sąsiedztwie rezerwatu Segiet i wyrobiska Blachówka powstał kompleks sportowo-rekreacyjny Dolomity Sportowa Dolina, na terenie którego znajdują się całoroczne stoki narciarskie z wyciągami i kompleksem usługowym. Jego budowa wiązała się z wycinką znacznej powierzchni Lasu Segieckiego, stanowiącego ścianę ochronną dla rezerwatu.

- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park w Reptach i dolina rzeki Dramy” – utworzony w dniu 11.07.2002 r. w oparciu o rozporządzenie Wojewody Śląskiego. Zespół położony jest na terenie gmin: Tarnowskie Góry i Zbrostawice. Obejmuje obszar o powierzchni 475,51 ha, z czego na terenie Tarnowskich Gór – 233,63 ha. Usytuowany jest na obu zboczach doliny rzeki Dramy. Wyspę leśną Park w Reptach tworzy w znacznej części starodrzew bukowy, w tym około 150 drzew o wymiarach pomnikowych⁵. Dominujące starodrzewy zajmują 1/3 całej powierzchni zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Doły Piekarskie” – objęty ochroną na mocy Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 04.10.2006 r. Zespół zlokalizowany jest w dzielnicy Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne. Teren obejmuje obszary powyrobiskowe, które na początku lat 60-tych XX wieku zostały częściowo zalesione, w większości nastąpiła naturalna sukcesja. Obecnie na stokach dawnych wyrobisk znajduje się las zbliżony do grądu a zbocza śródleśnych dolinek lokalnie porastają zbiorowiska murawowe, gdzie występują gatunki chronione.
- Pomnik przyrody pod nazwą „Park Kunst” – objęty ochroną na mocy Uchwały Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 02.12.2004 r. Pomnik obejmuje starodrzew w postaci 10 drzew z gatunku lipa drobnolistna. Położony jest w dzielnicy Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne w rejonie pamiątkowej hałdy szybowej kopalni rud ołowiu i srebra „Fryderyk”.
- 122 pomniki przyrody żywej oraz 1 pomnik przyrody nieożywionej – gład narzutowy w Parku Miejskim. Wśród pojedynczych drzew objętych ochroną w formie pomników przyrody występują przede wszystkim następujące gatunki: dąb szypułkowy, buk zwyczajny, sosna wejmutka, jesion wyniosły, klon zwyczajny, lipa drobnolistna, brzoza brodawkowata, leszczyna turecka, kasztanowiec biały, dąb bezszypułkowy, olsza czarna, wiąz szypułkowy, wierzba krucha, dąb czerwony. W ogrodzie plebani przy kościele p.w. św. Mikołaja w Reptach Śląskich rośnie ponad 260 letni kasztan jadalny.
- Obszar Natura 2000 - „Podziemia tarnogórsko-bytomskie”. Obszar obejmuje powierzchnię ponad 3 401,2 ha i jest zlokalizowany na terenie Tarnowskich Gór, Bytomia, Zbrostawic i Radzionkowa. Podziemia tworzą wyrobiska po trwającej od XVI do XX wieku eksploatacji kruszców srebronośnych w postaci chodników, komór, szybów i sztolni, w tym 5 sztolni odwadniających. Specyficzny

⁵ Kwalifikujących do ochrony jako pomników przyrody.

mikroklimat i charakter terenu sprawia, że w Podziemiach Tarnogórsko-Bytomskich znajduje się drugie co do wielkości zimowisko nietoperzy w Polsce.

Tereny zieleni

W 2014 roku w Tarnowskich Górach powierzchnia terenów zieleni wyniosła 661,12 ha i była większa o 55,3 ha aniżeli w 2005 roku. Na terenie miasta było 8 parków spacerowo-wypoczynkowych (w tym 4 w gestii samorządów), 32 zieleńce (w tym 1 w gestii samorządów) oraz 11 cmentarzy. W granicach miasta znajdowało się również 51,4 ha zieleni publicznej, 69,4 ha terenów zieleni osiedlowej oraz 27 ha lasów gminnych.

W latach 2005-2014 nieznacznie zmieniła się struktura terenów zieleni – wzrósł udział zieleni ulicznej (z 5,3% do 13,6%) a zmalał parków spacerowo-wypoczynkowych (z 63,3% do 55,6%).

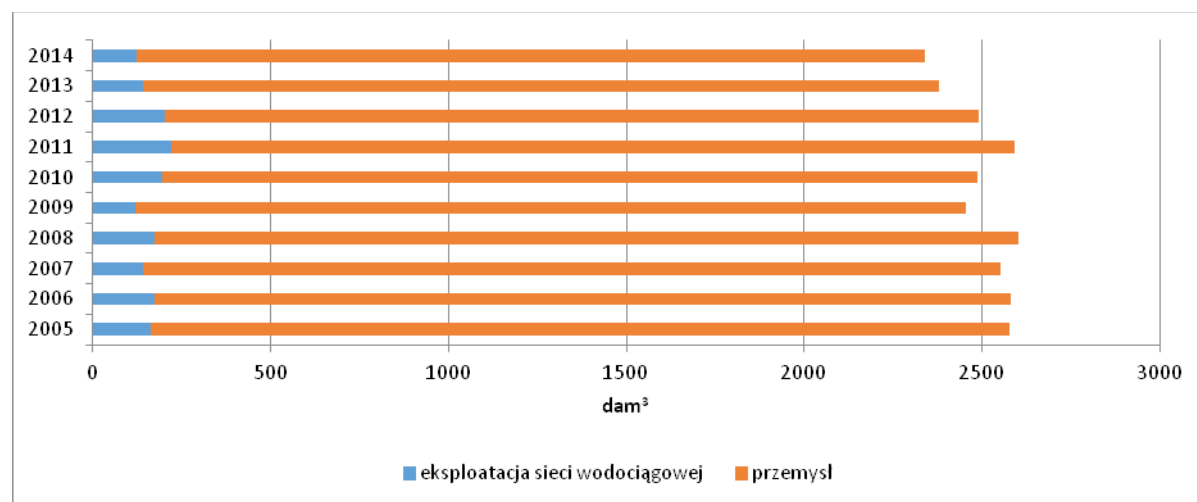
Wykres 14. Powierzchnia terenów zieleni w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

Źródło: GUS BDL

Gospodarka wodno-ściekowa

W latach 2005-2014 zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zmniejszyło się o ok. 9% (z 2 576 dam³ do 2 340,2 dam³). Odnotowano spadek zużycia wody zarówno na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej jak i dla przemysłu.

Wykres 15. Struktura zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

Źródło: BDL GUS

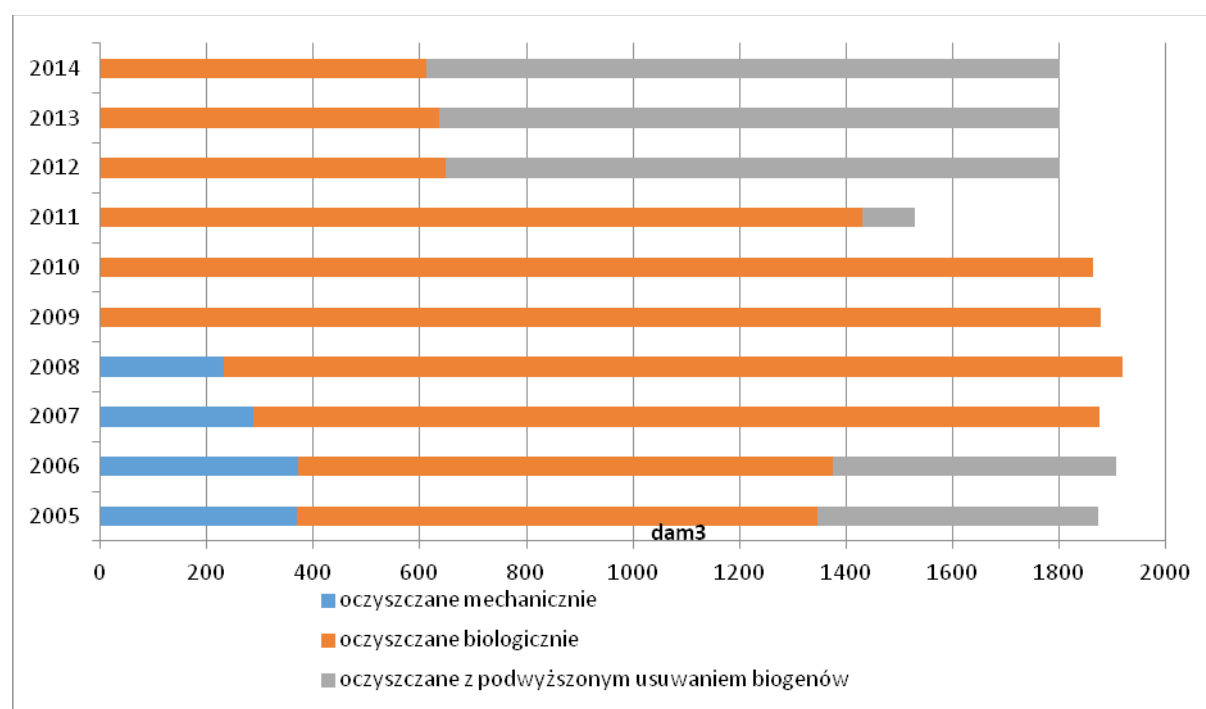
W 2014 roku zużycie wody na 1 mieszkańca Tarnowskich Gór wyniosło 38,4 m³ i było znacznie niższe od średniej dla województwa śląskiego – 83,3 m³. W latach 2005-2014 zużycie wody na 1 mieszkańca w mieście zmalało o 8,5%, w województwie również odnotowano spadek zużycia – o 9,4%.

W 2014 roku w Tarnowskich Górach działały 3 komunalne oczyszczalnie biologiczne, jedna z podwyższonym usuwaniem biogenów. W latach 2005-2014 otworzono kolejną oczyszczalnię

komunalną na terenie miasta (w 2011 roku funkcjonowało 5 oczyszczalni). Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków ogółem w Tarnowskich Górach zmalał z 96,3% w 2005 roku do 81,8% w 2015 roku, wskaźnik ten był w badanym okresie dla miasta wyższy aniżeli średnia w województwie śląskim (2005 r. – 67,5%, 2014 r. – 78,8%). W 2014 roku w Tarnowskich Górach odprowadzono ogółem 1 802 dam³ ścieków oczyszczonych, o 5,9% mniej aniżeli w 2005 roku. W latach 2005-2014 ilość ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia zmniejszyła się o 12,4% (z 2 109,9 dam³ do 1 849 dam³). Wyraźnie zmniejszyła się również ilość ścieków nieoczyszczonych – o 90,2% (z 40,9 dam³ do 4 dam³). W badanym okresie zrezygnowano z mechanicznego oczyszczania ścieków, a odsetek ścieków oczyszczanych biologicznie zmalał o 36% (z 992 dam³ do 635 dam³). Znacznie zwiększył się natomiast odsetek ścieków oczyszczanych biologicznie, chemicznie i z podwyższonym usuwaniem ścieków wymagających oczyszczenia – z 75,5% do 99,8%.

Masa osadów wytworzonych w ciągu roku w Tarnowskich Górach znacznie wzrosła – z 324 ton w 2005 roku do 1 042 ton w 2014 roku. W latach 2007-2013 zdecydowana większość osadów stosowana była do rekultywacji terenów w tym gruntów na cele rolne (od 100% w latach 2007-2009 do 79% w 2012 roku). Wahaniom uległa również masa osadów składowanych ogółem – w latach 2005-2012 nie były one składowane wcale, w 2013 roku było to 6 ton a w 2014 roku – 1 tona. Znaczne zmiany zaszły w masie osadów magazynowanych czasowo – w 2005 roku było to 14 ton, w latach 2006-2009 nie było takich osadów wcale, w okresie 2010-2012 nastąpił znaczny wzrost z 31 do 254 ton, następnie spadek do 44 ton w 2013 roku i 28 ton w 2014.

Wykres 16. Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

Źródło: GUS BDL

Miasto Tarnowskie Góry dofinansowuje budowę przyłączy kanalizacyjnych zgodnie z Uchwałą Nr XIII/187/2015 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 21 października 2015 r. w sprawie zasad udzielania osobom fizycznym dotacji celowej ze środków budżetu gminy na dofinansowanie kosztów inwestycji z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej do budowy lub przebudowy przyłącza kanalizacyjnego. Dotację mogą otrzymać osoby fizyczne, które w okresie od 1 stycznia 2011 roku do 31 maja 2016 roku wybudowały lub przebudowały przyłącze kanalizacyjne do budynku stanowiącego ich własność lub posiadające tytuł prawny do dysponowania nieruchomością oraz zawarły w tym czasie umowę na odbiór ścieków komunalnych. Wysokość dotacji może wynieść do 75% kosztów kwalifikowanych inwestycji budowy lub przebudowy przyłącza kanalizacyjnego, jednak nie więcej niż 1 500 zł. Jeżeli w ramach realizowanej przez Gminę budowy sieci kanalizacyjnej przy nieruchomości Wnioskodawcy nie wybudowano studzienki przyłączeniowej, wówczas Wnioskodawca może otrzymać również dotację w wysokości 100% kosztów wybudowania studzienki przyłączeniowej, jednak nie więcej niż 1 000 zł. Łączna wysokość dotacji może wynieść nawet 2 500 zł⁶.

Tabela 46. Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami w Tarnowskich Górach i województwie śląskim w latach 2004-2014

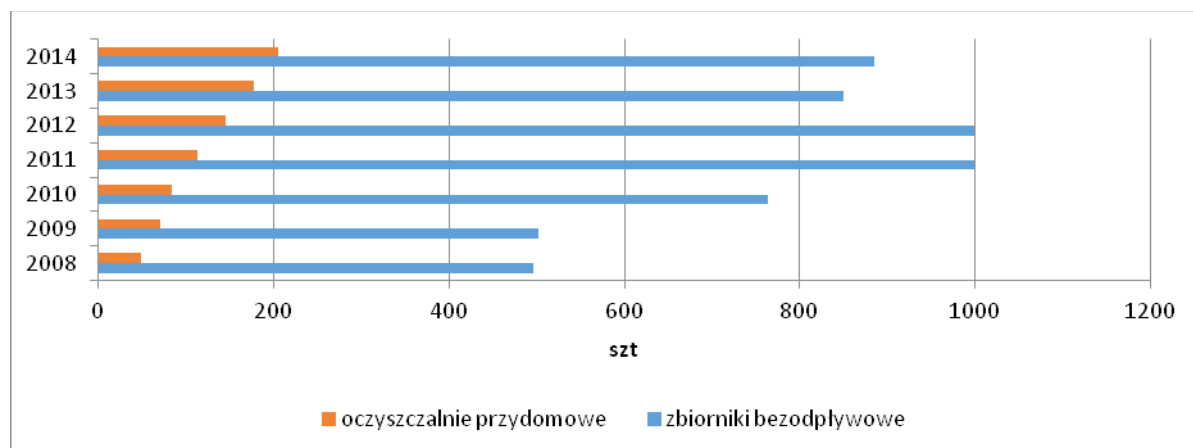
Wybrane wskaźniki	Tarnowskie Góry		Województwo śląskie	
	2004	2014	2004	2014
Zużycie wody na 1 mieszkańca (w m ³)	29,9	38,4	73,9	83,3
Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	96,3	81,8	67,5	78,8
Zmieszane odpady komunalne na 1 mieszkańca (w kg)	342,0	239,4	268,5	258,4

Źródło: GUS BDL

W 2014 roku nieczystości stałe były gromadzone w 885 zbiornikach bezodpływowych, 205 oczyszczalniach przydomowych oraz 1 stacji zlewnej. W latach 2008-2014 zanotowano wyraźny wzrost liczby zbiorników bezodpływowych – o 78,4% oraz oczyszczalni domowych – aż o 318,4%.

⁶ <http://www.tarnowskiegory.pl/environments>

Wykres 17. Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w Tarnowskich Górach w latach 2008-2014

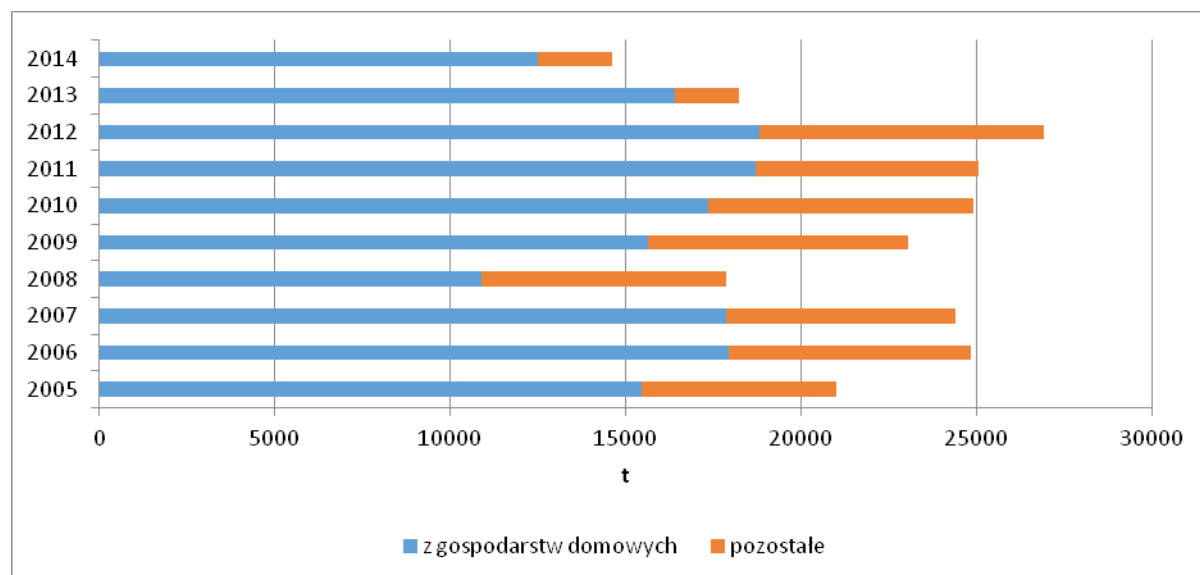

Źródło: GUS BDL

Odpady

W 2014 roku w Tarnowskich Górach zebranych zostało 14 600,41 ton zmieszanych odpadów komunalnych, a więc o 30,5% mniej w porównaniu z 2005 rokiem. W 2014 r. większość odpadów komunalnych pochodziła z gospodarstw domowych (85,5%). Ilościowo było to 12 481,04 ton – spadek o 19,3% w porównaniu z 2005 rokiem. Nieznacznie zmalała masa zmieszanych odpadów komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca – w 2005 roku było to 342 kg, w 2014 roku – 239,4 kg, wskaźnik ten był nieco niższy od średniej dla województwa śląskiego (2005 r. – 268,5 kg, 2014 r. – 258,4 kg).

Wykres 18. Struktura odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

Źródło: GUS BDL

W latach 2009-2014 zlikwidowano wszystkie dzikie wysypiska działające na terenie Tarnowskich Gór. W 2014 roku wytworzono 27,7 tys. ton odpadów (nagromadzonych z wyłączeniem odpadów komunalnych) i było to o 26,5% mniej niżeli w 2005 roku. Zdecydowana większość z odpadów w 2014

roku była przekazana innym odbiorcom (92,4%), pozostałe odpady magazynowano czasowo (7,6%). W 2005 roku ponad połowa odpadów wytworzonych była poddana odzyskowi (51,4%). Powierzchnia terenów składowania odpadów niezrekultywowana w 2014 roku wyniosła 13,8 ha i była o 51,2% mniejsza niż w 2005 roku. Wzrosła nieznacznie powierzchnia odpadów dotychczas składowanych na składowiskach własnych – z 1 046,9 tys. ton w 2005 roku do 1 155 tys. ton w 2014 roku.

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w Tarnowskich Górach zmalały z 2 370,8 tys. zł w 2005 roku do 1 254 tys. zł w 2008 roku. W 2005 i 2008 roku całość tych nakładów przeznaczono na ujęcia i doprowadzenia wody, w 2006 i 2007 roku środki przeznaczono jeszcze na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (odpowiednio: 114,8 i 52,7 tys. zł) oraz regulację i zabudowę rzek oraz potoków górskich (odpowiednio: 203,8 oraz 83. tys. zł). W strukturze nakładów zwiększyły się wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (z 38,7% do 43,6%). Znacznie wzrósł udział nakładów na gospodarkę ściekową i ochronę wód (z 17,% do 46,0%), zmalał natomiast - na gospodarkę odpadami (z 42,3% do 8,6%).

Wykres 19. Struktura nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w Tarnowskich Górach w latach 2005-2008

Źródło: GUS BDL

Obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców oraz stanu środowiska

W dzielnicy Sowice, w dawnej kolonii przemysłowej Czarna Huta występuje obszar po Zakładach Chemicznych „Tarnowskie Góry”, który ze względu na skażenie terenu oraz ryzyko zatrucia wód gruntowych nazywany jest „tarnogórską bombą ekologiczną”. Zakłady Chemiczne rozpoczęły swoją działalność na początku XX wieku i przez ponad 70 lat odpady z produkcji składowane były na zwałowiskach wokół zakładu, co doprowadziło do bardzo poważnego zanieczyszczenia środowiska. Od wielu lat prowadzone są różnego rodzaju działania związane z usunięciem zagrożenia środowiska i rekultywacji terenu, w tym przedsięwzięcie pn. "Ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 - Gliwice, poprzez kompleksowe unieszkodliwienie odpadów wraz z rekultywacją terenów skażonych Zakładów". Jego celem jest likwidacja zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne, wymywane z odpadów poprodukcyjnych zgromadzonych na niezabezpieczonym gruncie do poziomu wodonośnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 330 – Gliwice.

Łączna ilość odpadów gromadzona na terenie po byłych zakładach chemicznych wraz ze skażonym podłożem spod zwałowisk, zanieczyszczonym gruntem z terenu zakładu oraz odpadami niebezpiecznymi z wyburzeń obiektów i demontażu instalacji technologicznych została oszacowana na ok. 1,5 mln m³, w tym odpady niebezpieczne stanowiły ponad 90%. Rocznie z powyższych odpadów

wymywało się do środowiska ok. 400 ton ww. substancji niebezpiecznych, powodując zanieczyszczenie podłoża i wód gruntowych (poziom czwartorzędowy).

Prowadzony monitoring środowiska wykazał znaczne przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń w wodach podziemnych poziomu czwartorzędowego i triasowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oraz w wodach powierzchniowych (rzeka Stoła i potok PA). Zanieczyszczeniu uległy także grunty znajdujące się w rejonie Zakładów Chemicznych. Badania realizowane w rejonie Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w 2015 roku wykazały złą jakość wód czwartorzędowego piętra wodonośnego. Miała na to wpływ głównie zawartość boru, kadmu, niklu, manganu, sodu, siarczanu, wapnia, cynku i odczyn pH. Najwięcej parametrów przekraczających wartości granicznych dla dobrego stanu wód podziemnych stwierdzono w rejonie Centralnego Składowiska Odpadów (CSO) oraz zwałowisk i piezometrze P-24A zlokalizowanego na drodze odpływu wód z obszaru CSO i zwałowisk. Jakość wód podziemnych serii węglanowej triasu jest lepsza od jakości wód czwartorzędowego piętra wodonośnego, jednak dominują wody słabego stanu chemicznego.

Podsumowanie

W strukturze przestrzenno-funkcjonalnej Tarnowskich Gór wyraźnie dominują tereny niezainwestowane (otwarte), które zajmują ponad trzy czwarte obszaru miast, co można zidentyfikować jako mocną stronę miasta, pozwalającą na jego dalszy rozwój. Znaczny udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych oraz terenów zieleni w powierzchni miasta to jeden z wyróżników Tarnowskich Gór. **Zidentyfikowanym problemem miasta są zdegradowane i wymagające dalszej rekultywacji tereny poprzemysłowe (przede wszystkim teren byłych zakładów chemicznych).**

Na terenie miasta Tarnowskie Góry zlokalizowane są 52 obiekty (w skład których wchodzi obiekty i obszary) wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków w Katowicach oraz 786 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. Obiekty te skupione są w dzielnicy Śródmieście – Centrum. **Problemem jest utrzymujący się zły stan zabytkowych kamienic w centrum miasta.**

W sferze środowiskowej największym problemem są zakłady chemiczne zlokalizowane w regionie Czarna Huta w dzielnicy Sowice oraz ich negatywny wpływ na Główny Zbiornik Wód Podziemnych 330 – Gliwice, do którego przedostają się zanieczyszczenia wymywane z odpadów poprodukcyjnych zgromadzonych na niezabezpieczonym gruncie.

W sferze technicznej Tarnowskie Góry wyróżniają się dobrą dostępnością komunikacyjną – posiadają dogodne połączenia komunikacyjne: drogowe, kolejowe i lotnicze. Miasto ma również dobrze rozbudowaną sieć komunikacji publicznej. Ponadto istnieje jedna linia wąskotorowa (atrakcja turystyczna), obecnie funkcjonuje jedynie połączenie Bytom – Miasteczko Śl., stanowiące atrakcję turystyczną w okresie letnim. **Problemem jest nadal utrzymująca się mała liczba miejsc parkingowych w centrum miasta oraz stan techniczny chodników, który wymaga systematycznej modernizacji.**

Miasto Tarnowskie Góry posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunalną, zwłaszcza sieci: wodociągową, energetyczną, telekomunikacyjną i gazową. Zwiększa się odsetek mieszkańców korzystających z infrastruktury komunalnej.

Zasób mieszkaniowy Tarnowskich Gór systematycznie zwiększa się, przewiduje się jednak, że w najbliższych latach nie powinien on ulec znacznym zmianom. **Zmienia się liczba pustostanów w Tarnowskich Górach. Najwięcej lokali niezasiedlonych, do remontu zlokalizowanych było w dzielnicy Śródmieście – Centrum pozostałe lokale znajdowały się w dzielnicach: Lasowice i Sowice (należące do zasobu gminy) oraz Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, Osada Jana oraz Stare Tarnowice (w budynkach wspólnot mieszkaniowych).** Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne w Tarnowskich Górach był wysoki i kształtował się powyżej średnich wielkości dla miast województwa śląskiego. Sytuacja w tym zakresie w mieście poprawia się - zwiększył się odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje.

Wzrastają nakłady na roboty prowadzone w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Tarnowskie Góry. Najwięcej środków w badanym okresie przeznaczono na roboty remontowe w budynkach mieszkalnych zlokalizowanych w dzielnicy Śródmieście–Centrum. Roboty prowadzone były również w budynkach w dzielnicach: Lasowice, Pniowiec, Repty Śląskie, Sowice, Stare Tarnowice oraz Strzybnica.

Mieszkańcy Tarnowskich Gór mają możliwość korzystania z różnorodnych przestrzeni publicznych oraz przestrzeni rekreacyjnych. Planowane są prace mające na celu poprawę estetyki placów miejskich. Bazę rekreacyjną tworzy Park Wodny Tarnowskie Góry, place zabaw dla dzieci. Zwiększa się długość tras rowerowych, jednak nadal długość ścieżek rowerowych jest niewielka. Tarnowskie Góry wyróżniają się na tle województwa śląskiego stosunkowo rozbudowaną bazą noclegową. Obiekty noclegowe w Tarnowskich Górach posiadają zaplecze konferencyjne oraz sportowo-rekreacyjne. Poprawia się dostępność bazy noclegowej dla turystów niepełnosprawnych. Przez Tarnowskie Góry prowadzą trasy turystyczne adresowane do osób o różnych zainteresowaniach.

1.5. Sfera gospodarcza

Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Tarnowskich Gór wyniosła w 2014 roku 7699 i była wyższa o 12,57% niż w 2005 roku (6839 podmiotów). W okresie 2005-2014 liczba podmiotów wyraźnie zmieniała się (wykres 18). Początkowo obserwowano spadek (2006 rok), potem ponowny wzrost (2007 i 2008 rok), następnie znów spadek (2009 i 2011 rok). Od 2011 do 2014 liczba podmiotów gospodarczych rośnie. Wskazywane spadki liczby podmiotów wynosiły 0,5% w 2006 roku, 0,29% w 2009 roku, a najwyższy spadek nastąpił w 2011 roku i wyniósł 1,02%.

Biorąc pod uwagę zmiany demograficzne w Tarnowskich Górach, liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 10 tys. osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 27,09% z 1590,1 w 2005 roku do 2020,9 w 2014 roku. Natomiast liczba podmiotów na 10 tys. ludności ogółem w 2005 roku wyniosła 1116 i rosła do 2014 roku do wartości 1265. W całym prezentowanym okresie przeważały podmioty sektora prywatnego. Udział sektora publicznego nie przekraczał 2% a co wyraźne, udział ten spadł z 1,96% w 2005 roku do 1,09% w 2014 roku. Sektor ten obejmował w 2005 roku 224 podmioty ogółem, w tym 134 państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, funkcjonowało jedynie 5 spółek handlowych i 4 przedsiębiorstwa państwowe. Do 2014 roku liczba podmiotów sektora publicznego zmalała o 12,05% i wyniosła 197. Największy spadek zanotowano wśród jednostek prawa budżetowego (spadek o 37,31%). Na terenie Tarnowskich Gór w 2014 roku pozostało tylko jedno przedsiębiorstwo państwowe, ale wzrosła liczba spółek handlowych (8).

Przedsiębiorstwa prywatne w okresie 2005-2014 zanotowały wzrost liczby o 13,4%, z 6615 podmiotów w 2005 roku do 7502 podmiotów w 2014 roku. Największy udział miały działalności gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne. Udział ten wyniósł 77,06% w 2005 roku i zmalał do 73,14% w 2014 roku. Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 10 tys. mieszkańców w prezentowanym okresie wzrosła z 83 do 90. Drugą ważną grupą podmiotów gospodarczych są spółki handlowe, które w 2005 roku stanowiły 6,47% wszystkich podmiotów sektora prywatnego w Tarnowskich Górach (428 podmioty). Udział tego rodzaju podmiotów wzrósł do 2014 roku i wyniósł 9,93% (745 podmiotów). Trzecią grupę podmiotów sektora prywatnego stanowiły spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego. W 2005 roku było ich 109 i stanowiły 1,65% wszystkich prywatnych podmiotów, a ich liczba wzrosła o 18,35% do 129 podmiotów w 2014 roku, co stanowiło 1,72% wszystkich podmiotów prywatnych. W latach 2009-2010 na terenie Tarnowskich Gór funkcjonowało najwięcej podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, a ich liczba wyniosła w tym okresie 134. Ważną cechą sektora prywatnego jest funkcjonowanie fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. W 2005 roku działało tylko 7 fundacji, natomiast do 2014 roku liczba fundacji w Tarnowskich Górach wzrosła do 14. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych wzrosła w prezentowanym okresie z 91 w 2005 roku do 128 w 2014 roku (wzrost o 40,66%). Warto również

podkreślić, że w całym okresie 2005-2014 liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych cały czas rosła i nie obserwowano spadków.

W latach 2009-2014 największy udział wśród wszystkich podmiotów gospodarczych w Tarnowskich Górach miały podmioty sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle). W 2009 roku podmioty te stanowiły 30,53% wszystkich podmiotów, a ich liczba wyniosła 2130. Przy utrzymaniu najważniejszej pozycji w strukturze podmiotów, firmy działające w sekcji G zmniejszyły swój udział w gospodarce Tarnowskich Gór do 27,54% w 2014 roku, a liczba wyniosła 2120, spadek liczby takich podmiotów nie był wielki. Drugim sektorem widocznym w gospodarce miasta jest budownictwo (sekcja F). W 2009 roku jego udział w gospodarce wynosił 11,57%, a do 2014 roku nieznacznie zmalał do 11,43%. Jednocześnie liczba podmiotów sektora budowlanego wzrosła w tym okresie z 807 do 880 (wzrost o 9,05%). Trzecią grupę stanowią podmioty gospodarcze zajmujące się przetwórstwem przemysłowym (sekcja C). Ich liczba w 2009 roku wyniosła 662, co stanowiło 9,49% wszystkich podmiotów. Liczba ta wzrosła do 763 w 2014 roku, a ich udział wyniósł wtedy 9,91%. Czwartą wyróżniającą się sekcją jest sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Podmioty tej sekcji stanowiły w 2009 roku 8,79% wszystkich podmiotów w Tarnowskich Górach, a ich liczba wzrosła z 613 w 2009 roku do 790 w 2014 roku i na koniec prezentowanego okresu udział tych podmiotów wyniósł 10,26%.

Wśród podmiotów publicznych największy udział miały podmioty sekcji P (edukacja), ich liczba wyniosła w 2009 roku 90, a udział 42,65%. Do 2014 roku liczba podmiotów edukacyjnych zmalała do 84, a udział utrzymał się na tym samym poziomie. Drugą grupę wśród podmiotów publicznych stanowiły podmioty sekcji L (działalność związana z obsługą nieruchomości), w 2009 roku funkcjonowało 77 podmiotów tej branży, co stanowiło 36,49% wszystkich podmiotów publicznych. Liczba podmiotów sekcji L zmniejszyła się do 73 w 2014 roku, a ich udział wzrósł do 37,06%. W pozostałych sekcjach liczba podmiotów wahała się pomiędzy 1 a 14.

W sektorze prywatnym największy udział miała sekcja G (handel hurtowy i detaliczny). W 2009 roku działało 2130 podmiotów tej branży (31,48%), a do 2014 roku liczba ta zmalała o 10 podmiotów, a ich udział wśród wszystkich prywatnych podmiotów zmalał do 28,26%. Drugą grupę, co do wielkości, stanowią podmioty sekcji F (budownictwo), których w 2009 roku było 805, a ich udział wynosił 11,9%. Ich znaczenie do 2014 roku nie zmieniło się, stanowiły one nadal mniej niż 12% wszystkich podmiotów prywatnych, a ich liczba wzrosła do 878 podmiotów. Trzecią grupę stanowią podmioty grupy C (przetwórstwo przemysłowe). Podmioty te stanowiły w 2009 roku 9,7% wszystkich podmiotów prywatnych, a w 2014 roku udział ten wzrósł do 10,12%.

Warto zwrócić uwagę, że dwie sekcje w latach 2009-2014 utrzymały swoją pozycję – najważniejsze były sekcja G i F. Kolejność następnych sekcji uległa zmianie. W 2009 roku na następnej pozycji znalazła

się sekcja C z udziałem 9,49%, sekcja M z udziałem 8,79%, sekcja S i T z udziałem 6,48% oraz sekcja H z udziałem 6,36%. Do 2014 struktura ta uległa zmianie i trzecią, co do wielkości sekcją w Tarnowskich Górach była sekcja M, której udział wzrósł do 10,26%. W dalszej kolejności znalazły się sekcja C (9,91%), sekcja S i T (6,44%) oraz sekcja Q (6,2%). Struktura podmiotów gospodarczych w Tarnowskich Górach zmieniała swój charakter, swoją pozycję wzmocniły sekcje M i Q.

Liczba podmiotów gospodarczych Tarnowskich Gór wzrosła w okresie 2009-2014 o 10,35%. Zmiana nie była jednakowa dla każdej sekcji. W trzech sekcjach zanotowano spadek liczby podmiotów, były to sekcja H (spadek o 6,53%), sekcja A (spadek o 1,54%) oraz sekcja G (spadek o 0,47%). Żadnych zmian nie zaobserwowano wśród podmiotów sekcji B i O. Pozostałe sekcje zwiększyły swoją liczebność. Na szczególną uwagę zasługuje sekcja D (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i parę wodną), w której liczba podmiotów wzrosła o 233,33% (z 3 do 10 podmiotów). Wyraźny wzrost liczby podmiotów zaobserwowano również w sekcjach E (44,44%), J (44,08%), P (31,98%).

Liczba podmiotów gospodarczych w sektorze publicznym w okresie 2009-2014 zmalała o 6,64% z 211 do 197 podmiotów. Największy spadek zanotowano wśród podmiotów sekcji C (przetwórstwo przemysłowe), wyniósł on ponad 33%. Na drugim miejscu znalazła się sekcja R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją), w której spadek wyniósł ponad 16,5%. W czterech sekcjach liczba publicznych podmiotów gospodarczych nie zmieniła się (sekcja F, H, M i O).

W sektorze prywatnym liczba podmiotów gospodarczych w latach 2009-2014 wzrosła o 10,88% z 6766 do 7502. Największy wzrost liczby podmiotów w tym sektorze zaobserwowano w sekcji D (wytwarzanie i zaopatrzenie w energię). Wzrost ten wyniósł 233,33% (z 3 do 10 podmiotów). Duży wzrost zaobserwowano również wśród podmiotów sekcji P (edukacja), których liczba wzrosła o 64,49%. Spadek liczby podmiotów zaobserwowano w sekcji H (transport i gospodarka magazynowa), sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) oraz G (handel hurtowy i detaliczny). Spadki te były jednak niewielkie i wyniosły odpowiednio 6,56%, 1,54% oraz 0,47%.

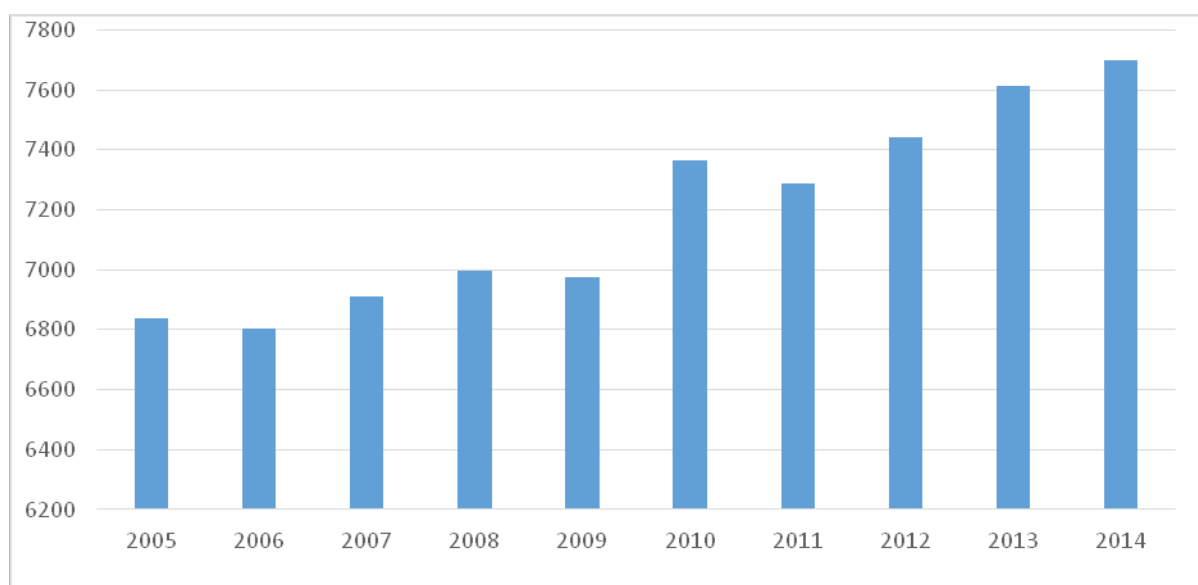
Struktura wielkości podmiotów gospodarczych

W okresie 2005-2014 struktura wielkości podmiotów gospodarczych w Tarnowskich Górach nie zmieniła się. Największy udział miały mikroprzedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych). Stanowiły one w 2005 roku 94% wszystkich podmiotów gospodarczych. W 2014 roku udział ten był nieznacznie wyższy wynosił 94,96%. Udział małych podmiotów gospodarczych (10-49 zatrudnionych) utrzymał się na poziomie poniżej 5%, w 2005 roku było to 4,93%, w 2014 roku nieznacznie mniej – 4,29%. Najmniejszy udział miały przedsiębiorstwa o liczbie 50-249 zatrudnionych i więcej. Te pierwsze stanowiły w 2005 roku 0,94%, a te drugie zaledwie 0,13% i odpowiednio w 2014 roku – 0,75% i 0,1%.

Całkowita liczba podmiotów gospodarczych wzrosła w Tarnowskich Górach o 12,57%. Wzrost był jednak zauważalny jedynie w grupie najmniejszych przedsiębiorstw (0-9 zatrudnionych) i wyniósł

13,59% (wzrost z 6429 do 7303 podmiotów), w pozostałych grupach przedsiębiorstw zaobserwowano spadek liczby podmiotów gospodarczych. Największe zmiany dotyczyły przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 249 osób – ich liczba zmalała z 9 do 8 podmiotów . W latach 2012-2013 funkcjonowało 10 takich przedsiębiorstw. Liczba przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 osób wyniósł 9,38% i w 2014 roku na terenie Tarnowskich Gór funkcjonowało 58 takich przedsiębiorstw. Warto jednak zauważyć, że w 2014 roku powstał jeden taki podmiot, co zahamowało tendencję spadkową obserwowaną we wcześniejszych latach.

Wykres 20. Liczba podmiotów gospodarczych w Tarnowskich Górach w latach 2005-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 47. Liczba podmiotów gospodarczych w Tarnowskich Górach w latach 2009-2014 wg sekcji PKD

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Zmiana (%)	
Sekcja A	65	68	61	70	69	64	-1,54	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo
Sekcja B	5	5	3	4	4	5	0,00	górnictwo i wydobywanie
Sekcja C	662	715	729	753	751	763	15,26	przetwórstwo przemysłowe
Sekcja D	3	3	5	5	9	10	233,33	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i parę wodną
Sekcja E	18	16	20	25	25	26	44,44	dostawa wody
Sekcja F	807	858	862	887	890	880	9,05	budownictwo
Sekcja G	2130	2220	2124	2112	2123	2120	-0,47	handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów
Sekcja H	444	446	416	412	413	415	-6,53	transport i gospodarka magazynowa

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Sekcja I	231	230	232	247	248	247	6,93	działalność z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja J	152	165	184	192	203	219	44,08	informacja i komunikacja
Sekcja K	266	270	254	262	268	267	0,38	działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja L	250	261	275	284	305	309	23,60	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M	613	667	683	709	754	790	28,87	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N	174	186	183	187	204	213	22,41	działalność z zakresie usług administrowania
Sekcja O	19	19	19	19	19	19	0,00	administracja publiczna i obrona narodowa
Sekcja P	197	216	214	233	250	260	31,98	edukacja
Sekcja Q	372	417	430	441	467	477	28,23	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja R	117	120	118	119	124	119	1,71	działalność związana z kultura, rozrywką i rekreacją
Sekcje S i T	452	482	477	480	486	496	9,73	pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
	6977	7364	7289	7441	7612	7699	10,35	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 48. Udział podmiotów gospodarczych w Tarnowskich Górach wg sekcji PKD

	2009	2010	2011	2011	2013	2014
Sekcja A	0,93	0,92	0,84	0,94	0,91	0,83
Sekcja B	0,07	0,07	0,04	0,05	0,05	0,06
Sekcja C	9,49	9,71	10,00	10,12	9,87	9,91
Sekcja D	0,04	0,04	0,07	0,07	0,12	0,13
Sekcja E	0,26	0,22	0,27	0,34	0,33	0,34
Sekcja F	11,57	11,65	11,83	11,92	11,69	11,43
Sekcja G	30,53	30,15	29,14	28,38	27,89	27,54
Sekcja H	6,36	6,06	5,71	5,54	5,43	5,39
Sekcja I	3,31	3,12	3,18	3,32	3,26	3,21
Sekcja J	2,18	2,24	2,52	2,58	2,67	2,84
Sekcja K	3,81	3,67	3,48	3,52	3,52	3,47
Sekcja L	3,58	3,54	3,77	3,82	4,01	4,01
Sekcja M	8,79	9,06	9,37	9,53	9,91	10,26
Sekcja N	2,49	2,53	2,51	2,51	2,68	2,77
Sekcja O	0,27	0,26	0,26	0,26	0,25	0,25
Sekcja P	2,82	2,93	2,94	3,13	3,28	3,38
Sekcja Q	5,33	5,66	5,90	5,93	6,14	6,20
Sekcja R	1,68	1,63	1,62	1,60	1,63	1,55
Sekcje S i T	6,48	6,55	6,54	6,45	6,38	6,44

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Najważniejsze podmioty gospodarcze w mieście

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych Tarnowskich Góra zalicza się:

Chemet S.A. Zakłady aparatury chemicznej ul. Sienkiewicza 47, ul. Zagórska,

Pragma Inkaso S.A., ul. Czarnohucka 3,

Marbach - Polska Sp. z o.o., ul. Zagórska 132,

Grupa Kopex (MILUX POLAND Sp. z o.o., Fabryka Maszyn i Urządzeń TAGOR S.A., Śląskie Towarzystwo Wiertnicze DALBIS Sp. z o.o., KOPEX – Przedsiębiorstwo Budowy Szybów S.A.), ul. Hutnicza 5-9,

ZM „Wojtacha”, ul. Gliwicka 224,

Zakłady Odzieżowe Tarnowskie Góry Sp. z o. o., ul. Nakielska 33,

Faser S.A. Fabryka sprzętu ratunkowego i lamp górniczych, ul. Nakielska 42/44,

Noram Sp. z o.o. Galanteria modelarska i odlewnicza, ul. Wyszyskiego 101,

Metalplast - producent urządzeń wentylacyjnych, ul. Strzelecka 21 ,

Minco Polska Sp. z o.o., Nakielska 42/44,

Eltar. Zakład obwodów drukowanych, ul. Cmentarna 48,

Kwang Duck, ul. ks. Prałata Edwarda Płonki 2,

Elektromont, ul. Kopalniana 7.

Chemet S.A. to producent oraz dostawca wyspecjalizowanej aparatury ciśnieniowej. Produkty firmy dostępne są na całym świecie. Firma zlokalizowana w Tarnowskich Górach posiada dwa zakłady produkcyjne, zatrudniające w sumie ok. 250 osób. Chemet jest beneficjentem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007–2013 (Projekt: „Wzrost konkurencyjności Firmy Zakłady Aparatury Chemicznej CHEMET S.A. na rynku międzynarodowym w wyniku udoskonalenia procesu produkcji poprzez uruchomienie innowacyjnego centrum obróbczego”).

Reprezentantem branży obrotu wierzytelnościami jest firma Pragma Inkaso S. A. Firma jest liderem w branży w segmencie b2b. Świadczy m.in usługi windykacji na zlecenie, zakupu wierzytelności, faktoringu, finansowania dostaw itp. W skład grupy wchodzi PRAGMA INKASO SA,

Pragma Faktoring SA oraz Pragma Collect Sp. z o.o. Na koniec 2014 roku firma zatrudniała 104 osoby. Spółka notowana jest na Giełdzie Papierów Wartościowych.

Marbach Polska Sp. z o. o. to producent maszyn branży opakowań. Firma obecna jest w Tarnowskich Górach od 1997 roku, obecnie posiada tu dwa zakłady, a łącznie w trzech zakładach (jeden w Radomiu) zatrudnia ponad 100 osób.

Przedsiębiorstwo Tagor S. A. powstało w 1921 roku. Spółka jest projektantem i producentem zmechanizowanych obudów ścianowych, obudów skrzyżowań oraz dostawcą elementów obudów indywidualnych dla górnictwa. Oferuje m.in doradztwo w procesie ustalania założeń projektowych, projektowanie oraz produkcję zmechanizowanych obudów dla górnictwa, liczne rozwiązania modernizacyjne obudów wszystkich typów w pełnym zakresie ich pracy, a także remonty odtworzeniowe zmechanizowanych obudów ścianowych. Na dzień 30.06.2015 r. Spółka zatrudniała 425 osób.

Działalność wspierająca rozwój przedsiębiorczości

Miasto Tarnowskie Góry oferuje inwestorom dobrze rozwinięty sektor usług wspierających działalność gospodarczą. Do usług okołobiznesowych zalicza się 19 oddziałów banków, towarzystwa ubezpieczeniowe oraz firmy doradcze. Otoczenie biznesu to również stowarzyszenia podmiotów gospodarczych – Izba Przemysłowo-Handlowa, Wolny Cech Rzemiosł Różnych, Tarnogórskie Zrzeszenie Handlu i Usług oraz Stowarzyszenie Kupców Tarnogórskich.

Do działań wspierających działalność gospodarczą w mieście oraz przyciągających nowych inwestorów zaliczyć można kampanię „K3 Wyżyny biznesu”. W ramach kampanii utworzono stronę internetową oraz spot reklamowy. Kampania zwraca uwagę na 3 filary i jednocześnie atuty Tarnowskich Gór. W pierwszej kolejności są to mocne i dobrze rozwinięte kadry oraz rynek konsumentów czyli szeroko rozumiany rynek zbytu. Drugim filarem jest komunikacja – sieć dróg i połączeń komunikacyjnych. Trzecim filarem są usługi wspierające działalność gospodarczą oraz takie, które stanowią o klimacie miejsca – baza rekreacyjna i wypoczynkowa.

W ramach RPO WSL gmina Tarnowskie Góry uzyskała dofinansowanie na projekty:

„Tarnowskie Góry - najlepsze dla inwestorów”, całkowity koszt 463 750.00 zł, wnioskowana kwota dofinansowania 394 187.50 zł. Projekt dofinansowany był w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa śląskiego na lata 2007-2013 (RPO WSL) – Poddziałanie 1.1.2. Promocja Inwestycyjna – którego celem była promocja inwestycyjna związana z organizacją lub udziałem w targach ofert inwestycyjnych i kampanii promujących tereny inwestycyjne, zarówno w kraju jak i za granicą. W ramach zadania promowano tereny inwestycyjne⁷:

1. Obszar Bobrowniki,
2. Obszar Lasowice,
3. Obszar Opatowice,
4. Obszar Sowice,
5. Obszar obwodnica DK11.

„Inwestuj w Tarnowskich Górach” całkowity koszt 313 500.00 zł, wnioskowana kwota dofinansowania 254 575.00 zł; W ramach projektu Gmina wypromowała 7 terenów inwestycyjnych. Kampania promocyjna obejmowała:

zaprojektowanie i uruchomienie strony internetowej www.invest.tarnowskiegory.pl, na której szczegółowo zostały opisane tereny inwestycyjne

⁷ http://www.tarnowskiegory.pl/euprojects,euproject,22,Tarnowskie_Gory_%E2%80%93_najlepsze_dla_inwestorow (dostęp 06.04.2016)

wykonanie katalogu ofert inwestycyjnych, filmu promocyjnego i gadżetów reklamowych
ogłoszenia w prasie lokalnej i czasopismach
akcję promocyjną na terenie Międzynarodowego Portu Lotniczego w Pyrzowicach
udział w targach inwestycyjnych w kraju (Investfield w Poznaniu, Inves-Tor w Toruniu) i za granicą (Real
Vienna w Wiedniu).⁸

⁸ http://www.tarnowskiegory.pl/euprojects,euproject,20,Inwestuj_w_Tarnowskich_Gorach (dostęp 06.04.2016)

Podsumowanie

W latach 2005-2014 nastąpił wyraźny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w Tarnowskich Górach. Wzrost ten wyniósł 12,57%. W okresie tym liczba podmiotów zmieniała się, dlatego nie można zaobserwować stałej tendencji wzrostowej. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym wzrosła z 1590,1 do 2020,9, w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem z 1116 do 1265. Cechą charakterystyczną gospodarki Tarnowskich Gór jest znikomy udział przedsiębiorstw państwowych oraz wyraźny wzrost liczby podmiotów sektora prywatnego (13,4%). W latach 2005-2014 nastąpiło osłabienie pozycji sektora jednoosobowych działalności gospodarczych, których udział zmalał z 77,06% do 73,14%. Wzrosła natomiast liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców (z 83% do 90%). W strukturze podmiotów gospodarczych swój udział zmieniły również spółki handlowe – wzrost z 6,47% do 9,93%. Nieznacznie wzrósł również udział spółek handlowych z kapitałem zagranicznym (z 1,65% do 1,72%) sama liczba takich podmiotów wzrosła o 18,35%. Ponad 90% wszystkich podmiotów gospodarczych stanowią te najmniejsze, czyli zatrudniające nie więcej niż 9 osób. Wzrost liczby tych podmiotów wyniósł 13,59%.

1.6. Delimitacja obszaru zdegradowanego

Podsumowanie: Obszar zdegradowany

Przy wyborze obszaru zdegradowanego przyjęto metodologię, w której głównym czynnikiem brany pod uwagę była koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej, a także poza społeczną tj. środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej i technicznej. Po przeanalizowaniu wybranych aspektów charakterystyki społecznej i poza społecznej w odniesieniu do średnich wartości dla całej Gminy Tarnowskie Góry, cztery dzielnice tj. Śródmieście-Centrum, Stare Tarnowice, Sowice i Strzybnica wykazywały największą koncentrację negatywnych zjawisk.

Poniżej zaprezentowano tabelaryczne podsumowanie wybranych wskaźników z diagnozy, które posłużyły do ustalenia obszarów zdegradowanych.

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Tabela 49. Wybrane aspekty charakterystyki społecznej w odniesieniu do dzielnic miasta (żółte wypełnienie – obszar zdegradowany)

Dzielnica	Charakterystyka społeczna									
	Udział osób pow. 65. roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców	Udział rodzin poniżej kryterium dochodowego	Zmiana liczby rodzin poniżej kryterium dochodowego 2011-2015	udział osób korzystających z usług opiekuńczych w ogólnej liczbie takich osób w 2014 roku	Liczba osób w rodzinie	Kwota pomocy na jedną rodzinę	Kwota pomocy na 1 osobę	Liczba świadczeń	Kwota pomocy na 1 rodzinę	Kwota pomocy na 1 osobę
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	14,01%	3,63	24,00	2,70%	2,98	3521,74	11	5931,00	880,21	319,20
Lasowice	13,59%	7,25	21,57	6,10%	2,56	4405,15	17	14941,50	1312,44	505,77
Opatowice	13,04%	2,69	9,52	0,70%	3,13	7210,97	23	1379,50	3230,36	1033,72

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Dzielnica	Charakterystyka społeczna									
Osada Jana	26,81%	7,72	34,69	9,50%	2,19	2655,20	12	7591,50	561,51	306,96
Pniowiec	12,93%	1,40	-7,69	2,10%	3,89	4405,10	11	4940,50	1615,67	389,99
Repty Śląskie	13,91%	3,39	0,00	3,40%	2,59	4004,79	15	7755,00	630,83	213,67
Rybna	13,75%	3,74	-8,57	1,40%	2,67	6054,68	22	4397,50	2243,70	791,89
Sowice	12,97%	9,01	-16,30	3,40%	2,69	4345,90	16	18949,50	1308,38	499,68
Stare Tarnowice	11,08%	8,42	20,00	14,30%	1,98	6492,99	32	16353,50	879,48	461,51
Strzybnica	13,32%	10,76	-21,37	9,50%	2,54	4412,79	17	10855,5	1664,09	642,28
Śródmieście - Centrum	17,37%	41,99	38,08	46,90%	2,42	4464,27	18	114511,50	1468,70	576,06
Średnia dla Gminy	14,80%	9,09	8,54	9,09%	2,69	4724,87	18	18873,32	1435,94	521,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych danych

Tabela 50. Wybrane aspekty charakterystyki przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do dzielnic miasta (żółte wypełnienie – obszar zdegradowany)

Dzielnica	Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna				
	Obiekty wpisane do:		Nakłady na roboty [w zł]		
	Wojewódzkiego Rejestru Zabytków w Katowicach	Gminnej Ewidencji Zabytków			
Bobrowniki Śląskie–Piekary	1	58	48,07	0	0

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Dzielnica	Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna					
	Obiekty wpisane do:	Pustostany ogółem [w m ²]			Nakłady na roboty [w zł]	
Rudne						
Lasowice	0	41	30,5	0	252783	
Opatowice	0	9	0	0	0	
Osada Jana	1	17	28,5	0	0	
Pniowiec	1	14	0	0	118397,2	
Repty Śląskie	4	40	0	0	55362	
Rybna	1	14	0	0	0	
Sowice	0	45	36,95	0	517014,8	
Stare Tarnowice	1	38	123,1	0	244905,6	
Strzybnica	2	53	0	0	11075,4	
Śródmieście - Centrum	41	454	2475,39	599,94	7977750,1	
Średnia dla Gminy	4,73	71,18	249,32	54,54	834298,92	

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych danych

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Tabela 51. Wybrane aspekty infrastruktury w odniesieniu do dzielnic miasta (żółte wypełnienie – obszar zdegradowany)

Dzielnica	
Drogi o nawierzchni twardej (ulepszone)	3,1082
Drogi o nawierzchni nieutwardzonej	8,4467
Ilość chodników i poboczy utwardzonych	5,883
Drogi	3,579
Chodniki	7 431,54
Pobocza	28 963,00
drogi w stanie dobrym i bardzo dobrym, nie wymagające remontu	6 287,00
drogi w stanie zadowalającym i dostatecznym, wymagające zaplanowania remontu	26 165,43
drogi gruntowe nieutwardzone bądź wzmocnione kruszywem	23 296,0
drogi gruntowe, wzmocnione np. nakładkami bitumicznymi	600,00
do budowy	0,00
do przebudowy	5 292,15
do remontu	0,00
do budowy	0,00
Do remontu	0,00
Do przebudowy	108
km	
m ²	
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Lasowice

5,159
5,704
0,298
1,154
15 972,20
1 650,25
5 389,30
33 956,26
9 715,30
2 809,00
7 761,65
1 738,00
0,00
683,00

Opatowice

0,99
1,6579
3,92
1,18
9 173,75
11 640,00
891,40
22 689,60
3 629,00
333,00
40,00
3 581,25
166,5
4 435,50

Osada Jana

4,658
2,25
3,92
1,18
22 034,55
0,00
2 437,00
11 342,50
9 683,50
0,00

109

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

				3 323,80
				0,00
				0,00
				0,00
Pniowiec				3,051
				0,21
				0,358
				3,348
				106,10
				3 613,50
				11 664,50
				2 200,70
				2 418,00
				0,00
				0,00
				1 324,50
				0,00
				7 400,00
Repty Śląskie				1,613
				2,566
				3,529
				0,794
				1 978,53
				14 808,50
				1 515,00
				8 818,90
				12 503,25
				0,00
				0,00
				3 379,50
				0,00
				0,00
Rybna				3,339
				4,4685
				1,138
				2,401
				2 128,79
				11 925,25
				110

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

	14 553,70
	5 014,00
	8 708,65
	3 905,00
	0,00
	5 790,00
	0,00
Sowice	193,50
	1,8923
	1,40
	0,883
	2,135
	1 963,40
	4 302,50
	13 538,20
	3 880,00
	2 457,00
	1 146,00
	290,90
	896,00
	0,00
Stare Tarnowice	3 272,58
	4,9845
	6,501
	2,569
	0,0
	39 302,35
	2 738,70
	4 030,00
	37 966,80
	5 070,25
	706,00
	8 510,46
	3 898,00
	0,00
Strzybnica	1 068,00
	5,3969
	4,169
	111

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych danych

Tabela 52. Podsumowanie charakterystyki jakościowej dzielnic na podstawie diagnozy sytuacji w mieście

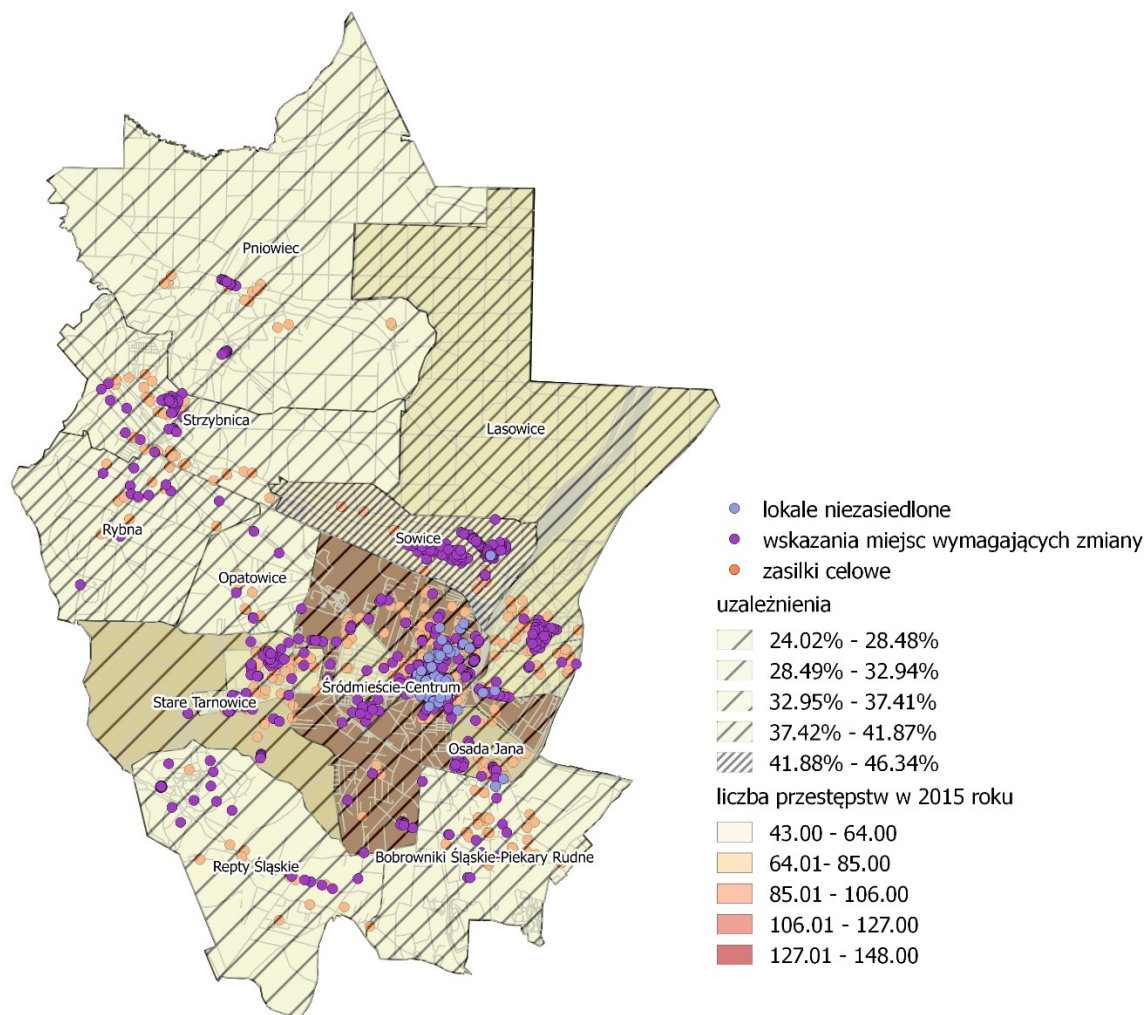
Dzielnica	Problemy
Śródmieście–Centrum	<p>koncentracja obiektów wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków w Katowicach oraz Gminnej Ewidencji Zabytków,</p> <p>koncentracja pustostanów oraz lokale/budynków wyłączonych z użytkowania,</p> <p>zły stan techniczny kamienic zlokalizowanych w centrum miasta,</p> <p>wysokie nakłady na roboty remontowe w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy,</p> <p>koncentracja zwartych i dużych terenów produkcyjno-usługowych</p> <p>duże nasycenie przestrzeniami publicznymi i terenami zieleni,</p> <p>duży udział rodzin poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie takich rodzin w mieście,</p> <p>wzrost liczby rodzin poniżej kryterium dochodowego,</p> <p>duży udział osób korzystających z usług opiekuńczych w ogólnej liczbie takich osób,</p> <p>duża liczba pustostanów</p>
Strzybnica	<p>brak terenów wypoczynku i rekreacji ogólnodostępnych, brak zwartych kompleksów zieleni leśnej,</p> <p>wysoka średnia kwota pomocy na jedną rodzinę oraz na jedną osobę,</p>
Stare Tarnowice	<p>największe osiedle zabudowy wielorodzinnej w Tarnowskich Górach - osiedle Przyjaźń, powstałe w końcu lat 70 – tych ubiegłego wieku w technologii wielkopłytywowej,</p>

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Dzielnica	Problemy
	<p>w południowej części dzielnicy znajduje się oczyszczalnia ścieków,</p> <p>w części północnej Starych Tarnowic znajduje się rozległy kompleks rolny z zadrzewieniem śródpolnym zadrzewieniem, tereny otwarte występują również w południowej części dzielnicy,</p> <p>wysoka kwota pomocy na jedną osobę.</p>
Sowice	<p>we wschodniej części dzielnicy zlokalizowane są tereny po nieczynnych Zakładach Chemicznych „Tarnowskie Góry”. Tereny te, ze względu na poważne zagrożenie ekologiczne są obecnie rekultywowane,</p> <p>w zachodniej części, przylegającej do linii kolejowej zlokalizowana jest nowa oczyszczalnia ścieków obsługująca większość terenów miasta,</p> <p>brak terenów do uprawiania sportu i rekreacji,</p> <p>kumulacja osób korzystających z pomocy społecznej.</p>

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 13. Przedstawione graficznie wybrane wskaźniki wykorzystane w diagnozie miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania społecznego oraz danych statystycznych z Komendy Powiatowej Policji w Tarnowskich Górach, Urzędu Miejskiego oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

2. Analiza badań ankietowych – czynniki i zjawiska kryzysowe w opinii społecznej

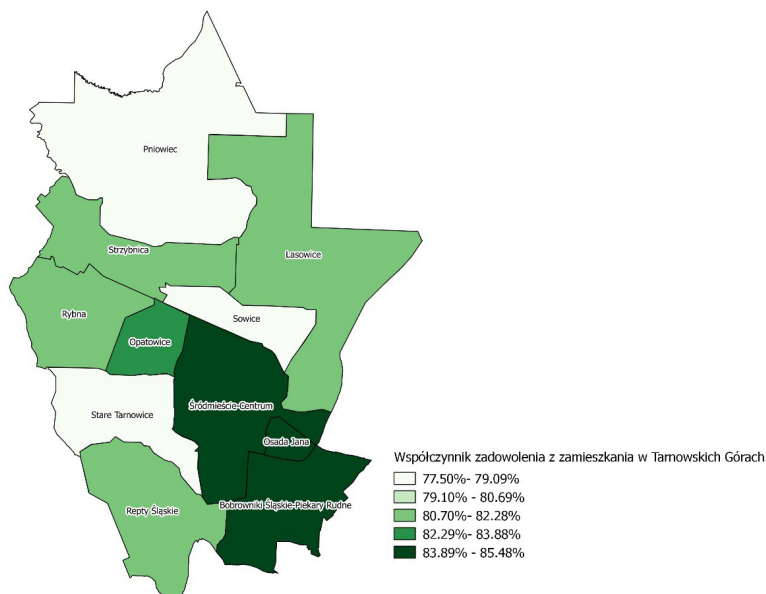
Tarnowskie Góry w opinii mieszkańców są dobrym miejscem zamieszkania. Takiego zdania jest ponad 84% respondentów, w czym 30,5% stanowiły oceny bardzo dobre, negatywne oceny stanowiły niewiele ponad 2%. Najbardziej pozytywną opinię o mieście mają mieszkańcy dzielnicy Osada Jana oraz Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, gdzie oceny bardzo dobre stanowiły odpowiednio 45,16% i 43,3% wszystkich ocen. Najgorszy obraz miasta mają natomiast mieszkańcy dzielnicy Sowice, którzy tylko w 12,2% uznają Tarnowskie Góry za bardzo dobre miejsce zamieszkania. Największy odsetek negatywnych ocen zaobserwowano wśród mieszkańców dzielnicy Pniowiec (5%).

Tabela 53. Ocena Tarnowskich Gór jako miejsca zamieszkania

Dzielnica	Bardzo źle	Źle	Średnio	Dobrze	Bardzo dobrze
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	0,00%	1,67%	11,67%	43,33%	43,33%
Lasowice	0,00%	1,61%	14,52%	62,90%	20,97%
Opatowice	0,00%	0,00%	16,67%	52,38%	30,95%
Osada Jana	0,00%	0,00%	14,52%	40,32%	45,16%
Pniowiec	0,00%	5,00%	12,50%	62,50%	20,00%
Repty Śląskie	0,00%	2,38%	14,29%	54,76%	28,57%
Rybna	2,22%	2,22%	8,89%	48,89%	37,78%
Sowice	0,00%	0,00%	21,95%	65,85%	12,20%
Stare Tarnowice	1,68%	3,91%	10,61%	58,10%	25,70%
Strzybnica	0,00%	0,00%	18,52%	57,41%	24,07%
Śródmieście–Centrum	0,00%	1,22%	13,06%	51,02%	34,69%
Łącznie	0,46%	1,83%	13,42%	53,78%	30,50%

Źródło: Badanie CAWI i PAPI, N=872

Rysunek 14. Współczynnik zadowolenia zamieszkiwania w Tarnowskich Górach – odpowiedzi respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI i PAPI, N=872

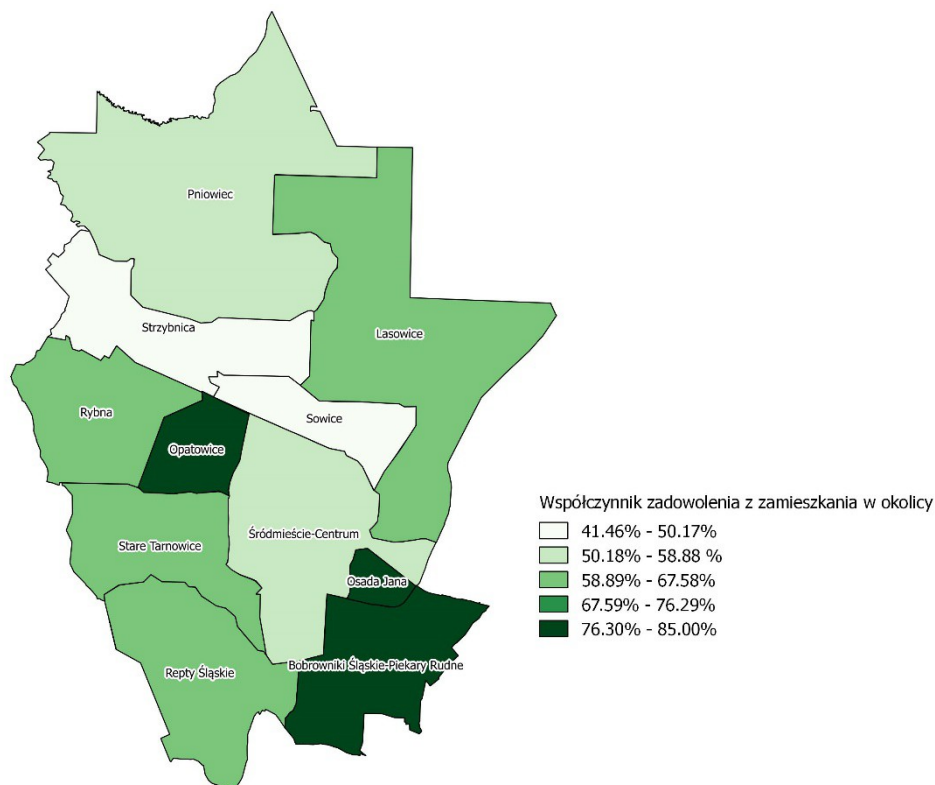
Dokładnej oceny Tarnowskich Gór jako miejsca zamieszkania dostarcza ocena najbliższego miejsca zamieszkania. Na tej podstawie można wydzielić miejsca najlepiej i najgorzej postrzegane. Największy odsetek osób zadowolonych z najbliższego miejsca zamieszkania zaobserwowano w dzielnicy Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, w której pozytywne oceny stanowiły 88,33%, ale największy odsetek ocen bardzo dobrych zaobserwowano w dzielnicy Osada Jana (37,7%). W tej dzielnicy pozytywne oceny stanowiły 82,26%. Najmniejszy natomiast odsetek pozytywnych ocen zaobserwowano w dzielnicy Sowice (53,66%), co oznacza, że tylko niewiele ponad 50% mieszkańców tej dzielnicy jest zadowolonych z najbliższej okolicy. Jednocześnie w tej dzielnicy zanotowano najwyższy odsetek negatywnych ocen (12,2%). Mieszkańców tej dzielnicy można również uznać za najmniej zadowolonych ze swojego miejsca zamieszkania w całym mieście, gdyż oceny średnie stanowiły tu ponad 34%.

Tabela 54. Ocena najbliższej okolicy jako miejsca zamieszkania

Dzielnica	Bardzo źle	Źle	Średnio	Dobrze	Bardzo dobrze
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	0,00%	3,33%	8,33%	63,33%	25,00%
Lasowice	0,00%	3,23%	29,03%	51,61%	16,13%
Opatowice	0,00%	0,00%	19,05%	47,62%	33,33%
Osada Jana	0,00%	0,00%	17,74%	45,16%	37,10%
Pniowiec	5,00%	2,50%	32,50%	47,50%	12,50%
Repty Śląskie	0,00%	7,14%	26,19%	45,24%	21,43%
Rybna	2,22%	4,44%	24,44%	33,33%	35,56%
Sowice	4,88%	7,32%	34,15%	34,15%	19,51%
Stare Tarnowice	1,12%	4,47%	27,37%	48,60%	18,44%
Strzybnica	1,85%	7,41%	31,48%	46,30%	12,96%
Śródmieście–Centrum	0,41%	8,16%	26,12%	43,67%	21,63%
łącznie	1,03%	5,16%	25,34%	46,33%	22,13%

Źródło: Badanie CAWI i PAPI, N=872

Rysunek 15. Współczynnik zadowolenia z zamieszkiwania w okolicy/dzielnicy – opinie respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI i PAPI, N=872

Mieszkańcy ocenili poszczególne aspekty życia w Tarnowskich Górach. Do aspektów tych zaliczono stan środowiska naturalnego, bezpieczeństwo mieszkańców, stan dróg i chodników, stan ścieżek rowerowych, ofertę kulturalną, ofertę rekreacyjno-sportową, ochronę zdrowia, pomoc społeczną i ofertę opieki nad dziećmi. W dzielnicy Bobrowniki Śląskie mieszkańcy najbardziej negatywnie ocenili stan ścieżek rowerowych, negatywne oceny stanowiły 50% wszystkich ocen. Ścieżki rowerowe to element infrastruktury komunikacyjnej i rekreacyjnej, który również negatywnie został oceniony w innych dzielnicach. Najbardziej jest to widoczne w dzielnicy Stare Tarnowice (68,72%). Mieszkańcy dzielnicy Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne najwyżej ocenili bezpieczeństwo, negatywne oceny w tym aspekcie jakości życia stanowiły jedynie 3,3%. Tylko nieznacznie gorzej został oceniony stan środowiska przyrodniczego w tej dzielnicy. Mieszkańcy Lasowic również najczęściej wskazywali ścieżki rowerowe, jako ten aspekt jakości życia, który w ich ocenie jest w najgorszym stanie. Pozostałe aspekty zostały ocenione w bardziej wyrównany sposób. Stosunkowo negatywnie został oceniony stan dróg (20,97%) oraz oferta rekreacyjno-sportowa (19,35%). W dzielnicy Opatowice ścieżki rowerowe to również najgorzej oceniony aspekt życia, ale negatywne oceny w tym przypadku stanowiły niewiele ponad 38%. Mieszkańcy stosunkowo często wskazywali na niewystarczający stan dróg (21,43%). W tej dzielnicy do najlepiej ocenionych aspektów życia należy zaliczyć środowisko naturalne oraz ofertę rekreacyjno-sportową, które negatywnie zostały ocenione jedynie przez 2,38%

mieszkańców. W dzielnicy Osada Jana obok ścieżek rowerowych negatywnie oceniono ofertę kulturalną, ale ten ostatni aspekt negatywnie oceniło jedynie 16,13% osób. Pniowiec to dzielnica, której mieszkańcy w jeszcze większym stopniu równomiernie ocenili wspomniane aspekty życia. Chociaż najgorzej ocenione zostały ponownie ścieżki rowerowe (37,5%), to stan dróg i chodników negatywnie oceniło 25% mieszkańców. Aż 17,5% mieszkańców negatywnie oceniło środowisko naturalne oraz ofertę kulturalną. Jednocześnie mieszkańcy dzielnicy Pniowiec najbardziej negatywnie ocenili stan środowiska naturalnego wśród wszystkich dzielnic Tarnowskich Gór. Dla mieszkańców dzielnicy Repty Śląskie również infrastruktura techniczna w postaci ścieżek rowerowych oraz dróg to najłabsze aspekty jakości życia w najbliższym otoczeniu. W dzielnicy Rybna trzy aspekty uzyskały przynajmniej 20% negatywnych ocen, były to: oferta rekreacyjno-sportowa, oferta kulturalna oraz stan ścieżek rowerowych. Szczególnej uwagi wymaga sytuacja w dzielnicy Sowice. Mieszkańcy tej części miasta aż trzy aspekty ocenili najgorzej w całym mieście – bezpieczeństwo (26,8%) stan dróg i chodników (36,59%) oraz pomoc społeczną (26,83%). Stosunkowo negatywnie oceniono również stan środowiska naturalnego (17,07%), w stopniu podobnym jak w przypadku dzielnicy Pniowiec. Stare Tarnowice wyróżnia największy udział negatywnych ocen w odniesieniu do ścieżek rowerowych (68,72%), ale również największy w skali miast udział negatywnych ocen ochrony zdrowia i oferty opieki nad dziećmi. Strzybnica natomiast charakteryzuje się najgorzej ocenioną ofertą kulturalną oraz ofertą rekreacyjno-sportową.

Mieszkańcy ocenili również edukację szkolną, komunikację publiczną, usługi komunalne, estetykę przestrzeni publicznej, dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych, warunki dla aktywności społecznej mieszkańców, ofertę spędzania czasu wolnego przez osoby starsze, młodzież i dorosłych. Najlepsze warunki zamieszkania przy uwzględnieniu wyżej wymienionych składowych jakości życia zaobserwowano w dzielnicy Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, której mieszkańcy udzielili najwyżej 20% negatywnych ocen każdego elementu. Jednak najgorzej oceniono przystosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych (20%). W dzielnicy Lasowice również ten aspekt uzyskał najwięcej negatywnych ocen (32,26%), a zaraz za tym możliwości spędzania czasu wolnego przez osoby starsze (29,03%). Stosunkowo negatywnie oceniono również możliwości spędzania czasu wolnego przez młodzież, aspekt ten zyskał najwięcej negatywnych ocen w całych Tarnowskich Górach (25,81%). Mieszkańcy Opatowic również zwrócili uwagę na przystosowanie przestrzeni dla potrzeb osób niepełnosprawnych, a oprócz tego na ofertę wolnoczasową dla osób starszych. Innego zdania są mieszkańcy dzielnicy Pniowiec. Dla nich najgorszymi aspektami życia są możliwości spędzania czasu wolnego przez dorosłych mieszkańców (27,5%), ale również najgorzej w całym mieście oceniona komunikacja publiczna i usługi komunalne (27,5%). Na tle całego miasta dobrze zostały ocenione powyższe aspekty w dzielnicach Repty Śląskie, Rybna oraz Sowice. Jednak mieszkańcy dzielnicy Repty Śląskie dość często wskazywali na dostosowanie przestrzeni dla osób niepełnosprawnych, warunki dla aktywności społecznej oraz

miejsca spędzania czasu wolnego dla osób starszych, te elementy jakości życia uzyskały więcej niż 30% negatywnych ocen. Mieszkańcy Starych Tarnowic zwrócili uwagę na estetykę przestrzeni publicznej i na tle całego miasta ten aspekt ocenili najgorzej (28,49%), również najgorzej na tle całego miasta oceniona została edukacja szkolna (10,06%). W dzielnicy Strzybnica aż cztery elementy jakości życia zostały ocenione słabiej niż w innych dzielnicach i było to dostosowanie przestrzeni do osób niepełnosprawnych (42,59%), warunki dla aktywności społecznej mieszkańców (37,04%), dostępność miejsc rekreacji dla osób dorosłych, w tym dla osób starszych (odpowiednio 33,33% i 37,04%). W dzielnicy Centrum żaden aspekt miejsca zamieszkania nie został oceniony gorzej niż w innych dzielnicach, ale wśród wszystkich ocenianych elementów najwięcej negatywnych ocen uzyskało dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych (34,69%) oraz oferta spędzania czasu wolnego dla osób starszych (30,61%).

Tabela 55. Udział negatywnych ocen (odpowiedzi bardzo źle i źle) poszczególnych aspektów życia w miejscu zamieszkania (I)

Dzielnica	Stan środowiska naturalnego i ekologia	Bezpieczeństwo	Stan dróg i chodników	Stan ścieżek rowerowych	Oferta kulturalna	Oferta rekreacyjno-sportowa	Ochrona zdrowia	Pomoc społeczna	Oferta opieki nad dziećmi
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	6,67%	3,33%	15,00%	50,00%	16,67%	10,00%	8,33%	11,67%	11,67%
Lasowice	8,06%	8,06%	20,97%	59,68%	14,52%	19,35%	6,45%	12,90%	8,06%
Opatowice	2,38%	4,76%	21,43%	38,10%	7,14%	2,38%	4,76%	4,76%	7,14%
Osada Jana	3,23%	4,84%	9,68%	51,61%	16,13%	11,29%	9,68%	8,06%	9,68%
Pniowiec	17,50%	5,00%	25,00%	37,50%	17,50%	15,00%	15,00%	12,50%	7,50%
Repty Śląskie	9,52%	4,76%	26,19%	52,38%	9,52%	16,67%	11,90%	9,52%	7,14%
Rybna	11,11%	8,89%	13,33%	46,67%	22,22%	20,00%	8,89%	17,78%	8,89%
Sowice	17,07%	26,83%	36,59%	60,98%	9,76%	9,76%	17,07%	26,83%	9,76%
Stare Tarnowice	10,61%	8,38%	30,17%	68,72%	21,79%	15,08%	20,11%	17,32%	15,08%
Strzybnica	12,96%	12,96%	27,78%	59,26%	38,89%	24,07%	11,11%	12,96%	9,26%
Śródmieście–Centrum	10,20%	8,16%	25,71%	62,45%	9,39%	5,71%	11,43%	13,88%	8,57%
łącznie	9,86%	8,37%	24,20%	58,03%	16,06%	12,16%	12,50%	13,99%	10,09%

Źródło: Badanie CAWI i PAPI, N=872

Tabela 56. Udział negatywnych ocen (bardzo źle i źle) poszczególnych aspektów życia w miejscu zamieszkania (II)

Dzielnica	Edukacja szkolna	Komunikacja publiczna	Usługi komunalne	Estetyka przestrzeni publicznej	Dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych	Warunki dla aktywności społecznej mieszkańców	Dostępność miejsc, w których seniorzy mogą spędzać czas wolny poza domem	Dostępność miejsc, w których dorośli mogą spędzać czas wolny poza domem	Dostępność miejsc, w których dzieci i młodzież mogą spędzać czas wolny poza domem
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	0,00%	8,33%	5,00%	8,33%	20,00%	10,00%	15,00%	10,00%	10,00%
Lasowice	1,61%	9,68%	8,06%	11,29%	32,26%	22,58%	29,03%	22,58%	25,81%
Opatowice	4,76%	7,14%	9,52%	7,14%	23,81%	14,29%	21,43%	7,14%	11,90%
Osada Jana	8,06%	9,68%	8,06%	16,13%	29,03%	12,90%	25,81%	17,74%	19,35%
Pniowiec	10,00%	27,50%	27,50%	10,00%	17,50%	22,50%	25,00%	27,50%	25,00%
Repty Śląskie	7,14%	21,43%	7,14%	11,90%	35,71%	30,95%	30,95%	23,81%	19,05%
Rybna	6,67%	13,33%	8,89%	8,89%	22,22%	20,00%	20,00%	20,00%	11,11%
Sowice	9,76%	19,51%	12,20%	19,51%	26,83%	17,07%	14,63%	14,63%	17,07%
Stare Tarnowice	10,06%	18,44%	20,67%	28,49%	33,52%	25,14%	31,28%	25,70%	21,23%
Strzybnica	5,56%	12,96%	11,11%	24,07%	42,59%	37,04%	37,04%	33,33%	22,22%
Śródmieście–Centrum	4,90%	11,02%	13,88%	15,92%	34,69%	19,18%	30,61%	14,29%	17,55%

Źródło: Badanie CAWI i PAPI, N=872

Reasumując szczególnej uwagi wymaga sytuacja w następujących dzielnicach:

- 1) Pniowiec, ze względu na niską ocenę stanu środowiska naturalnego (17,5%) oraz niską ocenę komunikacji społecznej (27,5%) i usług komunalnych (27,5%),
- 2) Sowice, ze względu na postrzegane bezpieczeństwo (26,83%), niską ocenę stanu dróg (36,59%) i pomocy społecznej (26,83%),
- 3) Stare Tarnowice, ze względu na niski stan ścieżek rowerowych (68,72%), ochronę zdrowia (20,11%) i opiekę nad dziećmi (15,08%), niską ocenę edukacji szkolnej (10,08%) oraz niską ocenę estetyki przestrzeni publicznej (28,49%),
- 4) Strzybnica, ze względu na niską ocenę oferty kulturalnej (38,89%) oraz rekreacyjno-sportowej (24,07%), niedostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych (42,59%), złe warunki dla rozwijania aktywności społecznej (37,04%) oraz ograniczoną dostępność miejsc spędzania czasu wolnego przez osoby starsze (37,04%) oraz dorosłych (33,33%).

Biorąc pod uwagę wszystkie omówione aspekty wpływające na jakość życia mieszkańców najgorsza sytuacja została zidentyfikowana w dzielnicy Stare Tarnowice, w dalszej kolejności wymienić można Strzybnicę i Sowice. Wymienione dzielnice w przynajmniej pięciu aspektach uzyskały najwięcej ocen negatywnych na tle innych dzielnic.

Mieszkańcy Tarnowskich Gór wskazali również najważniejsze problemy jakie występują w mieście. W całym Tarnowskich Górach największym problemem jest bezrobocie, a najczęściej jako problem było wskazywane przez mieszkańców Starych Tarnowic (63,69%). Bezrobocie to najczęściej wskazywany problem we wszystkich dzielnicach, wyjątek stanowi dzielnica Pniowiec, gdzie równie często obok bezrobocia wskazywano wandalizm (po 40%). W dzielnicy Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne częstym problemem są uzależnienia (36,67%) i ubóstwo (35%), a ten ostatni problem był najczęściej wskazywanym w skali całego miasta. Dzielnica Lasowice nie wyróżnia się na tle miasta, ale obok bezrobocia mieszkańcy wskazywali na uzależnienia (40,32%) oraz wandalizm (37,1%). Dla mieszkańców Opatowic dużym problemem jest przemoc w rodzinie (26,19%) oraz przestępczość (23,81%). Na tle miasta te dwa problemy uzyskały najwięcej wskazań. Jednak w Opatowicach obok bezrobocia największym problemem są wandalizm (35,71%) oraz uzależnienia (33,33%). Repty i Rybna to dzielnice, które nie wyróżniają się w skali miasta, ale mieszkańcy dzielnicy Rybna stosunkowo często wskazywali na uzależnienia. W opinii mieszkańców dzielnicy Sowice największym problemem Tarnowskich Gór (poza bezrobociem) są uzależnienia, problem ten był najczęściej wskazywany w całym mieście (46,34%). Również najczęściej na tle całego miasta wskazywano bezdomność (34,15%). Dla mieszkańców Strzybnicy bezrobocie nie stanowi aż tak dużego problemu jak dla pozostałych mieszkańców miasta (46,3%), ale często wskazywano na wandalizm (38,55%). Ten ostatni problem był natomiast najczęściej wskazywany w dzielnicy Śródmieście–Centrum (43,67%).

Tabela 57. Najważniejsze problemy społeczne w Tarnowskich Górach w opinii mieszkańców miasta

Dzielnica	Bezrobocie	Uzależnienia	Przemoc w rodzinie	Wykluczenie społeczne	Przestępczość	Ubóstwo	Wandalizm	Bezdomność	Inne
Bobrowniki Śląskie– Piekary Rudne	50,00%	36,67%	8,33%	16,67%	15,00%	35,00%	33,33%	16,67%	1,67%
Lasowice	56,45%	40,32%	22,58%	25,81%	12,90%	25,81%	37,10%	16,13%	3,23%
Opatowice	52,38%	33,33%	26,19%	21,43%	23,81%	16,67%	35,71%	19,05%	0,00%
Osada Jana	51,61%	32,26%	12,90%	19,35%	6,45%	33,87%	35,48%	25,81%	1,61%
Pniowiec	40,00%	27,50%	12,50%	27,50%	5,00%	27,50%	40,00%	22,50%	0,00%
Repty Śląskie	50,00%	26,19%	14,29%	21,43%	7,14%	26,19%	30,95%	16,67%	7,14%
Rybna	51,11%	37,78%	13,33%	15,56%	6,67%	28,89%	22,22%	17,78%	6,67%
Sowice	51,22%	46,34%	21,95%	19,51%	4,88%	24,39%	29,27%	34,15%	2,44%
Stare Tarnowice	63,69%	24,02%	11,17%	13,97%	8,94%	24,02%	38,55%	16,20%	5,59%
Strzybnica	46,30%	33,33%	14,81%	12,96%	9,26%	20,37%	33,33%	24,07%	3,70%
Śródmieście– Centrum	51,84%	30,61%	13,06%	14,29%	11,43%	33,47%	43,67%	14,29%	4,90%
łącznie	53,44%	31,54%	14,22%	17,09%	10,32%	28,21%	37,27%	18,23%	4,01%

Źródło: Badanie CAWI i PAPI, N=872

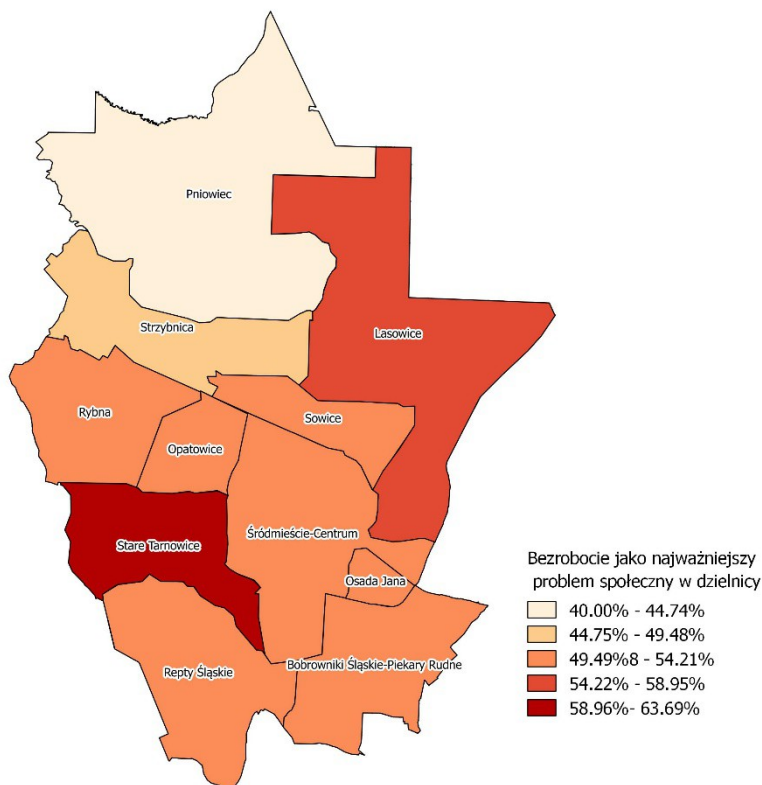
Reasumując w skali całego miasta najważniejsze problemy wg mieszkańców to bezrobocie, wandalizm oraz uzależnienia. W dwóch dzielnicach zaobserwowano występowanie dwóch problemów, które w skali miasta były najczęściej wskazywane:

- Opatowice – przemoc w rodzinie (26,19%) oraz przestępczość (23,82%),
- Sowice – uzależnienia (46,34%) oraz bezdomność (34,15%).

Warto jednak zwrócić uwagę na problemy wskazywane przez więcej niż 40% mieszkańców i będą to:

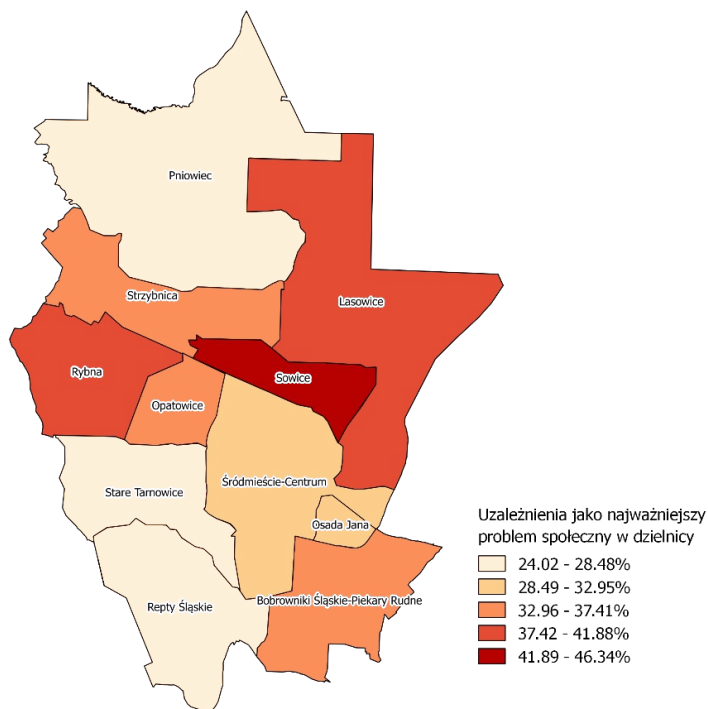
- bezrobocie – dzielnica Stare Tarnowice (63,69%),
- uzależnienia – dzielnica Sowice (46,34%)
- wandalizm – dzielnica Śródmieście–Centrum (43,67%)

Rysunek 16. Dzielnice, w których bezrobocie jest uznawane za najważniejszy problem społeczny – wskazania respondentów

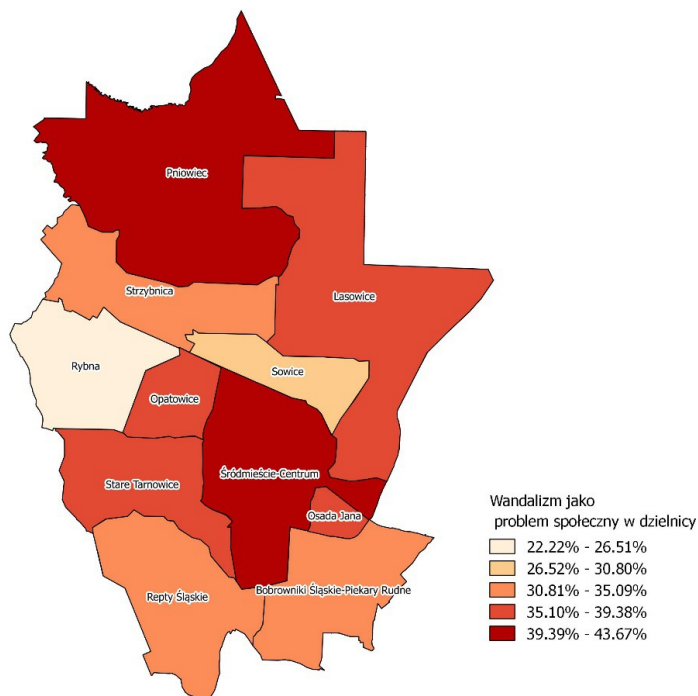
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAWI i PAPI, N=872

Rysunek 17. Dzielnice, w których uzależnienia są uznawane za najważniejszy problem społeczny – wskazania respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAWI i PAPI, N=872

Rysunek 18. Dzielnice, w których wandalizm jest uznawany za najważniejszy problem społeczny – wskazania respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań CAWI i PAPI, N=872

Miasto wymaga szeregu działań naprawczych i interwencji ze strony władz, zarówno w sferze społecznej, gospodarczej jak i przestrzenno-funkcjonalnej. Według mieszkańców Tarnowskich Gór najbardziej potrzebne jest tworzenie miejsc spędzania czasu wolnego oraz poprawa stanu środowiska przyrodniczego. O ile duża część mieszkańców negatywnie oceniała możliwości spędzania czasu wolnego zarówno przez osoby starsze, dorosłych oraz młodzież, o tyle stan środowiska przyrodniczego w mieście nie był wskazywany jako negatywny aspekt jakości życia. Mieszkańcy każdej dzielnicy uznali, że najważniejsze jest tworzenie przestrzeni czasu wolnego, a najwyraźniej potrzebę tę zgłaszali mieszkańcy dzielnicy Osada Jana (67,74%). Niewiele rzadziej wskazywano na tę potrzebę w dzielnicy Lasowice (66,13%), Rybna (66,66%) i Repty Śląskie (61,9%). Drugim działaniem była poprawa stanu środowiska przyrodniczego, wskazywana najczęściej przez mieszkańców dzielnicy Rybna (51,11%). Takie działania są również ważne dla mieszkańców dzielnic Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne (43,33%), Lasowice (43,55%), Osada Jana (45,16%) oraz Repty Śląskie (45,24%). Jako trzecią potrzebę mieszkańcy zgłosili działania na rzecz podniesienia jakości przestrzeni publicznych. Najczęściej zgłaszali ją mieszkańcy dzielnicy Osada Jana (37,1%), nieznacznie rzadziej mieszkańcy dzielnicy Strzybnica (35,19%). Zwrócono również uwagę na potrzebę rozbudowy infrastruktury technicznej, najczęściej takie potrzeby zgłaszali mieszkańcy dzielnicy Pniowiec (37,5%) oraz konieczność poprawy stanu infrastruktury komunikacyjnej (33,33% w Strzybnicy). Mieszkańcy dzielnicy Stare Tarnowice stosunkowo często zgłaszali potrzebę dbałości o obiekty zabytkowe (20,67%), a dla mieszkańców dzielnicy Opatowice istotna jest modernizacja budynków użyteczności publicznej (21,43%).

Tabela 58. Potrzebne działania w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Dzielnica	Dbalność o obiekty zabytkowe	Rozbudowa infrastruktury technicznej	Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej	Modernizacja budynków użyteczności publicznej	Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych	Działania na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego	Podniesienie jakości otwartych przestrzeni publicznych	Tworzenie przestrzeni do spędzania czasu wolnego
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	18,33%	16,67%	26,67%	15,00%	11,67%	43,33%	15,00%	56,67%
Lasowice	11,29%	29,03%	25,81%	14,52%	9,68%	43,55%	30,65%	66,13%
Opatowice	14,29%	16,67%	28,57%	21,43%	4,76%	35,71%	14,29%	57,14%
Osada Jana	8,06%	14,52%	16,13%	8,06%	6,45%	45,16%	37,10%	67,74%
Pniowiec	5,00%	37,50%	22,50%	7,50%	5,00%	37,50%	17,50%	57,50%
Repty Śląskie	14,29%	14,29%	16,67%	7,14%	7,14%	45,24%	28,57%	61,90%
Rybna	8,89%	17,78%	15,56%	6,67%	13,33%	51,11%	26,67%	66,67%
Sowice	4,88%	19,51%	21,95%	17,07%	7,32%	31,71%	19,51%	53,66%
Stare Tarnowice	20,67%	22,35%	24,58%	10,61%	12,29%	27,93%	28,49%	59,78%
Strzybnica	3,70%	12,96%	33,33%	7,41%	9,26%	24,07%	35,19%	59,26%
Śródmieście–Centrum	16,33%	21,63%	26,53%	13,06%	15,10%	30,61%	28,57%	51,02%
Łącznie	13,99%	20,76%	24,43%	11,81%	11,12%	34,86%	27,06%	58,03%

Źródło: Badanie CAWI i PAPI, N=872

Działania uznawane za potrzebne w sferze gospodarczej w skali całego miasta to aktywizacja osób bezrobotnych i promocja turystyczna miasta. Działania wobec osób bezrobotnych najczęściej wskazywali mieszkańcy dzielnicy Sowice. Jednak to mieszkańcy dzielnicy Stare Tarnowice najczęściej na tle innych dzielnic wskazywali bezrobocie jako największy problem Tarnowskich Gór. W tej ostatniej dzielnicy aktywizację osób bezrobotnych poparło 48,6% mieszkańców. W trzech dzielnicach takie działania uznane zostały za konieczne przynajmniej przez 50% mieszkańców (Osada Jana, Rybna, Strzybnica). Promocja turystyczna miasta to działanie mające na celu poprawę sytuacji gospodarczej Tarnowskich Gór w opinii 45% mieszkańców dzielnicy Pniowiec. Mieszkańcy pozostałych dzielnic znacznie rzadziej wskazywali potrzebę takich działań. Sfera gospodarcza w opinii mieszkańców wymaga również tworzenia warunków do zakładania własnej działalności gospodarczej. Tego zdania jest ponad 40% mieszkańców dzielnicy Osada Jana i ok. 39% mieszkańców dzielnicy Strzybnica. Promocja gospodarcza miasta to działanie wskazywane przez prawie 42% mieszkańców Lasowic i ponad 40% mieszkańców dzielnicy Opatowice. Poprawa warunków funkcjonowania przedsiębiorstw w Tarnowskich Górach może przyciągnąć

nowych inwestorów, a konieczność takiej aktywności władz miasta wskazuje 37,1% mieszkańców dzielnicy Lasowice. Obok promocji turystycznej mieszkańcy uznali, że potrzebne są również działania mające na celu wsparcie rozwoju branży turystycznej, a najczęściej na takie potrzeby wskazywali mieszkańcy dzielnicy Opatowice. Jedna trzecia mieszkańców dzielnicy Rybna wskazała na udostępnianie terenów inwestycyjnych w mieście, a ostatnim działaniem potrzebnym w sferze gospodarczej było tworzenie warunków dla współpracy sektora przedsiębiorstw i sektora edukacyjnego, które wskazało ponad 26% mieszkańców dzielnicy Repty Śląskie.

Znacznie rzadziej mieszkańcy Tarnowskich Gór wskazywali na działania potrzebne w sferze społecznej. W skali całego miasta najczęściej wskazywano na potrzebę zwiększania dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych. Konieczność taką najczęściej wskazywali mieszkańcy dzielnicy Lasowice (46,77%). Na drugim miejscu wskazywano dostosowanie oferty sportowo-rekreacyjnej do potrzeb mieszkańców, ale wyraźniej niż w całym mieście potrzeby te zgłaszali mieszkańcy dzielnicy Strzybnica (48,15%). Mieszkańcy tej dzielnicy również najgorzej w całym mieście oceniali dostępność miejsc spędzania czasu wolnego. Na trzecim miejscu wskazywano działania mające na celu aktywizację osób młodych. Wyraźniej takie potrzeby zgłaszano w dzielnicy Rybna (35,56%). W sferze społecznej istotne jest również przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym i działania integrujące społeczność lokalną. Potrzebę działań integracyjnych najczęściej zgłaszali mieszkańcy dzielnicy Rybna, a o potrzebie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym najczęściej informowali mieszkańcy dzielnicy Osada Jana. Mieszkańcy tej ostatniej dzielnicy również najczęściej w skali miasta wskazywali na potrzebę podejmowania działań mających na celu aktywizację osób starszych. Mniejszą uwagę zwrócono na potrzebę tworzenia warunków dla funkcjonowania organizacji pozarządowych i na potrzebę podjęcia działań edukacyjnych.

Tabela 59. Potrzebne wg mieszkańców działania w sferze gospodarczej

Dzielnica	Przygotowanie i udostępnienie terenów inwestycyjnych	Aktywizacja osób bezrobotnych	Wsparcie rozwoju branży turystycznej	Przyciągnięcie inwestorów poprzez poprawę warunków w dla funkcjonowania przedsiębiorstw	Tworzenie warunków do zakładania własnej działalności gospodarczej	Pomoc w zakresie przedsiębiorczości	Promocja gospodarcza miasta	Promocja turystyczna miasta	Tworzenie warunków dla współpracy przedsiębiorstw w ze szkołami
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	25,00%	46,67%	30,00%	23,33%	30,00%	11,67%	23,33%	33,33%	15,00%
Lasowice	24,19%	22,58%	17,74%	37,10%	32,26%	20,97%	41,94%	37,10%	19,35%
Opatowice	9,52%	30,95%	42,86%	23,81%	26,19%	14,29%	40,48%	40,48%	19,05%
Osada Jana	9,68%	56,45%	11,29%	19,35%	40,32%	20,97%	35,48%	43,55%	22,58%
Pniowiec	12,50%	37,50%	25,00%	15,00%	35,00%	20,00%	15,00%	45,00%	20,00%
Repty Śląskie	19,05%	38,10%	38,10%	26,19%	26,19%	21,43%	33,33%	23,81%	26,19%
Rybna	33,33%	55,56%	22,22%	24,44%	33,33%	15,56%	31,11%	31,11%	13,33%
Sowice	14,63%	68,29%	21,95%	19,51%	24,39%	17,07%	17,07%	34,15%	17,07%
Stare Tarnowice	22,35%	48,60%	17,88%	25,14%	29,61%	24,02%	30,17%	35,75%	21,79%
Strzybnica	12,96%	50,00%	22,22%	22,22%	38,89%	18,52%	25,93%	22,22%	25,93%
Śródmieście–Centrum	18,78%	42,86%	20,82%	28,57%	32,24%	17,96%	33,06%	35,51%	20,82%
łącznie	19,15%	45,07%	22,25%	25,46%	31,77%	19,15%	30,85%	35,09%	20,53%

Źródło: Badanie CAWI i PAPI, N=872

Tabela 60. Potrzebne wg mieszkańców działania w sferze społecznej

Dzielnica	Wsparcie dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem	Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych	Tworzenie dobrych warunków dla funkcjonowania organizacji pozarządowych	Dostosowanie oferty sportowo-rekreacyjnej do potrzeb wszystkich grup mieszkańców	Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej	Działania edukacyjne	Działania przeciwdziałające zjawiskom patologicznym	Działania aktywizujące osoby starsze	Działania aktywizujące osoby młode	Inne
Bobrowniki Śląskie– Piekary Rudne	18,33%	41,67%	15,00%	41,67%	25,00%	18,33%	25,00%	18,33%	30,00%	0,00%
Lasowice	27,42%	46,77%	11,29%	37,10%	30,65%	20,97%	29,03%	19,35%	29,03%	0,00%

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

							4,19%					
Opatowice	33,33%	33,33%	19,05%	21,43%	21,43%	23,81%	26,19%	28,57%	28,57%	30,95%	0,00%	
Osada Jana	14,52%	30,65%	9,68%	40,32%	20,97%	25,81%	16,33%	43,55%	29,03%	30,65%	0,00%	
Pniowiec	27,50%	37,50%	20,00%	20,00%	22,50%	17,50%	25,00%	22,50%	20,00%	22,50%	0,00%	
Repty Śląskie	26,19%	21,43%	14,29%	30,95%	19,05%	26,19%	33,33%	33,33%	21,43%	30,95%	2,38%	
Rybna	11,11%	33,33%	17,78%	35,56%	24,44%	26,67%	37,78%	20,00%	20,00%	35,56%	0,00%	
Sowice	43,90%	43,90%	19,51%	24,39%	36,59%	17,07%	29,27%	7,32%	12,20%	21,95%	0,00%	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Stare Tarnowice	27,37%	40,22%	17,88%	27,93%	21,79%	17,88%	24,02%	22,91%	32,96%	0,56%
Strzybnica	16,67%	27,78%	16,67%	48,15%	35,19%	16,67%	27,78%	9,26%	24,07%	1,85%
Śródmieście–Centrum	28,16%	37,96%	20,41%	28,98%	22,45%	14,29%	30,20%	23,27%	26,12%	2,45%
łącznie	25,57%	37,16%	17,32%	31,65%	24,31%	18,69%	27,18%	21,44%	28,78%	1,03%

Źródło: Badanie CAWI i PAPI, N=872

Działania rewitalizacyjne prowadzone przez miasto mogą mieć różnych odbiorców. Mieszkańcy wskazali grupy, które według nich powinny być głównymi beneficjentami rewitalizacji w Tarnowskich Górach. W całym mieście najczęściej wskazywano młodzież, a w dalszej kolejności rodziny z małymi dziećmi i seniorów. Co interesujące mieszkańcy wskazywali, że największym problemem Tarnowskich Gór jest bezrobocie, wandalizm i uzależnienia, ale osoby powiązane z tymi problemami nie były równie często wskazywane jako odbiorcy rewitalizacji. Można przez to rozumieć, że mieszkańcy identyfikują działania rewitalizacyjne z działaniem na rzecz osób, które mogą być ofiarami negatywnych zjawisk, a nie na rzecz osób, których bezpośrednio dotyczy wskazywany problem. Młodzież została wskazana najczęściej przez mieszkańców dzielnicy Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne, jest to jednocześnie dzielnica, w której wskazywano niewiele problemów, a poszczególne aspekty warunków życia były dobrze oceniane w skali całego miasta. Drugą wskazywaną grupą były rodziny z małymi dziećmi, a najczęściej wskazywali je mieszkańcy Strzybnicy (53,7%). Seniorzy to beneficjenci rewitalizacji najczęściej wskazywani przez mieszkańców dzielnicy Osada Jana (41,94%). Wskazanie to koresponduje wyraźnie ze strukturą wieku ludności tej dzielnicy, gdzie udział osób w wieku powyżej 65 roku życia jest najwyższy w Tarnowskich Górach i wynosi 26,81%. Osoby zagrożone ubóstwem jako odbiorców działań rewitalizacyjnych wskazało ponad 40% mieszkańców dzielnicy Repty Śląskie, a osoby zagrożone patologiami – ponad 43% mieszkańców dzielnicy Sowice. W opinii ponad 38% mieszkańców dzielnicy Lasowice odbiorcami działań rewitalizacyjnych powinny być dzieci, a ponad 26% mieszkańców dzielnicy Śródmieście-Centrum wskazało osoby niepełnosprawne. Warto przypomnieć, że w tej ostatniej dzielnicy zanotowano najwyższy odsetek osób korzystających z usług opiekuńczych pomocy społecznej.

Tabela 61. Beneficjenci działań rewitalizacyjnych wg mieszkańców Tarnowskich Gór wg dzielnic

Dzielnica	Rodziny z małymi dziećmi	Dzieci	Młodzież	Seniorzy	Osoby niepełnosprawne	Osoby bezrobotne	Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Osoby zagrożone patologiami
Bobrowniki Śląskie–Piekary Rudne	51,67%	35,00%	73,33%	26,67%	13,33%	21,67%	18,33%	20,00%
Lasowice	48,39%	38,71%	62,90%	38,71%	22,58%	27,42%	17,74%	16,13%
Opatowice	47,62%	14,29%	52,38%	33,33%	19,05%	47,62%	30,95%	23,81%
Osada Jana	32,26%	17,74%	69,35%	41,94%	22,58%	27,42%	32,26%	27,42%
Pniowiec	40,00%	25,00%	52,50%	22,50%	10,00%	47,50%	37,50%	17,50%
Repty Śląskie	35,71%	30,95%	61,90%	23,81%	16,67%	23,81%	40,48%	40,48%
Rybna	42,22%	31,11%	48,89%	33,33%	17,78%	37,78%	33,33%	13,33%
Sowice	26,83%	19,51%	46,34%	26,83%	7,32%	53,66%	39,02%	43,90%
Stare Tarnowice	50,84%	23,46%	53,63%	36,87%	25,14%	31,28%	21,23%	18,99%
Strzybnica	53,70%	27,78%	55,56%	25,93%	9,26%	46,30%	20,37%	18,52%
Śródmieście-Centrum	46,94%	24,08%	57,55%	34,29%	26,12%	24,90%	25,71%	20,41%
Łącznie	45,53%	25,57%	57,68%	33,14%	20,64%	31,77%	26,38%	21,90%

Źródło: Badania CAWI i PAPI, N=872

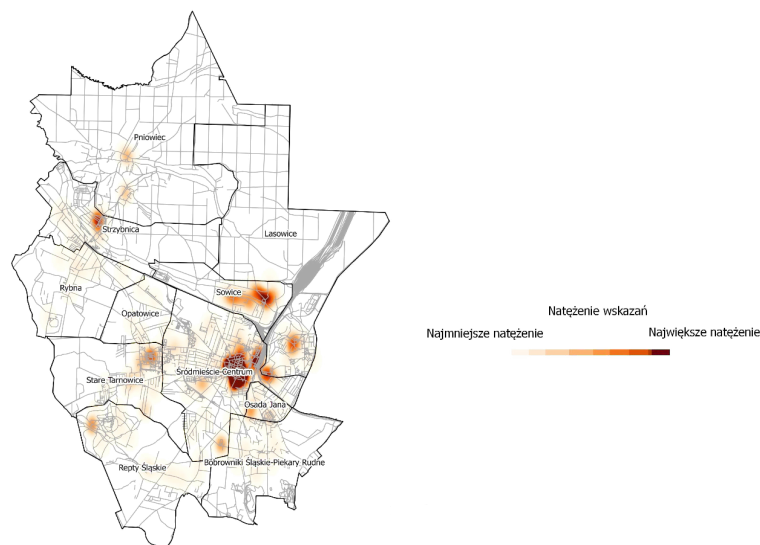
Do najbardziej pożądaných przez mieszkańców działań rewitalizacyjnych zaliczyć można te, które związane są z poszerzeniem oferty rekreacyjnej i sportowej miasta (28,9%), podnoszące jakość oraz rozwijające infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, a także podnoszące jakość przestrzeni publicznych w Tarnowskich Górach (24,93%). Mniejsze znaczenie dla mieszkańców ma rewitalizacja odnosząca się do terenów zieleni miejskiej (11,42%), jeszcze mniejsze mają działania odnoszące się do pozostałej infrastruktury w mieście (drogi, drogi rowerowe). Pomimo wskazywania przez respondentów problemów społecznych – działania, które mają na celu niwelować bądź przeciwdziałać tym problemom nie mają wysokiego priorytetu (9,53%). Sytuacja ta może wynikać z niezrozumienia przez mieszkańców charakteru procesu rewitalizacji i celów jakie można osiągnąć poprzez rewitalizację miasta. Reasumując mieszkańcy najbardziej oczekują rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w części w sferze społecznej, a najmniejszą wagę przywiązują do gospodarczych efektów rewitalizacji.

Tabela 62. Pożądane przez mieszkańców działania rewitalizacyjne w Tarnowskich Górach

Zakres działań	Liczba	Procent
Oferta kulturalna i rekreacyjno-sportowa	291	28,90%
Drogi i chodniki	91	9,04%
Infrastruktura rowerowa	96	9,53%
Promocja gospodarcza i turystyczna	67	6,65%
Infrastruktura, przestrzeń publiczna i komunikacja	251	24,93%
Rozwiązywanie problemów społecznych	96	9,53%
Zieleń miejska i ekologia	115	11,42%
Łącznie	1007	100,00%

Źródło: Badania CAWI i PAPI, N=872

Rysunek 19. Miejsca kryzysowe wyznaczone na podstawie wskazań respondentów (Czy może Pan / Pani wskazać miejsca (ulice, dzielnice) w Tarnowskich Górach, które wymagają interwencji, są zaniedbane lub dotknięte negatywnymi zjawiskami społecznymi, gospodarczymi lub przestrzenno-funkcjonalnymi?)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI i PAPI, N=872

Tabela 63. Identyfikacja problemów na podstawie badań ankietowych

Dzielnica	Problemy
Stare Tarnowice	niska ocena stanu ścieżek rowerowych, ochrony zdrowia i opieki nad dziećmi, edukacji szkolnej oraz estetyki przestrzeni publicznej, bezrobocie wskazywane jako kluczowy problem,
Strzybnica	niska ocena oferty kulturalnej oraz rekreacyjnej, niedostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych, złe warunki dla rozwijania aktywności społecznej oraz ograniczona dostępność miejsc spędzania czasu wolnego przez osoby starsze oraz dorosłych
Sowice	niska ocena bezpieczeństwa, stanu dróg i pomocy społecznej uzależnienia wskazywane jako kluczowy problem.
Śródmieście – Centrum	największa ilość wskazań dotyczących miejsc, które wymagają interwencji, są zaniedbane lub dotknięte negatywnymi zjawiskami społecznymi, gospodarczymi lub przestrzennymi)

Źródło: opracowanie własne

3. Analiza SWOT

W praktyce planowania strategicznego spotyka się różne sposoby identyfikacji poszczególnych czynników ujmowanych w analizie SWOT. Wyróżnia się podział na analizę instytucjonalną oraz analizę dynamiczną. Pierwsza opisuje szanse i zagrożenia, na które ludzie nie mają bezpośredniego wpływu, za mocne i słabe strony uznaje się czynniki, na które mieszkańcy mają bezpośredni wpływ na ich kształt. Z kolei analiza dynamiczna to taka, która za wskaźnik przyjmuje czas występowania danego czynnika. Za mocne i słabe strony uznaje się czynniki istniejące (dotyczące teraźniejszości), za szanse i zagrożenia uznaje się czynniki dotyczące przyszłości.

Dobór metody analizy może zależeć od wielu czynników (w tym: celu badania, charakterystyki obiektu badania) natomiast wyraźnie należy podkreślić, że wybrana metoda musi być stosowana w sposób konsekwentny, w innym bowiem przypadku analiza obarczona będzie istotnym błędem metodologicznym.

Ze względu na zakres przedmiotowy i cel opracowania zdecydowano się przeprowadzić analizę instytucjonalną, gdzie:

- a. mocne strony uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter wewnętrzny i pozytywny;
- b. słabe strony uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter wewnętrzny i negatywny;
- c. szanse uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter zewnętrzny i pozytywny;
- d. zagrożenia uznaje się wyłącznie te czynniki, które mają charakter zewnętrzny i negatywny.

Mocne strony	Słabe strony
Sfera społeczna	
<p>Raczej pozytywna ocena Tarnowskich Gór jako miejsca zamieszkania,</p> <p>Wzrastający udział najmłodszych mieszkańców (w wieku 0-4 lata),</p> <p>Dodatnie saldo migracji,</p> <p>Spadek liczby rodzin oraz liczby osób korzystających z pomocy społecznej,</p> <p>Aktywny sektor organizacji pozarządowych (stowarzyszeń, fundacji, klubów sportowych),</p> <p>Szeroka oferta edukacyjna na różnych szczeblach kształcenia,</p> <p>Stosunkowo wysoki poziom edukacji - dobre wyniki uczniów w sprawdzianie 6-klasisty i egzaminie gimnazjalnym (wysoki potencjał edukacyjny młodych mieszkańców),</p> <p>Poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców – spadek liczby wszczętych postępowań zmniejszyła oraz spadek wskaźnika zagrożenia przestępczością,</p> <p>Raczej pozytywna ocena poziomu bezpieczeństwa w mieście oraz oferty opieki nad dziećmi przez mieszkańców,</p> <p>Dobra ocena oferty edukacyjnej przez mieszkańców.</p>	<p>Spadek liczby ludności,</p> <p>Rosnący udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przy niekorzystnej tendencji spadkowej grupy mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym,</p> <p>Wzrost liczby rodzin poniżej kryterium dochodowego i korzystających z pomocy (pogarszająca się sytuacja ekonomiczna najbardziej potrzebujących mieszkańców),</p> <p>Wzrost obciążenia ekonomicznego ludności miasta,</p> <p>Koncentracja klientów pomocy społecznej w dzielnicy Śródmieście - Centrum (wyraźna koncentracja rodzin poniżej kryterium dochodowego korzystających z pomocy oraz osób korzystających z usług opiekuńczych),</p> <p>Rosnąca liczba mieszkańców otrzymujących zasiłki stałe,</p> <p>Wandalizm oraz uzależnienia uznawane przez mieszkańców jako jedno z najważniejszych problemów w mieście,</p> <p>Starzejące się społeczeństwo.</p>
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
<p>Unikatowa i utrwalona tożsamość miasta (historia – położenie – gospodarka),</p> <p>Obiekty zabytkowe związane z dziedzictwem przemysłowym i kulturowym udostępniane odwiedzającym,</p> <p>Atrakcje i produkty turystyczne zbudowane wokół dziedzictwa przemysłowego (m.in. kopalnia</p>	<p>Zły stan techniczny części zabytków,</p> <p>Niedobór mieszkań komunalnych i socjalnych,</p> <p>Dekapitalizacja obszarów intensywnej i historycznej zabudowy w centrum miasta oraz zasobów mieszkaniowych osiedli mieszkaniowych z lat 50-80tych,</p>

<p>srebra, kolej wąskotorowa),</p> <p>Znaczny udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych oraz terenów zieleni w powierzchni miasta tworzących ofertę rekreacyjną miasta,</p> <p>Korzystne położenie na szlakach komunikacyjnych oraz dobra dostępność komunikacyjna (dogodne połączenia komunikacyjne drogowe, kolejowe i lotnicze),</p> <p>Rosnący udział mieszkańców korzystających z infrastruktury komunalnej,</p> <p>Likwidacja dzikich wysypisk na terenie miasta,</p> <p>Rozbudowa zasobu mieszkaniowego miasta,</p> <p>Wysoki stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne,</p> <p>Wzrost nakładów na roboty prowadzone w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy,</p> <p>Poprawa estetyki przestrzeni publicznych (np. remonty placów)</p> <p>Stosunkowo rozbudowana baza noclegowa z dostępnym zapleczem konferencyjnymi i sportowo-rekreacyjnym, poprawa dostępności bazy noclegowej dla niepełnosprawnych turystów,</p> <p>Rozbudowa systemu tras rowerowych,</p> <p>Wolne tereny pod potencjalne inwestycje w różnych częściach miasta,</p> <p>Raczej pozytywna ocena stanu środowiska naturalnego i ekologii w mieście przez mieszkańców,</p> <p>Dobra ocena komunikacji publicznej przez mieszkańców.</p>	<p>Duża liczba pustostanów w mieście, w tym lokali wyłączanych z użytkowania (nieremontowanych),</p> <p>Niedobór miejsc parkingowych, zwłaszcza w centrum miasta,</p> <p>Niedostateczny stan techniczny chodników,</p> <p>Występowanie azbestu zwłaszcza na dużych osiedlach mieszkaniowych,</p> <p>Zdegradowane i wymagające rekultywacji tereny przemysłowe (teren byłych zakładów chemicznych),</p> <p>Niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz terenów zieleni,</p> <p>Niedobór przygotowanych terenów pod inwestycje w mieście,</p> <p>Raczej negatywna ocena stanu ścieżek rowerowych, niska ocena stanu dróg i chodników przez mieszkańców,</p> <p>Krytyczna ocena dostosowania przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostępności miejsc, w których seniorzy mogą spędzać czas wolny poza domem przez mieszkańców.</p>
Sfera gospodarcza	
<p>Utrwalony profil gospodarczy miasta,</p>	<p>Niedostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych</p>

Obecność dużych przedsiębiorstw o stabilnej sytuacji rynkowej,

Wyraźny wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta,

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych z kapitałem zagranicznym,

Wyraźny wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw,

Stosunkowo niska stopa bezrobocia.

do zapotrzebowania potencjalnych pracodawców,

Wysoki wskaźnik bezrobocia długotrwałego,

Wysoki udział wśród bezrobotnych ludzi młodych nieposiadających stażu pracy lub ze stażem pracy krótszym niż rok,

Niski stopień aktywności zawodowej,

Bezrobocie wskazywane przez mieszkańców jako najważniejszy problem w mieście.

Szanse	Zagrożenia
<p>Możliwość aplikowania o środki finansowe na projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne,</p> <p>Możliwość aplikowania o środki na realizację projektów społecznych aktywizujących mieszkańców,</p> <p>Budowa wspólnych produktów turystycznych z sąsiadującymi gminami (na bazie walorów przyrodniczych i kulturowych),</p> <p>Poprawa środowiska naturalnego na terenach otaczających miasto,</p> <p>Pozyskanie inwestorów celem rozbudowy zasobów mieszkaniowych w mieście,</p> <p>Bliskość lotniska, szlaków komunikacyjnych (w tym kolejowych), co może przekładać się na atrakcyjność inwestycyjną miasta,</p> <p>Wzrost zainteresowanie terenami otwartymi w mieście ze strony inwestorów,</p> <p>Wzrost zainteresowania turystów produktami turystycznymi związanymi z dziedzictwem przemysłowym.</p>	<p>Silna konkurencja ze strony innych samorządów w zakresie pozyskiwania środków finansowych na projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne,</p> <p>Niestabilna sytuacja podmiotów gospodarczych działających w branży górniczej,</p> <p>Szybka zmienność przepisów prawa i bariery administracyjne na różnych szczeblach.</p>

4. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, obejmująca analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru.

Obszar zdegradowany został wybrany na podstawie analizy wskaźnikowej w sferze społecznej oraz pozostałych 4 sferach przeprowadzonej z uwzględnieniem administracyjnego podziału miasta na dzielnice w odniesieniu do średnich wartości Gminy Tarnowskie Góry. W wyniku analizy jako obszar zdegradowany wskazano dzielnice: Śródmieście-Centrum, Sowice, Stare Tarnowice, Strzybnica. W granicach obszarów zdegradowanych został wyłoniony obszar rewitalizacji składający się z czterech podobszarów, który charakteryzuje się degradacją tkanki społecznej, infrastrukturalnej oraz niedostatecznym rozwinięciem potencjału gospodarczego oraz społecznego. Uszczegółowieniem diagnozy były również wyniki badania społecznego oraz rezultaty dwóch spotkań warsztatowych z mieszkańcami miasta.

Wybrane podobszary rewitalizacji wykazują największą koncentrację problemów w sferze społecznej i pozaspołecznej:

Podobszar A Śródmieście–Centrum:

- liczba świadczeń,
- kwota pomocy na jedną osobę,
- udział osób korzystających z usług opiekuńczych w ogólnej liczbie takich osób,
- zmiana liczby rodzin poniżej kryterium dochodowego w latach 2011-2015
- udział rodzin poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie takich rodzin w mieście,
- udział osób powyżej 65. roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców,
- kwota pomocy przypadająca na 1 rodzinę,
- liczba przestępstw i interwencji policji
- liczba osób bezrobotnych
- liczba dróg, chodników i poboczy do budowy, przebudowy i remontów,
- koncentracja obiektów wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków w Katowicach oraz Gminnej Ewidencji Zabytków,
- liczba pustostanów oraz budynków wyłączonych z użytkowania,
- nakłady na roboty remontowe.

Podobszar B Stare Tarnowice:

- kwota pomocy na jedną osobę,
- kwota pomocy przypadająca na 1 rodzinę,
- udział osób korzystających z usług opiekuńczych w ogólnej liczbie takich osób,
- zmiana liczby rodzin poniżej kryterium dochodowego w latach 2011-2015,

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

- udział rodzin poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie takich rodzin w mieście,
- liczba świadczeń,
- liczba przestępstw i interwencji policji,
- liczba osób bezrobotnych,
- liczba dróg, chodników i poboczy do budowy, przebudowy i remontów.

Podobszar C Sowice:

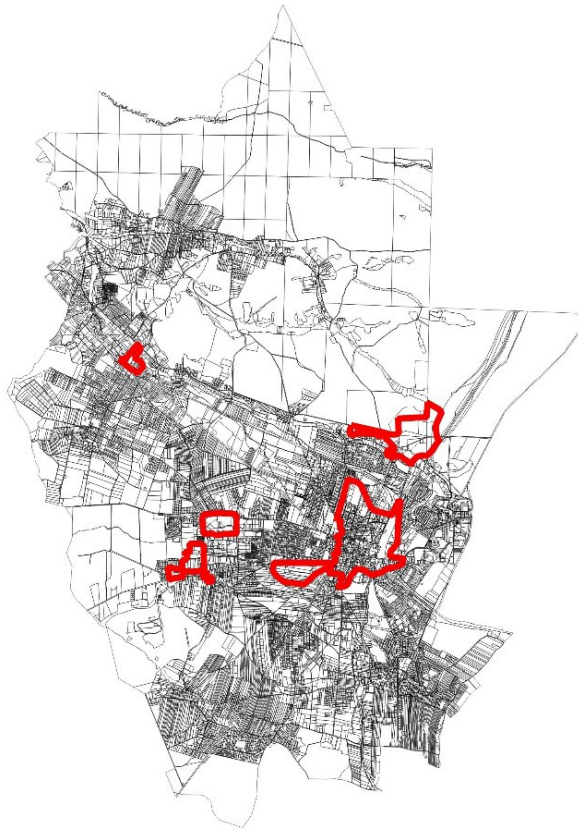
- liczba świadczeń,
- liczba osób w rodzinie,
- udział rodzin poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie takich rodzin w mieście,
- liczba przestępstw i interwencji policji,
- liczba osób bezrobotnych,
- obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców oraz stanu środowiska po zakładach chemicznych,
- liczba dróg, chodników i poboczy do budowy, przebudowy i remontów.

Podobszar D Strzybnica:

- kwota pomocy na jedną osobę,
- udział osób korzystających z usług opiekuńczych w ogólnej liczbie takich osób,
- kwota pomocy przypadająca na 1 rodzinę,
- udział rodzin poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie takich rodzin w mieście,
- udział osób powyżej 65. roku życia w ogólnej liczbie mieszkańców. - liczba świadczeń,
- liczba przestępstw i interwencji policji,
- liczba osób bezrobotnych,
- liczba dróg, chodników i poboczy do budowy, przebudowy i remontów.

Ogółem do rewitalizacji zostało przeznaczonych 282,22 ha, jest to 3,37% powierzchni gminy. Liczba ludności na obszarze rewitalizowanym wynosi 25,7%.

Rysunek 20. Wyznaczony obszar rewitalizacji na terenie miasta Tarnowskie Góry

Gmina	Powierzchnia w ha
Tarnowskie Góry	8372

Obszary do rewitalizacji	Powierzchnia w ha
Śródmieście-Centrum	166.84
Stare Tarnowice 1	21.36
Sowice	63.69
Strzybnica 1	8.92
Stare Tarnowice IV	21.41

Ogółem do rewitalizacji: 282,22 ha
Procent powierzchni gminy: 3,37%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach

4.1. Podobszar A Śródmieście–Centrum

Podobszar A położony jest w dzielnicy Śródmieście – Centrum, czyli dzielnicy o największej liczbie ludności w Tarnowskich Górach. Powierzchnia podobszaru wynosi 166,84 ha (łącznie 75 ulic). Rewitalizowany podobszar obejmuje centralną i południowo-wschodnią część dzielnicy. Cechą charakterystyczną podobszaru jest wysoka gęstość zabudowy, położenie w sąsiedztwie terenów kolejowych (wschodnia część podobszaru) oraz nieregularny przebieg ulic. Zabudowa podobszaru pochodzi z końca XIX i początku XX wieku. Rewitalizacją objęty jest również teren położony na południowy-zachód od najgęściej zabudowanej części miasta. Podobszar A stanowi główną część miasta, obejmuje Rynek oraz najważniejszą handlową ulicę Tarnowskich Gór – ul. Krakowską. Na opisywanym podobszarze znajduje się również ewangelicki kościół Zbawiciela oraz parafia rzymskokatolicka pod wezwaniem św. ap. Piotra i Pawła. Z uwagi na położenie i historię podobszaru pełni on obecnie wiele funkcji: centrotwórczą, mieszkaniową, turystyczną, administracyjną oraz handlową i usługową. Na podobszarze znajdują się obiekty zabytkowe, między innymi kamienice pochodzące z okresu 1875-1914. Zabudowę podobszaru uzupełniają osiedla mieszkaniowe oraz domy jednorodzinne z lat 70. XX wieku. Do najważniejszych instytucji i podmiotów gospodarczych funkcjonujących na podobszarze zalicza się Muzeum Miejskie, Bibliotekę Publiczną, Tarnogórskie Centrum Kultury, Halę Targową, Sąd Rejonowy z Aresztem Śledczym, Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komendę Powiatową Policji oraz szkoły średnie i filia szkoły wyższej. Słabe strony podobszaru to chaos urbanistyczny oraz obecność miejsc niezagospodarowanych. Podobszar Śródmieście – Centrum stanowi koncentrację osób korzystających z pomocy społecznej oraz koncentrację zjawisk patologicznych i przestępstw oraz wykroczeń. Dominującym problemem jest postępujące wykluczenie społeczne wynikające z bezrobocia i ubóstwa.

W związku z tym na wskazanym podobszarze zauważalny niski status materialny części mieszkańców. Potwierdzeniem powyższego są wyniki badania społecznego oraz warsztatu diagnostycznego, na którym uczestnicy wskazali również, że ww. problem jest widoczny. Duża część mieszkańców korzysta jednocześnie z kilku powodów z pomocy społecznej. Osoby te traktują pomoc społeczną jako sposób na życie. Zjawiska takie utrwalane są przez lata oraz przekazywane kolejnym pokoleniom jako źródło dochodu. Powoduje to uzależnienie od pomocy socjalnej oraz obniżenie zdolności do podejmowania działań zaradczych oraz obniża stopień integracji z innymi mieszkańcami. Należy mieć również na uwadze, że dzielnica stanowi centrum miasta, dlatego też przyciąga osoby o wyższym statusie materialnym. Uwzględniając dużą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej oraz napływ bogatszych mieszkańców jest przyczyną rozwarstwiania się społeczeństwa. W wyniku rozwarstwiania się społeczeństwa duża część mieszkańców ulega marginalizacji, wyłączeniu społecznemu i alienacji.

Pomimo powyższego na podobszarze zauważalne jest zjawisko depopulacji oraz problem starzejącego się społeczeństwa. Konieczne jest podjęcie działań związanych z rewitalizacją najbardziej potrzebujących grup społecznych. Dużym problemem podobszaru A jest obecność terenu kolejowego, który trudno zagospodarować zachowując ład architektoniczny i ciągłość zabudowy i funkcji. Dodatkowo występują problemy infrastrukturalne w zakresie stanu układu komunikacyjnego. Wiele budynków, często zabytkowych wymaga pilnych działań naprawczych. W niektórych budynkach nadal znajdują się konstrukcje zawierające azbest. Jednym z kluczowych obiektów wymagających podjęcia prac remontowych jest budynek po byłych zakładach odzieżowych „Tarmilo”, który znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie runku i może stanowić bazę dla działań rewitalizacyjnych dla opisywanego podobszaru. Cechą charakterystyczną Śródmieścia – Centrum, odczuwalną zarówno przez mieszkańców jak i turystów, jest niewystarczająca liczba miejsc parkingowych. Przestrzenie publiczne na podobszarze A odznaczają się niskim standardem zagospodarowania.

Podobszar jest ograniczony: ulicą Klonową, ulicą Bohaterów Monte Casino, ulicą Częstochowską do przecięcia z terenami kolejowymi, wzdłuż wschodniej granicy terenów kolejowych do ulicy Hutniczej, ulicą Równoległą, wzdłuż rzeki Stoły do przecięcia z ulicą Bytomską, ulicą Legionów, ulicą Ogrodową, wzdłuż granic działek przy ulicy Górniczej, gdzie stoją budynki o nieparzystych numerach budynków, przed ulicą Górniczą 29 prostopadle do ulicy Lyszcze, wzdłuż północnej granicy placów sportowych, ulicą Gliwicką, ulicą Bałtycką, wzdłuż obwodnicy miasta, ulicą Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ulicą Staropolską, ulicą Rymera, ulicą Królika, ulicą Opolską, ulicą Powstańców Śląskich, ulicą Okrzei, ulicą Korczaka aż do ulicy Klonowej. Powierzchnia podobszaru rewitalizacji wynosi 166,84 ha.

Rysunek 21. Podobszar rewitalizacji w granicach dzielnicy Śródmieście–Centrum

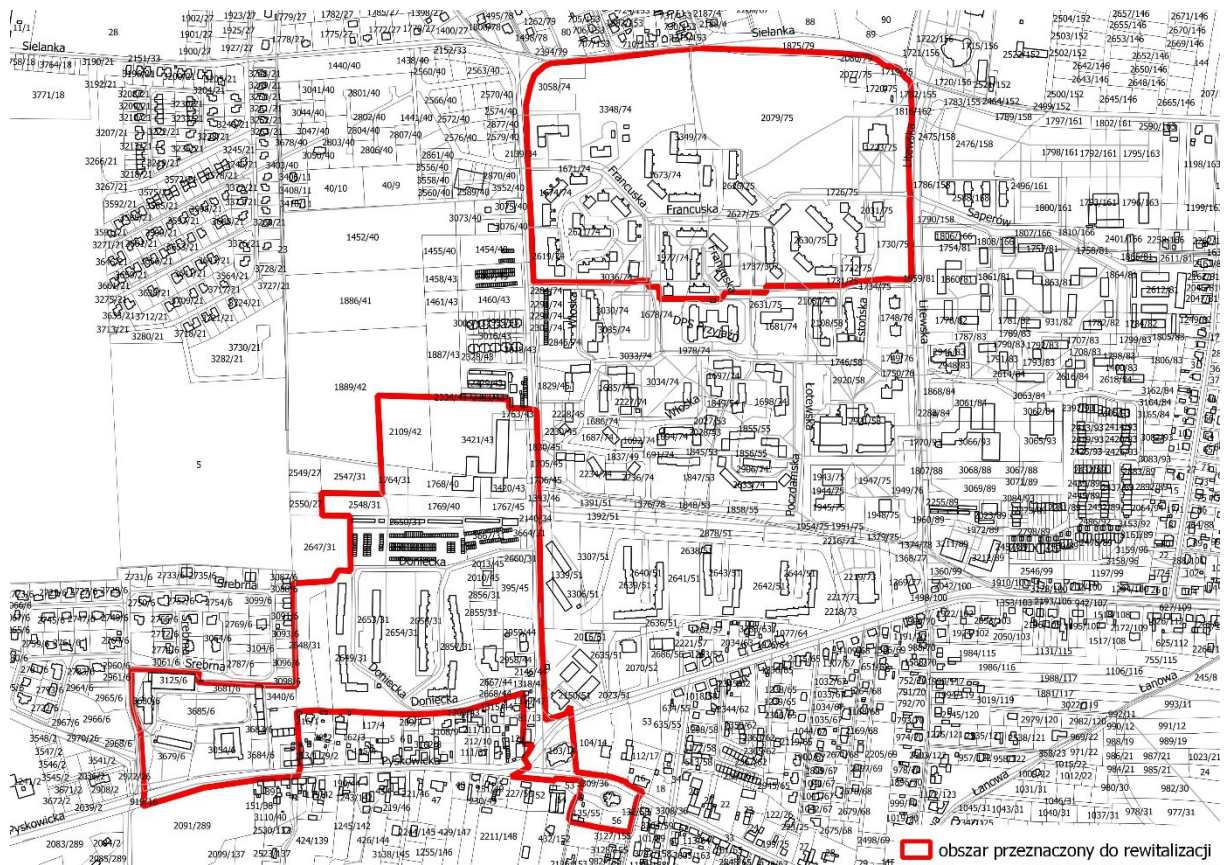
Źródło: Opracowanie własne na podstawie map udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach

4.2. Podobszar B Stare Tarnowice

Podobszar ten położony jest w dzielnicy Stare Tarnowice, drugiej pod względem liczby ludności dzielnicy w mieście. Powierzchnia podobszaru wynosi 42,77 ha. Podobszar wyznaczają ulice Morcinka, Francuska, Litewska, Janasa, Sielanka, Doniecka, Pyskowicka oraz Srebrna. Podobszar ten ma centralne położenie w skali miasta i znajduje się na zachód od ścisłego centrum funkcjonalnego – dzielnicy Śródmieście–Centrum. Rewitalizacji podlega część osiedla Przyjaźń, na terenie którego funkcjonuje dom pomocy społecznej o tej samej nazwie. Z uwagi na zabudowę mieszkaniową wielorodzinną, funkcją dominującą podobszaru jest funkcja mieszkaniowa. Zabudowa podobszaru pochodzi z lat 70. i 80. XX wieku, a dominujący układ zabudowy to układ blokowy i meandrowy budynków 3-5 kondygnacyjnych. Największym atutem podobszaru jest dobra sieć ulic i ciągów pieszych, komunikacja drogami zbiorczymi z centrum miasta i na zewnątrz, wysokie nasycenie usługami oświatowymi oraz funkcjonowanie Zamku. **Słabe strony podobszaru to niedostatki infrastruktury technicznej, w tym oświetlenia, występowanie materiałów azbestowych w konstrukcjach budynków, a także niski stan techniczny wielu budynków mieszkaniowych.** Podobszar Stare Tarnowice stanowi koncentrację następujących problemów społecznych: chuligaństwa wśród młodzieży, wykroczeń i przestępstw przeciwko mieniu oraz zdrowiu. Zdarzają się przypadki zakłócania porządku publicznego. **Na powyższe duży wpływ ma stopień oraz charakter zabudowy.** Obszary osiedli wielorodzinnych bardzo często sprzyjają „ścieraniu się” różnych grup społecznych, dlatego też niezwykle ważna jest socjalizacja i integracja wszystkich mieszkańców. Mankamentem istniejących przestrzeni publicznych jest natomiast niewłaściwie zagospodarowanie ich zielenią, bądź zupełny brak infrastruktury zielonej. Podobszar Stare Tarnowice składa się z części północnej o powierzchni 21,41 ha oraz części południowej o powierzchni 21,36 ha.

Północna część podobszaru Stare Tarnowice (w górnej części rysunku) jest ograniczona ulicą Janasa, ulicą Sielanka, ulicą Opatowicką, ulicą Litewską, ulicą Morcinka, ulicą Francuską do skrzyżowania z ulicą Janasa. Z kolei południowa część podobszaru (w dolnej części rysunku) ograniczona jest ulicą Srebrną, wzdłuż północnej granicy terenów Zamku, wschodnią granicą Osiedla Zamkowego, do ulicy Donieckiej, prostopadle do północnych granic terenów Gimnazjum nr 4, ulicą Janasa do skrzyżowania z ulicą Kardynała Stefana Wyszyńskiego, przy kościele św. Marcina wraz z terenem cmentarnym przy ulicy Niedziałkowskiego, za budynkami stojącymi wzdłuż ulicy Janasa, do ulicy Donieckiej, za blokami przy ulicy Donieckiej prostopadle do ulicy Pyskowickiej, wzdłuż terenów Zamku aż do ulicy Srebrnej. Powierzchnia podobszaru wynosi 42,77 ha.

Rysunek 22. Podobszar rewitalizacji w granicach dzielnicy Stare Tarnowice

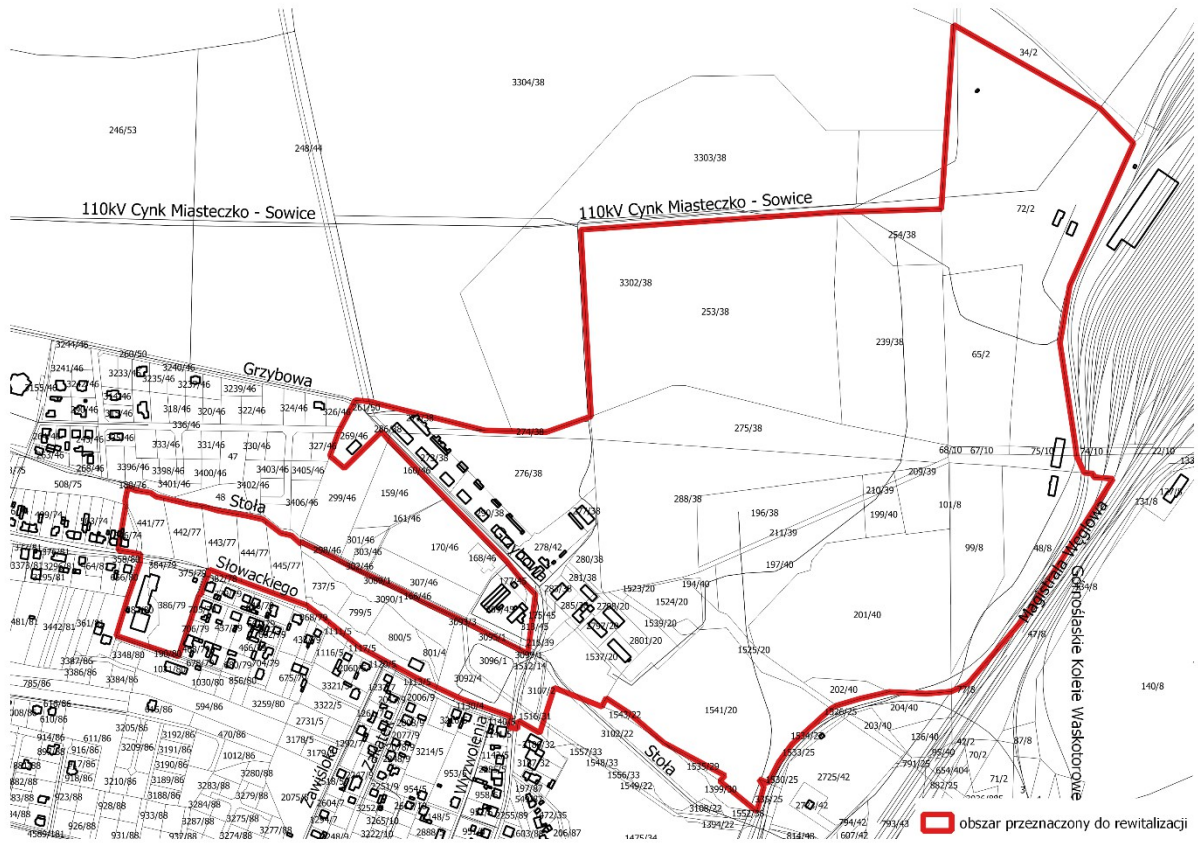
Źródło: Opracowanie własne na podstawie map udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach

4.3. Podobszar C Sowice

Podobszar położony jest w jednej z mniejszych pod względem ludnościowym dzielnic miasta – Sowicach i obejmuje 63,69 ha. Wyznaczają go ulice Czarnohucka, Grzybowa, Boczna i Słowackiego. Podobszar ten również graniczy ze ścisłym centrum Tarnowskich Gór i położony jest na północ od najstarszej części miasta. Od wschodu graniczy z terenem kolejowym. Przez podobszar przepływa rzeka Stoła. Obszarem problemowym jest teren niezagospodarowany po Zakładach Chemicznych „Tarnowskie Góry”. Ze względu na skażenie terenu oraz ryzyko zatrucia wód gruntowych nazywany jest „tarnogóską bombą ekologiczną”. Zakłady Chemiczne rozpoczęły swoją działalność na początku XX wieku i przez ponad 70 lat odpady z produkcji składowane były na zwałowiskach wokół zakładu, co doprowadziło do bardzo poważnego zanieczyszczenia środowiska. Konsekwencją było wpisanie Zakładów w 1994 roku na krajową listę największych trucicieli (tzw. "Lista 80-ciu"). W 1995 r. Zakłady Chemiczne postawiono w stan likwidacji. Od wielu lat prowadzone są działania związane z usunięciem zagrożenia środowiska i rekultywacji terenu, niestety problem nadal nie jest rozwiązany. Cechą charakterystyczną jest niska gęstość zabudowy oraz dominacja zabudowy wielorodzinnej. Na terenie C znajduje się zespół wielorodzinnych budynków komunalnych, których poprzednim właścicielem były nieistniejące zakłady chemiczne w jednym z budynków znajduje się **Zespół mieszkań chronionych**. Największym atutem podobszaru jest jednorodna zabudowa oraz sąsiedztwo terenów leśnych, a także stosunkowo dobra komunikacja z centrum miasta. **Słabe strony podobszaru to koncentracja zjawisk patologicznych oraz duży stopień zagrożenia przestępczością. Występuje znaczna ilość osób bezrobotnych, ubogich i wykluczonych społecznie.** Obserwuje się zjawiska chuligaństwa oraz liczne przestępstwa przeciwko mieniu. Do problemów środowiskowych zaliczyć należy występowanie dawnych Zakładów Chemicznych, czego konsekwencją jest skażenie gleby i wód podskórnych. Na podobszarze C brakuje miejsc rekreacji dla najmłodszych mieszkańców oraz elementów małej architektury. **Brakuje miejsc spędzania czasu wolnego dla społeczności zamieszkującej ten teren.** Obszary zieleni są również niedostatecznie zorganizowane, brakuje zieleni wysokiej.

Podobszar jest ograniczony: ulicą Słowackiego wraz z Zespołem Szkolno-Przedszkolnym nr 1, dalej wzdłuż rzeki Stoły, aż do przecięcia z ulicą Czarnohucką, ulicą Grzybową do drogi za blokami mieszkalnymi prowadzącej do terenów zakładów przemysłowych, zachodnią i północną granicą tych zakładów, drogą gruntową w kierunku północnym aż do przecięcia z ciekim wodnym, ciekim wodnym do granicy terenów kolejowych, wzdłuż zachodniej granicy terenów kolejowych do rzeki Stoły, ulicą Czarnohucką wraz z przylegającym terenem rekreacyjnym, do skrzyżowania z ulicą Słowackiego. Powierzchnia podobszaru wynosi 63,69 ha.

Rysunek 23. Podobszar rewitalizacji w granicach dzielnicy Sowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach

4.4. Podobszar D Strzybnica

Podobszar położony jest w dzielnicy Strzybnica i ograniczony ulicami Płonki, Zagórską oraz Kościelną. Całkowita powierzchnia podobszaru wynosi 8,92 ha i jest to najmniejszy rewitalizowany podobszar w Tarnowskich Górach. Charakteryzuje się również najbardziej skrajnym położeniem, w północno-zachodniej części miasta. Ważnym elementem podobszaru jest ul. Zagórska, która stanowi część drogi krajowej nr 11 łączącej Kołobrzeg z Bytomiem. Na omawianym podobszarze dominuje zabudowa wielorodzinna prefabrykowana (budynki 3-5 kondygnacji). Do najważniejszych instytucji i podmiotów gospodarczych funkcjonujących na podobszarze zalicza się szkołę podstawową oraz przedszkola. Największym atutem podobszaru jest obecność parku. Słabe strony to niski poziom bezpieczeństwa oraz wysoki wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych, a także niska wartość zasobów mieszkaniowych. Podobszar Strzybnica stanowi koncentrację następujących problemów społecznych: alienacji, pauperyzacji i bezrobocia. Niedostateczna jakość życia wynikająca z niskich standardów osiedli mieszkaniowych oraz dalekiego oddalenia od centrum miasta, a tym samym od infrastruktury społecznej powoduje ich marginalizację i alienację społeczną. Jakość życia obniża również niski stan infrastruktury technicznej – ulic i chodników. Niedostateczna jest również liczba miejsc parkingowych sąsiadujących z zabudową usługową i mieszkaniową. Istotnym miejscem rekreacji mieszkańców jest Park w Strzybnicy, oferuje on jednak niedostateczną liczbę placów zabaw i miejsc rekreacji dla osób dorosłych.

Podobszar jest ograniczony: ulicą Księdza Płonki, ulicą Kościelną, przy stacji elektroenergetycznej, wzdłuż północno – wschodniej granicy terenu rekreacyjnego, wzdłuż rzeki Stoły, prostopadle wzdłuż bloku nr 97 do ulicy Zagórskiej, ulicą Zagórską do terenów kolejowych, wzdłuż terenów kolejowych aż do ulicy Księdza Płonki. Powierzchnia wynosi 8,92 ha.

Rysunek 24. Podobszar rewitalizacji w granicach dzielnicy Strzybnica

Źródło: Opracowanie własne na podstawie map udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach

4.5. Podsumowanie dotyczące delimitacji obszaru rewitalizacji

Poniżej w formie tabelarycznej zaprezentowano charakterystykę jakościową i ilościową obszaru rewitalizacji.

Tabela 64. Charakterystyka jakościowa podobszarów rewitalizacji w Tarnowskich Górach

Kategoria	Podobszar A Śródmieście– Centrum	Podobszar B Stare Tarnowice	Podobszar C Sowice	Podobszar D Strzybnica
Stan ogólny budynków	Raczej zły, występuje azbest	Zły, występuje azbest	Raczej zły	Raczej zły
Dominująca funkcja obszaru	Centrotwórcza, mieszkaniowa, turystyczna, administracyjna oraz handlowa i usługowa	Mieszkaniowa	mieszkaniowa	Mieszkaniowa
Najważniejsze instytucje i podmioty gospodarcze	Muzeum Miejskie, Biblioteka Publiczna, Tarnogórskie Centrum Kultury, Hala Targowa, Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komendę Powiatową Policji oraz szkoły średnie i filia szkoły wyższej	Publiczne Gimnazjum Nr 4 im. Pułku 3.Ułanów Śląskich, Zamek Tarnowice Stare, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Dom Kultury Jubilat	Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1, Dom Samotnej Matki, Stowarzyszenie Pomocy Uzależnionym i Ich Bliskim „Falochron”	Brak
Występowanie problemów ekologicznych	Brak	Brak	Skażenie gleby i wód podskórnych	Oddziaływanie wysypiska śmieci
Występowanie problemów społecznych	Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, zjawiska patologiczne, przestępstwa oraz wykroczenia	Chuligaństwo wśród młodzieży	Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, zjawiska patologiczne, przestępstwa oraz wykroczenia	bezrobocie
Stan infrastruktury technicznej	raczej zły	Zły	Brak	zły
Kluczowe inwestycje	Brak	Brak	Brak	Brak
Stan przestrzeni publicznych	Zły,	Zły	Brak	Zły
Występowanie terenów rekreacyjnych	Jedynie zieleń wysoka, Park Miejski	Brak	Niedostateczna liczba miejsc rekreacji dla najmłodszych	Park w Strzybnicy
Największe atuty obszaru	Bardzo dobra komunikacja z miastami aglomeracji śląskiej	Komunikacja z centrum miasta, usługi oświatowe	Jednorodna zabudowa, komunikacja z centrum miasta	Park
Najstabsze strony obszaru	Brak miejsc parkingowych, niszczący budynek po byłych zakładach odzieżowych „Tarmilo”, obecność terenu kolejowego, który trudno	Stan budynków oraz chodników	Teren po dawnych Zakładach Chemicznych, zespół budynków mieszkalnych po zakładach chemicznych	Niski udział terenów zieleni

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Kategoria	Podobszar A Śródmieście– Centrum	Podobszar B Stare Tarnowice	Podobszar C Sowice	Podobszar D Strzybnica
	zagospodarować zachowując ład architektoniczny i ciągłość zabudowy i funkcji,			

Źródło: opracowanie własne

Tabela 65. Charakterystyka ilościowa podobszarów rewitalizacji w Tarnowskich Górach

Wskaźnik	Podobszar A Centrum	Podobszar B Stare Tarnowice	Podobszar C Sowice	Podobszar D Strzybnica
Liczba lokali niezasiedlonych	67	0	1	0
Wyroki z prawem do lokalu socjalnego	60	22	1	14
Wyroki bez prawa do lokalu socjalnego	17	7	1	0
Liczba osób oczekująca na mieszkania tymczasowe	13	1	1	0
Liczba osób którym przysługuje prawo do lokalu socjalnego	38	16	0	4
Średni wiek budynków (rok)	1935	1986	2009	1980
Liczba rodzin pobierających świadczenia pomocy społecznej	586	47	76	30
Liczba świadczeń przyznanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	101 005	6 048	17 348	5 155
Wyniki egzaminu szóstoklasistów (j.polski)	71,5%	77,2%	66,3%	77%
Wyniki egzaminu szóstoklasistów (matematyka)	57,8%	57,8%	38,1%	64%
Wyniki sprawdzianu gimnazjalistów (średnia)	49,2%	54,4%	0	0
Liczba interwencji w 2015 r.	3171	488	69	107

Źródło: opracowanie własne

5. Założenia Miejskiego Programu Rewitalizacji

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 został opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r. Przyjęto **definicję rewitalizacji** rozumianej jako „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właściciele nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością”.⁹ W trakcie opracowywania Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 przyjęto następującą procedurę postępowania:

Przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców Tarnowskich Gór w dniach 11-31 stycznia 2016. Wykorzystano technikę kwestionariusza ankietowego, który wypełniał ankieter zbierając odpowiedzi wśród mieszkańców miasta oraz kwestionariusz internetowy, który był dostępny na platformie do konsultacji społecznych cyfrowademokracja.pl

Przeprowadzono diagnozę sytuacji w Gminie Tarnowskie Góry w celu identyfikacji problemów przestrzennych, gospodarczych i społecznych. Diagnozę wykonano w oparciu o istniejące dokumenty studialne, dane statystyczne gromadzone na poziomie lokalnym, oraz szczegółowe informacje w ujęciu dzielnic, ulic lub osiedli. Dokumentację przekazały m.in. takie organy jak: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowa Komenda Policji, Powiatowy Urząd Pracy, Wydział Gospodarki Lokalowej Urzędu Miejskiego, Urząd Miejski, Miejski Zarząd Ulic i Mostów.

Przeprowadzono warsztaty diagnostyczne w dniach 19.02.2016 r. i 10.03.2016 r. Liczba uczestników wyniosła kolejno: 54 osoby i 43 osoby. W spotkaniach uczestniczyli mieszkańcy miasta oraz przedstawiciele sektorów: publicznego, biznesowego i obywatelskiego, w tym: Powiatowa Komenda Policji, Urząd Miejski, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Spółdzielnie Mieszkaniowe, Straż Miejska, organizacje pozarządowe, członkowie Rad Dzielnic, przedsiębiorcy i wiele innych.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz wyników konsultacji społecznych przyjęto wytyczne strategiczne rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry:

⁹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, 2015, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, s. 5.

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022
wypracowano kryteria delimitacji obszarów problemowych

zidentyfikowano 4 podobszary problemowe w Gminie Tarnowskie Góry

ustalono wizję wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego

wypracowane kierunki działań rewitalizacyjnych

opracowano cele działań rewitalizacyjnych

ustalono kluczowych Interesariuszy Programu

Wypracowano listę projektów rewitalizacyjnych oraz wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Łącznie mieszkańcy oraz interesariusze złożyli łącznie około 100 projektów rewitalizacyjnych.

Opracowano mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji w Gminie Tarnowskie Góry. Przeprowadzono analizę dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie lokalnym, powiatowym, regionalnym i subregionalnym w celu określenia komplementarności z założeniami strategicznymi Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022.

Opracowanie ramowego harmonogramu Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022.

Przygotowanie planu finansowego Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022.

Opracowanie systemu realizacji (wdrażania) Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022.

Przygotowanie systemu monitoringu i oceny Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022.

6. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja

Tarnowskie Góry miastem, które **rozwija się spójnie w ujęciu społeczno-gospodarczym oraz terytorialnym**. Miasto, w którym dobrze się mieszka, rozpoznawalne wśród inwestorów oraz turystów z **atrakcyjnymi i przyjaznymi miejscami spędzania czasu wolnego oraz dostępnymi przestrzeniami publicznymi i miejscami równych szans zarówno dla młodych mieszkańców, jak i dla seniorów**.

7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Nadrzędny cel rewitalizacji

Realizację Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 zaplanowano w formie pięciu dziedzin strategicznych. Dziedziny te odpowiadają na zidentyfikowane w ramach diagnozy problemy i potrzeby rewitalizacyjne, realizując cel nadrzędny Programu, jakim jest:

odnowa i ożywienie poprzez wyprowadzenie z kryzysu obecnie problemowych obszarów w gminie Tarnowskie Góry przy zaangażowaniu różnych grup interesariuszy Programu.

Realizacja celu nadrzędnego Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 ma prowadzić do **zrównoważenia szans rozwojowych** obecnie zdegradowanych obszarów w gminie Tarnowskie Góry oraz **wyprowadzenia tych obszarów ze stanu kryzysowego** poprzez **kreowanie i wdrażanie kluczowych projektów rewitalizacyjnych** na obszarach problemowych przy **pełnym zaangażowaniu interesariuszy Programu.**

Interesariusze to osoby, instytucje lub ich grupy, które są w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 oraz podmioty, które mogą uczestniczyć w realizacji Programu i wpływać, pozytywnie lub negatywnie, na jego rezultaty. Interesariuszami Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 mogą być zatem lokalne społeczności i poszczególne osoby oraz ich formalni i nieformalni przedstawiciele, władze samorządowe i krajowe, politycy, przywódcy religijni, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, grupy specjalnych interesów, społeczności akademickie oraz przedstawiciele biznesu¹⁰.

Każdej dziedzinie strategicznej przyporządkowano cel strategiczny, a w ramach każdego celu strategicznego opracowano cele operacyjne, którym przypisano działania rewitalizacyjne.

Zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy problemy mają podobny charakter dla wszystkich podobszarów rewitalizacji, dlatego cele strategiczne i poszczególne kierunki działania zostały tak sformułowane by dotyczyły całego obszaru rewitalizacji i odnosiły się do wszystkich podobszarów.

Rekomendowane kierunki działań

Dziedziny strategiczne nakreślają kierunki działań rewitalizacyjnych w Gminie Tarnowskie Góry na lata 2016-2022.

Trzy pierwsze dziedziny strategiczne mają charakter obszarowy – dotyczą trzech sfer rewitalizacji i są odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne w Gminie Tarnowskie Góry w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz gospodarczej.

1. Linia Strategiczna – SPOŁECZEŃSTWO

¹⁰ International Finance Corporation (2007). Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets, World Bank Group.

Cel strategiczny: **Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu**

2. Linia Strategiczna – PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA

Cel strategiczny: **Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów**

3. Linia Strategiczna – GOSPODARKA

Cel strategiczny: **Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej**

Dwie kolejne dziedziny strategiczne mają charakter horyzontalny – stanowią podstawę dla skutecznej realizacji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 poprzez poprawę współpracy podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji w Gminie oraz poprawę wizerunku obszarów problemowych.

4. Linia Strategiczna – WSPÓŁPRACA

Cel strategiczny: **Usprawnienie współpracy i przepływu informacji**

5. Linia Strategiczna – WIZERUNEK

Cel strategiczny: **Poprawa wizerunku Gminy**

Tabela 66. Uzasadnienie celów i kierunków

Zidentyfikowane przewagi i słabości → uzasadnienie dla interwencji	Rekomendowany kierunek zmian	Dziedzina strategiczna
Raczej pozytywna ocena Tarnowskich Gór jako miejsca zamieszkania	Działania zwiększające tożsamość lokalną	SPOŁECZEŃSTWO
Wzrastający udział najmłodszych mieszkańców	Pobudzenie aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców	
Aktywny sektor organizacji pozarządowych	Pobudzenie aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców	
Szeroka oferta edukacyjna na różnych szczeblach kształcenia oraz stosunkowo wysoki poziom edukacji, dobra ocena oferty edukacyjnej przez mieszkańców	Zwiększenie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży	
Poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz raczej pozytywna ocena poziomu bezpieczeństwa w mieście	Ułatwienie mieszkańcom dostępu do przestrzeni publicznych	
Raczej pozytywna ocena oferty opieki nad dziećmi przez mieszkańców		
Poprawa estetyki przestrzeni publicznych (np. remonty placów)		
Wzrost liczby rodzin poniżej kryterium dochodowego i korzystających z pomocy, rosnąca liczba mieszkańców otrzymujących zasiłki stałe		
Koncentracja problemów społecznych na obszarach problemowych		
Krytyczna ocena dostosowania przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostępności miejsc, w których seniorzy mogą spędzać czas wolny poza domem przez mieszkańców.		
Poprawa estetyki przestrzeni publicznych (np. remonty placów)	Podniesienie jakości przestrzeni publicznych	PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA
Raczej pozytywna ocena stanu środowiska naturalnego i ekologii w mieście przez mieszkańców	Poprawa jakości środowiska naturalnego	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

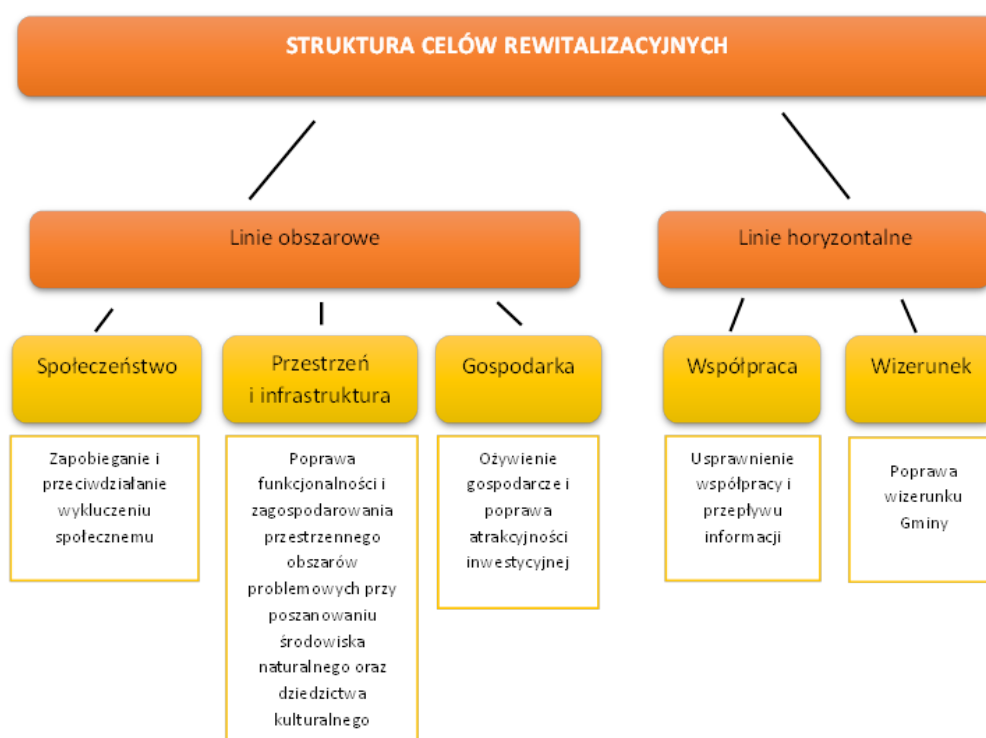
Poprawa stanu środowiska naturalnego	Poprawa stanu infrastruktury technicznej	
Poprawa stanu infrastruktury komunalnej oraz stopnia jej wykorzystania przez mieszkańców	Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej	
Znaczny udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych oraz terenów zieleni w powierzchni miasta tworzących ofertę rekreacyjną miasta	Dostosowanie oferty Gminy do potrzeb określonych grup mieszkańców	
Rozbudowa systemu tras rowerowych przez miasto		
Koncentracja problemów środowiskowych na obszarze problemowym		
Niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz terenów zieleni		
Raczej negatywna ocena stanu ścieżek rowerowych, niska ocena stanu dróg i chodników przez mieszkańców		
Krytyczna ocena dostosowania przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostępności miejsc, w których seniorzy mogą spędzać czas wolny poza domem przez mieszkańców		
Utrwalony profil gospodarczy miasta	Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów problemowych	GOSPODARKA
Obecność dużych przedsiębiorstw o stabilnej sytuacji rynkowej	Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców	
Wyraźny wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie miasta	Rozwój i promocja przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych	
Wyraźny wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw		
Korzystne położenie na szlakach komunikacyjnych oraz dobra dostępność komunikacyjna		
Rozbudowująca się baza noclegowa z dostępnym zapleczem konferencyjnymi i sportowo-rekreacyjnym, poprawa dostępności bazy noclegowej dla niepełnosprawnych turystów		
Obiekty zabytkowe związane z dziedzictwem przemysłowym i kulturowym udostępniane odwiedzającym, wokół których można rozbudowywać ofertę turystyczną gminy		
Atrakcje i produkty turystyczne zbudowane wokół dziedzictwa przemysłowego		
Wolne tereny pod potencjalne inwestycje w różnych częściach miasta		
Niedobór przygotowanych terenów pod inwestycje w mieście		
Niedostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do zapotrzebowania potencjalnych pracodawców		
Wysoki wskaźnik bezrobocia długotrwałego, bezrobocie postrzegane jako jeden z kluczowych problemów w gminie		
Wysoki udział wśród bezrobotnych ludzi młodych nieposiadających stażu pracy lub ze stażem pracy krótszym niż rok		
Niski stopień aktywności zawodowej		
Funkcjonowanie Zespołu ds. rewitalizacji gminy Tarnowskie Góry	Wsparcie dla współpracy interesariuszy Programu	WSPÓŁPRACA
Wdrażanie zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry na lata 2009-2015	Usystematyzowanie współpracy w zakresie działań rewitalizacyjnych na poziomie instytucjonalnym	
Aktywny sektor organizacji pozarządowych, które mogą włączyć się w realizację	Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w funkcjonowanie Gminy, w tym w proces	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022	rewitalizacji	
Nie zrealizowanie wszystkich projektów rewitalizacyjnych wpisanych do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry na lata 2009-2015 → potrzeba dalszych działań rewitalizacyjnych		
Brak spójnego systemu pozyskiwania danych do systemu monitorowania		
Unikatowa i utrwalona tożsamość miasta → wyróżniki marki gminy	Zmiana wizerunku obszarów problemowych poprzez wprowadzenie nowych funkcji	WIZERUNEK
Obiekty zabytkowe związane z dziedzictwem przemysłowym i kulturowym udostępniane odwiedzającym → wyróżniki marki gminy	Poprawa wizerunku Gminy oraz obszarów problemowych poprzez realizację działań rewitalizacyjnych	
Atrakcje i produkty turystyczne zbudowane wokół dziedzictwa przemysłowego → wyróżniki marki gminy	Informowanie i promowanie realizowanych działań rewitalizacyjnych	
Raczej pozytywna ocena Tarnowskich Gór jako miejsca zamieszkania	Poprawa zadowolenia mieszkańców z zamieszkiwanej okolicy	
Koncentracja problemów społecznych na obszarach problemowych, co przekłada się na negatywny wizerunek		
Zły stan techniczny części zabytków		

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 25. Linie i cele rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Tabela 67. Struktura celów rewitalizacyjnych (dziedziny strategiczne i cele strategiczne oraz cele operacyjne)

	Linie horyzontalne			Linie obszarowe	
Linia strategiczna	Społeczeństwo	Przestrzeń i infrastruktura	Gospodarka	Współpraca	Wizerunek
Cel strategiczny	1. Zapobieganie i przeciwdziałanie	2. Poprawa funkcjonalności	3. Ożywienie gospodarcze	4. Usprawnienie współpracy	5. Poprawa wizerunku Gminy

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

	wykluczeniu społecznemu	i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego	i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	i przepływu informacji	
Cele operacyjne	1.1. Pobudzenie aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców poprzez promocję inicjatyw lokalnych oraz oferty kulturalnej	2.1. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców	3.1. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej pod kątem kluczowych branż	4.1. Wsparcie dla współpracy interesariuszy Programu	5.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem
	1.2. Pobudzenie aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców m.in. poprzez budowę infrastruktury sportowej	2.2. Poprawa jakości środowiska naturalnego	3.2. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców	4.2. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w proces rewitalizacji gminy	5.2. Zmiana wizerunku gminy w sferze turystyki i rekreacji
	1.3. Zwiększenie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych i edukacyjnych rodziców oraz nauczycieli	2.3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców	3.3. Rozwój oferty turystycznej i kulturalnej		5.3. Poprawa rozpoznawalności wizerunku gminy poprzez promocję kluczowych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych
	1.4. Ułatwienie dostępu do przestrzeni publicznych seniorom, osobom niepełnosprawnym, rodzinom z małymi dziećmi	2.4. Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej			
		2.5. Podniesienie standardu lokali i mieszkań			
		2.6. Poprawa bezpieczeństwa			

Źródło: opracowanie własne

Opis dziedzin strategicznych i celów rewitalizacyjnych

Dziedzina strategiczna 1: Społeczeństwo

Cel strategiczny: Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Argumentacja: Działania rewitalizacyjne powinny przyczyniać się do poprawy jakości życia mieszkańców. Tarnowskie Góry oceniane są przez mieszkańców jako dobre miejsca do mieszkania. Mieszkańcy dobrze oceniają poziom bezpieczeństwa w gminie oraz ofertę skierowaną do

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 najmłodszych Tarnogórzan. Realizacja działań o charakterze społecznym ma szansę powodzenia dzięki dużej aktywności i zaangażowaniu lokalnych organizacji pozarządowych.

Na etapie diagnostycznym zidentyfikowano również poważne słabości Tarnowskich Gór: wzrost liczby rodzin poniżej kryterium dochodowego i korzystających z pomocy, rosnąca liczba mieszkańców otrzymujących zasiłki stałe, koncentrację problemów społecznych na obszarach problemowych oraz krytyczną ocenę dostosowania przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostępności.

Rekomenduje się zatem prowadzenie działań skierowanych do określonych grup społecznych, przede wszystkim dzieci i seniorów. Planuje się również działania mające na celu wzrost poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców oraz pobudzanie ich aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej. Ważnym celem projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinno być niwelowanie barier w dostępie do przestrzeni publicznej dla dzieci, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 1.1. Pobudzenie aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców poprzez promocję inicjatyw lokalnych oraz oferty kulturalnej

Realizacja działań rewitalizacyjnych powinna prowadzić zwiększenia tożsamości mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem. W przypadku obszarów problemowych wpływ na to mieć będzie zmiana wizerunku tych obszarów jak i poprawa oferty kierowanej do mieszkańców. Należy jednak podkreślić, że wsparcia wymagają działania aktywizujące mieszkańców i zwiększające ich związek emocjonalny z zamieszkiwanym obszarem. Druga grupa działań powinna koncentrować wokół aktywizacji kulturalnej mieszkańców.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 1.1.1. Organizowanie przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalne

Działanie 1.1.2. Promocja inicjatyw lokalnych związanych z poszukiwaniem wyróżników obszarów (np. konkursy, gry miejskie)

Działanie 1.1.3. Promocja oferty kulturalnej gminy wśród mieszkańców

Działanie 1.1.4. Włączanie mieszkańców we współtworzenie oferty kulturalnej (np. udział w spektaklach, warsztatach, kursach)

Cel operacyjny 1.2. Pobudzenie aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców m.in. poprzez budowę infrastruktury sportowej

Celem działań rewitalizacyjnych powinna być aktywizacja fizyczna mieszkańców. Należy podkreślić, że gmina Tarnowskie Góry obecnie posiada atrakcyjną, ale nie w pełni wykorzystaną bazę sportowo-rekreacyjną. Celem działań rewitalizacyjnych powinno być z jednej strony zachęcanie mieszkańców do korzystania z oferty sportowej i rekreacyjnej gminy, jak i promocja nowych wydarzeń lub przestrzeni sportowych lub rekreacyjnych.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 1.2.1. Promocja oferty sportowo-rekreacyjnej gminy wśród mieszkańców

Działanie 1.2.2. Aktywizacja fizyczna mieszkańców (np. zachęcanie do aktywnego udziału w wydarzeniach sportowych)

Działanie 1.2.3. Włączenie mieszkańców we współtworzenie oferty sportowo-rekreacyjnej (np. udział zawodach)

Cel operacyjny 1.3. Zwiększenie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych i edukacyjnych rodziców oraz nauczycieli

Celem działań rewitalizacyjnych powinno być również zwiększenie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży. Badania wykazały, że potrzeba taka istnieje przede wszystkim na obszarach problemowych. Działania powinny koncentrować się nie tylko wokół wsparcia kierowanego do dzieci i młodzieży ale również rozwoju kompetencji opiekunów, tj. rodziców i nauczycieli. Działania ukierunkowane na dzieci i młodzież zakładają prowadzenie na obszarach problemowych działań edukacyjnych, profilaktycznych, opiekuńczo-wychowawczych i terapeutycznych. Rodzice i nauczyciele powinni zostać objęci działaniami promocyjno-informacyjnymi (m.in. dostęp do informacji o systemie wsparcia rodziny w gminie, ofercie edukacyjnej) oraz mieć możliwość uczestniczenia w warsztatach i szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 1.3.1. Wsparcie dzieci i młodzieży poprzez objęcie ich systemem działań edukacyjnych, profilaktycznych, opiekuńczo-wychowawczych i terapeutycznych

Działanie 1.3.2. Aktywizacja rodziców poprzez udział w szkoleniach i warsztatach zwiększających kompetencji społecznych i edukacyjnych

Działanie 1.3.3. Aktywizacja nauczycieli poprzez udział w szkoleniach i warsztatach zwiększających kompetencje społeczne i edukacyjne

Działanie 1.3.4. Promocja oferty edukacyjnej i systemu wsparcia rodziny w gminie

Cel operacyjny 1.4. Ułatwienie dostępu do przestrzeni publicznych seniorom, osobom niepełnosprawnym, rodzinom z małymi dziećmi

Badania diagnostyczne wykazały poprawiający się stan estetyki przestrzeni publicznych (np. remonty placów). Mieszkańcy Tarnowskich Gór wskazują jednocześnie na niewystarczający stopień dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostępności miejsc, w których seniorzy mogą spędzać czas wolny poza domem. Celem działań rewitalizacyjnych powinna być likwidacja lokalnych barier architektonicznych na obszarach problemowych oraz wpieranie inicjatyw mających na celu udostępnienie wszystkim grupom mieszkańców przestrzeni publicznych.

Ważnym aspektem jest również podjęcie działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych poprzez tworzenie dla nich miejsc, takich jak centrum usług opiekuńczych zapewniające zajęcia terapeutyczne, rekreacyjne i kulturalne, umożliwiające zachowanie aktywności i integrację społeczną osób starszych. Druga grupa działań powinna koncentrować się na informowaniu o tego typu działaniach oraz promocji projektów/przedsięwzięć

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022
rewitalizacyjnych prowadzących do ułatwienia dostępu do przestrzeni publicznych seniorom, osobom niepełnosprawnym, rodzinom z małymi dziećmi.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 1.4.1. Dostosowanie przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej do potrzeb seniorów, osób niepełnosprawnych, rodzin z małymi dziećmi

Działanie 1.4.2. Wspieranie inicjatyw mających na celu udostępnienie wszystkim grupom mieszkańców do przestrzeni publicznych

Działanie 1.4.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez zapewnienie usług opiekuńczych, zajęć terapeutycznych, rekreacyjnych i kulturalnych osobom starszym

Działanie 1.4.4. Informacja i promocja projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych prowadzących do ułatwienia dostępu do przestrzeni publicznych seniorom, osobom niepełnosprawnym, rodzinom z małymi dziećmi

Dziedzina strategiczna 2: Przestrzeń i infrastruktura

Cel strategiczny: Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego

Argumentacja: Badania wykazały, że gmina Tarnowskie Góry inwestuje w poprawę funkcjonalności zagospodarowania przestrzennego, prowadzone są działania na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego. Poprawie ulega estetyka przestrzeni publicznych oraz stan środowiska naturalnego (zwłaszcza teren po dawnym składowisku odpadów, likwidowane są dzikie wysypiska śmieci), rozbudowywana jest infrastruktura komunalna. Warto podkreślić, że mieszkańcy raczej pozytywnie oceniają stan środowiska naturalnego i ekologii w gminie. Tarnowskie Góry dysponują znaczną powierzchnią gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych oraz terenów zieleni tworzących ofertę rekreacyjną miasta oraz pozwalającą do jej dalszej rozbudowy. Wyraźnym problemem wskazywanym przez mieszkańców jest natomiast stan infrastruktury komunikacyjnej, w tym ścieżek rowerowych, dróg i chodników. Mieszkańcy również krytycznie oceniają stopień dostosowania przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostępności miejsc, w których seniorzy mogą spędzać czas wolny poza domem przez mieszkańców. Działania z jednej strony powinny koncentrować się wokół poprawy stanu elementów oferty Tarnowskich Gór krytycznie ocenianych przez mieszkańców gminy. Z drugiej natomiast powinny dotyczyć podniesienia jakości lokali i mieszkań oraz stanu bezpieczeństwa na terenie gminy.

Cel operacyjny 2.1. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców

Realizacja działań rewitalizacyjnych powinna prowadzić do podniesienia jakości przestrzeni publicznych gminy oraz dostosowania ich funkcji do potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Wiąże się to z modernizacją miejsc pełniących obecnie funkcje przestrzeni publicznych, modyfikacją funkcji części

z tych przestrzeni bądź oddawaniem mieszkańcom kolejnych atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 2.1.1. Porządkowanie i podnoszenie atrakcyjności przestrzeni publicznych

Działanie 2.1.2. Nadawanie nowych funkcji przestrzeniom publicznym

Działanie 2.1.3. Kreowanie nowych atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych

Cel operacyjny 2.2. Poprawa jakości środowiska naturalnego

Realizacja działań rewitalizacyjnych powinna prowadzić do poprawy jakości środowiska naturalnego w gminie Tarnowskie Góry. Wiąże się to z prowadzeniem działań na obszarach, na których zidentyfikowano problemy o charakterze środowiskowym, bądź które są zagrożone takimi problemami. Uwagi wymagają również projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne prowadzone na obszarach cennych przyrodniczo.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 2.2.1. Porządkowanie i wprowadzanie nowych funkcji na obszarach o walorach przyrodniczych (przy poszanowaniu środowiska naturalnego)

Działanie 2.2.2. Poprawa jakości środowiska naturalnego na obszarach problemowych

Działanie 2.2.3. Ograniczanie niskiej emisji, termomodernizacje, efektywność energetyczna w budynkach publicznych i mieszkalnych

Cel operacyjny 2.3. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Realizacja działań rewitalizacyjnych powinna prowadzić do poprawy różnych elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej w gminie Tarnowskie Góry. Mieszkańcy bowiem negatywnie oceniają zwłaszcza brak dróg rowerowych, niska ocena stanu dróg i chodników przez mieszkańców oraz niedobór miejsc parkingowych. Wzrasta natomiast stopień wykorzystania przez mieszkańców infrastruktury komunalnej. Realizacja celu wiąże się z prowadzeniem działań związanych przede wszystkim z rozbudową istniejącego systemu infrastruktury komunikacyjnej jak również zachęcanie mieszkańców do wykorzystania dotychczasowego systemu infrastruktury technicznej. Część projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych związanych z przebudową przestrzeni publicznych czy modernizacją budynków będzie również wiązała się z poprawą stanu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 2.3.1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej

Działanie 2.3.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej

Działanie 2.3.3. Zwiększanie stopnia wykorzystania infrastruktury technicznej i komunalnej w gminie

Cel operacyjny 2.4. Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej

Na etapie diagnostycznym wykazano, że gmina Tarnowskie Góry dysponuje wolnymi terenami, na których można rozwijać ofertę sportową i rekreacyjną. Ponadto mieszkańcy wskazują na potrzebę stworzenia kolejnych przestrzeni pozwalających na uprawianie sportu i rekreacji. Często wskazywano na potrzebę rozbudowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boisk do gry, plenerowych siłowni, przestrzeni nadwodnych). Realizacja celu wiąże się z prowadzeniem działań związanych przede wszystkim z rozbudową istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej lub przebudowy pozwalającej korzystać z niej różnym grupom mieszkańców (dzieciom, niepełnosprawnym, seniorom). Rekomendowane są również działania mające na celu oznakowanie obiektów sportowo-rekreacyjnych, z systemu korzystać mogliby mieszkańcy jak i zwiększyłyby to atrakcyjność turystyczną gminy.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 2.4.1. Modernizacja obecnych bądź budowa nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych

Działanie 2.4.2. Wprowadzenie spójnego systemu oznakowania obiektów sportowo-rekreacyjnych

Cel operacyjny 2.5. Podniesienie standardu lokali i mieszkań

Na etapie diagnostycznym wykazano, że w gminie Tarnowskie Góry występują zaniedbane budynki, w tym wpisane do rejestrów zabytków. Na wybranych obszarach problemowych można zauważyć koncentrację pustostanów. Mieszkańcy zwracali również uwagę na dalszą potrzebę prowadzenia prac remontowych i modernizacyjnych. Realizacja celu wiąże się z prowadzeniem działań związanych przede wszystkim z remontem i modernizacją budynków mieszkalnych i mieszkalno-użytkowych będących w zasobie gminnym. Prace te powinny obejmować w wielu przypadkach remont dachów, stropów, wymianę/remont stolarki okiennej i drzwiowej, remont balkonów, klatek schodowych, wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnych i gazowych oraz doposażenie lokali mieszkalnych w węzły sanitarne oraz zmianę zagospodarowania wokół budynków. Rekomenduje się również rozwój społecznego budownictwa mieszkaniowego.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 2.5.1. Podnoszenie standardu lokali i mieszkań

Działanie 2.5.2. Remont i modernizacja pustostanów

Działanie 2.5.3. Rozwój budownictwa społecznego

Cel operacyjny 2.6. Poprawa bezpieczeństwa

W gminie Tarnowskie Góry następuje systematyczna poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz raczej pozytywna ocena poziomu bezpieczeństwa w mieście. Nadal występują jednak obszary koncentracji zjawisk patologicznych. Realizacja celu wiąże się z prowadzeniem działań mających na celu poprawę bezpieczeństwa w reprezentacyjnych obszarach miasta oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w przestrzeniach publicznych jak i przestrzeniach

osiedlowych. Rekomenduje się rozbudowę systemu monitoringu miejskiego (przede wszystkich w ramach przebudowy przestrzeni publicznych prowadzonych w ramach projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych) oraz oświetlenie miejsc uznanych za niebezpieczne.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 2.6.1. Rozbudowa systemu monitoringu miejskiego

Działanie 2.6.2. Oświetlenie miejsc postrzeganych za niebezpieczne

Dziedzina strategiczna 3: Gospodarka

Cel strategiczny: Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej

Argumentacja: Jednym z celów działań rewitalizacyjnych powinno być ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej obszarów problemowych. Prowadzenie działań z zakresu rozwoju gospodarczego musi uwzględniać specyfikę obszarów oraz ich sytuację społeczno-gospodarczą. Sytuacja gospodarcza gminy Tarnowskie Góry jest raczej korzystna. Gmina posiada utrwalony profil gospodarczy, na jej obszarze działają duże przedsiębiorstwa o stabilnej sytuacji rynkowej, wzrasta liczba podmiotów gospodarczych działających na jej terenie (w tym liczba mikroprzedsiębiorstw). Na atrakcyjność inwestycyjną Tarnowskich Gmin wpływ ma również korzystne położenie na szlakach komunikacyjnych oraz dobra dostępność komunikacyjna.

Do głównych słabości Tarnowskich Gór zaliczyć można natomiast niedobór przygotowanych terenów pod inwestycje. Dla wielu inwestorów barierą mogą być niskie kwalifikacje osób bezrobotnych, małe doświadczenie osób wchodzących na rynek pracy.

Na etapie diagnostycznym wskazano na potrzebę rozwoju oferty turystycznej w gminie. Rozbudowuje się baza noclegowa, oferowane są produkty turystyczne. Nadal jednak istnieje niewiele podmiotów związanych z branżą turystyczną, występuje duży potencjał do rozbudowy oferty turystycznej. Działania powinny koncentrować się wokół podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej obszarów problemowych z uwzględnieniem ich specyfiki, aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz rozwoju i promocji oferty turystycznej.

Cel operacyjny 3.1. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej pod kątem kluczowych branż

Realizacja działań rewitalizacyjnych powinna prowadzić do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej obszarów problemowych. Działania powinny wiązać się z inicjowaniem działalności gospodarczych w określonych branżach, co wynikać ma ze specyfiki obszarów problemowych. Kluczowym etapem realizacji celu będzie identyfikacja najważniejszych branż dla obszarów problemowych. Działania powinny koncentrować się wokół udostępniania terenów pod inwestycje oraz promocji tych obszarów.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 3.1.1. Zwiększanie atrakcyjności terenów inwestycyjnych

Działanie 3.1.2. Stworzenie oferty promującej wybrane tereny inwestycyjne

Działanie 3.1.3. Polityka lokalowa/cenowa – m.in. możliwość wprowadzenia „wakacji czynszowych” w sytuacji gdy najemca przeprowadzi gruntowny remont lokalu, możliwość podnajęcia lokalu, preferencyjne stawki czynszu dla przedsiębiorców z kluczowych branż

Cel operacyjny 3.2. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców

Wśród zidentyfikowanych słabości Tarnowskich Gór jest niedostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do zapotrzebowania potencjalnych pracodawców, wysoki wskaźnik bezrobocia długotrwałego, wysoki udział wśród bezrobotnych ludzi młodych nieposiadających stażu pracy lub ze stażem pracy krótszym niż rok oraz niski stopień aktywności zawodowej. Działania rewitalizacyjne powinny zatem prowadzić do wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców. Realizacja tego celu odbywać się będzie poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców oraz działań mających na celu wzmocnienie lokalnego rynku pracy.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 3.2.1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców

Działanie 3.2.2. Wzmacnianie lokalnego rynku pracy

Cel operacyjny 3.3. Rozwój oferty turystycznej i kulturalnej

Efektom działań rewitalizacyjnych powinien być rozwój i promocja przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych. Podkreślano, że gmina Tarnowskie Góry posiada zasoby, walory i produkty zarówno turystyczne, jak i kulturalne jednak potencjał ten nie jest w pełni wykorzystany. Atrakcyjność turystyczna gminy może wzrosnąć dzięki rozwojowi i promocji wybranych przedsięwzięć turystycznych lub kulturalnych. Branże te zostały uznane jako priorytetowe do dalszego rozwoju w trakcie konsultacji społecznych.

Celem działań powinno być pozyskanie nowych inwestorów z branż turystycznych i kulturalnej, promocja wybranych inicjatyw turystycznych i kulturalnych, tworzenie i promocja produktów w oparciu o zasoby kulturalne i turystyczne, w tym budowa szlaków tematycznych i ich oznakowanie.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 3.3.1. Wsparcie rozwoju lub tworzenia nowych firm działających w branży turystycznej i kulturalnej

Działanie 3.3.2. Promocja wybranych przedsięwzięć turystycznych i kulturalnych

Działanie 3.3.3. Budowa nowych produktów turystycznych w oparciu o zasoby kulturalne i turystyczne

Dziedzina strategiczna 4: Współpraca

Cel strategiczny: Usprawnienie współpracy i przepływu informacji

Argumentacja: Brak współpracy i koordynacji działań między różnymi podmiotami zaangażowanymi w działania rewitalizacyjne może być istotną przeszkodą dla realizacji programu rewitalizacji. Autem gminy jest wdrażanie części zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry na

lata 2009-2015, niektóre z założeń nie zostały jednak zrealizowane co można uznać za zagrożenie dla realizacji Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022. Na etapie projektowania i wdrażania Programu należy wykorzystać potencjał lokalnego sektora organizacji pozarządowych, które aktywnie włączają się w szereg inicjatyw realizowanych na terenie gminy.

Należy zwrócić uwagę na potrzebę opracowania spójnego systemu pozyskiwania danych do systemu monitorowania Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022. Należy pozyskiwać dane pozwalające na określenie stopnia realizacji i efektywności poszczególnych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich oddziaływania, co wymaga współpracy i zaangażowania wielu podmiotów.

W gminie realizowanych jest wiele działań wpisujących się w idee rewitalizacji, są to zarówno projekty o charakterze przestrzenno-funkcyjnym, społecznym, jak i gospodarczym. Obecnie nie są one w sposób wystarczający promowane wśród mieszkańców, jak i innych grup docelowych (NGO's, przedsiębiorców, lokalnych liderów, turystów, administracji publicznej). Tarnowskie Góry dysponują dużym potencjałem pozwalającym na skuteczną realizację Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022, jednak uporządkowanie kwestii współpracy między Interesariuszami Programu jest warunkiem koniecznym do osiągnięcia planowanych efektów działań rewitalizacyjnych. Pierwsza grupa działań powinna się koncentrować wokół wypracowania modelu współpracy pomiędzy wszystkimi Interesariuszami Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 jak i przyjęcie systemu wsparcia dla tych podmiotów. Niezwykle istotna jest również działalność promocyjno-informacyjna związana z realizacją Programu.

Cel operacyjny 4.1. Wsparcie dla współpracy interesariuszy Programu

Wsparcie dla współpracy Interesariuszy Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 zakłada przede wszystkim stworzenie bazy danych podmiotów procesu rewitalizacji w gminie. W bazie powinny znaleźć się przede wszystkim następujące grupy Interesariuszy:

- Burmistrz Miasta oraz przedstawiciele wydziałów Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych gminy, specjalizujący się w zagadnieniach społecznych, przestrzennych, gospodarczych oraz strategii rozwoju gminy,
- Organizacje pozarządowe,
- Przedstawiciele społeczności lokalnych,
- Przedstawiciele biznesu,
- Inne podmioty, włączone w proces rewitalizacji gminy.

Kluczowym działaniem będzie opracowanie systemu wymiany informacji między wszystkimi interesariuszami Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022, zarówno na etapie wdrażania Programu, jak i monitoringu. Niezwykle ważne jest wspólne

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022
wypracowanie systemu wsparcia dla Interesariuszy Programu, zwłaszcza na etapie realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz udzielanie takiego wsparcia.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 4.1.1. Zidentyfikowanie interesariuszy, stworzenie bazy i nawiązanie współpracy z wszystkimi Interesariuszami Programu

Działanie 4.1.2. Wypracowanie i wdrożenie narzędzi komunikacji między Interesariuszami Programu

Działanie 4.1.3. Wsparcie dla interesariuszy Programu, zwłaszcza przy realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych (przede wszystkim doradztwo przy opracowaniu dokumentacji i wniosków o dofinansowanie oraz wsparcie informacyjno-promocyjne)

Cel operacyjny 4.2. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w proces rewitalizacji gminy

Gmina Tarnowskie Góry wyróżnia się aktywnym sektorem organizacji pozarządowych, które mogą włączyć się w realizację Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022. Celem Programu powinno być właśnie aktywne włączanie mieszkańców oraz organizacji pozarządowych w jego realizację. Pierwszym krokiem było zaangażowanie tych Interesariuszy na etapie projektowania Programu, w tym:

- badanie ankietowe wśród mieszkańców na temat jakości życia w gminie oraz identyfikacja kluczowych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych,
- konsultacje społeczne podsumowujące diagnozę sytuacji w gminie,
- wybór obszarów problemowych, otwarty nabór projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zadaniem władz lokalnych powinno być dalsze angażowanie mieszkańców w realizację Programu, zarówno na etapie wdrażania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i monitorowania Programu. Mieszkańcy jako kluczowy beneficjent Programu powinni być również stale informowani o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych w gminie. Wsparciem powinny być obejmowane wspólnoty lokalne, które działają na rzecz własnego miejsca zamieszkania.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 4.2.1. Angażowanie mieszkańców w realizację Programu (zwłaszcza działań dotyczących sfery społecznej)

Działanie 4.2.2. Wspieranie inicjatyw mieszkańców oraz stworzenie i utrzymanie miejsc aktywności lokalnej na obszarach problemowych.

Dziedzina strategiczna 5: Wizerunek

Cel strategiczny: Poprawa wizerunku gminy

Argumentacja: Gmina Tarnowskie Góry wyróżnia się licznymi zasobami i produktami terytorialnymi, które stanowią podstawę do kształtowania silnego i pozytywnego wizerunku. Są to między innymi

obiekty zabytkowe związane z dziedzictwem przemysłowym i kulturowym, atrakcje i produkty turystyczne, obszary atrakcyjne przyrodnicze. Ponadto gmina posiada już unikatową i utrwaloną tożsamość. Atrybuty te powinny być wykorzystywane w promocji zewnętrznej Tarnowskich Gór, kierowanej do potencjalnych mieszkańców, użytkowników, turystów. Inwestorów zainteresować może utrwalony profil gospodarczy gminy, jak i dostępność terenów inwestycyjnych. Promocja wewnętrzna, kierowana do aktualnych mieszkańców powinna bazować na różnorodnych zidentyfikowanych elementach oferty gminy, jak i na raczej pozytywnej ocenie Tarnowskich Gór jako miejsca zamieszkania. Warto jednak podkreślić, że Tarnowskie Góry w przekazie wizerunkowym powinny eksponować także element zmian jakim są działania rewitalizacyjne. Rekomenduje się zmianę wizerunku obszarów problemowych poprzez wprowadzenie nowych funkcji oraz realizację projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Nie należy zatem koncentrować się na budowie wyłącznie silnej marki gminy Tarnowskie Góry, ale dbać o poprawę postrzegania zidentyfikowanych obszarów problemowych. Realizacja tych działań wymaga współpracy pomiędzy interesariuszami Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 a podmiotami odpowiedzialnymi za promocję gminy. W proces ten powinni być włączani mieszkańcy Tarnowskich Gór, są oni zarówno grupą docelową działań wizerunkowych, ale też kontynuują w dalszej perspektywie praktyki, których są uczestnikami.

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Działania te powinny być ukierunkowane również na podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem problemowym. Zadaniem władz lokalnych powinno być zatem aktywizowanie mieszkańców oraz wspieranie lokalnych inicjatyw wpisujących się w działania o charakterze rewitalizacyjnym.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 5.1.1. Informowanie o realizacji Programu poprzez promocję kluczowych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych wpływających na zadowolenia mieszkańców z zamieszkiwanej okolicy

Działanie 5.1.2. Promocja projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymagających aktywnego zaangażowania się mieszkańców oraz wspieranie inicjatyw podejmowanych przez mieszkańców (np. sponsoring)

Działanie 5.1.3. Angażowanie mieszkańców w działania promujące realizację Programu

Cel operacyjny 5.2. Zmiana wizerunku gminy w sferze turystyki i rekreacji

Na etapie diagnostycznym projektu wykazano, że Tarnowskie Góry posiadają atrakcje i produkty turystyczne zbudowane wokół dziedzictwa przemysłowego, udostępniane odwiedzającym. W trakcie konsultacji społecznych podkreślano potrzebę rozwoju funkcji rekreacyjnej i turystycznej w gminie. Przedkładać się to może korzystnie zarówno na sytuację gospodarczą gminy, aktywizację

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022
mieszkańców, zagospodarowanie terenów zaniedbanych (zwłaszcza nadrzecznych), jak i wpływać pozytywnie na rozpoznawalność Tarnowskich Gór. Działania promocyjne powinny koncentrować się wokół konkretnych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych związanych z turystyką lub rekreacją. Powinny być one prowadzone zarówno wśród mieszkańców, jak i zewnętrznych grup docelowych (potencjalni turyści, inwestorzy, użytkownicy) i obejmować różnorodny wachlarz narzędzi promocyjnych.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 5.2.1. Promocja wybranych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych wśród grup wewnętrznych (tj. mieszkańców, organizacji pozarządowych, lokalnych liderów) - m.in. strona www, portale społecznościowe, plakaty

Działanie 5.2.2. Promocja wybranych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych wśród grup zewnętrznych (tj. potencjalnych użytkowników, turystów, inwestorów z branż rekreacyjnej i turystycznej) - m.in. strona www, portale społecznościowe, promocja niekonwencjonalna

Działanie 5.2.3. Promocja wybranych projektów/przedsięwzięć wpisująca się szerzej w promocję turystyczną gminy (jako elementy portfela produktów turystycznych)

Cel operacyjny 5.3. Poprawa rozpoznawalności wizerunku gminy poprzez promocję kluczowych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Ważnym etapem będzie identyfikacja kluczowych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tzw. projektów markowych), które mogą mieć wyraźny wpływ na poprawę rozpoznawalności wizerunku gminy. Będą to działania rewitalizacyjne, które pozwolą wykreować nowe silne wyróżniki wizerunku Tarnowskich Gór jak i działania o charakterze społecznym, które angażować będą społeczność lokalną. Działania powinny koncentrować się wokół promocji markowych projektów rewitalizacyjnych, zarówno na rynku wewnętrznym jak i zewnętrznym.

Działania do realizacji w ramach celu operacyjnego:

Działanie 5.3.1. Promocja markowych projektów rewitalizacyjnych wśród grup wewnętrznych (m.in. strona www, portale społecznościowe, plakaty)

Działanie 5.3.2. Promocja markowych projektów rewitalizacyjnych wśród grup zewnętrznych (m.in. strona www, portale społecznościowe, promocja niekonwencyjna)

Działanie 5.3.3. Promocja markowych projektów rewitalizacyjnych wpisująca się szerzej w promocję gminy (nowe unikatowe atrybuty gminy)

8. Projekty rewitalizacji i ich pakietyzacja w poszczególnych podobszarach

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 zakłada realizację **54 projektów rewitalizacyjnych**. Projekty realizują działania, mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową.

Projekty rewitalizacyjne zostały podzielone na dwie grupy: podstawowe, których do realizacji przewidziano 30 oraz pozostałe, których wyróżniono 24.

Spśród podstawowych projektów rewitalizacyjnych 11 oddziaływać będzie na cały obszar rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry. Ponadto 19 podstawowych projektów rewitalizacyjnych będzie realizowana w poszczególnych **podobszarach rewitalizacyjnych**:

- na podobszarze rewitalizacyjnym Centrum – 10 projektów,
- na podobszarze rewitalizacyjnym Stare Tarnowice – 5 projektów,
- na podobszarze rewitalizacyjnym Sowice – 3 projekty,
- na podobszarze rewitalizacyjnym Strzybnica – 1 projekt.

W przypadku pozostałych projektów rewitalizacyjnych 5 oddziaływać będzie na cały obszar rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry. Ponadto 19 pozostałych projektów rewitalizacyjnych będzie realizowana w poszczególnych **podobszarach rewitalizacyjnych**:

- na podobszarze rewitalizacyjnym Centrum – 10 projektów,
- na podobszarze rewitalizacyjnym Stare Tarnowice – 4 projekty,
- na podobszarze rewitalizacyjnym Sowice – 2 projekt,
- na podobszarze rewitalizacyjnym Strzybnica – 3 projekty.

Szczegółowa charakterystyka projektów znajduje się w załączniku do Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022.

Przedstawione poniżej projekty mają charakter indykatywny przez co należy rozumieć, iż dopuszczalne są modyfikacje dotyczące zarówno zakresu realizowanych zadań, szacowanej wartości jak i terminu, a realizacja poszczególnych przedsięwzięć będzie uzależniona od bieżących możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie.

Tabela 68. Projekty rewitalizacji

Projekty podstawowe

Rodzaj projektu	Nazwa	Projektodawca
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY		
1	Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	MOPS Tarnowskie Góry
2	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	MOPS Tarnowskie Góry
3	Centrum Wspierania Rodzin	MOPS Tarnowskie Góry
4	Założenie spółdzielni socjalnej	MOPS Tarnowskie Góry
5	Powiatowe Centrum Usług Społecznych – rozwój usług społecznych dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

6	Utworzenie mieszkań usamodzielnienia	PCPR w Tarnowskich Górach
7	Wsparcie merytoryczno-finansowe osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej	Inkubator Przedsiębiorczości Sp. z o.o. / Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowskich Górach
8	Lepszy start – wsparcie młodzieży i dzieci pochodzących z rodzin zajmujących zasoby mieszkaniowe Międzygminnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego	MTBS Tarnowskie Góry
9	Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 z obszaru rewitalizowanego	Gmina Tarnowskie Góry
10	Wszyscy razem	PCPR w Tarnowskich Górach/ MOPS Tarnowskie Góry
11	Kursy ICT i języka obcego dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A CENTRUM		
12	Adaptacja budynku przy ul. Sienkiewicza 16 w Tarnowskich Górach na potrzeby utworzenia Centrum Usług Społecznych	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach
13	Rekultywacja terenów w rejonie „Srebrnej Drogi”	Gmina Tarnowskie Góry
14	Zmiana organizacji ruchu w centrum miasta oraz rozbudowa węzła przesiadkowego wraz z budową dróg rowerowych	MZUiM w Tarnowskich Górach
15	Rewaloryzacja Parku Miejskiego	Gmina Tarnowskie Góry
16	Remont kamienic w zabytkowym centrum miasta	Gmina Tarnowskie Góry
17	Termomodernizacja-likwidacja azbestu oraz regulacja systemu ogrzewania nieruchomości zlokalizowanej przy ul. Mickiewicza 11-19 w Tarnowskich Górach	MTBS Tarnowskie Góry
18	Remont kościoła Zbawiciela	Parafia Ewangelicko-Augsburska w Tarnowskich Górach
19	Remont Tarnogórskiego Centrum Kultury wraz z otoczeniem	Tarnogórskie Centrum Kultury
20	Zagospodarowanie budynku po byłych Zakładach Odzieżowych „Tarmilo”	Gmina Tarnowskie Góry
21	Rewitalizacja nieruchomości zabudowanej w 1895 roku przy ul. Bytomskiej 12 z zabytkową willą miejską i zabudowaniami gospodarczymi i wykorzystanie zrewitalizowanej nieruchomości w nowej funkcji użytkowej	Fundacja dr Leonarda Woźnica - Instytut Przedsiębiorczości, Innowacji i Komunikacji Społecznej
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE		
22	Adaptacja segmentu D w budynku GP 4 na cele Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	Gmina Tarnowskie Góry
23	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Morcinka, ul. Litewskiej i ul. Sielanka	Gmina Tarnowskie Góry
24	Przebudowa Domu Kultury Jubilat	SM Gwarek
25	Remont obiektu dziedzictwa narodowego na terenie Zamku poprzez renowację budynku oranżerii celem przywrócenia świetności obiektu oraz nadanie funkcji społeczno-kulturalnych	Fundacja Kompleks Zamkowy
26	Demontaż płyt zawierających azbest w budynkach osiedla Przyjaźń	SM Gwarek
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE		
27	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców dzielnicy Sowice	"Falochron" Stowarzyszenie Pomocy Uzależnionym i Ich Bliskim
28	Ochrona głównego zbiornika wód podziemnych „330 Gliwice”	Starostwo Powiatowe w Tarnowskich Górach
29	Remont zespołu budynków mieszkalnych w obszarze Sowice wraz z zagospodarowaniem otoczenia.	Gmina Tarnowskie Góry
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA		
30	Remont budynków w podobszarze Strzybnica (ul. Zagórska)	Gmina Tarnowskie Góry

*Srebrna Droga – droga biegnąca od Przystanku Europa przez ulice: Marszałka Józefa Piłsudskiego, Krakowską, Rynek, Gliwicką, Plac Gwarków aż do Ronda Solidarności

Projekty pozostałe

Rodzaj projektu	Nazwa	Projektodawca
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY		
1	Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie objętym rewitalizacją	Gmina Tarnowskie Góry/ Starostwo Powiatowe
2	Forum współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty i zdrowia	PCPR w Tarnowskich Górach
3	Doradztwo finansowo-prawne „Wyjście ze spirali zadłużenia”	MTBS Tarnowskie Góry
4	Spotkania na Zamku	Fundacja Komplex Zamkowy/ PCPR w Tarnowskich Górach
5	Filmowe Tarnowskie Góry	Tarnogórskie Centrum Kultury/ Gmina Tarnowskie Góry
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A CENTRUM		
6	System informacji turystycznej wzdłuż „Srebrnej Drogi”	Gmina Tarnowskie Góry
7	Modernizacja i rozbudowa istniejącego kompleksu sportowego przy ul. Wojska Polskiego	Gmina Tarnowskie Góry
8	Przebudowa placu przy Żwirki i Wigury	MZUiM w Tarnowskich Górach
9	Renowacja obiektu oraz ciągu komunikacyjnego wraz z przyległymi terenami zieleni	SM Gwarek
10	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Dolnej	Gmina Tarnowskie Góry
11	Zmiana zagospodarowania terenu w rejonie ul. Bończyka, Mickiewicza, Wojska Polskiego, Kościuszki	MTBS Tarnowskie Góry
12	Modernizacja dróg w ścisłym centrum miasta	MZUiM w Tarnowskich Górach
13	Termomodernizacja oraz zmiana systemów ogrzewania nieruchomości	MTBS Tarnowskie Góry
14	Nadanie nowej funkcji zabytkowej kamienicy Rynek 14, poprzez remont, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania jako element przywracania do życia zdegradowanego społecznie, gospodarczo i środowiskowo obszaru Śródmieścia Tarnowskich Gór	CARBONEX Sp. z o.o.
15	Przebudowa, nadbudowa, rozbudowa budynku mieszkalnego w Tarnowskich Górach przy ul. Lewka 5	MTBS Tarnowskie Góry
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE		
16	Remont budynku w obszarze Stare Tarnowice (ul. Pyskowicka)	Gmina Tarnowskie Góry
17	Remont placów zabaw wraz z zagospodarowaniem otoczenia na osiedlu Przyjaźń	SM Gwarek
18	Remont budynków mieszkalnych osiedla Przyjaźń	SM Gwarek
19	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Zamku	Fundacja Komplex Zamkowy
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE		
20	Utworzenie świetlicy środowiskowej	Elektrocarbon Spółka z o.o.
21	Modernizacja budynku na potrzeby utworzenia świetlicy środowiskowej	Elektrocarbon Spółka z o.o.
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA		
22	Rekultywacja parku w Strzybnicy	Gmina Tarnowskie Góry
23	Remont budynku mieszkaniowego, renowacja ciągu komunikacyjnego przy ul. Zagórskiej 89	SM Gwarek
24	Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców dzielnicy Strzybnica w Gminie Tarnowskie Góry	"Falochron" Stowarzyszenie Pomocy Uzależnionym i Ich Bliskim

Zintegrowane podejście do procesów rewitalizacji w Gminie Tarnowskie Góry przejawia się poprzez identyfikację, zaplanowanie i wdrożenie działań oraz projektów rewitalizacyjnych w obszarze rewitalizacji w sposób całościowy, tj. zapewniający powiązanie kwestii społecznych, infrastrukturalnych i przestrzennych, gospodarczych oraz środowiskowych we wzajemnych powiązaniach pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarach zdegradowanych oraz w ich otoczeniu.

Nr projektu	Projekty społeczne	Nr projektu	Projekty infrastrukturalne
27 podstawowy	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców dzielnicy Sowice	29 podstawowy	Remont zespołu budynków mieszkalnych w obszarze Sowice wraz z zagospodarowaniem otoczenia
1 podstawowy	Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	22 podstawowy	Adaptacja segmentu D w budynku GP 4 na cele Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów
2 podstawowy	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	20 podstawowy	Zagospodarowanie budynku po byłych Zakładach Odzieżowych „Tarmilo”
5 podstawowy	Powiatowe Centrum Usług Społecznych – rozwój usług społecznych dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	10 podstawowy	Adaptacja budynku przy ul. Sienkiewicza 16 w Tarnowskich Górach na potrzeby utworzenia Centrum Usług Społecznych
23 pozostały	Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców dzielnicy Strzybnica w Gminie Tarnowskie Góry	30 podstawowy	Remont budynków w podobszarze Strzybnica (ul. Zagórska)

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 zawiera następujące projekty powiązane, zaplanowane do realizacji ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Regionalnego Funduszy Rozwoju Regionalnego:

Źródło: opracowanie własne

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności rewitalizacji

Istotną dla realizacji i efektywności przedsięwzięć jest ich komplementarność. Komplementarność może mieć charakter:

przestrzenny,

problemowy,

proceduralno-instytucjonalny,

finansowy.

Komplementarność przestrzenna oznacza uwzględnienie przy realizacji projektów rewitalizacyjnych ciągłości przestrzeni i relacji przestrzennych łączących obszary rewitalizacji z pozostałymi częściami miasta. Istotne jest traktowanie przestrzeni jako całości i zapobieganie realizacji projektów realizacyjnych w sposób punktowy. Osiągnięte dzięki projektom rewitalizacji efekty mogą również podlegać dyfuzji na otaczającą przestrzeń i tam również pozytywnie oddziaływać. Dla zapewnienia komplementarności przestrzennej rewitalizacji istotne będzie monitorowanie zmian zagospodarowania przestrzennego miasta Tarnowskie Góry w skali całej jednostki, nie tylko w odniesieniu do obszarów zdegradowanych.

Komplementarność problemowa to uwzględnianie w projektach rewitalizacyjnych wszystkich trzech wymiarów rewitalizacji. Projekty rewitalizacyjne oddziałują w sferze przestrzennej, społecznej i gospodarczej. W Programie Rewitalizacji gminy Tarnowskie Góry określono 53 projekty rewitalizacyjne, których cechy i spodziewane efekty powiązane są z wyżej wymienionymi sferami (tabela 63). Tabela 69 prezentuje wykaz podstawowych projektów rewitalizacyjnych z uwzględnieniem grup społecznych biorących udział w projektach oraz liczbę nowych miejsc pracy tworzonych w ramach projektów. Na skutek realizacji 17 wymienionych projektów podstawowych i pozostałych zostaną stworzone miejsca pracy dla 178 osób. W ten sposób tworzenie nowych obiektów oraz renowacja istniejących przyczyni się do poprawy warunków przestrzennych, realizacji nowych funkcji społecznych (zgodnie z zadaniami określonymi w projekcie) skierowanych do różnych grup społecznych w mieście, jak również poprzez tworzenie nowych miejsc pracy przyczyni się do aktywizacji bezrobotnych (pośrednio i bezpośrednio) oraz zmniejszenia bezrobocia w mieście.

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Tabela 69 Wykaz podstawowych projektów rewitalizacyjnych w Tarnowskich Górach z uwzględnieniem grup społecznych, których dotyczą

Nr projektu	Nazwa	Szczegóły
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY		
1	Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	35 osób w wieku poprodukcyjnym 13 nowych miejsc pracy
2	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	150 uczestników
3	Centrum Wspierania Rodzin	50 uczestników
4	Założenie spółdzielni socjalnej	10 nowych miejsc pracy
6	Utworzenie mieszkań usamodzielnienia	6 uczestników
7	Wsparcie merytoryczno-finansowe osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej	105 uczestników 65 nowych miejsc pracy (samozatrudnienie)
8	Lepszy start – wsparcie młodzieży i dzieci pochodzących z rodzin zajmujących zasoby mieszkaniowe Międzygminnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego	50 uczestników
9	Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 z obszaru rewitalizowanego	10 nowych miejsc pracy 10 uczestników (kobiet powracających na rynek pracy)
10	Wszyscy razem	400 uczestników 27 nowych miejsc pracy
11	Kursy ICT i języka obcego dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	300 uczestników
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A CENTRUM		
12	Adaptacja budynku przy ul. Sienkiewicza 16 w Tarnowskich Górach na potrzeby utworzenia Centrum Usług Społecznych	4911 osób korzystających z infrastruktury 1 obiekt na usługi aktywizacji społeczno-zawodowej
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE		
25	Remont obiektu dziedzictwa narodowego na terenie Zamku poprzez renowację budynku oranżerii celem przywrócenia świetności obiektu oraz nadanie funkcji społeczno-kulturalnych	3 nowe miejsca pracy
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE		
27	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców dzielnicy Sowice	Warsztaty aktywizacji zawodowej – 40 uczestników Warsztaty aktywizacji społecznej – 60 uczestników
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA		

Tabela 70 Wykaz pozostałych projektów rewitalizacyjnych w Tarnowskich Górach z uwzględnieniem grup społecznych, których dotyczą

Nr	Nazwa
----	-------

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

projektu		
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY		
3	Doradztwo finansowo-prawne „Wyjście ze spirali zadłużenia”	30 osób uczestniczących
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A CENTRUM		
14	Nadanie nowej funkcji zabytkowej kamienicy Rynek 14, poprzez remont, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania jako element przywracania do życia zdegradowanego społecznie, gospodarczo i środowiskowo obszaru Śródmieścia Tarnowskich Gór	50 nowych miejsc pracy
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE		
19	Utworzenie świetlicy środowiskowej	20 uczestników
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA		
23	Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców dzielnicy Strzybnica w Gminie Tarnowskie Góry	10 uczestników

Komplementarność problemowa rewitalizacji ma na celu zapewnienie lepszej efektywności procesu oraz uzyskanie dodatkowej wartości niż tylko suma rozwiązanych problemów (kompleksowość). Dla zapewnienia komplementarności problemowej należy:

określić za pomocą wskaźników końcowe efekty projektów rewitalizacyjnych (rozdział 16.),

powiązać działania rewitalizacyjne z innymi decyzjami podejmowanymi w mieście, a wynikającymi z realizacji strategii rozwoju i czy innych dokumentów o charakterze strategicznym. Analogicznie, decyzje władz miasta dotyczące innych dziedzin powinny uwzględniać założenia programu rewitalizacji i możliwie wspierać określone w nim działania.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna związana jest z organizacją zarządzania procesem rewitalizacji. Efektywność i powodzenie programu rewitalizacji będzie możliwe dzięki stworzeniu odpowiedniego systemu zarządzania rewitalizacją (rozdział 15.). System ten określa podmioty biorące udział w procesie, sposób podejmowania decyzji oraz metody monitoringu i sprawdzania efektywności procesu (rozdział 16.). Dodatkowym elementem wspierającym system zarządzania rewitalizacją i komplementarność proceduralno-instytucjonalną będzie określenie i wdrożenie standardów zarządzania miastem, w tym procesem rewitalizacji.

Zaplanowane w niniejszym programie projekty rewitalizacyjne w części stanowią kontynuację działań rewitalizacyjnych określonych w programie w okresie 2007-2013. Określone nowe działania wynikają z przeprowadzonej diagnozy stanu miasta i są reakcją na obecną sytuację w Tarnowskich Górach (rozdział 3.).

Projekty rewitalizacyjne mogą być finansowane z różnych źródeł. Część działań będzie finansowana z Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Komplementarność finansowa oznacza unikanie sytuacji podwójnego finansowania.

Projekty rewitalizacyjne powinny być również finansowane ze środków sektora prywatnego, co wpłynie na postrzeganie procesu rewitalizacji i jego ocenę, jak również podwyższy efektywność realizacji program.

Tabela 71. Komplementarność projektów rewitalizacji

Projekty podstawowe

Nr projektu	Nazwa	Dziedzina	Cel operacyjny	Działanie	Problem (strona)
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY					
1	Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	1	1.1	1.1.1	39
		1	1.1	1.4.3	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.1	4.2.1	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.1	5.1.3	
2	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	1	1.1	1.1.1	40, 94, 126
		1	1.1	1.4.3	
		3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.2	
3	Centrum Wspierania Rodzin	1	1.3	1.3.1	39, 94
		1	1.3	1.3.2	
		1	1.3	1.3.3	
		3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.2	
		5	5.2	5.1.1	
		5	5.1	5.1.3	
		5	5.2	5.2.1	
4	Założenie spółdzielni socjalnej	1	1.3	1.3.1	94
		1	1.3	1.3.2	
		1	1.3	1.3.3	
		3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		4	1.1	4.1.1	
		4	1.1	4.1.2	
		4	1.2	4.2.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.1	5.1.3	
		5	5.2	5.2.1	
5	Powiatowe Centrum Usług Społecznych – rozwój usług społecznych dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	1	1.3	1.3.1	94
		3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.2	5.2.1	
6	Utworzenie mieszkań usamodzielnienia	1	1.1	1.1.1	94
		2	2.5	2.5.3	
		4	1.1	1.1.1	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

		4	1.1	1.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
7	Wsparcie merytoryczno-finansowe osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej	3	3.2	3.2.1	40
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
8	Lepszy start – wsparcie młodzieży i dzieci pochodzących z rodzin zajmujących zasoby mieszkaniowe Międzygminnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego	3	3.2	3.2.1	122, 126
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.1	5.1.3	
		5	5.2	5.2.1	
9	Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 z obszaru rewitalizowanego	1	1.3	1.3.1	39
		3	3.2	3.2.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
		5	5.3	5.3.2	
10	Wszyscy razem	1	1.1	1.1.1	94
		1	1.1	1.1.4	
		3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
11	Kursy ICT i języka obcego dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	1	1.1	1.1.1	40
		1	1.3	1.3.2	
		3	3.2	3.2.1	
		5	5.1	5.1.1	
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A ŚRÓDMIEŚCIE CENTRUM					
12	Adaptacja budynku przy ul. Sienkiewicza 16 w Tarnowskich Górach na potrzeby utworzenia Centrum Usług Społecznych	1	1.1	1.1.1	94
		1	1.3	1.3.1	
		1	1.3	1.3.2	
		1	1.3	1.3.3	
		1	1.3	1.3.4	
		2	2.2	2.2.3	
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.1	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.1	5.1.3	
		5	5.2	5.2.1	
		5	5.3	5.3.1	
13	Rekultywacja terenów w rejonie „Srebrnej Drogi”	1	1.4	1.4.1	81
		2	2.1	2.1.1	
		2	2.1	2.1.2	
		2	2.3	2.3.2	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
14	Zmiana organizacji ruchu w centrum miasta oraz rozbudowa węzła przesiadkowego wraz z budową dróg rowerowych	1	1.2	1.2.1	80
		2	2.3	2.3.2	
		2	2.4	2.4.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.2	5.2.1	
		5	5.2	5.2.2	
		5	5.2	5.2.3	
		5	5.3	5.3.1	
15	Rewaloryzacja Parku Miejskiego	1	1.2	1.2.1	81
		2	2.1	2.1.1	
		4	4.1	4.1.1	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

		4	4.1	4.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.2	5.2.2	
		5	5.3	5.3.2	
16	Remont kamienic w zabytkowym centrum miasta	2	2.2	2.2.3	80
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
17	Termomodernizacja-likwidacja azbestu oraz regulacja systemu ogrzewania nieruchomości zlokalizowanej przy ul. Mickiewicza 11-19 w Tarnowskich Górach	2	2.2	2.2.3	123
		2	2.3	2.3.3	
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
18	Remont kościoła Zbawiciela	1	1.1	1.1.1	94
		1	1.1	1.1.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
		5	5.3	5.3.3	
19	Remont Tarnogórskiego Centrum Kultury wraz z otoczeniem	2	2.3	2.3.2	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
20	Zagospodarowanie budynku po byłych Zakładach Odzieżowych „Tarmilo”	2	2.1	2.1.1	80, 81, 94, 123
		2	2.1	2.1.2	
		2	2.1	2.1.3	
		5	5.1	5.1.1	
21	Rewitalizacja nieruchomości zabudowanej w 1895 roku przy ul. Bytomskiej 12 z zabytkową willą miejską i zabudowaniami gospodarczymi i wykorzystanie zrewitalizowanej nieruchomości w nowej funkcji użytkowej	2	2.2	2.2.3	80
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE					
22	Adaptacja segmentu D w budynku GP 4 na cele Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	1	1.3	1.3.1	39, 94
		1	1.3	1.3.2	
		1	1.4	1.4.1	
		1	1.4	1.4.3	
		3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.1	5.1.3	
		5	5.2	5.2.1	
23	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Morcinka, ul. Litewskiej i ul. Sielanka	1	1.2	1.2.1	80, 81
		1	1.4	1.4.1	
		2	2.1	2.1.1	
		2	2.3	2.3.2	
		2	2.4	2.4.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.3	5.3.2	
24	Przebudowa Domu Kultury Jubilat	1	1.1	1.1.3	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
		5	5.3	5.3.3	
25	Remont obiektu dziedzictwa narodowego na terenie Zamku	1	1.1	1.1.1	
		1	1.1	1.1.3	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

	poprzez renowację budynku oranżerii celem przywrócenia świetności obiektu oraz nadanie funkcji społeczno-kulturalnych	3 3 4 4 4 4 5 5 5 5	3.2 3.2 4.1 4.1 4.2 4.2 5.1 5.2 5.2 5.2	3.2.1 3.2.2 4.1.1 4.1.2 4.2.1 4.2.2 5.1.2 5.2.1 5.2.2 5.2.3	
26	Demontaż płyt zawierających azbest w budynkach osiedla Przyjaźń	1 1 1 2 4 4 5 5 5	1.2 1.4 1.4 2.1 4.1 4.1 5.1 5.1 5.3	1.2.1 1.4.1 1.4.2 2.1.1 4.1.1 4.1.2 5.1.1 5.1.2 5.3.1	124
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE					
27	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców dzielnicy Sowice	1 1 3 3 4 4 4 5 5 5	1.3 1.3 3.2 3.2 4.1 4.1 4.2 5.1 5.1 5.2	1.3.1 1.3.2 3.2.1 3.2.2 4.1.1 4.1.2 4.2.2 5.1.1 5.1.3 5.2.1	94, 126
28	Ochrona głównego zbiornika wód podziemnych „330 Gliwice”	2 4 5	2.2 4.1 5.1	2.2.2 4.1.1 5.1.1	79, 80
29	Remont zespołu budynków mieszkalnych w obszarze Sowice wraz z zagospodarowaniem otoczenia	2 2 4 5	2.2 2.5 4.1 5.1	2.2.3 2.5.1 4.1.1 5.1.1	126
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA					
30	Remont budynków w podobszarze Strzybnica (ul. Zagórska)	2 2 4 5	2.2 2.5 4.1 5.1	2.2.3 2.5.1 4.1.1 5.1.1	127

Projekty pozostałe

Nr projektu	Nazwa	Dziedzina	Cel operacyjny	Działanie	Problem (strona)
-------------	-------	-----------	----------------	-----------	------------------

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY					
1	Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie objętym rewitalizacją	2	2.2	2.2.3	
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
2	Forum współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty i zdrowia	1	1.1	1.1.1	
		3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.1	
3	Doradztwo finansowo-prawne „Wyjście ze spirali zadłużenia”	3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
4	Spotkania na Zamku	1	1.1	1.1.1	124
		1	1.1	1.1.2	
		1	1.1	1.1.3	
		1	1.3	1.3.1	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.1	
		5	5.1	2.1.2	
		5	5.3	5.3.1	
		5	5.3	5.3.3	
5	Filmowe Tarnowskie Góry	1	1.1	1.1.1	81
		1	1.1	1.1.2	
		1	1.1	1.1.3	
		1	1.1	1.1.4	
		1	1.3	1.3.1	
		1	1.3	1.3.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.1	
		5	5.1	5.1.2	
		5	5.3	5.3.1	
5	5.3	5.3.3			
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A ŚRÓDMIEŚCIE CENTRUM					
6	System informacji turystycznej wzdłuż „Srebrnej Drogi”	1	1.1	1.1.1	
		1	1.2	1.1.2	
		1	1.4	1.2.2	
		2	2.2	2.2.3	
		2	2.4	2.4.3	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.1	5.1.3	
		5	5.2	5.2.1	
5	5.3	5.3.1			
7	Modernizacja i rozbudowa istniejącego kompleksu sportowego przy ul. Wojska Polskiego	1	1.2	1.2.1	
		1	1.2	1.2.2	
		2	2.4	2.4.1	
		2	2.4	2.4.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.2	5.2.1	
		5	5.2	5.2.2	
		5	5.3	5.3.1	
5	5.3	5.3.2			
8	Przebudowa placu przy Żwirki i Wigury	1	1.4	1.4.1	81
		2	2.1	2.1.1	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

		2	2.1	2.1.2	
		2	2.3	2.3.2	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
9	Renowacja obiektu oraz ciągu komunikacyjnego wraz z przyległymi terenami zieleni	1	1.4	1.4.1	81
		2	2.3	2.3.2	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
10	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Dolnej	1	1.1	1.1.3	81
		1	1.4	1.4.1	
		2	2.3	2.3.2	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
		5	5.3	5.3.2	
11	Zmiana zagospodarowania terenu w rejonie ul. Bończyka, Mickiewicza, Wojska Polskiego, Kościuszki	1	1.4	1.4.1	123
		2	2.6	2.6.2	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
12	Modernizacja dróg w ścisłym centrum miasta	2	2.3	2.3.2	80
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
13	Termomodernizacja oraz zmiana systemów ogrzewania nieruchomości	2	2.2	2.2.3	
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
14	Nadanie nowej funkcji zabytkowej kamienicy Rynek 14, poprzez remont, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania jako element przywracania do życia zdegradowanego społecznie, gospodarczo i środowiskowo obszaru Śródmieścia Tarnowskich Gór	5	5.3	5.3.1	80
		5	5.3	5.3.2	
15	Przebudowa, nadbudowa, rozbudowa budynku mieszkalnego w Tarnowskich Górach przy ul. Lewka 5	2	2.2	2.2.3	80
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE					
16	Remont budynku w obszarze Stare Tarnowice (ul. Pyskowska)	2	2.2	2.2.3	124
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
17	Remont placów zabaw wraz z zagospodarowaniem otoczenia na osiedlu Przyjaźń	1	1.2	1.2.1	81, 124
		1	1.4	1.4.1	
		2	2.1	2.1.1	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.2	5.2.2	
		5	5.3	5.3.1	
18	Remont budynków mieszkalnych osiedla Przyjaźń	2	2.2	2.2.3	124
		2	2.5	2.5.1	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
19	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Zamku	2	2.2	2.2.3	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.1	5.1.1	
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE					
20	Utworzenie świetlicy środowiskowej	1	1.1	1.1.1	126
		1	1.3	1.3.1	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.2	5.2.1	

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

		5	5.3	5.3.1	
		5	5.3	5.3.2	
21	Modernizacja budynku na potrzeby utworzenia świetlicy środowiskowej	2	2.1	2.1.1	126
		2	2.1	2.1.2	
		5	5.2	5.2.1	
		5	5.3	5.3.1	
		5	5.3	5.3.2	
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA					
22	Rekultywacja parku w Strzybnicy	1	1.2	1.2.1	94, 127
		2	2.1	2.1.1	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.2	5.2.2	
		5	5.3	5.3.1	
23	Remont budynku mieszkaniowego, renowacja ciągu komunikacyjnego przy ul. Zagórskiej 89	1	1.4	1.4.1	127
		2	2.3	2.3.2	
		4	4.1	4.1.1	
		5	5.3	5.3.1	
24	Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców dzielnicy Strzybnica w Gminie Tarnowskie Góry	1	1.3	1.3.1	127
		1	1.3	1.3.2	
		3	3.2	3.2.1	
		3	3.2	3.2.2	
		4	4.1	4.1.1	
		4	4.1	4.1.2	
		4	4.2	4.2.2	
		5	5.1	5.1.1	
		5	5.1	5.1.3	
		5	5.2	5.2.1	

10. Kompatybilność z dokumentami strategicznymi na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju

Strategia Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry do roku 2022

Misja dokumentu brzmi „Tarnowskie Góry – Stolica Białego Śląska, integrująca i inicjująca wspólne działania gmin i powiatów północnej części Górnego Śląska Miasto otwarte, wygodne, atrakcyjne i przyjazne”. Aby zrealizować misję określono trzy cele strategiczne:

1. Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości
2. Poprawa jakości życia w mieście
3. Wypromowanie miasta, jako miejsca atrakcyjnego dla turystów, mieszkańców i biznesu

Atrakcyjność miasta ma zostać podniesiona poprzez promocję miasta na zewnątrz, promocję wewnętrzną oraz stworzenie zintegrowanego systemu informacji i wizualizacji miasta. Rozwój gospodarczy zapewni przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz agencji rozwoju lokalnego. Dodatkowo istotny będzie rozwój infrastruktury technicznej, który łączy się z drugim celem Strategii i przekłada się na poprawę jakości życia w Tarnowskich Górach. Jakość życia uzależniona jest także od rozwijania infrastruktury społecznej i poprawę jakości środowiska przyrodniczego.

Tabela 72. Kompatybilność celów Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 z zapisami Strategii Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry do roku 2022

Założenia Strategii	Linia priorytetowa MPR	Cel MPR	Działanie
Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	3.1.1
			3.1.2
			3.1.3
	WIZERUNEK	Poprawa wizerunku gminy	3.2.1
			3.2.2
	GOSPODARKA	Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	3.3.1
			4.1.1
			4.1.2
			4.1.3
			5.2.1
			5.2.2
			5.2.3
			5.3.1
5.3.2			
5.3.3			
Poprawa jakości życia w mieście	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	1.2.1
			1.2.2
			1.2.3
	WIZERUNEK	Poprawa wizerunku gminy	2.1.1
			2.1.2
	GOSPODARKA	Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	2.1.3
			2.2.1
			2.2.2
			2.3.1
	PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA	Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	2.3.2
			2.3.3
			2.4.1
			2.4.2
			2.5.1
			2.5.2
			2.5.3
2.6.1			

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Założenia Strategii	Linia priorytetowa MPR	Cel MPR	Działanie
			2.6.2 3.1.1 3.1.2 3.1.3 4.2.1 4.2.2 5.1.1 5.1.2 4.1.3 5.2.1 5.2.2 5.2.3
Wypromowanie miasta jako miejsca atrakcyjnego dla turystów, mieszkańców i biznesu	GOSPODARKA WIZERUNEK PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA	Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Poprawa wizerunku gminy Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	2.1.1 2.1.2 2.1.3 2.2.1 2.2.2 2.3.1 2.3.2 2.3.3 2.4.1 2.4.2 3.1.1 3.1.2 3.1.3 3.3.1 3.3.2 3.3.3 5.1.1 5.1.2 5.2.1 5.2.2 5.2.3 5.3.1 5.3.2 5.3.3

Źródło: opracowanie własne

Strategia rozwoju Powiatu Tarnogórskiego do roku 2022

Strategia określa następujące priorytety:

1. „GOSPODARKA – zróżnicować strukturę i wzmocnić konkurencyjność”: realizacja tego priorytetu nastąpi poprzez poprawę szeroko rozumianej atrakcyjności inwestycyjnej, a dokładnie poprzez tworzenie warunków lokalizacji nowych inwestycji, promowanie zalet tarnogórskiego środowiska działalności gospodarczej oraz wspieranie rozwoju działających firm. Rozwojowi gospodarczemu powiatu ma również sprzyjać pobudzanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Nastąpi to dzięki wspieraniu młodych przedsiębiorców, organizację usług dla przedsiębiorców oraz tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości. Istotne jest również otwarcie powiatu tarnogórskiego na globalne tendencje gospodarcze, między innymi poprzez wykorzystanie pobliskiego lotniska oraz rozwijanie współpracy gospodarczej w regionie i na arenie międzynarodowej.

2. „USŁUGI SPOŁECZNE – racjonalnie zaspokajać rosnące potrzeby”: priorytet ten zwraca uwagę na konieczność podnoszenia poziomu bezpieczeństwa publicznego i społecznego, wzbogacenie profili kształcenia dla potrzeb nowoczesnej gospodarki oraz podniesienia jakości i zwiększenie dostępności usług medycznych. Dodatkowo podkreśla się konieczność integrowania aktywności kulturalnych oraz doskonalenie jakości i poprawę sprawności zarządzania powiatem.
3. „KOMUNIKACJA – poprawić funkcjonalność”: w tym zakresie planuje się stworzenie dobrych połączeń komunikacyjnych poprzez modernizację dróg powiatowych i inicjowania nowych połączeń ponadlokalnych. Dodatkowo określono konieczność stworzenia systemu informacyjnego rozpoznawalnych wyróżników powiatu, co w wymiarze praktycznym oznacza upowszechnienie symboli powiatu oraz koordynowanie organizacyjne jednostki inicjatyw społeczności powiatu.
4. „TURYSTYKA I REKREACJA – zdobyć znaczącą pozycję ponadregionalną”: w tej dziedzinie istnieje konieczność stworzenia nowoczesnej oferty turystycznej, poprawy atrakcyjności oferty rekreacyjnej.

Strategia rozwoju powiatu określa również cele horyzontalne, określone hasłem „łączyć aktywności i działania podmiotów na rzecz wzrostu atrakcyjności i rangi powiatu”:

1. Skuteczna promocja
2. Współpraca wielopodmiotowa
3. Poprawa warunków ekologicznych

Tabela 73. Kompatybilność celów Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 z zapisami Strategii Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego do roku 2022

Założenia Strategii	Linia priorytetowa MPR	Cel MPR	Działanie
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej na rzecz wzrostu zatrudnienia	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	3.1.1
			3.1.2
			3.1.3
	WIZERUNEK	Poprawa wizerunku gminy	3.2.1
			3.2.2
	GOSPODARKA	Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	4.1.1
			4.1.2
			4.1.3
			5.2.1
			5.2.2
5.2.3			
Pobudzenie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	GOSPODARKA	Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	3.1.1
			3.1.2
			3.1.3
			3.2.1
			3.2.2
			3.3.1
Otwarcie na globalne trendy gospodarcze	GOSPODARKA	Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	3.1.1
			3.1.2
			3.1.3
			3.2.1
			3.2.2
			3.3.1
3.3.2			

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

			3.3.3
Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego i społecznego	WSPÓŁPRACA SPOŁECZEŃSTWO PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	1.3.1 1.3.2 1.3.3 1.4.1 1.4.2 1.4.3 1.4.4 2.1.1 2.1.2 2.1.3 2.3.1 2.3.2 2.3.3 2.5.1 2.5.2 2.5.3 2.6.1 2.6.2 4.2.1 4.2.2 5.1.1 5.1.2
Wzbogacenie profili kształcenia dla potrzeb nowoczesnej gospodarki	brak	brak	brak
Podniesienie jakości i zwiększenie dostępności usług medycznych	brak	brak	brak
Integrowanie aktywności kulturalnych	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	4.1.1 4.1.2 4.1.3 4.2.1 4.2.2
Doskonalenia jakości i poprawa sprawności zarządzania powiatem	brak	brak	brak
Posiadanie dobrych połączeń komunikacyjnych	PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA	Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	2.3.2
Stworzenie systemu informacyjnego rozpoznawalnych wyróżników powiatu	brak	brak	brak
Stworzenie nowoczesnej oferty turystycznej	WIZERUNEK PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA	Poprawa wizerunku gminy Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	2.1.1 2.1.2 2.1.3 2.4.1 2.4.2 5.2.1 5.2.2 5.2.3 5.3.1 5.3.2 5.3.3

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Poprawa atrakcyjności oferty rekreacyjnej	PRZESTRZEŃ	Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	2.1.1
	I INFRASTRUKTURA		2.1.2 2.1.3 2.2.1 2.2.2 2.4.1 2.4.2
Skuteczna promocja	WIZERUNEK	Poprawa wizerunku gminy	5
Poprawa warunków ekologicznych	PRZESTRZEŃ	Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	2.2.1
	I INFRASTRUKTURA		2.2.2

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

Strategia określa trzy priorytety. Pierwszy z nich odnosi się do kreowania nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki w regionie. W tym celu władze województwa zamierzają promować edukację i rozwijanie kompetencji mieszkańców, co ma prowadzić do wzrostu mobilności na rynku pracy i aktywności ekonomicznej społeczeństwa. Rozwój społeczeństwa informacyjnego ma duże znaczenie szczególnie w takim regionie jak województwo śląskie, gdzie cały czas zachodzą procesy restrukturyzacyjne. Ważny dla rozwoju województwa jest przepływ informacji i wiedzy przy wsparciu ze strony rozwiniętych sieci teleinformatycznych. Do wyzwań rozwojowych w sferze gospodarczej obszaru śląskiego zalicza się wzrost zróżnicowania struktury oraz wzmocnienie konkurencyjności. Zamierzenia te osiągnięte zostaną również poprzez integrację środowisk gospodarczych. Priorytetowi A przyporządkowane są następujące cele:

1. Wysoki poziom wykształcenia i umiejętności mieszkańców,
 - a. Poprawa jakości kształcenia
 - b. Rozwój kompetencji i usług społeczeństwa informacyjnego
 - c. Poprawa zatrudnialności i aktywności zawodowej mieszkańców
2. Rozwinięta infrastruktura nowej gospodarki
 - a. Poprawa warunków inwestycyjnych w regionie
 - b. Finansowe i organizacyjne wsparcie biznesu
 - c. Rozwój informatyki i telekomunikacji
 - d. Rozbudowa i unowocześnienie systemów energetycznych i przesyłowych
3. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
 - a. Wspieranie wdrożeń nowych technologii i rozwój sektora B+R
 - b. Wspieranie procesów restrukturyzacji i adaptacji gospodarczej
 - c. Unowocześnienie rolnictwa i wsparcie przeobrażeń gospodarczych na terenach wiejskich

Drugim priorytetem Strategii jest wzrost dostępności do regionalnych usług publicznych o wysokim standardzie. Potrzeba ta wynika z rosnącego zróżnicowania społecznego, a zapobieganie dalszym negatywnym zjawiskom ma zostać osiągnięte poprzez wyrównanie dostępu do usług medycznych i opieki społecznej. Istotne jest również wyrównanie poziomu świadczonych usług. Zwraca się również uwagę na rolę przestrzeni publicznych i mieszkaniowych w kształtowaniu jakości życia mieszkańców, dlatego ważne jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców również w tym zakresie. Dobrze zaplanowana przestrzeń publiczna jest źródłem ładu przestrzennego oraz zapewnia poczucie bezpieczeństwa. Priorytet B ten został określony poprzez następujące cele:

1. Zdrowy i bezpieczny mieszkaniec województwa
 - a. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług medycznych
 - b. Upowszechnienie oraz promocja aktywnego i zdrowego stylu życia
 - c. Podniesienie skuteczności polityki społecznej
 - d. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego
 - e. Wzmacnianie aktywności społecznej
2. Wysoka jakość środowiska naturalnego
 - a. Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych
 - b. Poprawa jakości powietrza
 - c. Ochrona przed hałasem
 - d. Uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami
 - e. Rewitalizacja terenów zdegradowanych
 - f. Zachowanie i odtworzenie bio- i georóżnorodności
 - g. Rozwój trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej
3. Atrakcyjne warunki zamieszkania i wysoka jakość przestrzeni
 - a. Zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic
 - b. Poprawa warunków mieszkaniowych
 - c. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej
 - d. Rozwój i modernizacja komunikacji publicznej obszarów miejskich
 - e. Kształtowanie ośrodków wiejskich
 - f. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu

Według Strategii województwo śląskie ma stać się kreatorem kultury nauki i przestrzeni europejskiej (priorytet C). W tym zakresie nacisk kładzie się na rozwój aglomeracji miejskich i obszarów metropolitalnych o znaczeniu europejskim. Rozwój takich jednostek osadniczych możliwy jest między innymi poprzez wysoką jakość edukacji, w tym przede wszystkim szkolnictwa wyższego. Podkreśla się również potrzebę współpracy sektora naukowego, badawczego i gospodarczego oraz tworzenie warunków dla rozwijania aktywności twórczej. Atrakcyjność regionu na arenie europejskiej podnosi wielokulturowy charakter, a ważne dla podtrzymania tej atrakcyjności jest rozwijanie połączeń

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 komunikacyjnych i podnoszenie dostępności regionu. Priorytetowi C przyporządkowano następujące cele:

1. Duże znaczenie metropolii, miast i regionu w przestrzeni europejskiej
 - a. Wspieranie rozwoju obszarów metropolitalnych
 - b. Rozbudowa i integracja systemu transportowego
 - c. Organizacja i uczestnictwo w przedsięwzięciach o zasięgu międzynarodowym
2. Wysoka pozycja regionu w procesie kreowania rozwoju Europy
 - a. Rozwój współpracy międzyregionalnej, transnarodowej i transgranicznej
 - b. Intensyfikacja współpracy wewnątrzregionalnej
 - c. Kreowanie pozytywnego wizerunku regionu
3. Silny ośrodek nauki i kultury
 - a. Tworzenie warunków rozwoju nauki i wzmocnienie potencjału uczelni wyższych oraz ośrodków badawczych
 - b. Zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze i wzmocnienie środowisk twórczych
 - c. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury regionu

Tabela 74. Kompatybilność celów Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 z celami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

Priorytet	Cele Strategii	Linia strategiczna MPR	Cel MPR	Działanie
PRIORYTET A Województwo śląskie regionem nowej gospodarki kreującym i skutecznie absorbującym technologie	Wysoki poziom wykształcenia i umiejętności mieszkańców,	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	3.1.1
		GOSPODARKA		3.1.2
	Rozwinięta infrastruktura nowej gospodarki	WIZERUNEK	Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	3.1.3
				3.2.1
		3.2.2		
		3.3.1		
		3.3.2		
		3.3.3		
	Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	WIZERUNEK	Poprawa wizerunku gminy	4.1.1
				4.1.2
4.1.3				
5.2.1				
5.2.2				
5.2.3				
PRIORYTET B Województwo śląskie regionem o powszechnej dostępności do regionalnych usług publicznych o wysokim standardzie	Zdrowy i bezpieczny mieszkaniowy województwa	WIZERUNEK	Poprawa wizerunku gminy	1.1.1
		SPOŁECZEŃSTWO		1.1.2
		1.1.3		
		1.1.4		
	Wysoka jakość środowiska naturalnego	PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA	Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	1.2.1
				1.2.2
				1.2.3
	Atrakcyjne warunki zamieszkania i wysoka jakość przestrzeni	PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA	Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu	1.3.1
				1.4.1
				1.4.2
				1.4.3
				1.4.4
				1.3.2
				1.3.3
2.1.1				
2.1.2				

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Priorytet	Cele Strategii	Linia strategiczna MPR	Cel MPR	Działanie
			środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	2.1.3 2.3.1 2.3.2 2.3.3 2.4.1 2.4.2 2.5.1 2.5.2 2.5.3 5.1.1 5.1.2 5.1.3
PRIORYTET C Województwo śląskie znaczącym partnerem kreacji kultury, nauki i przestrzeni europejskiej	Duże znaczenie metropolii, miast i regionu w przestrzeni europejskiej Wysoka pozycja regionu w procesie kreowania rozwoju Europy Silny ośrodek nauki i kultury	WSPÓŁPRACA WIZERUNEK GOSPODARKA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji Poprawa wizerunku Gminy Ożywienie gospodarcze i poprawa atrakcyjności inwestycyjnej	3.3.3 4.1.1 4.1.2 4.1.3 5.2.1 5.2.2 5.2.3 5.3.1 5.3.2 5.3.3

Źródło: opracowanie własne

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Program przewiduje trzynaście osi priorytetowych, należą do nich:

1. Nowoczesna gospodarka
2. Cyfrowe Śląskie
3. Konkurencyjność MŚP
4. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna
5. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów
6. Transport
7. Regionalny rynek pracy
8. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy
9. Włączenie społeczne
10. Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna
11. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego
12. Infrastruktura edukacyjna
13. Pomoc techniczna

Osie priorytetowe 1-12 finansowane mają być ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Ostatnia oś priorytetowa w całości finansowana jest z Europejskiego Funduszu Społecznego. Nowoczesna gospodarka województwa ma być rozwijana dzięki infrastrukturze badawczej, prowadzonym pracom badawczym i rozwojowym

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 oraz profesjonalnym instytucjom otoczenia biznesu. Ważne dla rozwoju województwa jest rozwijanie cyfrowych usług publicznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw. W regionie tworzone mają być tereny inwestycyjne na terenach typu „brownfield”. Dla funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw nie bez znaczenia będzie rozwijanie profesjonalnych usług świadczonych na ich rzecz oraz wzrost dostępności technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Kluczowe dla efektywności energetycznej są odnawialne źródła energii stosowane przez małe i średnie przedsiębiorstwa, ale także przez mieszkańców i instytucje publiczne, w tym transport publiczny. Działania w zakresie ochrony środowiska koncentrować się mają na gospodarce wodno-ściekowej oraz gospodarce odpadami. W odniesieniu do osi priorytetowej „regionalny rynek pracy” określono działania zmierzające do przeciwdziałania bezrobociu oraz poprawy zdolności do podjęcia zatrudnienia przez osoby wykluczone społecznie. Rozwijanie kadr gospodarki regionu ma odbywać się poprzez stworzenie warunków do godzenia życia zawodowego i prywatnego oraz poprzez programy wsparcia dla przedsiębiorców.

Tabela 75. Kompatybilność celów Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 z zapisami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Oś priorytetowa RPO WSL	Linia strategiczna MPR	Cel MPR	Działanie
Nowoczesna gospodarka	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	3.1.1
			3.1.2
			3.1.3
	WIZERUNEK	Poprawa wizerunku gminy	3.2.1
			3.2.2
			3.3.1
	GOSPODARKA	Ożywienie i poprawa inwestycyjnej gospodarcze atrakcyjności	3.3.2
			3.3.3
			4.1.1
			4.1.2
			4.1.3
Cyfrowe Śląskie	brak	brak	brak
Konkurencyjność MŚP	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	3.1.1
			3.1.2
			3.1.3
	GOSPODARKA	Ożywienie i poprawa inwestycyjnej gospodarcze atrakcyjności	4.1.1
4.1.2			
4.1.3			
Efektywność energetyczna	brak	brak	brak
Ochrona środowiska	brak	brak	brak
Transport	brak	brak	brak
Regionalny rynek pracy	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	1.3.1
			1.3.2
			1.3.3
	SPOŁECZENSTWO	Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	3.2.1
			3.2.2
			4.1.1
	GOSPODARKA	Ożywienie i poprawa inwestycyjnej gospodarcze atrakcyjności	4.1.2
			4.1.3

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Regionalne kadry oparte na wiedzy	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	1.3.1 1.3.2 1.3.3
	SPOŁECZENSTWO	Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	3.2.1 3.2.2 4.1.1 4.1.2
	GOSPODARKA	Ożywienie i poprawa inwestycyjnej gospodarcze atrakcyjności	4.1.3
Włączenie społeczne	WSPÓŁPRACA	Usprawnienie współpracy i przepływu informacji	1.1.1 1.1.2 1.1.3
	SPOŁECZENSTWO	Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	1.1.4
			1.2.1
			1.2.2
	WIZERUNEK	Poprawa wizerunku gminy	1.2.3
			1.3.1
			1.3.2
			1.3.3
			1.4.1
			1.4.2
			1.4.3
			1.4.4
4.1.1			
4.1.2			
4.1.3			
4.2.1			
4.2.2			
5.1.1			
5.1.2			
5.1.3			
Rewitalizacja oraz infrastruktura	PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA	Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzennego obszarów problemowych przy poszanowaniu środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturalnego obszarów	2.1.1
			2.1.2
			2.1.3
			2.3.1
			2.3.2
			2.3.3
			2.4.1
			2.4.2
			2.5.1
			2.5.2
			2.5.3
Wzmocnienie potencjału edukacyjnego	SPOŁECZENSTWO	Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	5.3.1
			5.3.2
			5.3.3
			5.3.4
Infrastruktura edukacyjna	SPOŁECZENSTWO	Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	
Pomoc techniczna	brak	brak	brak

Źródło: opracowanie własne

Założenia programu rewitalizacji miasta Tarnowskie Góry – jego cele i działania pozostają w zgodzie w celami i priorytetami dokumentów strategicznych szczebla gminnego (Strategia Rozwoju Miasta Tarnowskie Góry do roku 2022), powiatowego (Strategia Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego do roku 2022) i regionalnego (Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020). W przypadku niektórych celów program rewitalizacji poprzez wiele działań i na wielu płaszczyznach realizuje założenia innych programów.

11. Ramowy harmonogram Programu Rewitalizacji

Poniżej uwzględniono wszystkie projekty, w podziale na strategiczne podobszary rewitalizacji, uwzględniając nazwę projektu oraz planowany termin realizacji.

Tabela 76. Ramowy harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych

Projekty podstawowe		
Nr projektu	Nazwa	Planowany termin realizacji
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY		
1	Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	Do 2019 r.
2	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Do 2020 r.
3	Centrum Wspierania Rodzin	Do 2019 r.
4	Założenie spółdzielni socjalnej	Do 2018 r.
5	Powiatowe Centrum Usług Społecznych – rozwój usług społecznych dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	Do 2020 r.
6	Utworzenie mieszkań usamodzielnienia	Do 2022 r.
7	Wsparcie merytoryczno-finansowe osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej	Do 2022 r.
8	Lepszy start – wsparcie młodzieży i dzieci pochodzących z rodzin zajmujących zasoby mieszkaniowe Międzygminnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego	Do 2022 r.
9	Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 z obszaru rewitalizowanego	Do 2020 r.
10	Wszyscy razem	Do 2017 r.
11	Kursy ICT i języka obcego dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	Do 2018 r.
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A CENTRUM		
12	Adaptacja budynku przy ul. Sienkiewicza 16 w Tarnowskich Górach na potrzeby utworzenia Centrum Usług Społecznych	Do 2018 r.
13	Rekultywacja terenów w rejonie „Srebrnej Drogi”	Do 2020 r.
14	Zmiana organizacji ruchu w centrum miasta oraz rozbudowa węzła przesiadkowego wraz z budową dróg rowerowych	Do 2021 r.
15	Rewaloryzacja Parku Miejskiego	Do 2020 r.
16	Remont kamienic w zabytkowym centrum miasta	Do 2022 r.
17	Termomodernizacja-likwidacja azbestu oraz regulacja systemu ogrzewania nieruchomości zlokalizowanej przy ul. Mickiewicza 11-19 w Tarnowskich Górach	Do 2022 r.
18	Remont kościoła Zbawiciela	Do 2022 r.
19	Remont Tarnogórskiego Centrum Kultury wraz z otoczeniem	Do 2019 r.
20	Zagospodarowanie budynku po byłych Zakładach Odzieżowych „Tarmilo”	Do 2022 r.
21	Rewitalizacja nieruchomości zabudowanej w 1895 roku przy ul. Bytomskiej 12 z zabytkową willą miejską i zabudowaniami gospodarczymi i wykorzystanie zrewitalizowanej nieruchomości w nowej funkcji użytkowej	Do 2022 r.
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE		
22	Adaptacja segmentu D w budynku GP 4 na cele Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	Do 2018 r.
23	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Morcinka, ul. Litewskiej i ul. Sielanka	Do 2022 r.
24	Przebudowa Domu Kultury Jubilat	Do 2022 r.
25	Remont obiektu dziedzictwa narodowego na terenie Zamku poprzez renowację budynku oranżerii celem przywrócenia świetności obiektu oraz nadanie funkcji społeczno-kulturalnych	Do 2022 r.
26	Demontaż płyt zawierających azbest w budynkach osiedla Przyjaźń	Do 2022 r.

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE		
27	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców dzielnicy Sowice	Do 2018 r.
28	Ochrona głównego zbiornika wód podziemnych „330 Gliwice”	Do 2022 r.
29	Remont zespołu budynków mieszkalnych w obszarze Sowice wraz z zagospodarowaniem otoczenia	Do 2018 r.
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA		
30	Remont budynków w podobszarze Strzybnica (ul. Zagórska)	Do 2022 r.

Projekty pozostałe

Nr projektu	Nazwa	Dziedzina
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY		
1	Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie objętym rewitalizacją	Do 2022 r.
2	Forum współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty i zdrowia	Do 2022 r.
3	Doradztwo finansowo-prawne „Wyjście ze spirali zadłużenia”	Do 2022 r.
4	Spotkania na Zamku	Do 2022 r.
5	Filmowe Tarnowskie Góry	Do 2022 r.
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A CENTRUM		
6	System informacji turystycznej wzdłuż „Srebrnej Drogi”	Do 2020 r.
7	Modernizacja i rozbudowa istniejącego kompleksu sportowego przy ul. Wojska Polskiego	Do 2020 r.
8	Przebudowa placu przy Żwirki i Wigury	Do 2020 r.
9	Renowacja obiektu oraz ciągu komunikacyjnego wraz z przyległymi terenami zieleni	Do 2022 r.
10	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Dolnej	Do 2022 r.
11	Zmiana zagospodarowania terenu w rejonie ul. Bończyka, Mickiewicza, Wojska Polskiego, Kościuszki	Do 2022 r.
12	Modernizacja dróg w ścisłym centrum miasta	Do 2022 r.
13	Termomodernizacja oraz zmiana systemów ogrzewania nieruchomości	Do 2022 r.
14	Nadanie nowej funkcji zabytkowej kamienicy Rynek 14, poprzez remont, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania jako element przywracania do życia zdegradowanego społecznie, gospodarczo i środowiskowo obszaru Śródmieścia Tarnowskich Gór	Do 2020 r.
15	Przebudowa, nadbudowa, rozbudowa budynku mieszkalnego w Tarnowskich Górach przy ul. Lewka 5	Do 2022 r.
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE		
16	Remont budynku w obszarze Stare Tarnowice (ul. Pyskowicka)	Do 2022 r.
17	Remont placów zabaw wraz z zagospodarowaniem otoczenia na osiedlu Przyjaźń	Do 2022 r.
18	Remont budynków mieszkalnych osiedla Przyjaźń	Do 2022 r.
19	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Zamku	Do 2022 r.
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE		
20	Utworzenie świetlicy środowiskowej	Do 2022 r.
21	Modernizacja budynku na potrzeby utworzenia świetlicy środowiskowej	Do 2020 r.
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA		
22	Rekultywacja parku w Strzybnicy	Do 2022 r.
23	Remont budynku mieszkaniowego, renowacja ciągu komunikacyjnego przy ul. Zagórskiej 89	Do 2022 r.
24	Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców dzielnicy Strzybnica w Gminie Tarnowskie Góry	Do 2022 r.

12. Plan finansowy Miejskiego Programu Rewitalizacji

Realizacja projektów w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 wymaga doboru odpowiednich źródeł finansowania, adekwatnych do planowanych rezultatów i celów rewitalizacji. Projekty zawarte w poniższych tabelach mają charakter indykacyjny, czyli zawierają orientacyjne kwoty przeznaczone na poszczególne przedsięwzięcia.

Tabela 77. Plan finansowy dla obszarów rewitalizacji

Projekty podstawowe		
Nr projektu	Nazwa	Szacunkowy koszt
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY		
1	Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	1 809 898,00 zł
2	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	800 000,00 zł
3	Centrum Wspierania Rodzin	400 000,00 zł
4	Założenie spółdzielni socjalnej	300 000,00 zł
5	Powiatowe Centrum Usług Społecznych – rozwój usług społecznych dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	2 352 942,00 zł
6	Utworzenie mieszkań usamodzielnienia	100 000,00 zł
7	Wsparcie merytoryczno-finansowe osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej	4 000 000,00 zł
8	Lepszy start – wsparcie młodzieży i dzieci pochodzących z rodzin zajmujących zasoby mieszkaniowe Międzygminnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego	50 000,00 zł
9	Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 z obszaru rewitalizowanego	1 480 000,00 zł
10	„Wszyscy razem”	4 068 909,00 zł
11	Kursy ICT i języka obcego dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	1 182 164,00 zł
SUMA: REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA		16 543 913,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A CENTRUM		
12	Adaptacja budynku przy ul. Sienkiewicza 16 w Tarnowskich Górach na potrzeby utworzenia Centrum Usług Społecznych	3 985 173,00 zł
13	Rekultywacja terenów w rejonie „Srebrnej Drogi”	9 000 000,00 zł
14	Zmiana organizacji ruchu w centrum miasta oraz rozbudowa węzła przesiadkowego wraz z budową dróg rowerowych	6 000 000,00 zł
	Rewaloryzacja Parku Miejskiego	21 000 000,00 zł
15	Remont kamienic w zabytkowym centrum miasta	27 500 000,00 zł
16	Termomodernizacja-likwidacja azbestu oraz regulacja systemu ogrzewania nieruchomości zlokalizowanej przy ul. Mickiewicza 11-19 w Tarnowskich Górach	800 000,00 zł
17	Remont kościoła Zbawiciela	7 000 000,00 zł
18	Remont Tarnogórskiego Centrum Kultury wraz z otoczeniem	2 761 000,00 zł
19	Zagospodarowanie budynku po byłych Zakładach Odzieżowych „Tarmilo”	8 749 000,00 zł
21	Rewitalizacja nieruchomości zabudowanej w 1895 roku przy ul. Bytomskiej 12 z zabytkową willą miejską i zabudowaniami gospodarczymi i wykorzystanie zrewitalizowanej nieruchomości w nowej funkcji użytkowej	3 200 000,00 zł

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Nr projektu	Nazwa	Szacunkowy koszt
SUMA: OBSZAR A		89 995 173,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE		
22	Adaptacja segmentu D w budynku GP 4 na cele Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	1 441 177,00 zł
23	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Morcinka, ul. Litewskiej i ul. Sielanka	3 000 000,00 zł
24	Przebudowa Domu Kultury Jubilat	562 600,00 zł
25	Remont obiektu dziedzictwa narodowego na terenie Zamku poprzez renowację budynku oranżerii celem przywrócenia świetności obiektu oraz nadanie funkcji społeczno-kulturalnych	9 000 000,00 zł
26	Demontaż płyt zawierających azbest w budynkach osiedla Przyjaźń	12 950 000,00 zł
SUMA: OBSZAR B		26 983 777,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE		
27	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców Sowic	600 000,00 zł
28	Ochrona głównego zbiornika wód podziemnych „330 Gliwice”	90 000 000,00 zł
29	Remont zespołu budynków mieszkalnych w obszarze Sowice wraz z zagospodarowaniem otoczenia	8 057 647,00 zł
SUMA: OBSZAR C		98 657 647,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA		
30	Remont budynków w podobszarze Strzybnica (ul. Zagórska)	1 500 000,00 zł
SUMA: OBSZAR D		1 500 000,00 zł

Projekty pozostałe

Nr projektu	Nazwa	Szacunkowy koszt
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY TARNOWSKIE GÓRY		
1	Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie objętym rewitalizacją	13 680 485,00 zł
2	Forum współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty i zdrowia	0,00 zł
3	Doradztwo finansowo-prawne „Wyjście ze spirali zadłużenia”	45 000,00 zł
4	Spotkania na Zamku	300 000,00 zł
5	Filmowe Tarnowskie Góry	30 000,00 zł
SUMA: REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA		14 055 485,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A CENTRUM		
6	System informacji turystycznej wzdłuż „Srebrnej Drogi”	100 000,00 zł
7	Modernizacja i rozbudowa istniejącego kompleksu sportowego przy ul. Wojska Polskiego	10 000 000,00 zł
8	Przebudowa placu przy Żwirki i Wigury	2 000 000,00 zł
9	Renowacja obiektu oraz ciągu komunikacyjnego wraz z przyległymi terenami zieleni	1 957 750,00 zł
10	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Dolnej	5 000 000,00 zł
11	Zmiana zagospodarowania terenu w rejonie ul. Bończyka, Mickiewicza, Wojska Polskiego, Kościuszki	1 000 000,00 zł
12	Modernizacja dróg w ścisłym centrum miasta	15 000 000,00 zł
13	Termomodernizacja oraz zmiana systemów ogrzewania nieruchomości	5 200 000,00 zł
14	Nadanie nowej funkcji zabytkowej kamienicy Rynek 14, poprzez remont, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania jako element przywracania do życia zdegradowanego społecznie, gospodarczo i środowiskowo obszaru Śródmieścia Tarnowskich Gór	8 000 000,00 zł

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Nr projektu	Nazwa	Szacunkowy koszt
15	Przebudowa, nadbudowa, rozbudowa budynku mieszkalnego w Tarnowskich Górach przy ul. Lewka 5	6 500 000,00 zł
SUMA: OBSZAR A		54 757 750,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE		
16	Remont budynku w obszarze Stare Tarnowice (ul. Pyskowicka)	500 000,00 zł
17	Remont placów zabaw wraz z zagospodarowaniem otoczenia na osiedlu Przyjaźń	410 000,00 zł
18	Remont budynków mieszkalnych osiedla Przyjaźń	22 700 280,00 zł
19	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Zamku	6 000 000,00 zł
SUMA: OBSZAR B		29 610 280,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE		
20	Utworzenie świetlicy środowiskowej	300 000,00 zł
21	Modernizacja budynku na potrzeby utworzenia świetlicy środowiskowej	700 000,00 zł
SUMA: OBSZAR C		1 000 000,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA		
22	Rekultywacja parku w Strzybnicy	2 000 000,00 zł
23	Remont budynku mieszkaniowego, renowacja ciągu komunikacyjnego przy ul. Zagórskiej 89	623 500,00 zł
24	Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców dzielnicy Strzybnica w Gminie Tarnowskie Góry	150 000,00 zł
SUMA: OBSZAR D		2 773 500,00 zł

Tabela 78. Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do projektów wskazanych w Miejskim Programie Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Projekty podstawowe

Nr projektu	Nazwa projektu	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS, POiŚ	Środki pochodzące z innych źródeł	Suma
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY TARNOWSKIE GÓRY						
1	Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	271 485,00 zł	-	1 538 413,00 zł	-	1 809 898,00 zł
2	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	120 000,00 zł	-	680 000,00 zł	-	800 000,00 zł
3	Centrum Wspierania Rodzin	60 000,00 zł	-	340 000,00 zł	-	400 000,00 zł
4	Założenie spółdzielni socjalnej	45 000,00 zł	-	255 000,00 zł	-	300 000,00 zł
5	Powiatowe Centrum Usług Społecznych – rozwój usług społecznych dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	352 942,00 zł	-	2 000 000,00 zł	-	2 352 942,00 zł
6	Utworzenie mieszkań usamodzielnienia	100 000,00 zł	-	-	-	100 000,00 zł
7	Wsparcie merytoryczno-finansowe osób	-	600 000,00 zł	3 400 000,00 zł	-	4 000 000,00 zł

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Nr projektu	Nazwa projektu	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS, POIiŚ	Środki pochodzące z innych źródeł	Suma
	zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej					
8	Lepszy start – wsparcie młodzieży i dzieci pochodzących z rodzin zajmujących zasoby mieszkaniowe Międzygminnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego	-	50 000,00 zł	-	-	50 000,00 zł
9	Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 z obszaru rewitalizowanego	222 000,00 zł	-	1 258 000,00 zł	-	1 480 000,00 zł
10	Wszyscy razem	610 336,35 zł	-	3 458 572,65 zł	-	4 068 909,00 zł
11	Kursy ICT i języka obcego dla mieszkańców Powiatu Tarnogórskiego	177 324,60 zł	-	1 004 839,40 zł	-	1 182 164,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A ŚRÓDMIEŚCIE CENTRUM						
12	Adaptacja budynku przy ul. Sienkiewicza 16 w Tarnowskich Górach na potrzeby utworzenia Centrum Usług Społecznych	2 060 335,00 zł	-	1 924 838,00 zł	-	3 985 173,00 zł
13	Rekultywacja terenów w rejonie „Srebrnej Drogi”	9 000 000,00 zł	-	-	-	9 000 000,00 zł
14	Zmiana organizacji ruchu w centrum miasta oraz rozbudowa węzła przesiadkowego wraz z budową dróg rowerowych	6 000 000,00 zł	-	-	-	6 000 000,00 zł
	Rewaloryzacja Parku Miejskiego	3 150 000,00 zł	-	17 850 000,00 zł	-	21 000 000,00 zł
15	Remont kamienic w zabytkowym centrum miasta	27 500 000,00 zł	-	-	-	27 500 000,00 zł
16	Termomodernizacja-likwidacja azbestu oraz regulacja systemu ogrzewania nieruchomości zlokalizowanej przy ul. Mickiewicza 11-19 w Tarnowskich Górach	-	800 000,00 zł	-	-	800 000,00 zł
17	Remont kościoła Zbawiciela	-	-	-	7 000 000,00 zł	7 000 000,00 zł
18	Remont Tarnogórskiego Centrum Kultury wraz z otoczeniem	2 761 000,00 zł	-	-	-	2 761 000,00 zł
19	Zagospodarowanie budynku po byłych Zakładach Odzieżowych „Tarmilo”	1 312 350,00 zł	-	7 436 650,00 zł	-	8 749 000,00 zł
21	Rewitalizacja nieruchomości zabudowanej w 1895 roku przy ul. Bytomskiej 12 z zabytkową willą miejską i zabudowaniami	-	-	3 200 000,00 zł	-	3 200 000,00 zł

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Nr projektu	Nazwa projektu	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS, POIiŚ	Środki pochodzące z innych źródeł	Suma
	gospodarczymi i wykorzystanie zrewitalizowanej nieruchomości w nowej funkcji użytkowej					
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE						
22	Adaptacja segmentu D w budynku GP 4 na cele Centrum Usług Opiekuńczych dla Seniorów	216 177,00 zł	-	1 225 000,00 zł	-	1 441 177,00 zł
23	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Morcinka, ul. Litewskiej i ul. Sielanka	3 000 000,00 zł	-	-	-	3 000 000,00 zł
24	Przebudowa Domu Kultury Jubilat	-	562 600,00 zł	-	-	562 600,00 zł
25	Remont obiektu dziedzictwa narodowego na terenie Zamku poprzez renowację budynku oranżerii celem przywrócenia świetności obiektu oraz nadanie funkcji społeczno-kulturalnych	-	1 350 000,00 zł	7 650 000,00 zł	-	9 000 000,00 zł
26	Demontaż płyt zawierających azbest w budynkach osiedla Przyjaźń	-	10 714 510,00 zł	2 235 490,00 zł	-	12 950 000,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE						
27	Aktywizacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców dzielnicy Sowice	-	90 000,00 zł	510 000,00 zł	-	600 000,00 zł
28	Ochrona głównego zbiornika wód podziemnych „330 Gliwice”	14 500 000,00 zł	-	76 500 000,00 zł	-	90 000 000,00 zł
29	Remont zespołu budynków mieszkalnych w obszarze Sowice wraz z zagospodarowaniem otoczenia	1 208 647,00 zł	-	6 849 000,00 zł	-	8 057 647,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA						
30	Remont budynków w podobszarze Strzybnica (ul. Zagórska)	1 500 000,00 zł	-	-	-	1 500 000,00 zł

Projekty pozostałe

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Nr projektu	Nazwa	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Środki pochodzące z innych źródeł	Suma
REWITALIZACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY TARNOWSKIE GÓRY						
1	Termomodernizacja budynków oświatowych na terenie objętym rewitalizacją	2 052 073,00 zł	-	11 628 412,00 zł	-	13 680 485,00 zł
2	Forum współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty i zdrowia	-	-	-	-	0,00 zł
3	Doradztwo finansowo-prawne „Wychście ze spirali zadłużenia”	-	45 000,00 zł	-	-	45 000,00 zł
4	Spotkania na Zamku	45 000,00 zł	-	255 000,00 zł	-	300 000,00 zł
5	Filmowe Tarnowskie Góry	30 000,00 zł	-	-	-	30 000,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR A ŚRÓDMIEŚCIE CENTRUM						
6	System informacji turystycznej wzdłuż „Srebrnej Drogi”	100 000,00 zł	-	-	-	100 000,00 zł
7	Modernizacja i rozbudowa istniejącego kompleksu sportowego przy ul. Wojska Polskiego	6 700 000,00 zł	-	-	3 300 000,00 zł	10 000 000,00 zł
8	Przebudowa placu przy Żwirki i Wigury	2 000 000,00 zł	-	-	-	2 000 000,00 zł
9	Renowacja obiektu oraz ciągu komunikacyjnego wraz z przyległymi terenami zieleni	-	1 957 750,00 zł	-	-	1 957 750,00 zł
10	Zmiana zagospodarowania terenów w rejonie ul. Dolnej	5 000 000,00 zł	-	-	-	5 000 000,00 zł
11	Zmiana zagospodarowania terenu w rejonie ul. Bończyka, Mickiewicza, Wojska Polskiego, Kościuszki	-	1 000 000,00 zł	-	-	1 000 000,00 zł
12	Modernizacja dróg w ścisłym centrum miasta	15 000 000,00 zł	-	-	-	15 000 000,00 zł
13	Termomodernizacja oraz zmiana systemów ogrzewania nieruchomości	-	5 200 000,00 zł	-	-	5 200 000,00 zł
14	Nadanie nowej funkcji zabytkowej kamienicy Rynek 14, poprzez remont, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania jako element przywracania do życia zdegradowanego społecznie, gospodarczo i środowiskowo obszaru Śródmieścia Tarnowskich Gór	-	1 200 000,00 zł	6 800 000,00 zł	-	8 000 000,00 zł
15	Przebudowa, nadbudowa, rozbudowa budynku mieszkalnego w Tarnowskich Górach przy ul. Lewka 5	-	-	6 500 000,00	-	6 500 000,00

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

Nr projektu	Nazwa	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Środki pochodzące z innych źródeł	Suma
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR B STARE TARNOWICE						
16	Remont budynku w obszarze Stare Tarnowice (ul. Pyskowicka)	500 000,00 zł	-	-	-	500 000,00 zł
17	Remont placów zabaw wraz z zagospodarowaniem otoczenia na osiedlu Przyjaźń	-	410 000,00 zł	-	-	410 000,00 zł
18	Remont budynków mieszkalnych osiedla Przyjaźń	-	22 700 280,00 zł	-	-	22 700 280,00 zł
19	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Zamku	-	900 000,00 zł	5 100 000,00 zł	-	6 000 000,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR C SOWICE						
20	Utworzenie świetlicy środowiskowej	-	300 000,00 zł	-	-	300 000,00 zł
21	Modernizacja budynku na potrzeby utworzenia świetlicy środowiskowej	-	700 000,00 zł	-	-	700 000,00 zł
STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI: PODOBSZAR D STRZYBNICA						
22	Rekultywacja parku w Strzybnicy	2 000 000,00 zł	-	-	-	2 000 000,00 zł
23	Remont budynku mieszkaniowego, renowacja ciągu komunikacyjnego przy ul. Zagórskiej 89	-	623 500,00 zł	-	-	623 500,00 zł
24	Aktywizacja społeczno - zawodowa mieszkańców dzielnicy Strzybnica w Gminie Tarnowskie Góry	-	22 500,00 zł	-	127 500,00 zł	150 000,00 zł

13. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Zarządzanie procesem rewitalizacji w gminie Tarnowskie Góry jest oparte na zasadach partnerstwa i partycypacji¹¹. Zgodnie z zasadą partnerstwa, partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie), co pozwoli na:

- określenie liderów lokalnych z różnych środowisk (m.in. społecznego, kulturalnego, ekonomicznego, ekologicznego),
- wypracowanie potrzeb rewitalizacyjnych w gminie oraz określenie obszarów problemowych,
- wspólne wypracowanie kierunków rewitalizacji w gminie,
- budowę społecznej akceptacji dla podejmowanych działań rewitalizacyjnych,
- pozyskanie środków na działania rewitalizacyjnych ze źródeł publicznych oraz prywatnych,
- stałe monitorowanie postępów realizacji „Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022” oraz jego aktualizację.

Prace nad przygotowaniem „Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022”, jego wdrażaniem oraz monitorowaniem oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym przede wszystkim ze:

- społecznością obszarów problemowych,
- pozostałymi użytkownikami obszarów problemowych,
- lokalnymi przedsiębiorcami,
- organizacjami pozarządowymi.

Interesariusze to osoby, instytucje lub ich grupy, które są w strefie bezpośredniego lub pośredniego oddziaływania „Miejskiego Programu Rewitalizacji Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022” oraz podmioty, które mogą uczestniczyć w realizacji Programu i wpływać, pozytywnie lub negatywnie, na jego rezultaty. Interesariuszami „Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022” są zatem lokalne społeczności i poszczególne osoby oraz ich formalni i nieformalni przedstawiciele, władze samorządowe i krajowe, politycy, przywódcy religijni, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, grupy specjalnych interesów, społeczności akademickie oraz przedstawiciele biznesu .

Zarządzanie procesem rewitalizacji w gminie Tarnowskie Góry jest oparte również na zasadach otwartości, równości dostępu, współfinansowania oraz oceny efektywności ekonomicznej. „Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022” zakłada włączanie do Programu projektów zewnętrznych, zgłaszanych przez potencjalnych partnerów programu (tzw. beneficjentów zewnętrznych). Przekłada się to na wpisanie do Programu a następnie realizację projektów

¹¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2015, s. 24.

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 finansowanych zarówno środków UE, jak i środków z funduszy celowych, środków prywatnych oraz wkładu społecznego.

Kompleksowość procesu rewitalizacji w gminie Tarnowskie Góry zakładająca włączenie wielu grup interesariuszy, wymaga stworzenia struktury organizacyjnej oraz podziału kompetencji i obowiązków.

Za wdrażanie „Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022” odpowiedzialny jest **Burmistrz Miasta Tarnowskie Góry**.

W procesie wdrażania Programu, Burmistrza wspiera **Biuro Strategii, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych**. Zakres działalności Biura wpisuje się bowiem w realizację Programu oraz pozwala na skuteczne wdrażanie projektów rewitalizacyjnych. Do bieżących zadań tego Biura należy bowiem między innymi¹²:

- analiza możliwości wnioskowania o fundusze zewnętrzne
- przygotowanie i koordynacja wniosków wraz z niezbędną dokumentacją dla pozyskania środków finansowych z funduszy krajowych i zagranicznych.
- zarządzanie projektami – rozliczenia finansowe, sprawozdawczość, promocja projektu, w przypadkach, gdy zadanie te nie jest wykonywane przez właściwą merytorycznie komórkę organizacyjną Urzędu.
- współpraca z instytucjami zarządzającymi programami operacyjnymi monitorującymi przebieg realizacji projektów, finansującymi i koordynującymi politykę strukturalną.
- współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie finansowania przedsięwzięć wspólnych.
- współpraca z doradcami i specjalistami w zakresie przygotowania i realizacji projektów.
- współpraca w zakresie partnerstwa publiczno- prywatnego w finansowaniu projektów.
- rejestracja wniosków składanych o pozyskanie środków finansowych zewnętrznych (krajowych i zagranicznych) przez Wydziały, Biura i jednostki organizacyjne Urzędu Miasta .

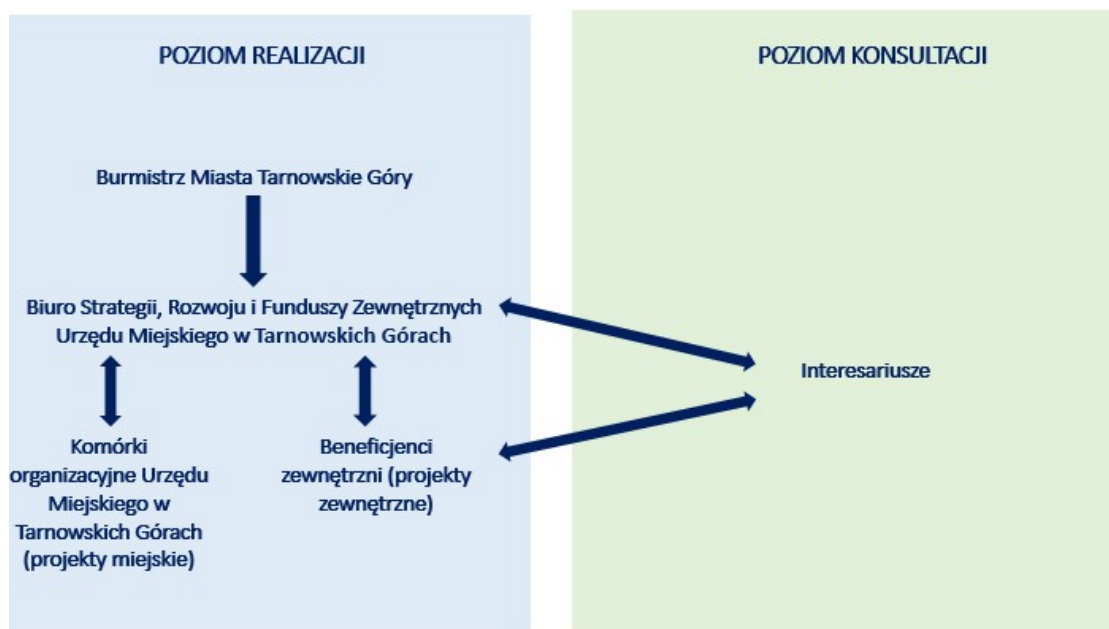
Na etapie wdrażania „Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022” Biuro Strategii, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych współpracować będzie przede wszystkim z:

innymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach, zwłaszcza Wydziałem Edukacji, Sportu i Turystyki, Wydziałem Finansowym, Wydziałem Architektury, Wydziałem Inwestycji i Remontów, Wydziałem Gospodarki Miejskiej, Wydziałem Gospodarki Nieruchomościami, Biurem Kultury, Wydziałem Ochrony Środowiska, Wydziałem Gospodarki Lokalowej, Biurem Promocji Miasta oraz jednostkami organizacyjnymi Gminy (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejski Zarząd Ulic i Mostów) zwany dalej Zespołem ds. Rewitalizacji.

12 Zadania Biura Strategii, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych UM w Tarnowskich Górach: <http://bip.tarnowskiegory.nv.pl/Article/id,3642.html>

- beneficjentami zewnętrznymi odpowiadającymi za realizację projektów rewitalizacyjnych tj. spółdzielniami mieszkaniowymi, instytucjami kultury, instytucjami polityki społecznej, organizacjami samorządu gospodarczego, fundacjami i stowarzyszeniami, lokalnymi przedsiębiorcami, parafiami, osobami prywatnymi,
- interesariuszami procesu rewitalizacji.

Rysunek 26. Schemat systemu realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

„Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022” oraz każda jego aktualizacja wymaga przyjęcia stosownej uchwały Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach.

Za wdrażanie Programu Rewitalizacji odpowiedzialny jest Burmistrz. W realizacji działań wspierać go będzie Zespół ds. Rewitalizacji, pełniący funkcje koordynatora oraz doradcy merytoryczno-formalnego

Zgodnie z zapisami „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” zakłada się szeroką partycypację społeczną również na etapie wdrażania Miejskiego Programu Rewitalizacji. Podczas wdrażania dokumentu nawiązana zostanie więc wielostronna współpraca, m.in. z:

Urzędem Miasta oraz jego jednostkami organizacyjnymi,

Dzielnicami,

beneficjentami zewnętrznymi odpowiadającymi za realizację projektów rewitalizacyjnych tj. spółdzielniami mieszkaniowymi, instytucjami kultury, instytucjami polityki społecznej, organizacjami samorządu gospodarczego, fundacjami i stowarzyszeniami, lokalnymi przedsiębiorcami, parafiami, osobami prywatnymi,

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022
mieszkańcami obszarów rewitalizacji

innymi interesariuszami procesu rewitalizacji.

MPR zakłada włączanie projektów zewnętrznych, zgłaszanych przez potencjalnych partnerów programu (tzw. beneficjentów zewnętrznych). Przekłada się to na wpisanie do dokumentu, a następnie realizację projektów finansowanych zarówno środków UE, jak i środków z funduszy celowych, środków prywatnych oraz wkładu społecznego.

14. System monitoringu i oceny Miejskiego Programu Rewitalizacji

Podstawą systemu monitoringu i oceny realizacji „Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022” jest **pozyskanie niezbędnych danych**, w tym danych przestrzennych generowanych z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, w tym Systemu Informacji o Terenie Miasta Tarnowskie Góry oraz danych zbieranych przez komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Tarnowskich Górach, zaangażowane w program rewitalizacji. Dane te powinny być gromadzone na **poziomie adresowym**, z możliwością agregacji dla obszaru rewitalizacji oraz dzielnic.

W systemie powinny być gromadzone dane dotyczące sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz społeczno-ekonomicznej. Dane statystyczne gromadzone w systemie w sposób ciągły powinny służyć do przeprowadzania analiz i okresowego raportowania postępu w realizacji „Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022”.

Ocena programu rewitalizacji będzie prowadzona dwutorowo:

1. Ocena wskaźników produktu i rezultatu każdego z zaplanowanych w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry projektów – adekwatnymi do zawartych w kartach projektu rezultatów oraz wskaźnikami odnoszącymi się bezpośrednio do źródeł finansowania projektów (np. zawarte w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego)
2. Ocena wskaźników osiągnięcia celów strategicznych.

Tabela 79. Proponowane wskaźniki osiągnięcia celów

Wskaźniki
Liczba osób objętych działaniami rewitalizacyjnymi w mieście
Liczba osób bezrobotnych objętych działaniami z zakresu aktywizacji zawodowej
Liczba projektów z zakresu rewitalizacji obszarów zdegradowanych
Liczba osób korzystających z centrów usług społecznych
Liczba podmiotów świadczących usługi społeczne
Liczba uczestników inicjatyw lokalnych
Liczba zdegradowanych obiektów przemysłowych zaadaptowanych na cele społeczne, kulturalne, gospodarcze, edukacyjne
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów zdegradowanych
Powierzchnia odnowionej przestrzeni publicznej
Liczba osób korzystających z oferty zdegradowanych obiektów zaadaptowanych na cele społeczne, kulturalne, gospodarcze, edukacyjne
Liczba budynków poddanych renowacji, rewitalizacji, termomodernizacji

Powołany **Zespół ds. monitoringu i ewaluacji**, w skład którego wejdą przedstawiciele:

- Wydziału Architektury
- Wydziału Inwestycji i Remontów
- Wydziału Gospodarki Lokalowej

Miejski Program Rewitalizacji dla Gminy Tarnowskie Góry na lata 2016-2022

- Miejskiego Zarządu Ulic i Mostów
- Biura Strategii, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych
- Straży Miejskiej
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

15. Wnioski końcowe / podsumowanie

Program rewitalizacji miasta Tarnowskie Góry na lata 2016-2022 delimituje obszary problemowe i zdegradowane w mieście oraz wynikające z nich zagrożenia dla zrównoważonego rozwoju miasta. Na podstawie diagnozy określono najważniejsze potrzeby miasta i obszarów zdegradowanych oraz zaproponowano sposób wyjścia ze stanu kryzysowego. Propozycja ta obejmuje cele i działania, projekty rewitalizacyjne w każdym z wytyczonych obszarów oraz takie, które oddziałują na całe miasto, system wdrażania i monitoringu rewitalizacji oraz mechanizmy zapewnienia komplementarności procesu. Rewitalizacja Tarnowskich Gór obejmuje sferę **społeczną, przestrzenno-funkcjonalną i gospodarczą** i odbywać się będzie w pięciu dziedzinach strategicznych: dwóch horyzontalnych – **współpraca** i **wizerunek**, oraz w trzech o charakterze obszarowym – **przestrzeń i infrastruktura, gospodarka** oraz **społeczeństwo**. Celem rewitalizacji jest **usprawnienie współpracy** i przepływu informacji oraz **poprawa wizerunku** miasta. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej zadaniem rewitalizacji jest poprawa **funkcjonowania i zagospodarowania przestrzennego** obszarów problemowych. W sferze gospodarczej za cel obrano **ożywienie gospodarcze** i poprawę **atrakcyjności inwestycyjnej** Tarnowskich Gór. Natomiast w sferze społecznej celem jest zapobieganie i przeciwdziałanie **wykluczeniu społecznemu**.

Opisane w programie projekty rewitalizacyjne odnoszą się zarówno do poszczególnych **podobszarów**, jaki i do całego **obszaru rewitalizacji**. W ich realizację zaangażowane będą władze miasta, organizacje pozarządowe, lokalni przedsiębiorcy oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Szczególnie istotne dla procesu rewitalizacji w mieście Tarnowskie Góry będzie zaangażowanie wszystkich podmiotów, w tym mieszkańców miasta i przedstawicieli organizacji pozarządowych. Zamieszczona w programie lista projektów rewitalizacyjnych ma zachęcić inne podmioty do podjęcia nowych działań, które również będą wpisywać się w **idee rewitalizacji** i pomogą w wyprowadzeniu miasta ze stanu kryzysowego oraz pozwolą utrzymać efekty rewitalizacji w dłuższej perspektywie.

16. Spis tabel

17. rysunków

18. Spis wykresów